

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับ
สมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”
(31 มกราคม 2557 – 30 มกราคม 2558)

โดย นายวินัย เมษดำ และคณะ

มกราคม 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับ สมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”

คณะผู้วิจัย

1. นายวินัย	เมฆดำ
2. นายสุกิจ	มาลัยรุ่งสกุล
3. ผศ.ดร.ร่วมจิตร	นกเขา
4. นายเอกชัย	ยุทธชัยวรกุล
5. นายสมชาย	สว่างจิตร
6. น.ส.ดวงรัตน์	ชูสระคู
7. น.ส.พกาพรรณ	วันดี

โครงการ ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการ
สหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

จากชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 6 ที่ผ่านมาได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาร่วมมือกันและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อพัฒนาาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้อุปทานของกลุ่มผู้การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย ส.ป.ก.

(ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้ เป็นรายงานผลการดำเนินงานโครงการวิจัย “การพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 7 ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2557 – มกราคม 2558 เพื่อเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เนื้อหาของรายงานวิจัยฉบับนี้ ประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร รายละเอียดวิธีการวิจัยผลการทบทวนวรรณกรรม ผลการดำเนินงานวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและสาระณะ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินการวิจัยดังกล่าว จะเป็นไปตามความคาดหวังของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในการใช้เป็นแนวทางแก่องค์กรเพื่อพัฒนาาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไปและหากมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรายงานการวิจัย คณะวิจัยยินดีน้อมรับและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะนักวิจัย

มกราคม 2558

บทสรุปผู้บริหาร

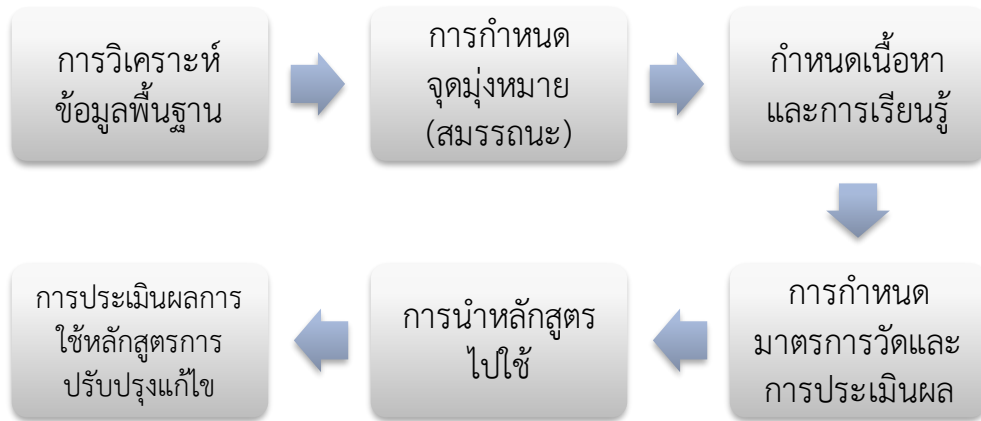
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหลักในการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร ปัจจุบันจัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.4 ล้านราย เนื้อที่กว่า 34 ล้านไร่ ปัญหาที่ผ่านมามีผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกิน จำนวนมากที่ไม่ได้ใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพและทำการเกษตรแล้วขาดทุน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในอาชีพเกษตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การร่วมมือในการแก้ไขปัญหา คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหากเจ้าหน้าที่ภาครัฐดังกล่าว ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย สามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญ การจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบาย ย่อมลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ได้

จากผลการวิจัยของชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 6 ที่ผ่านมามีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาความร่วมมือกันและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียม และเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรคธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่าของกลุ่มผู้ยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมายส.ป.ก. และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย จึงร่วมกันศึกษาวิจัยระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้การเรียนรู้ smart officer ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่อไป

การดำเนินงานวิจัยใช้ตัวแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) ซึ่งจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. โดยระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สมรรถนะดังนี้

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมีจิตสำนึกองค์กรและงานในภารกิจ เข้าใจบทบาทและความสำคัญของเกษตรกร

2. ความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
 3. ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร
 4. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร
- การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดหลักสูตรตามสมรรถนะทั้ง 4 ข้อ ตามขั้นตอน การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- กำหนดหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลา 92 ชั่วโมง ประกอบด้วย
- หน่วยเรียนที่ 1:** การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. Smart officer
 - หน่วยเรียนที่ 2:** ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - หน่วยเรียนที่ 3:** ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง
 - หน่วยเรียนที่ 4:** มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม
 - หน่วยเรียนที่ 5:** ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (การลดต้นทุนในการปลูกข้าว การสร้างโรงเรือนราคาประหยัด การส่งเสริมการใช้เครื่องหยอดเมล็ด รวมถึงการสร้างแบรนด์การทำ Farmer shop/Famer market)
 - หน่วยเรียนที่ 6 :** การดำเนินการโครงการภายใต้คำแนะนำของทีมที่ปรึกษา

ทั้งนี้เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมและพัฒนาที่มีขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคน ทักษะคิด และความรู้ ในการจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวม ที่สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความ

เชื่อมั่นในอาชีพเกษตรบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันในแนวทางธุรกิจฐานสังคมโดยกลุ่มเป้าหมายเป็น
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดจำนวน 18 ราย ประกอบด้วย

ภาคเหนือ จังหวัดพิจิตร และสุโขทัย

ภาคกลาง จังหวัดฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง ราชบุรี
ลพบุรี และอุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม
ยโสธร สกลนคร หนองคาย และอุดรธานี

ภาคใต้ จังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช และสงขลา

โดยผลการประเมินอยู่ในระดับที่ น่าพอใจ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด และ
พฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทที่หลากหลาย เกิดโครงการต่อเนื่อง 18 โครงการ ในพื้นที่
เขตปฏิรูปที่ดิน 18 จังหวัดซึ่งจากภาพรวมของข้อเสนอโครงการ PBL สามารถวิเคราะห์ความมุ่งหมาย
กระบวนการและผลที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. เป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในอาชีพเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทและ
ศักยภาพของพื้นที่
2. เป็นการต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิด
รายได้ และลดต้นทุนการผลิต
3. เป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบอยู่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้และทรัพยากรที่
มีอยู่มาสนับสนุนการจัดการด้านการผลิต การตลาดและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ราย
พืช
4. เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับ
สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คณะวิจัยในฐานะหน่วยงานใน ส.ป.ก. ยังได้นำแนวคิดและหลักการไป
ขยายผลหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกร (เกษตรกรวันสุข) ซึ่งพัฒนาแนวคิดมาขยายผล
และทดลองจัดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มีงานทำและสนใจภาคการเกษตรได้เข้ามาเรียนรู้ในช่วงวันหยุดเสาร์-
อาทิตย์ ซึ่งดำเนินการไปแล้ว 1 รุ่น การถ่ายโอนชุดความรู้ Farmers shop ในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการ
โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดชุมพร เกิดขยายผลต้นแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย จึงเห็นควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ใช้งานวิจัย ภายใต้ กรอบ Project base learning (PBL) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืน ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรที่มีอยู่ในการวิเคราะห์ศักยภาพ และเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ ในลักษณะงานวิจัยในงานประจำ (Routine to research: R2R)

การดำเนินงานระยะต่อไปควรมีการติดตาม หนุนเสริมกระบวนการ ประเมินผลการ ดำเนินงานของโครงการ PBL ทั้ง 16 โครงการ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับการอนุมัติ งบประมาณจาก ส.ป.ก. การประเมินผลกระทบเชิงสังคม เพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ การถอดบทเรียน กระบวนการสนับสนุน กระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการ PBL จากผลการปฏิบัติ โครงการ PBL การขยายผลการดำเนินงานจากพื้นที่ต้นแบบ 16 พื้นที่ สู่อื่นๆ การขยายผลจาก หน่วยงานภาครัฐ (ส.ป.ก.) สู่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการนำงานวิจัยนำการพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	(I)
สารบัญ	(II)
สารบัญตาราง	(III)
สารบัญรูปภาพ	(IV)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขั้นตอน/กระบวนการวิจัย	4
ขั้นตอนการดำเนินงาน	4
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	8
การเรียนรู้: การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning	14
ส.ป.ก.และโครงการความร่วมมือ	18
Smart Farmer และ Smart Officer	26
บทที่ 3 ผลการดำเนินงานวิจัย	30
เป้าหมายของโครงการวิจัย	30
สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	35
กระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร	37
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	38
การจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย	49
รายชื่อโครงการ PBL รายบุคคล	54

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ข้อค้นพบจากการวิจัย	56
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	56
ประมวล Project-Based Learning ของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/การวิจัยในระยะต่อไป	61
การพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.	61
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	63
การวิจัยในระยะต่อไป	63
เอกสารอ้างอิง	64
ภาคผนวก	65
• ภาคผนวกที่ 1: รายงานการประชุม	66
• ภาคผนวกที่ 2: ภาพกิจกรรม	148
• ภาคผนวกที่ 3: ต้นแบบโครงการ Project-Based Learning	157
• ภาคผนวกที่ 4: การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม	235

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แผนกิจกรรม	5
ตารางที่ 1.2 แผนการดำเนินงานและผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
ตารางที่ 2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร	9
ตารางที่ 2.2 บทบาทความร่วมมือภายใต้ความร่วมมือของ สกว. ส.ป.ก. และ สอศ.	19
ตารางที่ 2.3 การขยายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา	20
ตารางที่ 3.1 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart Officer)	38
ตารางที่ 3.2 กำหนดการจัดฝึกอบรม	49
ตารางที่ 3.3 ต้นแบบโครง Project-Based Learning รายบุคคล	54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 1.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน	4
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของ เกษตรกร	12
ภาพที่ 2.2 บทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก.	27
ภาพที่ 2.3 สรุปข้อมูลการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. รายภาค	27
ภาพที่ 3.1 เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ผู้เข้าร่วมโครงการ	31
ภาพที่ 3.2 การสัมมนาเชิงวิชาการกรอบยุทธศาสตร์และพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการ เปลี่ยนแปลง การส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	36
ภาพที่ 3.3 กระบวนการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ Smart Officers	37
ภาพที่ 3.4 กระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร	37
ภาพที่ 3.5 กิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฟื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร เร่งรัดพัฒนาธุรกิจการเกษตรโดยการพัฒนาสถาบันเกษตรกร ปัจจุบัน ส.ป.ก. จัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.4 ล้านไร่ เนื้อที่กว่า 34 ล้านไร่ ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินส่วนใหญ่ยังใช้ที่ดินไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพหรือทำการเกษตรแล้วขาดทุน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในอาชีพเกษตร ทั้งนี้ส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากการที่ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินเหล่านั้นขาดความรู้และทักษะทางเกษตรกรรม ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและไม่รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ขาดการปรับตัวอย่างทันเหตุการณ์และยังขาดการส่งเสริมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมจากหน่วยงานรัฐ ดังนั้นหากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้ เพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลายสามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญการจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และขยายผลการดำเนินงานโดยการร่วมมือจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ (Smart Farmer; Smart Officer) ย่อมลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรได้

จากผลการวิจัยของชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 6 ซึ่งได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายให้ขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือของภาคเกษตรกรและภาครัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันตามนิยามความหมายของ “ธุรกิจฐานสังคม”(5 ประการ) ประกอบด้วย 1. ธุรกิจที่ดำเนินการบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคี 2. มีกรอบการทำงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม 3. มีการนำนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการมาใช้ในธุรกิจ 4. ดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกการตลาดเพื่อการบรรลุเป้าหมายทั้งเศรษฐกิจและสังคมและ 5. มุ่งพัฒนาสู่ระบบการค้าที่เป็นธรรม ที่จะช่วยลดข้อจำกัดและเปิดโอกาสการเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนสู่สากลและสามารถปรับตัวเข้ากับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่

ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายและโครงการสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียมมากกว่าการสั่งการจากนโยบายเบื้องบน ดังนั้นการพัฒนา Smart Office ในที่นี้จึงเพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำองค์กร นำไปใช้ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร เพื่อเป็นกลไกในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข นับเป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลทุกประเทศ โดยเจ้าหน้าที่รัฐย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย ส่งการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ในการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. : Smart Officer จึงมุ่งเน้นนำชุดความรู้ตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ไปพัฒนาตัวแบบธุรกิจชุมชน โดยการบริหารจัดการอุปทานมาใช้ในธุรกิจเพื่อการยกระดับสมรรถนะของธุรกิจ เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรสู่การทำเกษตรที่ดีแสดงให้เห็นทิศทางในการขับเคลื่อนซึ่งจะนำไปสู่คุณค่าใน 4 ประการ ได้แก่ การเกษตรยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ระบบการค้าที่เป็นธรรมและสร้างสรรค์สินค้าไทยสู่สากล โครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนการพัฒนา คนในสังคมใส่ใจในสุขภาพะ สิ่งแวดล้อมและสังคมคุณภาพมีคุณธรรม

คำถามวิจัย

ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ภายใต้กลไกหน่วยงานรัฐ ควรมีองค์ประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เจ้าหน้าที่ในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างตามยุทธศาสตร์ประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับสมรรถนะการแข่งขันการผลิตและการปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

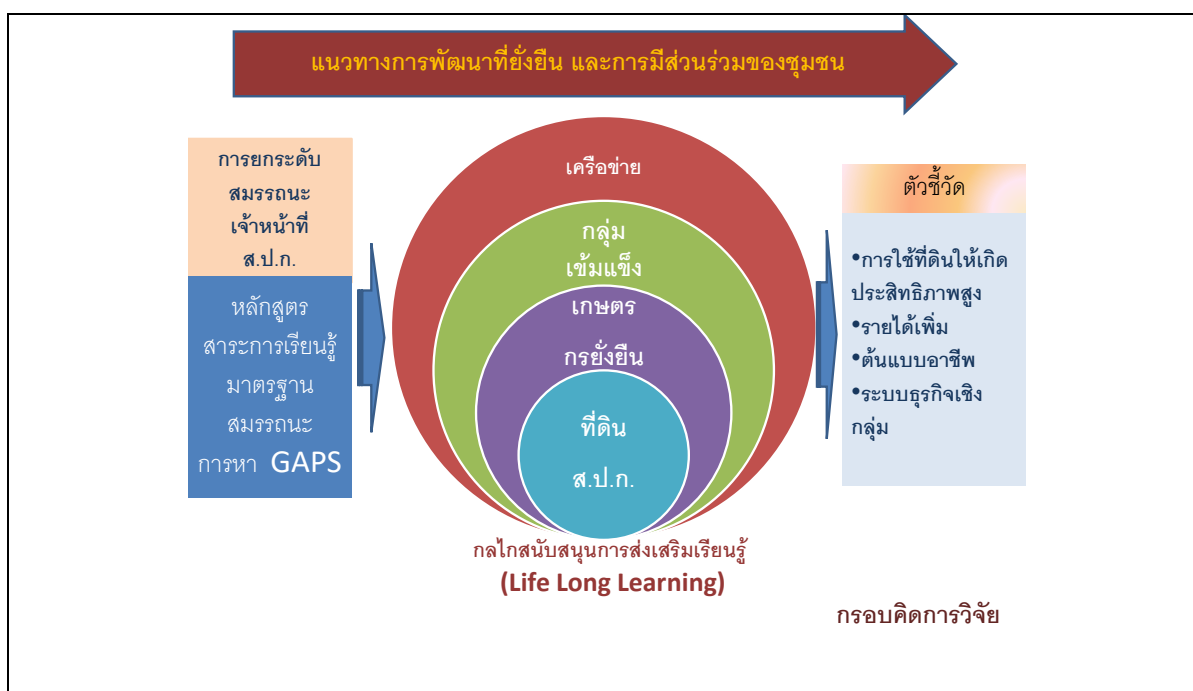
2. ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับพัฒนาคลังและระบบส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่เกษตรกร
3. ได้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้การเรียนรู้ smart officer ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ระดับ ปฏิบัติการ- ชำนาญการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านคลังหน่วยงานรัฐ โดยการใช้กลไกฐานสังคมในการลดช่องว่างเชิงนโยบายและการปฏิบัติสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิต มีความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกรมีความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร สร้างต้นแบบการจัดการธุรกิจฐานสังคมในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (PBL)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอน/กระบวนการวิจัย

ในการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.: Smart Officer มุ่งเน้นนำชุดความรู้ตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ไปพัฒนาตัวแบบธุรกิจชุมชน โดยการบริหารจัดการอุปทานมาใช้ในธุรกิจเพื่อการยกระดับสมรรถนะของธุรกิจ เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรสู่การทำเกษตรที่ดีแสดงให้เห็นทิศทางในการขับเคลื่อนซึ่งจะนำไปสู่คุณค่าใน 4 ประการ ได้แก่ การเกษตรยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ระบบการค้าที่เป็นธรรมและสร้างสรรค์สินค้าไทยสู่สากล โครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนการพัฒนา คนในสังคมใส่ใจในสุขภาพ สิ่งแวดล้อมและสังคมคุณภาพมีคุณธรรม

ภาพที่ 1.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการกับทีมกลยุทธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในการ Logical Framework
2. การประชุมหน่วยงานภาคีเพื่อวางแผนการทำงานสู่เป้าหมายร่วม
3. การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์องค์การ /Gaps/ มาตรฐานสมรรถนะ
4. การพัฒนาหลักสูตร สาระการเรียนรู้และสื่อการสอน
5. กำหนดกลุ่มเป้าหมายเจ้าหน้าที่ส.ป.ก. /ปฐมนิเทศและจัดทำฐานข้อมูล
6. กำหนด Project base รายบุคคล, community base

ตารางที่ 1.2 แผนการดำเนินงานและผลที่คาดว่าจะได้รับ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
มีนาคม – เมษายน 57	การจัดประชุมภาคีความร่วมมือเพื่อ วางแผนการทำงานสู่เป้าหมายร่วม	เข้าใจกรอบแนวคิดการพัฒนาและ เป้าหมาย
	การประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจทีม วิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่วม กำหนดคุณสมบัติและกลุ่มเป้าหมาย	เข้าใจนโยบายการพัฒนา SMART OFFICER และกรอบการเพิ่มสมรรถนะที่จำเป็น แก่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
	การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อ วิเคราะห์ห้องค์กร /Gops/ มาตรฐาน สมรรถนะ	เข้าใจองค์กรและกำหนดสมรรถนะ
เมษายน 57	การพัฒนาหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และสื่อการสอน ภายใต้ทีมที่ปรึกษา	ร่างหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการ เปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน(Smart officer)
มิถุนายน 57	การจัดปฐมนิเทศกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. และจัดทำฐานข้อมูล	สร้างความรู้ความเข้าใจ กำหนดรายชื่อ และฐานข้อมูลเจ้าหน้าที่
กรกฎาคม 57	การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเขียน Project base รายบุคคล, community base	โครงการในพื้นที่ จำนวน 20 ชุมชน
กรกฎาคม – กันยายน 57	การจัดการเรียนรู้ (Implement) จำนวน 7 ครั้ง	เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจ
ตุลาคม 57	ประชุมการปรับปรุงหลักสูตร/สร้าง เครือข่าย Smart Officer	ร่างหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการ เปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน(Smart officer)
พฤศจิกายน 57	สรุปผลสร้างต้นแบบโครงการกลุ่ม ขยายเครือข่าย	โครงการฯ ต้นแบบ
ธันวาคม 57	การประชุมสรุปบทเรียน จัดทำข้อมูล เสนอเชิงนโยบายการขับเคลื่อน โครงการขยายผลปี 58	รายงานข้อเสนอ

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. **การยกระดับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.** คือ กระบวนการยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่าของกลุ่ม

2. **ธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprise: SEE)** หมายถึง ตัวแบบธุรกิจที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ การดำเนินการบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กร เพื่อการบรรลุเป้าหมายใน 3 มิติ มีกรอบการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม มีการบริหารจัดการโซ่คุณค่าในธุรกิจ มีการดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกการตลาดและไม่รับเงินทุนหรือการแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็นธรรม **การค้าที่เป็นธรรม (fair Trade)** คือ รูปแบบการค้าระหว่างพันธมิตรธุรกิจที่จะนำไปสู่การค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการเสนอเงื่อนไขทางการค้าที่ดีกว่า

3. **ยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy)** เป็นยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลประกาศใช้เป็นกรอบทิศทางสำคัญที่มีเป้าหมายร่วมกันกับทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันนโยบายให้เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมาย 4 ประการคือการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้หลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงเป็นธรรมสู่การเติบโตที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม และเร่งสร้างสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐให้สามารถฝึกกำลังเป็นระบบครบวงจรและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. **เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.** คือ เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ผู้มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

5. **นักส่งเสริม** หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านต่างๆ ในการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดตระหนักรู้ความต้องการความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

6. **Smart Farmer** หมายถึง บุคคลที่มีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม

7. **Smart Officer** หมายถึง บุคลากรของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็น Smart Officer ที่มีความรักเกษตรกรเหมือนญาติ มีความรอบรู้ทางวิชาการและนโยบายใช้เทคโนโลยีมาช่วยเหลือเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรรมมุ่งนำเกษตรกรสู่ Green Economy และ Zero waste agriculture มีความภาคภูมิใจในองค์กรและความเป็นข้าราชการ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. การเรียนรู้: การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning
3. ส.ป.ก.และโครงการความร่วมมือ
4. Smart Farmer และ Smart Officer

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 นี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “currere” หมายถึง “running course” หรือ เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “running sequence of course or learning experience” เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรเสมือนสนามหรือลู่วิ่งให้ผู้เรียนจะต้องฝ่าฝืนความยากของวิชา หรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อความสำเร็จ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 12) ได้ให้แนวคิดที่ว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ สัจด์ อุทรานันท์ (2538: 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้ 1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว 2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ 3.หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้

ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน 4. หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

จากแนวคิดข้างต้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล มาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนคือ ระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ การวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงแก้ไข และการให้ การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและ การสอน รวมทั้งการบริหารและบริการหลักสูตร สังข์ อุทรานันท์ (2532: 33) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

ลำลี ทองธิด (2553) กล่าวถึง จุดเริ่มของการพัฒนาหลักสูตรว่า จะต้องเลือกแนวคิดหลักการและปรัชญาที่จะใช้เป็นกรอบในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากวิวัฒนาการการพัฒนาหลักสูตรทั้งในและต่างประเทศในช่วง 50-60 ที่ผ่านมา พบว่า กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมาสามารถจัดได้เป็น 5 กลุ่มหลักๆ สรุปสาระสำคัญ จุดแข็ง และจุดอ่อนของแต่ละกลุ่มแนวคิดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “หลักสูตร คือ รายละเอียดของเนื้อหาและสาระที่จำเป็นต้องส่งผ่านให้กับผู้เรียน”	เป็นกรอบแนวคิดที่เน้นไปในเรื่องของสาระเนื้อหาที่จะต้องเลือกประมวลและจัดให้กับผู้เรียนการประเมินผลเน้นวัดว่า ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดความรู้สมบูรณ์มากน้อย	มีการประมวลเนื้อหาสาระอย่างเข้มข้น และวางแผนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ไม่แน่ชัดว่าควรจะใช้หลักเกณฑ์อะไรในการเลือกหลักสูตรและเนื้อหาวิชา - เปลี่ยนบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดหลักสูตรเป็น

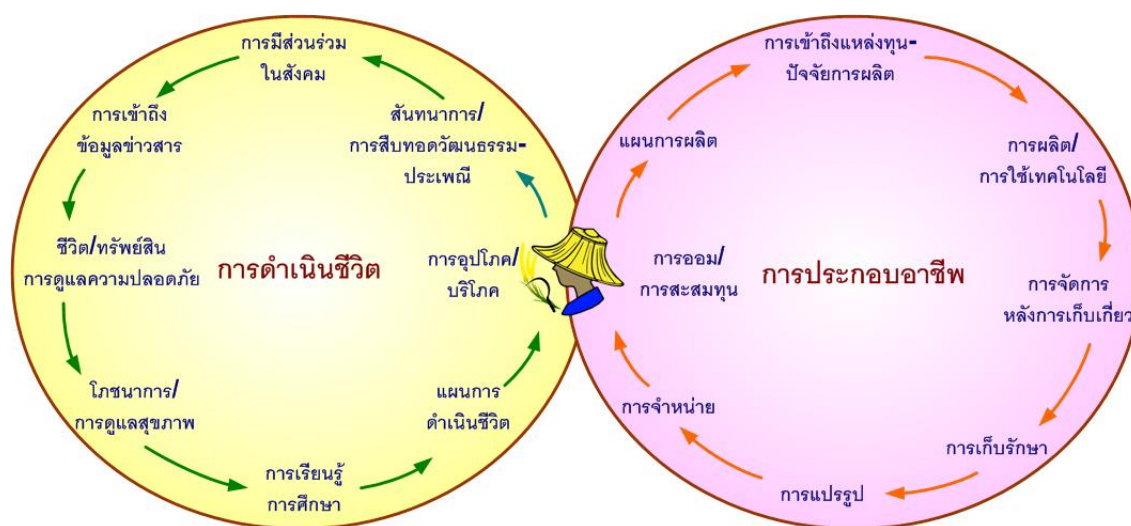
กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	เพียงไร		ผู้สร้างหลักสูตร
2) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “หลักสูตร คือ ผลผลิตของการเรียนรู้”	ให้ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เน้นเตรียมทักษะความรู้ และประสบการณ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นายจ้างต้องการ	หลักสูตรพัฒนาขึ้นจากคนในวงการพัฒนาหลักสูตร เพราะจะทราบหรือคาดคะเนความต้องการของผู้เรียนและนายจ้างได้ ค่อนข้างแม่นยำ	- เป็นหลักสูตรที่ผูกมัดผู้เรียนมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลากหลาย - การประเมินผลแบบวางแผนล่วงหน้าทำให้ขาดการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ที่ปรับไปตามบริบทของการเรียนรู้
3) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “หลักสูตร คือ กระบวนการเรียนรู้”	เน้นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผ่านสาระความรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นในห้องเรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered learning) ต่างจากแนวคิดกลุ่มที่ 2 ซึ่งผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับการสอนเท่านั้น	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ ให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้เรียนแทนที่จะให้ความสำคัญต่อครูหรือผู้บริหารเป็นหลัก โดยสะท้อนให้เห็นอย่าง เป็นรูปธรรมทั้งในเรื่องของการออกแบบหลักสูตร เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน	- บางแนวคิดเสนอว่าหลักสูตรที่เน้นสาระการเรียนรู้ยังคงมีความสำคัญมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีสิทธิที่จะคิดและเลือกเนื้อหาและเป้าหมายที่จะมีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนเอง
4) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้แนวคิดที่ว่า	ลักษณะไปในแนวเดียวกับแนวคิดกลุ่มที่ 3 แต่เพิ่มเติมในเรื่อง	เน้นความสนใจและความต้องการที่จะทำความเข้าใจกับปัญหา กิจกรรม	- การนำหลักสูตรไปใช้ผิดวิธี เช่น การนำคำนิยาม และแนวทาง

กลุ่มแนวคิด	สาระสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
“หลักสูตร คือ การจัดการเรียนรู้ตามข้อตกลงและพันธสัญญาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน”	เป้าหมายของหลักสูตรแนวคิดกลุ่มนี้เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์พัฒนาตนเองและรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม	และการกระทำของคนส่วนใหญ่	ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียวมาเป็นตัวกำหนดสาระการเรียนรู้ กำหนดทักษะที่ ต้องพัฒนาหรือกำหนดทัศนคติที่ไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
5) กลุ่มที่พัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิดของ “หลักสูตรทางเลือก”	เน้นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้นอกบริบทโรงเรียน ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องศึกษาบริบทสังคม ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายตลอดจนผลกระทบของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม	เน้นศิลปะการสร้างคน ไม่ใช่สร้างผู้เชี่ยวชาญ โดยเปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่างๆ ช่วยกันระดมรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาในสังคมที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหา	- ยังเกิดข้อสงสัยถึงลักษณะของสิ่งที่มีคุณค่าแก่การเรียนรู้และวิธีการที่จะสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่จะนำพาตนเองและผู้อื่นไปสู่เป้าหมายชีวิตที่ใฝ่ฝัน

ที่มา: ดัดแปลงจาก สำลี ทองธิว (2553)

สถานศึกษาโดยส่วนใหญ่ในประเทศไทย เน้นกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะที่เน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาสาระและผลผลิตของการเรียนรู้ ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะสถานศึกษาในระบบเป็นหลักสูตรที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและไม่สอดคล้องกับความหมายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาภายใต้บริบทปัญหาของสังคมไทยในยุคปัจจุบันกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรภายใต้ “หลักสูตรทางเลือก” น่าจะสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของชาวนา ซึ่งจำเป็นต้องมองอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นองค์รวมและดำเนินไปพร้อมกัน ทั้งนี้ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2550) กล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสองเรื่องนี้ไว้ว่า กิจกรรมในการประกอบอาชีพเริ่มต้นจากแผนการผลิตซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การเข้าถึงแหล่งทุน

และปัจจัยการผลิต การผลิตและการใช้เทคโนโลยี การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา การแปรรูป การจำหน่าย หลังจากจัดสรรเป็นเงินออมและการสะสมทุนแล้วก็จะเป็นเรื่องของแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โภชนาการและดูแลสุขภาพ การดูแลความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในสังคม สันทนาการและการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี (รูปที่ 2.1) กรอบแนวคิดหลักสูตรที่มองความเชื่อมโยงของอาชีพและการดำเนินชีวิตชาวนาไปด้วยกันตามแนวคิดนี้ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาอาชีพและการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาได้ด้วยตนเองอย่างมั่นคง

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

ที่มา : จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2550)

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยทั่วไป จะมีกรอบมาตรฐานทางวิชาการเป็นตัวกำหนด กล่าวคือ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนควรเรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง เรียกมาตรฐานนี้ว่า “มาตรฐานเนื้อหา” (content standards) ผู้เรียนมีการปฏิบัติออกมาเช่นไรที่สะท้อนว่าผู้เรียนไปถึงมาตรฐานเนื้อหา เรียกว่า “มาตรฐานปฏิบัติการ” (performance standards) และ ผู้เรียนแสดงผลการปฏิบัติออกมาได้ดีเพียงใด เรียกว่า “มาตรฐานความชำนาญการ” (proficiency standards) มาตรฐานวิชาการที่กำหนดขึ้นทั้งสามด้านนี้จะเป็นพื้นฐานของการวัดและประเมินผลความสำเร็จของการจัดการศึกษาทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน โดยคาดหวังว่าผู้เรียนจบหลักสูตรที่ผ่าน

มาตรฐานทางวิชาการข้างต้นจะมีความสามารถ 5 ประการ คือการประยุกต์ความรู้พื้นฐาน ความสามารถในการคิด เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการผลิตผลงานที่ดี และ ความสามารถเชื่อมโยงและอยู่ได้ในสังคม เช่น การเป็นพลเมืองที่ดี การเตรียมตัวเพื่อทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เป็นต้น (Fortier et al., 1998) นอกจากนี้ ระยะเวลาหลังมีการพัฒนาแนวคิด **การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (backward design)** ซึ่งแนวคิดนี้จะสวนกลับกับการออกแบบหลักสูตรในรูปแบบดั้งเดิม ที่ผู้สอนจะกำหนดเนื้อหาเรียนรู้ก่อนแล้วนำมาคิดวิธีการเรียนการสอนเพื่อนำเนื้อหาสู่ผู้เรียน จากนั้นก็เป็นขั้นตอนการประเมินผลผู้เรียน ในการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ จะกำหนดเป้าประสงค์ (goal) ขึ้นก่อน จากนั้นกำหนดแนวทางประเมิน (assessment) แล้วจึงมาวางแผนเรียนรู้ (lesson plan) เปรียบเสมือนการเดินทางที่จะต้องรู้เป้าหมาย (roadmap) ก่อน แล้วค่อยหาวิธีการเดินทางไปสู่เป้าหมายนั้น ทำให้ผู้สอนกำหนดเนื้อหาและออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริงจุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้มีมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 ถูกพัฒนาเรื่อยมาจนใน ค.ศ. 1991 มีการนำไปใช้ในโครงการอบรมภาวะผู้นำ ต่อมาพบแนวคิดนี้ "What is backward design?" ในหนังสือชื่อ "Understanding by Design" ของ Wiggins and McTighe (1999) ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล (2555) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจฝังลึก (deep knowledge) โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร เพื่อกำหนดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบวัดและประเมินผล รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน กระทั่งเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1: วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นที่ 2: กำหนดแนวคิดสำคัญ (key concept) ของหน่วยเรียนรู้ ทักษะการคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ (learning outcome)

ขั้นที่ 3: การกำหนดหลักฐานและออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนมีความเข้าใจคงทน (deep knowledge) และจัดลำดับหลักฐานการ

แสดงออก ตลอดจน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และออกแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 4: การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรม สื่อเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินและเกณฑ์การประเมิน

ขั้นที่ 5: การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล ประกอบด้วย ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินและสะท้อนผลการประเมิน บันทึกหลังการสอนและปรับปรุงแก้ไข

การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) และ Action Learning

การเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ท้าทายนักเรียนให้สืบค้นและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนมากขึ้นสามารถบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้และยังใช้ได้กับทุกระดับชั้นโครงงานที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสวมบทบาทเสมือนชีวิตจริงและปฏิบัติภาระงานนั้นให้เสร็จสมบูรณ์การเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างหรือเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นในหลักสูตรหรือเป็นเพียงแค่งานกิจกรรมที่มีแก่นเรื่อง (theme) ร่วมกันหลักสูตรที่เน้นโครงงานจะขับเคลื่อนด้วยคำถามสำคัญซึ่งเชื่อมโยงมาตรฐานเนื้อหาและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานนั้นต้องพิจารณาความเหมาะสมว่าการบูรณาการโครงงานนั้นสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยมซึ่งบางหน่วยการเรียนรู้สามารถเน้นโครงงานได้ตั้งแต่ต้นจนจบขณะที่บางหน่วยการเรียนรู้บูรณาการโครงงานเข้าเป็นเพียงประสบการณ์หรือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้เท่านั้น

ดังนั้นโครงงานจึงเป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้นผู้เรียนจะมีปัญหาข้อใจจะรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ ทดสอบเพื่อแก้ปัญหาข้อใจผู้เรียนจะนำความรู้จากชั้นเรียนมาบูรณาการในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบเป็นกระบวนการค้นพบนำไปสู่การเรียนรู้ผู้เรียนจะเกิดทักษะการทำงานกับผู้อื่นทักษะการจัดการ ผู้สอนจะเข้าใจผู้เรียนเห็นรูปแบบการเรียนรู้การคิดวิธีการทำงานของผู้เรียน จากการสังเกตการทำงานการเรียนแบบโครงงาน เป็นการเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าวิธีการหนึ่งแต่เป็นการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีเหตุผลสรุปเรื่องราวอย่างมีกฎเกณฑ์ ทำงานอย่างมีระบบ การเรียนแบบโครงงานไม่ใช่การศึกษาค้นคว้าจัดทำรายงานเป็นอย่างไร ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลและมีการสรุปผล

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนแบบ PBL

รูปแบบที่เน้นการดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนให้นำออกมาใช้ให้มากที่สุดฝึกฝนทักษะกระบวนการศึกษาและหาข้อมูลสารสนเทศประกอบกับการตัดสินใจค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาเรื่องที่สนใจโดยอิงความรู้เดิมที่มีเป็นหลักส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Process of inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดขั้นสูง และเป็นไปตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ"

วัตถุประสงค์เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

โครงงานเรียนรู้(PBL) เป็นการจัดสถานการณ์ในการจัดการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนอย่างหาค่ามิได้เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบ แก้ปัญหา การประชุม และจัดกิจกรรมการสืบสวนเสาะหาคำตอบซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนในกลุ่ม หรือตัวผู้เรียนเองสามารถแก้ไขหรือนำเสนอความจริง และมีความคิด ความรู้ขึ้นมา ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากโครงการที่นำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ชีวิตจริง

โครงงานเรียนรู้(PBL) เป็นการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานบนพื้นฐานของความท้าทายที่ซับซ้อน ด้วยคำถามหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน การตัดสินใจ ทำให้เกิดทักษะในการสอบสวนเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ด้วยทักษะที่แสดงให้เห็นว่ามีหลายวิธีที่จะแก้ปัญหาและนำไปปรับใช้กับชีวิตของตนในโลกแห่งความเป็นจริงโดยครูเป็นเพียงผู้กำกับดูแลผลรวมของการเรียนรู้

โครงงานเรียนรู้(PBL) เป็นวิธีการในการเรียนรู้ที่เน้น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือผลผลิตของผู้เรียนให้เป็นตัวแทนของสิ่งที่รู้โดยใช้ทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการและสหวิทยาการและความร่วมมือของกลุ่มผู้เรียน

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงการ

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น โดยมีครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำเสนอแนะ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในการดำเนินโครงการ มีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การคิดและเลือกหัวข้อเรื่อง

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้เป็นการคิดหาหัวข้อเรื่องที่จะทำโครงการโดยผู้เรียนต้องตั้งต้นด้วยคำถามที่ว่า

-จะศึกษาอะไร -ทำไมต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว

สิ่งที่จะนำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่องโครงการ จะได้มาจาก ปัญหา คำถามหรือความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ ของผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นผลจากผู้เรียนได้อ่านจากหนังสือ เอกสาร บทความ ยอมฟังความคิดเห็น การบรรยาย การสนทนา หรือจากการที่ได้ไปดูงาน ทัศนศึกษา ชมนิทรรศการ หรือสังเกตจากปรากฏการณ์ต่างๆรอบข้าง

2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้ รวมไปถึงการขอคำปรึกษา หรือข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการสำรวจวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดต่างๆ ของเนื้อหาต่างๆที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้เห็นถึงขอบข่ายของภาระงานที่จะดำเนินการ โครงการที่จะทำผลที่ได้จากการดำเนินงานขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ได้แนวคิดในการกำหนดขอบข่ายหรือเค้าโครงของเรื่องที่จะศึกษา ดังนี้

- สิ่งที่จะกระทำ	- ทรัพยากรหรือวัสดุอุปกรณ์
- วัตถุประสงค์	- บุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้อง
- ผลที่ได้รับ	- การนำเสนอ
- กระบวนการ	ฯลฯ

3. การเขียนเค้าโครงของโครงการ

เป็นการสร้างแผนที่ความคิด โดยนำเอาภาพของงาน และภาพความสำเร็จของโครงการที่วิเคราะห์ไว้มาจัดทำรายละเอียด เพื่อแสดงแนวคิด แผน และขั้นตอนการทำโครงการอาจใช้การระดมสมอง ถ้าเป็นการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้เห็นภาระงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น รวมทั้งได้ทราบถึงบทบาทและระยะเวลาในการดำเนินงาน เมื่อเกิดความชัดเจนแล้วจึงนำมากำหนดเขียนเป็นเค้าโครงของโครงการ ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆดังนี้

การเขียนเค้าโครงโครงการ

1. ชื่อโครงการ	ทำอะไรกับใครเพื่ออะไร
2. ชื่อผู้ทำโครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มก็ได้
3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ	ครู อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีในท้องถิ่น ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

4. การปฏิบัติโครงการ

เป็นการดำเนินงาน หลังจากที่ได้โครงการได้รับความเห็นชอบจากครู อาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับการอนุมัติจากสถานศึกษาแล้ว ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ในเค้าโครงของโครงการและระหว่างการทำปฏิบัติงานผู้เรียนต้องปฏิบัติตามด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงความประหยัด ปลอดภัย ปลอดภัยในการทำงาน ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ไว้อย่างละเอียด ทำอะไร ได้ผลอย่างไร ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขอย่างไร

การบันทึกข้อมูลดังกล่าวนี้ ต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคตต่อไปด้วย

5. การเขียนรายงาน

เป็นการสรุปผลรายงานผล การดำเนินงานโครงการเพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบถึงแนวคิด วิธีการดำเนินงาน ผลที่ได้รับ ตลอดจนข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ การเขียนรายงาน ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญๆ ของโครงการที่ปฏิบัติไว้แล้ว โดยอาจเขียนในรูปของ สรุปรายงานผล

6. การแสดงผลงาน

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำโครงการ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการทั้งหมดมานำเสนอให้ผู้อื่นได้ทราบ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการประเภทต่างๆ มีลักษณะเป็นเอกสาร รายงาน ชี้นำงาน แบบจำลอง ฯลฯ ตามประเภทของโครงการที่ปฏิบัติการแสดงผลงาน ซึ่งเป็นการนำเอาผลงานดำเนินงานมานำเสนอนี้สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่นการจัดนิทรรศการ หรือทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดทำเป็นสื่อมัลติมีเดีย และอาจนำเสนอในรูปแบบ ของการแสดงผลงาน การนำเสนอด้วยวาจา รายงาน บรรยาย ฯลฯ

การวัดและการประเมินผล

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542) กล่าวว่า แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติโครงการของผู้เรียน เป็นการประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้โครงการ จะต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดและเลือกประเมินโดยมีแนวทางการประเมิน 3 แนวทาง ได้แก่ (Young and Henquinet, 2000 อ้างใน วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์, 2545)

1. การประเมินกระบวนการ (evaluated group process) หมายถึง ลำดับขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการตั้งแต่เริ่มโครงการจนจบโครงการ

2. การประเมินผลของโครงการ (evaluated product group) หมายถึง ผลที่ได้จากการดำเนินการตามกระบวนการ เช่น ค่าโครงการของโครงการ รายงานการเขียน หรือผลการนำเสนอ

3. การประเมินทั้งกระบวนการและผลของโครงการ ต้องมีเกณฑ์ชี้วัดที่มุ่งพิจารณาทั้งในแง่คุณภาพ และแง่ปริมาณ ของการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม การเตรียมการในการประชุม การปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

ประโยชน์ของการนำไปใช้

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นเพราะเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเลือกได้ตามความสนใจของผู้เรียนเองและฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการคิดที่เป็นระเบียบและสมบูรณ์มากขึ้นและผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดความอยากรู้อยากเรียนมากขึ้น

ด้านผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการสอนได้ง่ายมากขึ้น โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แนะในส่วนที่ยังขาดในการทำงานของผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนทำให้เกิดการต่อยอดทางความคิดต่อไป

ส.ป.ก.และโครงการความร่วมมือ

การดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี” ซึ่งเป็นการทำงานภายใต้เครือข่ายภาคี 3 ภาคส่วน คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ได้มีการดำเนินการไปแล้วในหลักสูตร การเรียนรู้ชาวนามืออาชีพ: จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย สิงห์บุรี มหาสารคามและชุมพร และต่อมาได้มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม ในการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกเพื่อสร้างความมั่นใจให้คนที่มีความรู้ประจำแต่ยังลังเลที่จะเข้าสู่อาชีพเกษตรกรได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและร่วมทำกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวอาจไม่ต้องเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร แต่เป็นกำลังสำคัญในการวางแผน การผลิต การแปรรูปและการตลาด ในธุรกิจการเกษตรพร้อมทั้งเป็นผู้นำที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงพัฒนาโดยเฉพาะด้านการเกษตรระหว่างชุมชนกับรัฐ

การสร้างและพัฒนาอาชีพของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยความร่วมมือของ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานความร่วมมือหลักตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำเพื่อมุ่งเน้นให้เกษตรกร สามารถแก้ไขปัญหา พึ่งพาตัวเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ วางแผนกระบวนการผลิต การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจและรู้จักใช้เทคโนโลยี โดยเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมงานวิจัยการเกษตรที่จะเกิดประโยชน์ต่อภาคการเกษตรในวงกว้าง ส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises; SMEs) ด้านการเกษตร สร้างต้นแบบด้านการผลิตการเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนยกระดับสังคมเกษตรกรรม และการจัดการเรียนรู้ของเกษตรกร นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ Smart Farmers, Smart Officer เพื่อเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ในปี 2558 ที่จะเกิดการแข่งขันทางการค้าสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรย่อมได้รับผลกระทบในเรื่องของต้นทุนและคุณภาพการผลิตสู่มาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะการผลักดันให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรในขอบข่ายการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : Good Agricultural Practice (GAP) ซึ่งจะใช้มาตรฐานการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในกลุ่ม AEC จึงได้เข้ามามีความสำคัญกับระบบการผลิตมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าคุณภาพ และความปลอดภัยของผลิตผลทางการเกษตรมากขึ้น

การดำเนินงานเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เดิมของแต่ละหน่วยงาน โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน และแบ่งบทบาทและหน้าที่ตามภารกิจเดิมของแต่ละหน่วยงานพร้อมกับสร้างกลไกใหม่ในการบริหารโครงการ ประกอบด้วย

ตารางที่ 2.2 บทบาทความร่วมมือภายใต้ความร่วมมือของ สกว. สปก. และ สอศ.

สกว.	ส.ป.ก.	สอศ.
<p>1. สนับสนุนการพัฒนาแบบ การจัดการเรียนการสอนของ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ให้เป็นหลักสูตรต้นแบบ ภายใต้ ชุดโครงการวิจัย “การจัดการ เรียนการสอนแบบ Project- Based Learning” ในวิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยีนำร่อง 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรฯ นครราชสีมา, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี, อุตรธานี, กำแพงเพชร, สิงห์บุรี, และ วิทยาลัยการจัดการโนนดินแดง จ.บุรีรัมย์</p> <p>2. สนับสนุนกระบวนการพัฒนา ระบบบริหารจัดการของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ โครงการวิจัยเรื่อง “การ สังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย การสนับสนุนและ บริหารจัดการ เพื่อเข้าสู่อาชีพ เกษตรกรรมของผู้สำเร็จ การศึกษาสาขาเกษตรของ สอ ศ.”</p> <p>3. สนับสนุนการพัฒนาเครื่อง</p>	<p>1. จัดเตรียมความพร้อมของ พื้นที่รองรับให้แก่นักศึกษาที่ สำเร็จการศึกษา</p> <p>2. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมภายในเขตปฏิรูป ที่ดินและประสานความร่วมมือ ในกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์</p> <p>3. สนับสนุนงบประมาณและ กระบวนการรวมกลุ่ม เกษตรกรเมื่อเข้าสู่พื้นที่ดินทำ กินในลักษณะกองทุนปฏิรูป ที่ดิน</p> <p>4. พัฒนาระบบการวัดและ ประเมินผลความสำเร็จในการ ประกอบอาชีพของเกษตรกร</p>	<p>1. มอบหมายให้วิทยาลัยเกษตร และเทคโนโลยีทั้ง 7 แห่ง พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการ สอนในรูปแบบใหม่ที่จะสร้าง ความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนเข้าสู่ อาชีพเกษตรกรรมได้เมื่อสำเร็จ การศึกษา</p> <p>2. จัดสรรทรัพยากรและ งบประมาณแก่สถานศึกษา</p> <p>3. ขยายผลหลักสูตรและ แนวคิดการจัดการเรียนที่ได้ พัฒนาต้นแบบขึ้น ไปสู่หลักสูตร ฝึกอบรมระยะสั้น (3 เดือน) โดยรับสมัครเกษตรกรและ แรงงานผู้ถูกเลิกจ้างจาก ภาคอุตสาหกรรมเข้ารับการ ฝึกอบรม</p> <p>4. ขยายผลต้นแบบหลักสูตร และวิธีการจัดการศึกษาเกษตร ทั้งในส่วนนักศึกษาภาคปกติ และการฝึกอบรมระยะสั้น เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดใน ภาพรวม</p>

สกว.	ส.ป.ก.	สอศ.
มือและตัวชี้วัดความสำเร็จของ โครงการฯ ตลอดจนรูปแบบ การจัดการองค์ความรู้ทางการ เกษตรกรรมเมื่อเข้าสู่อาชีพและ ที่ดินทำกิน ร่วมกับ สอศ. และ ส.ป.ก.		

การขยายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้หน่วยองค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษา เห็น
ความสำคัญของการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่งผลให้ ส.ป.ก. ขยายผลความร่วมมือกับ
สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัดและเกษตรกรด้วย ดังนี้

ตารางที่ 2.3 การขยายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา

เรื่อง	หน่วยงานความร่วมมือ	เป้าประสงค์
1.บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความ ร่วมมือในการสนับสนุน โครงการผลิตต้นกล้าการเกษตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ การเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	สร้างบัณฑิตแนวใหม่ให้มีจิต อาสา จิตสาธารณะ และอยาก กลับไปพัฒนาพื้นที่ถิ่นชนบท บ้านเกิด
2.บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความ ร่วมมือโครงการสร้างและ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ การเกษตรกรรม	สร้างโอกาสทางการศึกษา ให้แก่บุคคลที่สนใจประกอบ อาชีพเกษตรกรรมผ่านการ จัดการเรียนการสอนที่ให้ สามารถพึ่งพิงฐานความรู้สร้าง ความได้เปรียบในการผลิตและ แข่งขัน พร้อมกับการแสวงหา โอกาสทางการตลาดใหม่ ๆ มากกว่าที่จะพึ่งพาฐาน

เรื่อง	หน่วยงานความร่วมมือ	เป้าประสงค์
		<p>ทรัพยากรเป็นหลักเช่นในอดีต โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ความสนับสนุนด้านการพัฒนาโจทย์วิจัย สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของสถานของสถานศึกษาที่ร่วมโครงการผ่านกระบวนการวิจัยและสนับสนุนงบประมาณการวิจัยตามประเด็นที่เหมาะสม</p>
<p>3.บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officer)</p>	<p>มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการแบบองค์รวม เพื่อยกระดับขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ส.ป.ก. ในการปฏิบัติการกิจสู่การบรรลุเป้าหมาย 2. ส่งเสริมการดำเนินการโครงการพัฒนาต้นแบบธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นกลไกของคนในชุมชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมบนการพึ่งพาตนเองเพื่อการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี 3. สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน 4. สนับสนุนการพัฒนาต้นแบบ

เรื่อง	หน่วยงานความร่วมมือ	เป้าประสงค์
		แบบธุรกิจที่มีการบริหารจัดการ จัดการตลอดห่วงโซ่ อุปทาน เพื่อนำประโยชน์สู่ สมาชิกและชุมชน

กรณีความร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส.ป.ก. ได้ทำบันทึกความร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างและพัฒนา
เกษตรกรรุ่นใหม่ โดยได้จัดตั้ง **สำนักวิชาทรัพยากรการเกษตร** โดยมีภารกิจคือ

จุดมุ่งหมาย:

เป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิง ด้านการจัดการทรัพยากรการเกษตร และการพลังงาน
ชีวภาพ และเป็นผู้นำแนวทางการแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ :

ก.) สร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้พร้อมเป็น “เจ้าของกิจการด้าน
อาหารและการเกษตร(Agricultural entrepreneur)” สำหรับการจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อการ
ผลิตระดับชุมชน และสามารถพัฒนาระบบการผลิตด้านการเกษตรและการอาหารของประเทศให้
สามารถแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศได้

ข.) ดำเนินการวิจัยครอบคลุมตลอดห่วงโซ่คุณค่าของระบบการผลิตการเกษตรเพื่อ
ตอบสนองและแก้ไขปัญหาด้านวิกฤตการณ์อาหาร การเกษตร และการพลังงานชีวภาพของประเทศ
ไทยและชุมชนโลกที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญในสหสาขาวิชา

ค.) จัดการศึกษาเสริมและการฝึกอบรม เพื่อสร้างความรู้และทักษะการผลิตที่ทันสมัยให้แก่
เกษตรกรและผู้ผลิตให้มีความรู้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการสร้าง
มาตรฐานและลดต้นทุนการผลิต ที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารจัดการการผลิตที่สามารถแข่งขัน
ในระบบการตลาดการค้าเสรี และมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรมและคำนึงถึง
สิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการดำเนินงาน:

ก.) ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้รอบใน “ศาสตร์และศิลป์” ของห่วงโซ่คุณค่าระบบการผลิต
อาหาร ที่มีทักษะและความคิดวิเคราะห์ลงสู่การปฏิบัติจริงระดับชุมชน ที่เพียงพอพร้อมด้วยจิต
วิญญาณการเป็นเจ้าของกิจการด้านการเกษตร (Agricultural entrepreneur) ด้วยการสร้างงานใหม่
ของตนเอง พร้อมมีขีดความสามารถทางการบริหารจัดการควบคุมและจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมในด้านความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหาร ด้วยมาตรฐานการผลิตและการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและการสืบค้นความรู้ และมีความใฝ่รู้ตลอดชีวิต

ข.) สนับสนุนทุนโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อการเพิ่มศักยภาพระบบการผลิตการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มคุณภาพผลผลิตด้านการอาหารและการเกษตรของประเทศ

ค.) จัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นในรูปแบบการฝึกอบรมต่อยอด หรือการศึกษาต่อเนื่อง

คุณสมบัติของผู้สมัคร

1. เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย หรือเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
2. เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2555
3. เป็นผู้ที่ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รวม 4 ภาคการศึกษา ไม่ต่ำกว่า 2.75 ในแต่ละกลุ่มวิชา ดังนี้ กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ และไม่ต่ำกว่า 2.00 ในแต่ละกลุ่มวิชาอื่นๆโดยคะแนนเฉลี่ยสะสมรวม (GPAX) ไม่ต่ำกว่า 2.50
4. เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาและศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ หรือโรงเรียนที่คณะกรรมการการศึกษาวิจัยทรัพยากรการเกษตรเห็นควรในเขตจังหวัดตามที่กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีติดต่อกันนับถึงวันสมัคร โดยกำหนดเขตพื้นที่เป็นจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ จังหวัดน่าน แพร่ อุตรดิตถ์ พะเยา และเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องรอบพื้นที่เป้าหมาย การพัฒนาทรัพยากรการเกษตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการพิจารณาให้ได้ทุนจุฬาฯ –พัฒนาเกษตรไทย ตามประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. เป็นผู้ที่พร้อมจะเข้ารับการศึกษ และฝึกปฏิบัติในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะที่จังหวัดน่านได้
6. ควรเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
7. เป็นผู้มีอุดมการณ์ที่จะทำงานในชนบทด้วยความเสียสละ
8. เป็นผู้ที่ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง หรือเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ หรือโรคที่สำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
9. เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี และรับรองต่อมหาวิทยาลัยว่าจะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเต็มความสามารถ และยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว หรือที่จะมีต่อไป โดยเคร่งครัดทุกประการ

โดยสำนักวิชาทรัพยากรการเกษตร ได้เปิดรับนักศึกษาตามคุณสมบัติตั้งแต่ปี 2555 ปัจจุบันปีผู้สำเร็จการศึกษาในรุ่นที่ 1 แล้วจำนวน 40 คน และมีผู้สนใจที่จะเข้าทำการเกษตรกรใน

พื้นที่ของ ส.ป.ก. จำนวน 6 คน กำลังฝึกอบรมในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา เป็นเวลา 4 เดือน

กรอบความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง

กลุ่มงานสร้างเกษตรกรรมรุ่นใหม่ฯ ภายใต้ความร่วมมือของ 3 องค์กร คือ สกว. ส.ป.ก. และ สอศ. ในปี 2551-2556 ซึ่งเดิมนั้นกลุ่มงานสร้างเกษตรกรรมรุ่นใหม่ฯ นี้ มีความริเริ่มและแนวคิดจาก รศ.ดร.พีระเดช ทองอำไพ รอง ผอ.สกว. ในขณะนั้น เพื่อวิเคราะห์ถึงศักยภาพของ ส.ป.ก. ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ถือครองที่ดินและมีกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทั่วประเทศ รวมทั้งโอกาสในการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติมาใช้ความรู้และข้อมูลในการทำเกษตรบนพื้นที่ที่ครอบครองได้ ต่อมา รศ.มยุรี จัยวัฒน์ ผู้ช่วย ผอ.สกว. ด้านการจัดการปลายทาง ได้สานงานต่อ และขยายความร่วมมือในการสร้างเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในระดับอุดมศึกษา และทำบันทึกความร่วมมือของ สกว. ส.ป.ก. และสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร (สจล.ชุมพร) และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรอบงาน 5 ปี (2556-2560) และในเดือนสิงหาคม 2556 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและปรับโครงสร้างภายใน สกว. จึงย้ายกลุ่มงานสร้างเกษตรกรรมรุ่นใหม่ฯ มาสังกัดงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) โดยมี ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สกว. ด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ เป็นต้นสังกัด ทั้งนี้ ยังคงแนวคิดและหลักการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ภายใต้ความร่วมมือไว้

จากการหารือของ สกว. และ ส.ป.ก. รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย รศ.ดร.พีระเดช ทองอำไพ ผอ.สกว. ที่ปรึกษากลุ่มงานสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ รศ.มยุรี จัยวัฒน์ อดีตผู้บริหาร สกว. และ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สกว. จึงกำหนดกรอบการวิจัยภายใต้ความร่วมมือเพื่อกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของ ส.ป.ก. โดยศึกษาศักยภาพของพื้นที่และตัวเกษตรกรเป็นรายผลิตภัณฑ์ทางเกษตร โดยใช้ความรู้ของมหาวิทยาลัยในการเข้าไปศึกษาและทำความเข้าใจในพื้นที่เป้าหมาย รวมทั้งพัฒนาเกษตรกรรมตามศักยภาพของพื้นที่
2. เกษตรกรในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด สามารถใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบการตัดสินใจเพื่อส่งเสริมด้านการเกษตรได้ และมีผลิตภัณฑ์เกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ของ ส.ป.ก.
3. พัฒนาต้นแบบผู้ประกอบการเกษตรกรที่อยู่เดิมในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้มีความสามารถรายผลิตภัณฑ์เกษตร และสร้างทางเลือกและโอกาสให้กับตัวเองโดยใช้ความรู้และข้อมูลอย่างเหมาะสม
4. เกิดเครือข่ายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาต้นแบบผู้ประกอบการในพื้นที่ ส.ป.ก. โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแม่ข่ายและบูรณาการความรู้ทั้งภายในมหาวิทยาลัย และหรือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

5. พัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ส.ป.ก. ในระดับปริญญาตรี

จากกรอบความร่วมมือส่งผลให้ มหาวิทยาลัยนครพนม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร มีความเข้าใจการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จึงได้พัฒนาหลักสูตรผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ (หลักสูตร 1) ทดลองฝึกอบรมในรุ่นที่ 9 และพัฒนาข้อเสนอโครงการ รายละเอียดดังนี้

- **กรณีมหาวิทยาลัยนครพนม** ได้เสนอโครงการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และสร้างรูปการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตปฏิรูปเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา พื้นที่สปก. จังหวัดนครพนม โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นเรื่องยางพารา และศึกษารูปแบบบริหารจัดการทางการผลิตและศักยภาพการจัดการพื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ สปก. จังหวัดนครพนม
- **กรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร** ได้เสนอโครงการการศึกษาและพัฒนาพืชเศรษฐกิจ : กาแฟขาวไร้ ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดชุมพร โดยใช้พื้นที่ของ ส.ป.ก.เป็นตัวแทนในการศึกษา และพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งได้ทดลองจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรมืออาชีพยุคใหม่ (หลักสูตร 2) ในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีผู้สนใจจำนวน 2 คน
- **กรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ยังเป็นการสร้างความเข้าใจกับคณาจารย์ในคณะเกษตรศาสตร์ จึงยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาข้อเสนอโครงการ อย่างไรก็ตามได้เตรียมพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ (หลักสูตร 1)
- **กรณีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์** มุ่งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก.ระดับจังหวัดทั่วประเทศ ภายใต้โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officer)ซึ่งได้คัดเลือกเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัดจำนวน 17 จังหวัด เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตรด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียมมากกว่าการสั่งการจากนโยบาย ทั้งนี้ ส.ป.ก.ได้รับการอนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.ได้พัฒนาศักยภาพการพัฒนาด้วยใช้กระบวนการวิจัย โดยกำหนดองค์ประกอบหลักสูตร 5 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก.

2. ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง
4. มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม
5. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

ปัจจุบันได้ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก.ไป และจะได้วางแผนการฝึกอบรมตามแผนงานของหลักสูตรต่อไป

แนวคิด Smart Farmer และ Smart Officer

นับตั้งแต่วันที่ 5 พฤศจิกายน 2556 ที่นายยุคล ลิ้มแหลมทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดนโยบายที่สำคัญคือ การพัฒนา "เกษตรกรไทยเป็น Smart Farmer โดยมี Smart Officer เป็นเพื่อนคู่คิด" เพื่อพัฒนาเกษตรกรทั่วประเทศให้เป็น "Smart Farmer" โดยเป็นตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และมีความพร้อมมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าการผลิตทางการเกษตร ที่ดำเนินการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบกิจการของแต่ละครัวเรือน ให้ความสำคัญในการใช้องค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาและวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้หรือพัฒนา โดยตระหนักถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณตามความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer รวมทั้งได้ขอความร่วมมือกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รวมทั้งจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานระดับกรมและระดับจังหวัดตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันได้แต่งตั้งทั้งหมดแล้วทำให้กลไกการขับเคลื่อนนโยบายมีความครอบคลุม ในทุกระดับ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีแนวทางให้คณะทำงานระดับกรม คณะทำงานระดับจังหวัด และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงการและกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสมกับเกษตรกรแต่ละกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างให้เกษตรกรมีความสามารถในการคิดเป็น วิเคราะห์ เป็น ใช้ข้อมูลเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดำเนินการตามวิธีการผลิตที่เหมาะสมของเกษตรกรแต่ละราย โดยให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฟื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร เร่งรัดพัฒนาธุรกิจการเกษตรโดยการพัฒนาสถาบันเกษตรกร

ภาพที่ 2.2 บทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก.

สรุปข้อมูลผลการจัดที่ดิน ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ราย	แปลง	ไร่
รวมทั้งประเทศ	๗๐	๗๑๒	๓,๔๓๕	๒,๔๓๒,๐๗๘	๓,๑๔๐,๕๒๗	๓๔,๐๑๑,๐๘๖
เหนือ	๑๗	๑๗๓	๙๒๕	๖๑๕,๘๕๘	๘๑๙,๖๓๑	๗,๗๘๕,๙๔๕
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๐	๒๙๐	๑,๕๓๑	๑,๓๐๕,๓๓๖	๑,๖๕๓,๒๘๖	๑๗,๔๐๖,๔๘๐
กลาง	๑๙	๑๒๔	๔๙๓	๒๖๖,๘๓๗	๓๓๗,๗๒๙	๕,๑๙๐,๕๕๑
ใต้	๑๔	๑๒๕	๔๘๖	๒๔๔,๐๕๗	๓๒๙,๘๘๑	๓,๖๒๘,๑๑๐

ภาพที่ 2.3 สรุปข้อมูลผลการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. รายภาค

ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม”

การดำเนินการชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม มุ่งเน้นไปที่การนำชุดความรู้ตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ไปใช้ในการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ โดยมีโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการทั้งสิ้น 12 โครงการ ในส่วนของโครงการวิจัยที่มีการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ ประกอบด้วย ตัวแบบร้าน Farmer Shop กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย เครือข่ายคุณค่าผลไม้ และเครือข่ายคุณค่ายางพารา

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้นำเอาการบริหารจัดการอุปทานมาใช้ในธุรกิจเพื่อการยกระดับสมรรถนะของธุรกิจ การบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการแบ่งงานกันตามความสามารถของภาคี ได้ก่อให้เกิดคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยข้อค้นพบจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นคุณสมบัติของตัวแบบธุรกิจที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1.) ตัวแบบธุรกิจที่ดำเนินการบนหลักการการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีภายใต้ 3 เสาหลักด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2.) ภาคีกรอบการทำงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม 3.) มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ 4.) ดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกตลาดเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม และ 5.) ไม่เป็นองค์กรรับเงินทุนเพื่อแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็นธรรม ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวบ่งชี้ถึงบริบทของการเป็นธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprises: SEE)

ในการวิเคราะห์บริบทของตัวแบบธุรกิจในการบริหารจัดการโซ่อุปทาน ได้ชี้ให้เห็นกระบวนการสำหรับกิจกรรมระดับต้นน้ำ ซึ่งมุ่งไปที่การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรผู้ทำการทำเกษตรที่ดี ในส่วนของการขับเคลื่อนกิจกรรมระดับกลางน้ำ มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มสมรรถนะการดำเนินธุรกิจการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในการลดความเสี่ยงเรื่องการขาดทุนวัตถุดิบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และการสร้างโอกาสการเข้าถึงผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม การขับเคลื่อนกิจกรรมระดับปลายน้ำนั้น มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบธุรกิจร้านค้าทางเลือกภายใต้แบรนด์ Farmer Shop เพื่อการกระจายสินค้าของเครือข่ายผู้ประกอบการสู่ผู้บริโภคภายใต้วิสัยทัศน์ “ร้านค้าปลีกที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน” ซึ่งผลการติดตามแบรนด์ Farmer Shop พบว่า ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคในระดับ “ดี”

กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมดังกล่าวชี้ให้เห็นบริบท 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนธุรกิจฐาน

สังคมในฐานะกลไกการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมได้นำไปสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 9 ประการ จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

บทที่ 3

ผลการดำเนินงานวิจัย

โครงการวิจัย“การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้ใช้อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย

จากการดำเนินงานตามแผนงานของโครงการ มีผลการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. เป้าหมายของโครงการวิจัย
2. สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
3. กระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร
4. หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)
5. รายชื่อโครงการ PBL รายบุคคล

เป้าหมายของโครงการวิจัย

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมและพัฒนาที่มีขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้ ในการจัดการภารกิจสู่เป้าหมาย อย่างเป็นองค์รวม ที่สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรกรบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันในแนวทางธุรกิจฐานสังคมโดยมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมจำนวน 18 ราย ดังนี้

ภาพที่ 3.1 เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ผู้เข้าร่วมโครงการ

	<p>ชื่อ : น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ สังกัด: ส.ป.ก. พิจิตร เบอร์โทรศัพท์ : 089-4145332 อีเมลล์ : wipawee01@hotmail.com ที่อยู่ : 16/6 ม.5 ต.ขวัญเมือง อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา</p>
	<p>ชื่อ : น.ส.วรัญญา บุญมาก ตำแหน่ง : นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก. สุโขทัย เบอร์โทรศัพท์ : 087-6797003 อีเมลล์ : new_waran.b@hotmail.com ที่อยู่ : 138/26 ต.ธานีอ.เมืองจ.สุโขทัย</p>
	<p>ชื่อ :นางศิริพร อภิเดช ตำแหน่ง : นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ สังกัด : ส.ป.ก. อุทัยธานี เบอร์โทรศัพท์ : 085-2811838 อีเมลล์ : Apidat_2511@hotmail.com ที่อยู่ : 184/4 ต.อุทัยใหม่อ.เมือง จ.อุทัยธานี</p>
	<p>ชื่อ : น.ส.จุฑาทิพย์เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา เบอร์โทรศัพท์ : 081-8397979 อีเมลล์ ;jutatip_mm@hotmail.com ที่อยู่ : 309/2 แขวงลาดยาว เขตจตุจักรกรุงเทพฯ</p>

	<p>ชื่อ :น.ส.นิรชกร พรัดภู</p> <p>ตำแหน่ง: เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน(พนักงานราชการ)</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.ลพบุรี</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 080-9001702</p> <p>อีเมล : nirachorn.pradpoo@gmail.com</p> <p>ที่อยู่ : 200 ม.13 ต.คานมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง</p>
---	--

	<p>ชื่อ :นายประเดช พุฒจันทร์</p> <p>ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.ราชบุรี</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 086-3630137</p> <p>อีเมล :Poradach_duk@hotmail.com</p> <p>ที่อยู่ :145/581 ม.8 ต.ดอนตะโก อ.เมือง จ.ราชบุรี</p>
--	---

	<p>ชื่อ :น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล</p> <p>ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.พระนครศรีอยุธยา</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 086-9773280</p> <p>อีเมล: amp_lalita@hotmail.com,amp.lalita123@gmail.com</p> <p>ที่อยู่ : 32/1 ม.1 ต.หอรด้นไชย อ.อุททอง จ.พระนครศรีอยุธยา</p>
---	---

	<p>ชื่อ :นายกชพร กลิ่นบุญมา</p> <p>ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.นครราชสีมา</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 087-6832363</p> <p>อีเมล :klinboonma@hotmail.com</p> <p>ที่อยู่ : 941/3 ม.1 ต.หัวทะเล อ.เมือง จ.นครราชสีมา</p>
---	---

	<p>ชื่อ : นายชिरภัทร์ พิเมย ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิบัติการที่ดินชำนาญการ สังกัด : ส.ป.ก.บุรีรัมย์ เบอร์โทรศัพท์ : 090-6191889 อีเมล : su_ae2010@hotmail.com ที่อยู่ : 245 ม.10 ต.อิสาน อ.เมือง จ.บุรีรัมย์</p>
---	--

	<p>ชื่อ : นางณัฐโสภิน ตริสุวรรณวัฒน์ ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิบัติการที่ดินชำนาญการ สังกัด : ส.ป.ก.ขอนแก่น เบอร์โทรศัพท์ : 089-9371473 อีเมล : nantsopin_an@hotmail.com ที่อยู่ : 9 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น</p>
--	---

	<p>ชื่อ : น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิบัติการที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก.สกลนคร เบอร์โทรศัพท์ : 087-0012270 อีเมล : sprakayrung@gmail.com ที่อยู่ : บุญโฮมอพาร์ทเมนต์ ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร</p>
---	--

	<p>ชื่อ : นายพิชญ์ สำรึ ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิบัติการที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก.หนองคาย เบอร์โทรศัพท์ : 089-4219794 อีเมล : Pitsanu.nk@gmail.com ที่อยู่ : 473 ม.3 ต.โพธิ์ชัย อ.เมือง จ.หนองคาย</p>
---	---

	<p>ชื่อ :น.ส.ยุพาวรรณ หนันลา ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก.ยโสธร เบอร์โทรศัพท์ : 087-0908083 อีเมล :N_nunla85@hotmail.com ที่อยู่ : 167 ม.6 ต.โคกนาโก อ.ป่าดัว จ.ยโสธร</p>
---	--

	<p>ชื่อ :น.ส.วนารัตน์ คำกลมใจ ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ สังกัด : ส.ป.ก.อุดรธานี เบอร์โทรศัพท์ : 087-7029867 อีเมล :wanarat_p@hotmail.com ที่อยู่ : 169 ม.9 ต.โคกสะอาด อ.เมือง จ.อุดรธานี</p>
--	---

<p> The image part with relationship ID rId22 was not found in the file.</p>	<p>ชื่อ :นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ สังกัด : ส.ป.ก.มหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ : 081-7718770 อีเมล :samonchon.lfe@hotmail.com ที่อยู่ : 28 ม.8 ต.โพนทราย อ.โพนทราย จ.ร้อยเอ็ด</p>
---	---

	<p>ชื่อ :นายนิกร ไพริน ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ สังกัด : ส.ป.ก.ตรัง เบอร์โทรศัพท์ : 083-1727235 อีเมล :- ที่อยู่ : 133/100 ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง</p>
---	---

	<p>ชื่อ :นางรัชดา เพชรรัตน์</p> <p>ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.ชุมพร</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 082-4175163</p> <p>อีเมล : Racha_kob@hotmail.com</p> <p>ที่อยู่ : 271/7 ม.10 ต.นาทุ่ง อ.เมือง จ.ชุมพร</p>
---	---

	<p>ชื่อ :นางวิภา สุขเอก</p> <p>ตำแหน่ง: นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ</p> <p>สังกัด : ส.ป.ก.นครศรีธรรมราช</p> <p>เบอร์โทรศัพท์ : 081-0824013</p> <p>อีเมล : vipa.alro@hotmail.com</p> <p>ที่อยู่ : 23/12 ม.5 ต.ปากพูน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช</p>
--	--

สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) มุ่งการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ที่ให้ทิศทางเดียวกันเพื่อความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน สามารถส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง ด้วยหลักการของกลุ่ม เจ้าหน้าที่จึงต้องมีมุมมองที่ก้าวไกลอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงและสร้างศรัทธาของเกษตรกรได้

สมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. โดยระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ และได้สมรรถนะ ดังนี้

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมีจิตสำนึกรักองค์กร และงานในภารกิจ เข้าใจบทบาทและความสำคัญของเกษตรกร
2. ความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
3. ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร
4. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

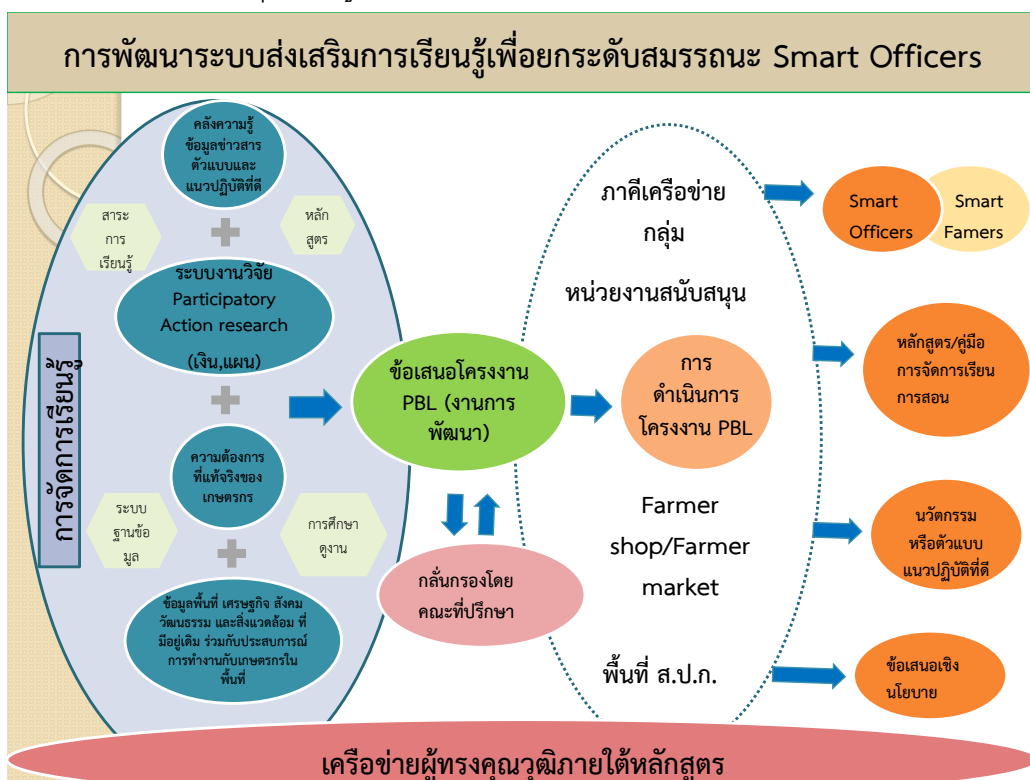
การสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อกำหนดกรอบยุทธศาสตร์และพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคู่มือ
การเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนวันที่ 2 เมษายน 2557ณ อาคาร
วิจัยและพัฒนา ชั้น 6 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 3.2 การสัมมนาเชิงวิชาการ กรอบยุทธศาสตร์และพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคู่มือ
การเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) เป็นการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของ ส.ป.ก. เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกร ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและร่วมทำกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกร โดยกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร โครงการได้ทบทวนเอกสารและวิเคราะห์แนวทางตามกรอบกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรดังนี้

ภาพที่ 3.3 กระบวนการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ Smart Officers

ภาพที่ 3.4 กระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ดำเนินการโดยการรวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เป็นอยู่ ประกอบกับการวิเคราะห์เกษตรกรในพื้นที่ และนำผลแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดสมรรถนะ
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (สมรรถนะ) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มาวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะ หรือสิ่งที่คาดหวังจะเป็น โดยการตีความจาก ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ
3. การกำหนดเนื้อหาและการเรียนรู้ เป็นการกำหนดรายละเอียด โดยวิเคราะห์จากสมรรถนะ และกำหนดรายละเอียดการสอน
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมิน โดยวิเคราะห์จากสมรรถนะและเนื้อหาการเรียนรู้อีก เพื่อกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยนำไปทดลองกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา smart officer จำนวน 18 รายที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงแก้ไข โดยการถอดบทเรียนผลการเรียนรู้ และวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงแก้ไข

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดหลักสูตรตามสมรรถนะทั้ง 4 ข้อ ตามขั้นตอน การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร 6 ขั้นตอน สามารถกำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลา 92 ชั่วโมง ประกอบด้วย

ตารางที่ 3.1 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

หน่วยเรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยเรียนที่ 1	การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำ	1. ความรู้ ความเข้าใจ แนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก.ที่	1. แผนปฏิบัติราชการของ ส.ป.ก. 2. กรณีศึกษา	12 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
	การ เปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. Smart officer	เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม 2. ตระหนักในสถานการณ์การ ดำเนินงานของ ส.ป.ก.และ บทบาทของ Smart officerใน การขับเคลื่อนภารกิจสู่การบรรลุ เป้าหมาย	โครงการนำร่อง ต่างๆและวิเคราะห์ ให้เห็นช่องว่างใน การปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุด แข็งจุดอ่อน 3. เวทีถอดบทเรียน/ การถ่ายโอนทักษะ ประสบการณ์	
หน่วย เรียนที่ 2	ความสามารถ ในการส่งเสริม การประกอบ อาชีพแก่ เกษตรกรใน แนวทางการ พัฒนาที่ยั่งยืน	1.ตระหนักถึงความหลากหลายใน เทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ เหมาะสม การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรอินทรีย์ และ เกษตรกรรมยั่งยืน ที่เหมาะกับ ภูมิสังคม 2.มีความสามารถในการแนะนำ ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตร ในที่ดิน ส.ป.ก.อย่างเหมาะสมตามภูมิ สังคม 3. มีความรู้และทักษะใน การแนะนำและส่งเสริมการผลิต พืช/สัตว์เฉพาะทาง เช่น ข้าว ผัก อินทรีย์ ปลา	1. นำเสนอเทคโนโลยี การทำเกษตร รูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรอินทรีย์/GAP ไร่นาสวนผสม นาโยน 2. เวทีอภิปราย กลยุทธ์หรือช่อง ทางการทำ การเกษตรที่ เหมาะสมกับภูมิ สังคม 3. เวทีสรุป บทเรียนองค์ความรู้ที่ ต้องการแนวทางการ สนับสนุนของ ส. ป.ก. การศึกษาดูงาน ในแหล่งเรียนรู้พืช/	16 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
			สัตว์ เฉพาะทาง	
หน่วย เรียนที่ 3	ความสามารถ ในการส่งเสริม การรวมกลุ่ม และสร้างความ เข้มแข็ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้และเข้าใจรูปแบบ ต่างๆของการรวมกลุ่ม (กลุ่ม เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ฐานกิจฐานสังคม Family Farming ฯลฯ)และนวัตกรรม กลุ่มต่างๆ 2. มีทักษะและความสามารถในการ ประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการ จัดตั้งและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง 3. รู้และเข้าใจในทฤษฎี หลักการ/ แนวปฏิบัติที่ดีในการ บริหารจัดการกลุ่มเพื่อความ เข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล) 4. มีทักษะด้านการบริหาร จัดการองค์กรที่ดีจากตัวแบบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนการส่งเสริม การจัดตั้งกลุ่มองค์กร รูปแบบต่างๆ 2. ประสบการณ์การส่งเสริมการ ดำเนินงานกลุ่ม องค์กรรูปแบบต่างๆ 3. กลยุทธ์การ บริหารจัดการกลุ่ม เพื่อความเข้มแข็งและ การนำประโยชน์สู่ ชุมชน 4. ศึกษาดูงานกลุ่ม องค์กร สถาบัน เกษตรกรที่สำเร็จ/ ล้มเหลว 	6 ชั่วโมง
หน่วย เรียนที่ 4	มีทักษะการ จัดการใช้ อุปทานของ กลุ่มและ เชื่อมโยง เครือข่ายใน แนวทางการค้า เป็นธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้และเข้าใจในแนวคิด การค้าที่เป็นธรรม 2. มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด การจัดการใช้อุปทานเพื่อ ความสามารถในการจัดการ ธุรกิจของกลุ่มและการสร้าง อำนาจต่อรองสำหรับ เกษตรกรรายย่อย 3. มีความรู้ความเข้าใจแนวคิด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้จาก กรณีศึกษาสำหรับ กลุ่มองค์กรที่นำเอาการ จัดการใช้อุปทานและ การค้าที่เป็นธรรมมา ใช้ 2. วิเคราะห์ตนเอง สำหรับแนวทางการ ยกระดับ 	12 ชั่วโมง

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
		<p>เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (มีภูมิคุ้มกัน รวมกลุ่ม สร้าง เครือข่าย)</p> <p>4.มีทักษะในเรื่องการจัดการใช้ อุปทานของกลุ่ม/องค์กร การค้า ที่เป็นธรรม</p>	<p>ความสามารถในการ แนะนำส่งเสริม การจัดการโซ่อุปทานและ การสร้างเครือข่าย</p> <p>3. ศึกษาดูงาน (หรือ ศึกษาจากกรณีศึกษา ต่างๆ)</p>	
หน่วย เรียนที่ 5	<p>ความสามารถ ในการส่งเสริม การสร้าง มูลค่าเพิ่มสินค้า เกษตร (การลด ต้นทุนในการ ปลูกข้าว การ สร้างโรงเรือน ราคาประหยัด การส่งเสริม การใช้เครื่อง ทยอดเมล็ด รวมถึงการ สร้างแบรนด์ การทำ Farmer shop/Famer market)</p>	<p>1. มีทักษะในการสร้างสรรค์ นวัตกรรมผ่านการเขียนข้อเสนอ โครงการ (Project proposal)</p>	<p>1. การเรียนรู้การนำ นวัตกรรม/ตัวแบบ ธุรกิจ โดยการ ออกแบบและ สร้างสรรค์เพื่อสร้าง คุณค่าและเพิ่มมูลค่า ในธุรกิจ</p> <p>2. ฝึกทักษะการเขียน ข้อเสนอโครงการ สร้างสรรค์นวัตกรรม</p>	
หน่วย เรียนที่ 6	<p>การดำเนินการ โครงการภายใต้ คำแนะนำของ ทีมที่ปรึกษา</p>	<p>1. มีผลงานสร้างสรรค์นวัตกรรม</p> <p>2. มีทักษะในการวิเคราะห์ ช่องว่างและอุปสรรคในการ ทำงานเพื่อกำหนดกรอบแนว</p>	<p>1. การดำเนินการ โครงการภายใต้ กรอบโครงการที่ เสนอ</p>	<p>ช่วง ฝึกอบรม</p>

หน่วย เรียน	ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้ (คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป้าหมาย)	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
		ทางการยกระดับการพัฒนา....	2.การจัดทำรายงาน ผลการดำเนินงาน	
รวม				92 ชั่วโมง

รายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้เป็นดังนี้

หน่วยเรียนที่ 1	
ชื่อหน่วย	การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก. (Smart officer)
1. มาตรฐานการเรียนรู้	<p>2.1 ความรู้ ความเข้าใจแนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก.ที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>2.2 ตระหนักในสถานการณ์งานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการขับเคลื่อนภารกิจสู่การบรรลุเป้าหมาย</p> <p>2.3 ตระหนักถึงการเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรม จริยธรรมและรักในความเป็นข้าราชการ ส.ป.ก.</p>
2. สาระการเรียนรู้	<p>2.1 หลักการ แนวคิดและพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม</p> <p>2.2 คุณธรรมและจริยธรรมที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการ</p> <p>2.3 เทคนิคการบริหารจัดการแผนงาน งบประมาณ และนโยบายที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เชื่อมโยงสู่การดำเนินงานในระดับพื้นที่</p> <p>2.4 กรณศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดอ่อนและจุดแข็ง</p> <p>2.5 การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง(smart officer)</p> <p>2.6 แนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก.ที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม</p>

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดและพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 3.2 ให้ผู้เรียนอ่านบทความเกี่ยวกับ “งานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ผ่านมา” จากนั้นให้ผู้เรียนสะท้อนภาพตนเองในฐานะข้าราชการ ส.ป.ก. ว่ามีจุดอ่อน จุดแข็งและปัญหา
- 3.3 วิทยากรเลือกกรณีศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดแข็งจุดอ่อนและให้ผู้เรียนสะท้อนความสำเร็จ

4. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 4.1 ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกอยากพัฒนาตนเองให้เป็นข้าราชการมืออาชีพ
- 4.2 มีความตระหนักในสถานการณ์งานปฏิรูปที่ดินเกิดแนวคิดการพัฒนาตนเองอย่างป็นองค์รวมทั้งในแง่อาชีพและการดำรงชีวิต สอดคล้องกับบริบทของปัญหาในปัจจุบัน
- 4.3 มีความตระหนักในการเลือกแนวทางการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทที่ต้องเชื่อมโยงกิจกรรมอาชีพและการดำรงชีวิต นำไปสู่ความสำเร็จในอาชีพ

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

หน่วยเรียนที่ 2

ชื่อหน่วย ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 ตระหนักถึงความหลากหลายในเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่เหมาะสม การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เหมาะกับภูมิสังคม
- 1.2 มีความสามารถในการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตามภูมิสังคม
- 1.3 มีความรู้และทักษะในการแนะนำและส่งเสริมการผลิตพืช/สัตว์เฉพาะทาง เช่น ข้าว ผักอินทรีย์ ปลา

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 นำเสนอเทคโนโลยีการทำการเกษตรรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรอินทรีย์/GAP ไร่นาสวนผสม นาโยน

- 2.2 กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเชิงพื้นที่เชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาโครงการ
Project-Based Learning (PBL)
- 2.3 กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอย่างยั่งยืน
- 2.4 ศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL ศึกษาดู
งานการสร้างเครือข่ายผลไม้คุณภาพเชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดการเตรียมรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำโครงการ PBL และ
เทคนิคการพัฒนาโจทย์วิจัย
- 3.2 ศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL
- 3.3 ศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายผลไม้คุณภาพเชื่อมโยงการพัฒนาโครงการ PBL

4. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 4.1 มีความรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่เหมาะสม
- 4.2 สามารถให้การแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตาม
ภูมิสังคม
- 4.3 มีความรู้และทักษะในการแนะนำและส่งเสริมการผลิตพืช/สัตว์เฉพาะทาง

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

ชื่อหน่วย ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 มีความรู้และเข้าใจรูปแบบต่างๆของการรวมกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ธุรกิจฐานสังคม Family Farming ฯลฯ)และ นวัตกรรมกลุ่มต่างๆ
- 1.2 มีทักษะและความสามารถในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 ขั้นตอนการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มองค์กร รูปแบบต่างๆ
- 2.2 กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็ง
- 2.3 กิจกรรมในเครือข่ายผลไม้คุณภาพและการนำประโยชน์สู่ชุมชน
- 2.4 กิจกรรมในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และการนำประโยชน์สู่ชุมชน
- 2.5 การสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ภายใต้โครงการสามพรานโมเดล

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดและพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 3.2 ให้ผู้เรียนอ่านบทความเกี่ยวกับ “งานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ผ่านมา” จากนั้นให้ผู้เรียนสะท้อนภาพตนเองในฐานะข้าราชการ ส.ป.ก. ว่ามีจุดอ่อน จุดแข็งและปัญหา
- 3.3 วิทยากรเลือกกรณีศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดแข็งจุดอ่อนและให้ผู้เรียนสะท้อนความสำเร็จ

4. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 4.1 ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจรูปแบบต่างๆของการรวมกลุ่มเช่น กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ฐานธุรกิจสังคม Family Farming ฯลฯ)และ นวัตกรรมกลุ่มต่างๆ
- 4.2 มีความสามารถในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

หน่วยเรียนที่ 4

ชื่อหน่วย การจัดการใช้อุปทานและการสร้างเครือข่ายสู่การค้าที่เป็นธรรม

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 มีความรู้และเข้าใจในแนวคิดการค้าที่เป็นธรรม
- 1.2 มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการจัดการใช้อุปทานเพื่อความสามารถในการจัดการธุรกิจของกลุ่มและการสร้างอำนาจการต่อรองสำหรับเกษตรกรรายย่อย
- 1.3 มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (มีภูมิคุ้มกัน รวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย)
- 1.4 มีทักษะในเรื่องการจัดการใช้อุปทานของกลุ่ม/องค์กร การค้าที่เป็นธรรม

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 เรียนรู้จากกรณีศึกษาสำหรับกลุ่มองค์กรที่นำเอาการจัดการใช้อุปทานและการค้าที่เป็นธรรมมาใช้คุณธรรมและจริยธรรมที่มีผลกระทบต่อการศึกษา การปฏิบัติราชการ
- 2.2 วิเคราะห์ตนเองสำหรับแนวทางการยกระดับความสามารถในการแนะนำส่งเสริมการจัดการใช้อุปทานและการสร้างเครือข่าย
- 2.3 ศึกษาดูงาน (หรือศึกษาจากกรณีศึกษาต่างๆ)

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดในแนวทางคิดการค้าที่เป็นธรรม
- 3.2 ให้ผู้เรียนสะท้อนทางการยกระดับความสามารถในการแนะนำส่งเสริมการจัดการใช้อุปทานและการสร้างเครือข่าย
- 3.3 วิทยากรเลือกกรณีศึกษาโครงการต้นแบบและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดแข็งจุดอ่อนและให้ผู้เรียนสะท้อนความสำเร็จ

4. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 4.1 ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจในแนวคิดการค้าที่เป็นธรรม
- 4.2 มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการจัดการใช้อุปทานเพื่อความสามารถในการจัดการธุรกิจของกลุ่มและการสร้างอำนาจการต่อรองสำหรับเกษตรกรรายย่อย
- 4.3 มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (มีภูมิคุ้มกัน รวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย)
- 4.4 สามารถจัดการใช้อุปทานของกลุ่ม/องค์กร การค้าที่เป็นธรรม

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

หน่วยเรียนที่ 5

ชื่อหน่วย ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 มีทักษะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการเขียนข้อเสนอโครงการ (Project proposal)
- 1.2 ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง
- 1.3 รู้และเข้าใจในทฤษฎี หลักการ/ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล)
- 1.4 มีทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กรที่ดีจากตัวแบบ

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 การเรียนรู้การนำนวัตกรรม/ตัวแบบธุรกิจ โดยการออกแบบและสร้างสรรค์เพื่อสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าในธุรกิจ
- 2.2 ฝึกทักษะการเขียนข้อเสนอโครงการสร้างนวัตกรรม

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 วิทยากรนำเสนอหลักการ แนวคิดสหกรณ์
- 3.2 การวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งจะเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กร มีการกระบวนการจัดทำ
- 3.3 วิทยากรเลือกกรณีศึกษาโครงการนำร่องและวิเคราะห์ให้เห็นช่องว่างในการปฏิบัติงาน โอกาส อุปสรรค จุดแข็งจุดอ่อนและให้ผู้เรียนสะท้อนความสำเร็จ

4. ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้

- 4.1 สามารถเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
- 4.2 สามารถทำให้งานของ ส.ป.ก. ประสบความสำเร็จได้เร็วกว่าที่กำหนด และเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

หน่วยเรียนที่ 6

ชื่อหน่วย การจัดทำโครงการ(Project base learning) ภายใต้คำแนะนำของทีมที่ปรึกษา

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 ความรู้ ความเข้าใจการจัดทำโครงการ(Project base learning)

1.2 สามารถเขียนโครงการ

2. สาระการเรียนรู้

2.1 การดำเนินการโครงการภายใต้กรอบโครงการที่เสนอ

2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเทคนิค

3. กิจกรรมการเรียนรู้

การศึกษาพื้นที่ใช้ข้อมูล วิเคราะห์พื้นที่ หากจุดแข็ง ของพื้นที่ให้พบ ความเสี่ยงของพื้นที่ “ควบคุม” ได้หรือไม่ ด้วยวิธีอะไร

การศึกษาตลาด นำข้อมูลพื้นที่เป็นต้นทางในการวิเคราะห์ โอกาสทางการตลาด สำหรับเกษตรกร วิเคราะห์ Supply chain สินค้าของตนเอง ว่ามีเส้นทางการผลิต และตลาดอย่างไรในภาพรวม ความเสี่ยงทางการตลาด

4. **ผลลัพธ์ที่แสดงผลการเรียนรู้** สามารถจะนำมาพัฒนาโจทย์การเขียนโครงการ Project-Based Learning (PBL) ในการที่จะสะท้อนความต้องการจริงๆของเกษตรกรในพื้นที่และเกิดโครงการฯเชิงพื้นที่

5. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

ผู้สอนประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยวิธีสังเกตการณ์

6. บันทึกผลสรุปการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย

โครงการได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 18 ราย โดยกำหนดตารางการเรียนรู้และปฏิบัติดังนี้
ตารางที่ 3.2 กำหนดการจัดฝึกอบรม

หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ครั้งที่ จัด	กำหนดการจัดฝึกอบรม					วิทยากรหลัก
		15 - 17 ก.ค. 57	31 ก.ค. -2 ส.ค. 57	13-17 ส.ค. 57	22 - 23 ก.ย. 57	24-26 ก.ย. 57	
การปฐมนิเทศหลักสูตร	1	สถาบันวิชาการ ↔ ด้านสหกรณ์					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: การเตรียม ความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. Smart officer	2		โรงแรมมิได้ ↔				ส.ป.ก.
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ความสามารถ ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่ เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ ยั่งยืน	3			1.สหกรณ์การเกษตร เขาศิขณภูมิจำกัด จ. จันทบุรี 2. ศูนย์แลกเปลี่ยน เรียนรู้ “กลุ่มผู้ผลิต ผลไม้คุณภาพจ. จันทบุรี ↔			นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ผศ.ดร.ร่วมจิตร นกเขา

หน่วยการเรียนรู้	จำนวนครั้งที่จัด	กำหนดการจัดฝึกอบรม					วิทยากรหลัก
		15 - 17 ก.ค. 57	31 ก.ค. - 2 ส.ค. 57	13-17 ส.ค. 57	22 - 23 ก.ย. 57	24-26 ก.ย. 57	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง	4			1.ตลาดสุขใจ จ.นครปฐม 2.กลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ต.ทัพหลวง	รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท		นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ผศ.ดร.ร่วมจิตร์ นกเขา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม	5				รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	1.ศูนย์การเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จ.ยโสธร 2.บจก.บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขาจ.ศรีสะเกษ	รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร	6				รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท		รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ผศ.ดร.ร่วมจิตร์ นกเขา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6: การดำเนินการโครงการภายใต้คำแนะนำของทีมีที่ปรึกษา	7					การนำเสนอโครงการ ครั้งที่ 1	รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ผศ.ดร.ร่วมจิตร์ นกเขา

ภาพกิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรและลงพื้นที่
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 3.4 กิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืน

รายชื่อโครงการ PBL รายบุคคล

ตารางที่ 3.3 ต้นแบบโครงการ Project-Based Learning รายบุคคล

ที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1	โครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์	ต.เนินปอ และ ต.หนอง โสน อ.สามง่าม จ. พิจิตร	น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ
2	การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ต.วังทองแดง อ.เมือง จ.สุโขทัย	น.ส.วรัญญา บุญมาก
3	ปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มผลผลิต	ต.ป่าอ้อ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี	นางศิริพร อภิเดช
4	โครงการผลิตข้าวอินทรีย์	ต.ท่ากระดาน อ.สนาม ชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา	นางสาวจุฑาทิพย์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา
5	ส่งเสริมการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มี คุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน GAP	ต.เกาะรัง อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี	นางสาวนิรชร พรีดภู
6	ศึกษาการปลูกตีปลีในแปลงมะม่วงเพื่อ การป้องกันโรคและเพิ่มรายได้ให้กับ เกษตรกร	ต.แก้มอัน อ.จอมบึงจ. ราชบุรี	นายปรเดช พุค จันทร์
7	การผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร	ต.สิงหนาท อ.ลาดบัวหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา	นางสาวลลิตา พานิชกรกุล
8	ส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์เกษตร อินทรีย์	ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	นายกชพร กลีนบุญมา
9	การผลิตข้าวครบวงจรมุ่งสู่ผลิตภัณฑ์ ข้าวชุมชน	ต.หนองโดน อ.ลำปลาย มาศ จ.บุรีรัมย์	นายชิรภัทร์ พิเมย
10	กระบวนการจัดการการผลิตและ การตลาดพืชผักปลอดภัยสู่ความ ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร	ต.นาแพนง อ.โคกโพธิ์ ไชย จ.ขอนแก่น	นางณัฐโสภิตนตรี สุวรรณวัฒน์

ที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
	ผสมผสานนาแพงสงแดง		
11	การผลิตผักพื้นบ้านเชิงการค้า	ต.บ่อแก้ว อ.บ้านม่วง จ.สกลนคร	นางสาวประกายรุ่ง สายสุด
12	การปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโดยการ ปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมในการปลูก ข้าว เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว	ต.อุดมพร อ.เผ่าไร่ จ.หนองคาย	นายพิษณุ สำรี
13	การพัฒนาห้องโซ่อุปทาน มันสำปะหลังอินทรีย์โดยกระบวนการ วิสาหกิจชุมชน	ต.โคกนาโก อ.ป่าดัว จ.ยโสธร	นางสาวยุพาวรรณ หนันลา
14	การส่งเสริมการทำนาเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ ข้าว	ต.โพธิ์ศรีสำราญ อ.โนน สะอาดจ.อุดรธานี	นางสาววนารัตน์ คำกล่อมใจ
15	กระบวนการพัฒนาเกษตรกรแบบ เกษตรผสมผสานในบ่อพลาสติก	จ.มหาสารคาม	นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง
16	เลี้ยงหมูหลุมเพื่อเป็นทางเลือกในการ ทำ การเกษตรแบบผสมผสานร่วมกับการ ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน	ต.นาโตะหมิง อ.เมือง จ.ตรัง	นายนิกรไพริน
17	กระบวนการผลิตข้าวไร่ในแปลง เพาะปลูกที่มีการจัดการน้ำด้วยระบบ การให้น้ำแบบพ่นฝอยเพื่อเพิ่มผลผลิต	ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร	นางรัชดา เพชรรัตน์
18	การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตข้าวไร่	ต.เขาไร่ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช	นางวิภา สุขเอก

บทที่ 4

ข้อค้นพบจากการวิจัย

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรคธุรกิจภายใต้ใช้อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย หลังจากที่ได้โครงการได้ดำเนินงานตามแผนงานแล้วเกิดข้อค้นพบ ดังนี้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลายสามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญการจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และขยายผลการดำเนินงานโดยการร่วมมือจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ : Smart Farmer, Smart Officer ดังนั้นการพัฒนา Smart Office ในที่นี้จึงเพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. หรือผู้นำองค์กร นำไปใช้ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร เพื่อเป็นกลไกในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข นับเป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลทุกประเทศ โดยเจ้าหน้าที่รัฐย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย ผู้การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ในการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. : Smart Officer จึงมุ่งเน้นนำชุดความรู้ตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ไปพัฒนาตัวแบบธุรกิจชุมชน โดยการบริหารจัดการอุปทานมาใช้ในธุรกิจเพื่อการยกระดับสมรรถนะของธุรกิจ เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรสู่การทำเกษตรที่ดี แสดงให้เห็นทิศทางการขับเคลื่อนซึ่งจะนำไปสู่คุณค่าใน 4 ประการ ได้แก่ การเกษตรยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ระบบการค้าที่เป็นธรรมและสร้างสรรคสินค้าไทยสู่สากล โครงสร้างพื้นฐานและระบบ

สนับสนุนการพัฒนา คนในสังคมใส่ใจในสุขภาพะ สิ่งแวดล้อมและสังคมคุณภาพมีคุณธรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณาการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

สภาพปัจจุบัน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถเกษตรกร พัฒนาธุรกิจการเกษตรโดยผ่านสถาบันเกษตรกร ปัจจุบันจัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.4 ล้านราย เนื้อที่กว่า 34 ล้านไร่ ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินส่วนใหญ่ยังใช้ที่ดินไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพหรือทำการเกษตรแล้วขาดทุน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในอาชีพเกษตร ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้ที่ได้รับจัดสรรที่ดินทำกินเหล่านั้นขาดความรู้และทักษะทางเกษตรกรรม ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและไม่รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ขาดการปรับตัวอย่างทันเหตุการณ์และยังขาดการส่งเสริมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมจากหน่วยงานรัฐ ดังนี้ หากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคนดี วิธีคิด และความรู้ เพื่อจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวมสอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย สามารถสร้างทีมงานเชี่ยวชาญการจัดการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และขยายผลการดำเนินงานโดยการร่วมมือจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ : Smart Farmer , Smart Officer ย่อมลดโอกาสการละทิ้งที่ดินทำกินและสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพเกษตรได้

และมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายและโครงการสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียมมากกว่าการสั่งการจากนโยบายเบื้อง เพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำองค์กร นำไปใช้ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร เป็นกลไกในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข นับเป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลทุกประเทศ โดยเจ้าหน้าที่รัฐย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย สู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

ข้อสังเกตหลังการจัดการเรียนรู้

หลังจากได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1-6 แล้ว ข้อสังเกตจากผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาโครงการ พบว่า หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) สามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เข้าร่วมอบรม เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการปฏิบัติงานประจำ โดยจากการวิเคราะห์ข้อเสนอ

โครงการที่มุ่งสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้กับเกษตรกรเพื่อพัฒนาและยกระดับอาชีพในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่องจึงต้องมีการติดตามสนับสนุนการปฏิบัติตามข้อเสนอโครงการเป็นระยะ รวมทั้งหาต้นแบบและขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

ประมวลภาพรวมข้อเสนอโครงการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

หลังจากที่โครงการได้จัดการเรียนรู้ในหลักสูตร smart officer แล้ว จึงได้ให้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จัดทำข้อเสนอโครงการ PBL โดยประมวลความรู้ที่ได้จากหลักสูตร รวมทั้งการวิเคราะห์พื้นที่/ชุมชนเป้าหมาย นำมาจัดทำข้อเสนอโครงการ PBL โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. และวัดผลความสำเร็จที่เกษตรกรเป้าหมาย โดยภาพรวมของข้อเสนอโครงการ จำนวน 18 ข้อเสนอโครงการ แยกเป็น 4 ภาค ได้แก่

- ภาคเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ประกอบด้วย สุโขทัยและพิจิตร
- ภาคกลาง จำนวน 5 จังหวัด ประกอบด้วย พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และอุทัยธานี
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 8 จังหวัด ประกอบด้วย สกลนคร หนองคาย ยโสธร อุตรดิตถ์ มหาสารคาม ขอนแก่น บุรีรัมย์ และนครราชสีมา
- ภาคใต้ จำนวน 3 จังหวัด ประกอบด้วย ตรัง ชุมพร และนครศรีธรรมราช

ผู้เสนอโครงการได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดปฏิบัติการและชำนาญการ จำนวน 18 ราย โดยมีประเด็นเป้าหมายจากหัวข้อและวัตถุประสงค์/ความมุ่งหมายของโครงการ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การยกระดับอาชีพเกษตรกรมรายพืชและสัตว์ ได้แก่ ผักพื้นบ้าน ข้าว/ข้าวไร่ มันสำปะหลัง การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว มะม่วง หน่อไม้ และการเลี้ยงหมูหลุม
2. การพัฒนาการรวมกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อการผลิตผักปลอดสารพิษ และการส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์
3. การทำเกษตรปลอดสารพิษและเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การทำเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสาน การปลูกมะม่วงอินทรีย์ และการผลิตข้าวอินทรีย์

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการได้มาของโจทย์/ข้อเสนอโครงการ ตามที่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้เสนอนั้น จากความเป็นมาความสำคัญของข้อเสนอโครงการพบว่า โจทย์ที่มาของข้อเสนอโครงการ เกิดจาก

1. การจัดทำประชาคม การพบปะกลุ่มเกษตรกร การแลกเปลี่ยนและสำรวจปัญหาจากพื้นที่ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพปัญหา

2. การวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ทั้งนี้เกิดจากการสังเกตและข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้พบ/สังเกต และเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ต้องการและจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาให้เกษตรกรในพื้นที่

3. การต่อ ยอดงานวิจัย งานวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือและฐานทุนเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ และต้องการขยายงานและต่อยอดงานในพื้นที่ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และหรือเทคโนโลยีสู่ชุมชนของเกษตรกร

สำหรับการดำเนินงานโครงการ ตามข้อเสนอโครงการ PBL ซึ่งเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้ออกแบบกระบวนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์/ความมุ่งหมาย โดยภาพรวมพบขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. การประชุมเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. เพื่อทำความเข้าใจที่มาและจุดมุ่งหมายของโครงการ วิธีการ ผลที่คาดว่าจะได้รับและเป้าหมาย

2. จัดทำแปลงสาธิต การคัดเลือกเกษตรกรที่สนใจเข้าใจ การวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

3. จัดอบรมพัฒนาศักยภาพ ศึกษาดูงานต้นแบบ

4. บันทึกข้อมูล เก็บข้อมูลจากแปลงสาธิต จากการทดลองปฏิบัติ จัดทำแผนธุรกิจ

5. สรุปผลการดำเนินงาน ถอดบทเรียน ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ

จากความมุ่งหมาย กระบวนการและผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งพิจารณาจากข้อเสนอโครงการ PBL ของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สามารถประมวลความคาดหวังและเป้าหมายของข้อเสนอโครงการ PBL ได้ดังนี้

1. เป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในอาชีพเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่

2. เป็นการต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดรายได้ และลดต้นทุนการผลิต

3. เป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบอยู่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่มาสนับสนุนการจัดการด้านการผลิต การตลาดและคุณภาพของผลิตภัณฑ์รายพืช

4. เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

ทั้งนี้ จากการพิจารณาข้อเสนอโครงการ PBL จากผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษา พบว่าโครงการ PBL ยังมีกรอบงานพัฒนา ยังไม่ได้นำเสนอกระบวนการได้มาของข้อมูล ในระยะต่อไปควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ในกระบวนการดำเนินงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน/เกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เสนอโครงการ PBL ได้ทดลองปฏิบัติตามแผนงานของแต่ละโครงการ รวมทั้งมีการติดตามหนุนเสริม

พัฒนาศักยภาพตามกรอบสมรรถนะของ smart officer วัดผลและประเมินผลจากชุมชน/เกษตรกร
โดยมุ่งพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.และวัดผลสำเร็จจากพื้นที่/ชุมชน/เกษตรกร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/การวิจัยในระยะต่อไป

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ” ภายใต้ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย

ดำเนินการกำหนดสมรรถนะการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart Officer) จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ และได้ข้อเสนอโครงการต้นแบบการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ โครงการจึงได้สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

การพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

การพัฒนาหลักสูตรยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

โครงการได้ดำเนินการศึกษากระบวนการด้วยการทบทวนวรรณกรรมในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของ ส.ป.ก. ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 6 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จากความต้องการศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (สมรรถนะ) โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคีเครือข่าย และเกิดสมรรถนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรดังนี้
 1. การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ส.ป.ก.
 2. ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
 3. ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง

4. มีทักษะการจัดการใช้อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม
 5. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร
 6. การจัดทำโครงการ PBL ภายใต้คำแนะนำของที่ปรึกษา
- 3) กำหนดเนื้อหาและการเรียนรู้
- 4) กำหนดมาตรการวัดและการประเมิน
- 5) การนำหลักสูตรไปใช้เกิดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จำนวน 18 ราย รวมทั้งกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข โดยดำเนินการ
1. พิจารณาข้อเสนอโครงการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่จัดทำขึ้น
 2. การปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสมหลักจากทดลองจัดการเรียนรู้แล้ว
 3. การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้ทดลองปฏิบัติตามข้อเสนอโครงการ
 4. การติดตาม หนุนเสริม วัดและประเมินผลจากการปฏิบัติโครงการ PBL

ต้นแบบโครงการ PBL

1) จากภาพรวมของข้อเสนอโครงการ PBL สามารถวิเคราะห์ความมุ่งหมาย กระบวนการและผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งพิจารณาจากข้อเสนอโครงการ PBL ของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สามารถประมวลความคาดหวังและเป้าหมายของข้อเสนอโครงการ PBL ได้ดังนี้

1. เป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในอาชีพเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่
2. เป็นการต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดรายได้และลดต้นทุนการผลิต
3. เป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบอยู่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่สนับสนุนการจัดการด้านการผลิต การตลาดและคุณภาพของผลิตภัณฑ์รายพืช
4. เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

2) จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คณะวิจัยในฐานะหน่วยงานใน ส.ป.ก. ยังได้นำแนวคิดและหลักการไปขยายผลหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกร (เกษตรกรวันสุข) ซึ่งพัฒนาแนวคิดมาขยายผลและทดลองจัดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มีงานทำและสนใจภาคการเกษตรได้เข้ามาเรียนรู้ในช่วงวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ ซึ่งดำเนินการไปแล้ว 1 รุ่น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ใช้งานวิจัย ภายใต้กรอบ Project base learning (PBL) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรที่มีอยู่ในการวิเคราะห์ศักยภาพและเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ ในลักษณะงานวิจัยในงานประจำ (Routine to research: R2R)
2. การนำผลงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่มาใช้ประกอบการพิจารณาตำแหน่งงาน
3. การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในการสนับสนุนงานวิจัยในงานประจำ

การวิจัยในระยะต่อไป

1. การติดตาม หนุนเสริมกระบวนการ ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ PBL ทั้ง 16 โครงการ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับการอนุมัติงบประมาณจาก ส.ป.ก.
2. การประเมินผลกระทบเชิงสังคม เพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่
3. การถอดบทเรียนกระบวนการสนับสนุน กระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการ PBL จากผลการปฏิบัติโครงการ PBL
4. การขยายผลการดำเนินงานจากพื้นที่ต้นแบบ 16 พื้นที่ สู่พื้นที่อื่น
5. การขยายผลจากหน่วยงานภาครัฐ (ส.ป.ก.) สู่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการนำงานวิจัยนำการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ภัทรวาท และคณะ. 2556. โครงการโรงเรียนลูกชานาเพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำ
การเกษตรเชิง ธุรกิจ:มิติใหม่แห่งการเรียนรู้จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กันยายน
2556 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 .วารสารการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ. หน้า 12 – 13.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ กรุงเทพฯ.
หน้า 12.
- สังัด อุทรานันท์. 2532. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ. ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 33.
- สังัด อุทรานันท์. 2538. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 6.
(<http://educate.intel.com/th/projectdesign>)
(http://www.lic.chula.ac.th/web/mediaflash/Project%20based/content_spu/swf/content1.html)
(<https://www.gotoknow.org/posts/507300>)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ที่ 1
รายงานการประชุม

สรุปรายงานการสัมมนาเชิงวิชาการ
กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนา
ที่ยั่งยืน

ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการ
ว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและ
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม
เพื่อการกินดีอยู่ดี”

วันพุธที่ 2 เมษายน 2557

ณ อาคารวิจัยและพัฒนา ชั้น 6 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วม

1. รศ.ดร.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรและเทคโนโลยีเชียงใหม่
4. น.ส.ศศิธร จัฒนาม	ผู้จัดการฟาร์มลุงเครา
5. นางวิภาวรรณ ชำนาญกิจ	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินเมืองสุรินทร์
6. นายประดิษฐ์ ใจรังสี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.จังหวัดพิษณุโลก
7. น.ส.ณัฐชยา ศรีสุขสวัสดิ์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
8. น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
9. นายทินกร เพ็ญภูเขียว	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.จังหวัดชัยภูมิ
10. นายไพรัตน์ โลหะบุตร	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.จังหวัดนครราชสีมา
11. น.ส.พจนันท์ กองมาก	ผู้อำนวยการศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรใน
เขตปฏิรูปที่ดิน
12. นายวินัย เมฆดำ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร
13. นางญาณิศา ธงนำชัยมา	รักษาการผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจชุมชน
14. นางลลิตา พึ่งอุดม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
15. นายสมโภช พิศาภาคย์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
16. น.ส.สุพิชฌาย์ กลีบบัว	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

17. น.ส.สุชีพ อยู่เลิศ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
18. นายวิทย์พงศ์ มกรศรีวัฒน์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
19. นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
20. น.ส.จงลักษณ์ กาฬภักดี	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)
21. น.ส.ปราณี ชำอุ่น	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
22. น.ส.จินต์ชุตตา จรรย์าวิจิตร	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
23. น.ส.ผกาวรรณ วันดี	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
24. นายอุทิศ สวัสดิ์รักษ์	เกษตรกรรุ่นใหม่รุ่นที่ 3
25. นายธนิชโชตน์ เลิศนิธิธีรพร	เกษตรกรรุ่นใหม่รุ่นที่ 5
26. น.ส.จามจุรี กันคำ	เกษตรกรรุ่นใหม่รุ่นที่ 8
27. น.ส.รังศิยา ดวงแดง	เกษตรกรรุ่นใหม่รุ่นที่ 8
28. นายภูมิ จันทชุม	นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เริ่มประชุมเวลา 09.20 น.

นายวินัยได้กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์และกำหนดการ การสัมมนาเชิงวิชาการ กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. นำเสนอแนวคิดการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer) และกำหนดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ในฐานะ Smart officer เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กร

2. อภิปรายสมรรถนะและบทบาท Smart officer ของ ส.ป.ก.

3. การวิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะ Smart officer ของ ส.ป.ก. กับความต้องการของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

4. สรุปสมรรถนะของ Smart Officer ส.ป.ก. เพื่อการนำไปใช้และกำหนดหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart officer)

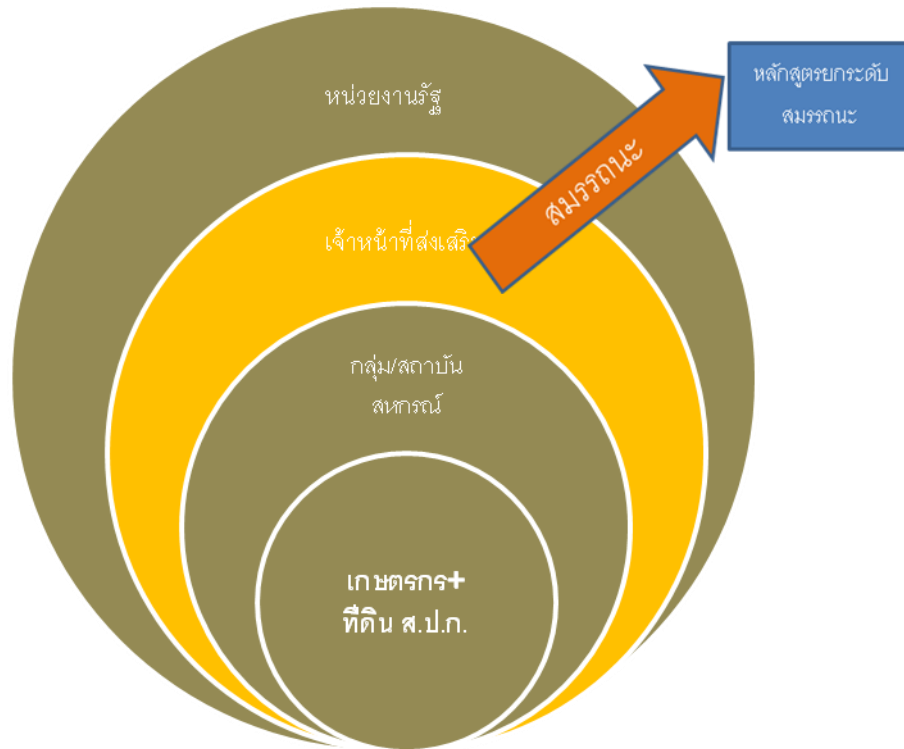
ในการพัฒนา Smart officer ของ ส.ป.ก. นี้จะดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี” ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้เครือข่ายภาคี 3 ภาคส่วน คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ได้มีการดำเนินการไปแล้วในหลักสูตร การเรียนรู้ชาวนา

มืออาชีพ: จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย สิงห์บุรี มหาสารคามและชุมพร และต่อมาได้มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาคเกษตรกรรม โดยมี รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท เป็นที่ปรึกษา ร่วมกับ อาจารย์สุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ในการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกเพื่อสร้างความมั่นใจให้คนที่มืออาชีพประจำแต่ยังลังเลที่จะเข้าสู่อาชีพเกษตรได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและร่วมทำกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม โดยท่านเลขาธิการ ส.ป.ก. ได้ให้นโยบายว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรนี้อาจไม่ต้องเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร แต่อาจไปเป็นกำลังสำคัญในการวางแผนการผลิต การแปรรูปและการตลาด ในธุรกิจการเกษตรพร้อมทั้งเป็นผู้นำที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงพัฒนาโดยเฉพาะด้านการเกษตรระหว่างชุมชนกับรัฐ

ภารกิจหลักของ ส.ป.ก. คือการ จัดหาที่ดิน และจัดสรรที่ดินทำกินแก่เกษตรกร รวมถึงการพัฒนาอาชีพ อาทิเช่น การส่งเสริมด้านองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการพื้นที่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเกษตรกรจะสามารถอยู่ในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน โดยในการพัฒนาดังกล่าวนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือที่ดีจากหลายภาคส่วนโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ในพื้นที่ และที่พบในปัจจุบันคือ เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ของ ส.ป.ก. เป็นนักศึกษาที่จบมาจากหลายสาขาวิชา ส.ป.ก. จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ปรับปรุงและพัฒนาตัวเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มเติมศักยภาพและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการดังกล่าว ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) โดยมีสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ (สว.สก.) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทางสถาบันมีชุดงานวิจัยการทำงานในพื้นที่ ส.ป.ก. หลายชุดที่สามารถใช้บูรณาการในการพัฒนาตัวเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นองค์การที่ให้ความสำคัญกับงานพัฒนาเกษตรกร สนับสนุนงานระหว่างองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยการสนับสนุนทุนด้านการวิจัย และโจทย์งานวิจัยส่วนหนึ่งของ สกว.ที่ สว.สก. ได้รับมากก็จะถูกนำไปบูรณาการใช้ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายในการพัฒนาระดับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ไปสู่ Smart Officer ต่อไป อีกหนึ่งหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทภายใต้ความร่วมมือคือ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนเรื่องงานวิจัยที่ลงลึกถึงตัวเกษตรกรและประสงค์ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตร กลไกหลักในการขับเคลื่อนงานความร่วมมือของ ทั้ง 4 หน่วยงาน คือการบูรณาการงานร่วมกันเพื่อยกระดับ Smart Farmers และ Smart Officers

จากการแสดงความคิดเห็นร่วมกันของผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า การวางแผนทางในการพัฒนาสมรรถนะเจ้าหน้าที่จะต้องมองให้เป็นทิศทางเดียวกันเพื่อความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน เจ้าหน้าที่จะต้องมีสมรรถนะที่สามารถเข้าไปอยู่

และช่วยคนในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง อาจด้วยหลักการของกลุ่มองค์กร สหกรณ์ และเจ้าหน้าที่จะต้องไม่มองแค่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว จะต้องมองให้ไกลกว่า มององค์รวมให้เชื่อมโยงให้กว้างสามารถสร้างศรัทธาได้ จะต้องร่วมกันกำหนดสมรรถนะของเกษตรกรเพื่อกำหนดหลักสูตรในการยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

สมรรถนะตัวชี้วัดของเกษตรกรที่ภายใน 5 ปีข้างหน้า

๑. ทักษะ (ต้องได้รับปลูกฝัง/ต้องสร้างให้)
๒. วิธีคิด
๓. ความรู้ (สามารถค้นหาได้เอง)
๔. ทักษะ – ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ทัศนคติ หรือการตัดสินใจทุกอย่างของคนเราว่าจะเลือกทำดีหรือไม่ทำ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (Mind Set) อย่างไรก็ดีตามสิ่งที่หรือข้อมูลที่จะถูกบอกหรือให้เกษตรกรเพื่อการตัดสินใจควรจะต้องอยู่บนฐานความถูกต้อง

เป้าหมายเกษตรกร (Ultimate goal) คือการสร้างเครือข่ายสีเขียว สถาบันสีเขียว และการเกษตรสีเขียว (Green Networking – Green Institute – Green Agriculture) โดยจะต้องทำ 2 ประเด็นที่จะกล่าวให้เกิดเป็นรูปธรรม ได้แก่

1. การทำให้เกษตรกรมีความสุข
 - การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - มีแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ข้อจำกัด/ช่องว่าง/สิ่งที่ขาดของเกษตรกรหลายๆอย่างเหล่านี้ ได้รับการปรับปรุงแก้ไข

- ทักษะเรื่องของการผลิตเพื่อการแข่งขัน
- ทักษะการใช้นวัตกรรมบวภูมิปัญญาดั้งเดิม
- ทักษะการคิดวิเคราะห์ในเชิงระบบ และการมององค์รวม
- ทักษะการคิดการพึ่งพาตนเอง
- ความภาคภูมิใจในอาชีพ/ศักดิ์ศรี
- เชื่อมมั่นในอาชีพเกษตรกรรม
- อำนาจต่อรอง
- โอกาสในการทำให้สิ่งที่ตัวเองอยากทำ
- มีบริโภคนิยมตามกระแสโลก /พฤติกรรมบริโภคนิยม
- ความเข้าใจในระบบโครงสร้างตลาด
- ยกระดับเรื่องการผลิต ไร่นาสวนผสม
- ตระหนักในการรวมกลุ่ม/สหกรณ์พันธุ์ใหม่ ผู้ผลิต ผู้บริโภคมี่ความเชื่อมโยงการ ในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะต้องมีองค์ความรู้ที่ถือเป็นสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อใช้ในการทำงานในพื้นที่โดยควรได้รับการปลูก/สร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น ดังนี้

โดยมีแนวทาง/ทิศทางในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทิศทางการพัฒนา/แนวทางการพัฒนา
มีข้อมูล - ความเข้าใจ เข้าถึง เพื่อพัฒนา - ระบบรายงาน
คนวิเคราะห์ นักวางแผน

Smart officers	พร้อม	เครื่องมือ วิธีการทำงาน(คน+ความรู้=ชวนคิด)
<p>จิตสำนึก</p> <ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาที่ยั่งยืน/เศรษฐกิจพอเพียง • นักพัฒนา • การพึ่งพา ร่วมมือกัน • ซื่อสัตย์ จริงใจ • ทำงานมุ่งมั่น ทুমเท 	<p>วิธีคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> • โลกทัศน์-การเปลี่ยนแปลง • การจัดการเชิงกลยุทธ์ • System Thinking • ยึดหลัก-ยึดหยุ่น/ทำงานบูรณาการเป้าหมาย 	
<p>ความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> • นโยบายการส่งเสริมการใช้ที่ดิน • แผนงาน ส.ป.ก. • กฎหมายที่ดิน ส.ป.ก. • นักวิเคราะห์/การวางแผน • การติดตาม-ประเมินผล • โครงสร้างการผลิต-การตลาด • การรวมกลุ่ม/การจัดการสหกรณ์สายพันธุ์ใหม่ • Networking 	<p>ทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> • แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้/ถ่ายโอนความรู้ • นักวิเคราะห์หรืออย่างมีแบบแผน/มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน • สร้างทีมงานนักส่งเสริมที่ดี • การสรุปผลงานในความรับผิดชอบและรายงานผลการส่งเสริม • การสร้างคลังความรู้/ฐานข้อมูลประกอบนโยบาย • การประสานงานอย่างมีศิลปะ 	

โดยสรุปสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จะแบ่งออกเป็น 4 เรื่องสำคัญ ดังนี้

1. จิตสำนึก

1.1 เชื่อมมั่นในการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 ยึดมั่นในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.3 มีความเป็นนักพัฒนา

2 วิธีคิด

2.1 คิดอย่างเป็นระบบ (System thinking)

2.2 บริหารจัดการอย่างเชื่อมโยง (Holistic management)

3 ความรู้

- 3.1 การจัดการโซ่อุปทาน
- 3.2 เครือข่าย (Networking)
- 3.3 การค้าที่เป็นธรรม

4 ทักษะ

- 4.1 การศึกษาดูงาน
- 4.2 การสร้างทีมงาน
- 4.3 การสร้างสถาบัน/องค์กรเรียนรู้
- 4.4 การฝึกปฏิบัติโครงการ
- 4.5 การทำเวทีการเรียนรู้

จากการประชุมในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ในขั้นตอนต่อไป ทางคณะผู้จัดทำหลักสูตรจะได้นำสมรรถนะที่ได้นี้ไปออกแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มีระยะเวลาการเรียนการสอนประมาณ 112 ชั่วโมง ในระยะเวลา 4 เดือน ต่อไป

ปิดประชุมเวลา 14.20 น.

(นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

(นายวินัย เมฆดำ)
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

ภาพการสัมมนาเชิงวิชาการ

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการ

ว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.
ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี”

วันพุธที่ 2 เมษายน 2557

ณ อาคารวิจัยและพัฒนา ชั้น 6 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

สรุปรายงานการปฐมนิเทศ
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
 (Smart Officers)

ระหว่างวันที่ 15 - 17 กรกฎาคม 2557

ณ ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วม

1. รศ.ดร.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีเชียงราย
3. นายวินัย เมษดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่และยุวเกษตรกรรม
4. น.ส.สายสุตา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. นางณัฐโสภิตน ตริสุวรรณวัฒน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ขอนแก่น
6. นายทินกร เพ็ญเชียว นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ชัยภูมิ
7. น.ส.จุฑาทิพย์ เสนีวงศ์ ณ ออยุธยา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา
8. นางรัชดา เพชรรัตน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ชุมพร
9. นายนิกร ไพริน นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ตรัง
10. นายกชพร กลิ่นบุญมา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.นครราชสีมา
11. นางวิภา สุขเอก นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.
นครศรีธรรมราช
12. นายชิรภัทร์ พิเมย นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.บุรีรัมย์
13. น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.
พระนครศรีอยุธยา
14. น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.พิจิตร
15. นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.
มหาสารคาม
16. นายประเดช พุฒจันทร์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ราชบุรี
17. น.ส.นิรชร พรัตน์ เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.ลพบุรี
18. น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.สกลนคร

19. น.ส.วรัญญา บุญมาก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.สุโขทัย
20. นายพิษณุ สำริ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.หนองคาย
21. นางศิริพร อภิเดช	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.อุทัยธานี
22. นายวิทย์พงศ์ มกรศรีวัฒน์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ	ส.ป.ก.
23. นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ	ส.ป.ก.
24. น.ส.ปราณี ชาอ่อน	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.
25. น.ส.ผกาวรรณ วันติ	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.
26. นายวณพล บ่อน้ำเขียว	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกรอบนโยบายและความเป็นมาการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตร รูปแบบและวิธีการฝึกอบรม
3. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจบทบาทหน่วยงานความร่วมมือเครือข่ายการจัดการหลักสูตร

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ประธานเปิดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กล่าวว่าถึงความสำคัญของโครงการและเห็นว่า เจ้าหน้าที่รุ่นนี้เป็นรุ่น Pioneer และเป็นรุ่นบุกเบิกที่จะไปสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเกษตรกร ซึ่งการจะไปสร้างการเปลี่ยนแปลง และเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรได้นั้น เจ้าหน้าที่ทุกท่านจะต้องเริ่มการเรียนรู้และพัฒนาที่ตนเองก่อน ในการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ โครงการจะมีคณะที่ปรึกษาที่จะให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานโดยกลุ่มต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายคือ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. และอาจารย์ในฐานะที่ปรึกษาหลักสูตร ได้คำนึงถึงตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ว่าจะสอนอย่างไรไม่ให้น่าเบื่อ เพื่อปรับทัศนคติ วิธีคิด และทำให้เจ้าหน้าที่มีทักษะความสามารถในการส่งเสริมเกษตรกรและท้ายที่สุดคือการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มในที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆ โดยคุณสมบัติของ Smart Farmers ส.ป.ก. นั่นที่สำคัญคือ ต้องรักเกษตรกร ต้องรู้ด้านวิชาการและเข้าใจเทคโนโลยี ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม และภูมิใจในการเป็นเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. เพื่อที่จะนำเกษตรกรไปสู่ความยั่งยืน

การเรียนรู้ภายใต้หลักสูตรนี้จะเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต บรรยากาศในการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน บูรณาการความรู้ให้สามารถนำไปใช้ได้และมีความเชี่ยวชาญ โดยช่วงเดือน กรกฎาคม ถึง กันยายน นี้จะเป็นการเรียนรู้ใน ระยะที่ 1 สำหรับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ทุกท่าน

นายวินัย เมษดำ ได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญในการพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าในการพัฒนา Smart officer ของ ส.ป.ก. นี้ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วย “โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart Farmers; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี” ซึ่งมีเครือข่ายภาคีความร่วมมือใน 3 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ ได้มีการดำเนินการไปแล้วในหลักสูตร 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรการเรียนรู้ชาวนามืออาชีพ: จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่จังหวัด เชียงราย ชัยนาท สิงห์บุรี มหาสารคามและชุมพร และหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม ระยะเวลา 4 เดือน(เฉพาะเสาร์ อาทิตย์) เพื่อสร้างความมั่นใจให้ คนที่มีอาชีพประจำแต่ยังลังเลที่จะเข้าสู่อาชีพเกษตรกรได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและ ร่วมทำกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม โดยผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมในหลักสูตรนี้ ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร แต่อาจไปเป็นกำลังสำคัญในการจัดการระบบด้าน การเกษตรเช่นอาจอยู่ในส่วนของการวางแผน การผลิต การแปรรูปหรือด้านการตลาด และ พร้อมเป็นผู้นำที่จะเชื่อมโยงพัฒนาเครือข่ายโดยเฉพาะด้านการเกษตรระหว่าง เกษตรกร ชุมชน เอกชนและภาครัฐ

ในส่วนของหลักสูตรการยกระดับสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ เป็นรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ประสบการณ์และจากกลุ่มต้นแบบผลงานวิจัยที่ทาง สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ทำไว้ ตลอดระยะเวลา 12 ปี ภายใต้การสนับสนุนเงินทุนวิจัยจาก สกว. โดยการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 จะเป็นการฝึกอบรม จำนวน 7 ครั้ง และระยะที่ 2 จะเป็นการขับเคลื่อน งานวิจัยในแต่ละพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่ ซึ่งในการดำเนินการจัดทำโครงการและติดตามผล ทาง โครงการจะมีคณะที่ปรึกษาคอยเป็นที่ปรึกษาให้

สำหรับการฝึกอบรมในระยะที่ 1 เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ถอดบทเรียนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นผู้ช่วยในการถอดบทเรียน การศึกษาดูงาน และการ ทำโครงการวิจัยในพื้นที่ ซึ่งผลงานดังกล่าวจะเป็นส่วนสนับสนุนจะเชื่อมโยงไปถึงความก้าวหน้า

ในอาชีพราชการที่สามารถนำไปทำผลงาน และการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในความ
ร่วมมือได้

คุณสมบัตินักกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ซึ่งรับผิดชอบงานด้านพัฒนา มี
ประสบการณ์การทำงานเชิงพื้นที่ เป็นคนรุ่นใหม่ กระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาค จำนวนประมาณ
15 คน และด้วยหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนา
ที่ยั่งยืนนี้ เป็นหลักสูตรต้นแบบแรก ความพร้อมของการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมมีความ
หลากหลาย เจ้าหน้าที่หลายท่านที่ไม่ได้จบสาขาเกษตรหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตร แต่
เชื่อว่าด้วยความมีใจรักในงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ทำให้ทุกท่านได้เข้ามาทำงานที่ ส.
ป.ก.และมามีส่วนร่วมในหลักสูตรนี้

การทำให้เกษตรกรมีความสุขและช่องว่างหรือปัญหาของเกษตรกรได้รับการ
แก้ไข เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายดังกล่าวเจ้าหน้าที่จะต้องเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อยกระดับเป็น smart
officers ภายใต้กรอบสมรรถนะ 4 ด้าน คือ จิตสำนึก ความรู้ วิธีคิด และ ทักษะ สมรรถนะที่
กำหนดไว้ จึงมี อยู่ 5 สมรรถนะ ได้แก่

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่
ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
3. ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร
4. ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร
5. การเขียนโครงการ (Project based learning)

สาระการเรียนรู้ทั้งสิ้น 5 หน่วยการเรียนรู้ รวม 92 ชม. การวัดและประเมินผล

จากการมีส่วนร่วมโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และจากการทำโครงการงาน

ตารางข้อตกลงแผนการจัดการฝึกอบรมดังนี้

ครั้งที่จัด	วันที่	จำนวนเจ้าหน้าที่ติดภารกิจ อื่นๆ (เข้าร่วมไม่ได้)
1	15 – 17 กรกฎาคม 2557	
2	26 – 28 กรกฎาคม	1 คน
3	29 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม	2 คน
4	13 – 16 สิงหาคม	5 คน
5	30 สิงหาคม – 2 กันยายน	4 คน
6-7	7 – 15 กันยายน	3 คน

น.ส.ดวงรัตน์ ชูสระคู ได้นำการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรมรุ่นที่ 1 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นในช่วง เสาร์-อาทิตย์ สำหรับผู้ที่มีประจำและสนใจจะเข้าสู่ภาคเกษตรแต่ยังขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพเกษตร ให้ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ซึ่งทางหลักสูตรจะมีการจัดการเรียนการสอนในส่วนของสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน การศึกษาดูงาน การทำโครงการอาชีพและกิจกรรมเสริมที่จะเพิ่มเติมให้ในส่วนที่ขาดหรือส่วนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องการจะศึกษาเพิ่มเติม ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้บางส่วนจะนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย

การระดมความคิดเห็น กรณีเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมจะทำงานได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จนั้นต้องมีลักษณะคือ

- ควรมีความรักเกษตรกร
- ควรมีใจในการทำงาน
- ควรมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำเพราะจะทำให้มีความสุขเกิดความสุขกับการทำงาน
- เจ้าหน้าที่ต้องไม่เพลาอนาคตหรือความสนใจของตนเองไปส่งเสริมเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ต้องมองบริบทของพื้นที่ก่อนเป็นสำคัญเพื่อวิเคราะห์พื้นที่ ความต้องการของเกษตรกรและควรจะทำอะไรไปส่งเสริม ข้อมูลบริบทของพื้นที่ที่จะต้องมองไปถึงความต้องการที่แท้จริง เป็นเหตุเป็นผลและเหมาะสมกับสภาพชุมชนทั้งเรื่องเพศและอายุของเกษตรกรในชุมชนด้วย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมเกษตรกรนั้นจะต้องส่งเสริมคนที่เขาต้องการจริงๆ แต่หลายครั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมเพียงเพราะต้องทำตามนโยบายตามเนื้องานที่ได้รับมา โดยจำเป็นต้องมองตามบริบทพื้นที่ที่เป็นอยู่จริง หากเป็นเช่นนี้เจ้าหน้าที่จะมีวิธีการในการป้อนกลับข้อมูลขึ้นไปให้ส่วนกลาง เพื่อบอกแก่ผู้บริหารให้รับทราบถึงสภาพที่เป็นจริงของชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานตามนโยบายที่ได้รับอย่างไร การบริหารจัดการคน แพล เวลาและการทำแผนกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติซึ่งบางที่ขาดความเข้าใจระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารสิ่งเหล่านี้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะต้องเป็นผู้สร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้ในการทำงานของตนเองและเป็นต้นแบบแก่เกษตรกรได้ เช่น การทำบัญชีครัวเรือน ที่หลายคนก็ยังทำไม่ได้ เจ้าหน้าที่จะต้องหานวัตกรรมอย่างอื่นที่เป็นการสร้างวินัยการออมมาใช้ หลักสูตรนี้จะช่วยสนับสนุนและพยายามสร้างทักษะการสร้างนวัตกรรมและ

ทักษะอื่นๆที่ได้กล่าวมาข้างต้นให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ซึ่งไม่ใช่การทำบัญชีแบบเดิม ในขณะเดียวกันในฐานะนักพัฒนา เจ้าหน้าที่ทุกท่านก็จะต้องเป็นผู้เปิดรับกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ เช่น การส่งเสริมเรื่องเกษตรอินทรีย์ว่า ทุกวันนี้เป็นสังคมที่ผู้คนกลัวตายและใส่ใจต่อสุขภาพ รวมถึงแรงซื้อและการใช้จ่ายของคนสูงอายุที่เพิ่มขึ้น และเทคโนโลยีใหม่ๆก็จะต้องถูกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ แล้วเจ้าหน้าที่ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการทำองค์กรของตนให้เป็น Organic Organization เป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีความเข้าใจในภารกิจขององค์กรและบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งการจะทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้ภายใต้หลักสูตรก็จะต้องอาศัยการ Learning by doing ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งถือเป็น 1 ใน 6 หน่วยการเรียนรู้ คือ มีความสามารถในการวางแผนงานและกระบวนการทำงานมุ่งผลลัพธ์ โดยหลักสูตรของ Smart Officer นี้จะเป็นการยกระดับคุณค่าใน 3 มิติ คือ 1)การเพิ่มทักษะความสามารถ 2)การปรับทัศนคติในการทำงาน ซึ่งจะมี pre-test และ post-test โดยการประเมินทัศนคติของผู้เรียน 3)การปรับวิธีคิดในการทำงาน (Paradigm shift) เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืนของ ส.ป.ก. ว่าต้องการอะไรในระดับต้น กลาง สั้น ยาว เจ้าหน้าที่ผู้เรียนต้องมองคนที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเองและสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนเหล่านั้น

จากการสอบถามทำให้ได้ข้อมูลว่า อุปสรรคที่เจ้าหน้าที่ยังกังวลอยู่ในการเข้าร่วมการฝึกอบรมตามโครงการนี้ คือ ใจตนเองกับเวลาในการเข้าร่วมซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยต้องมีปณิธานในการทำงานเพื่อเกษตรกร ส่วนเรื่องเวลา จะแก้ไขได้หรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการที่ออกแบบและต้องปฏิบัติตามให้ได้ สิ่งที่หลักสูตรจะให้นอกจากที่กล่าวมาก็คือ ศักดิ์ศรีตำแหน่งหน้าที่งานที่เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ควรจะได้รับจากผลงานที่เกิดขึ้นในการทำโครงการ หรือ การขอกทุนวิจัย ตลอดจนจนการศึกษาต่อ

จากนั้น รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้กล่าวถึง หน่วยการเรียนรู้ทั้ง 6 หน่วยพร้อมกับยกตัวอย่างกลุ่ม องค์กร ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่าย เช่น **ตลาดสุขใจ** ที่เป็นตลาดขายสินค้า/ผลผลิตโดยตรงสู่ผู้บริโภค ถือเป็นนวัตกรรมในการยกระดับการสร้างเครือข่าย **Farmer shop** ที่เป็นการนวัตกรรมธุรกิจชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน เป็นศูนย์กระจายและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นที่ๆ ผู้คนในชุมชนได้นำสินค้าปลอดภัยมาขาย สิ่งที่ได้จากงานวิจัย คือ ชุดคู่มือการบริหารจัดการร้านค้าปลีก ทักษะการประกอบการ (Business Model) ปณิธานของ Farmer shop คือ ไม่ได้หวังแค่กำไร แต่อยากให้เป็นลูกค้าประจำและวิสัยทัศน์ คือ ร้านค้าปลีกที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน

เครือข่ายที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้จะต้องมีแกนนำที่ ซึ่งผู้ที่จะเข้าไปส่งเสริมให้ได้แกนนำเหล่านั้นก็คือ ตัวเจ้าหน้าที่ Smart Officers ที่จะมีทีมที่ปรึกษาของหลักสูตรคอยสนับสนุนช่วยเหลือ

ระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมทุกท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

- เชื่อว่าโครงการนี้มี จะช่วยพัฒนาภาคเกษตรไทยได้จริง โดยการพัฒนา Smart Officers เพื่อเข้าไปส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจะใช้ความตั้งใจและความรักในงานพัฒนา เพื่อพัฒนาเกษตรกรโดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกรอาจเริ่มจากเกษตรกรกลุ่มเล็กๆ ที่มีศักยภาพก่อน แล้วเชิญ ผู้รู้ และผู้มีประสบการณ์ให้เข้ามาบูรณาการในพื้นที่
- เจ้าหน้าที่ที่มีความภูมิใจและดีใจที่ตนเองมีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการนี้ แม้เจ้าหน้าที่บางท่านยังมีประสบการณ์น้อยในการทำงานในพื้นที่ แต่ก็พร้อมจะพัฒนาไปในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอบรม เพราะเชื่อว่าการพัฒนาทุกอย่างต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน และมีความเชื่อมั่นสูงว่าเจ้าหน้าที่ที่ผ่านโครงการฝึกอบรมจากหลักสูตรนี้จะเป็นกุญแจสำคัญที่ได้รับการติดอาวุธให้มีเครื่องมือดีๆ ทักษะใหม่ๆ ในการทำงานกับเกษตรกรให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ ให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะในเรื่อง ตลาด
- การทำงานกับเกษตรกรหรือในอาชีพเกษตรนั้น เจ้าหน้าที่ทุกท่านไม่ควรตั้งความหวังของตนเองในผลสัมฤทธิ์ที่จะได้รับไว้สูงมากนัก ต้องเข้าใจไว้รับกับสิ่งที่อาจจะเป็นความล้มเหลวที่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วย อีกทั้งการทำงานของเจ้าหน้าที่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแนวคิดของผู้บังคับบัญชาบางท่านที่ยังไม่เห็นความสำคัญในการทำงานเพื่อหวังผลเชิงคุณภาพมากกว่าการใช้รูปแบบเดิมในการการงานที่เน้นผลเชิงปริมาณเป็นตัวตั้ง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท กล่าวว่าจะเป็นที่ปรึกษาร่วมกับคณะที่ปรึกษาท่านอื่นๆ คอยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการโครงการวิจัยในพื้นที่ของ ส.ป.ก. และส่วนตัวอยากให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านมาเข้ารับการฝึกอบรมด้วยความพร้อมทั้งร่างกาย แรงใจและเวลาอย่างเต็มที่ ซึ่งถ้าเป็นไปได้ขอเวลาจาก เลขาธิการ ส.ป.ก. ให้เจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ทำงานวิจัยภายใต้หลักสูตรนี้เป็นเวลาสัก 1 ปี เพื่อสร้างเจ้าหน้าที่ Smart Officers ต้นแบบของ ส.ป.ก. ที่จะต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย

ปณิธานร่วมของกลุ่ม : มุ่งมั่น เรียนรู้ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

นายวินัย เมฆดำ กล่าวว่ พวกเราจะมุ่งมั่นร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน เพื่อให้เกิดต้นแบบ Smart Officers ของ ส.ป.ก. ในทุกจังหวัด เพราะตอนนี้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานความร่วมมือ ผู้คุณวุฒิ นักวิชาการ รวมทั้งงบประมาณ และคณะผู้รับผิดชอบโครงการ มีความตั้งใจและต้องการจะทำงานนี้ให้ดีที่สุด แต่จะดีแค่ไหนก็ต้องขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ซึ่งทุกคนก็จะได้เรียนรู้ร่วมกัน การสื่อสารภายในกลุ่มของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและคณะทำงานระยะแรกจะผ่านทาง Facebook โดยตั้งชื่อกลุ่มว่า **ALRO Smart Officers** ชื่อกลุ่มนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม สำหรับกิจกรรมเสริมที่มีประโยชน์ต่อการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทุกท่านก็สามารถนำเสนอต่อคณะทำงานโครงการได้

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ได้กล่าวถึงบทบาทของนักส่งเสริมว่ามีคุณสมบัติเป็นทั้ง นักบริหารจัดการ นักวิจัยและนักโฆษณา เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่บอกว่าตนไม่ได้จบเกษตรจึงไม่สามารถอธิบายความรู้ด้านเกษตรให้แก่เกษตรกรได้ แต่คนจบเกษตรไม่ได้เป็นที่ต้องการในภาคการเกษตรหรือธุรกิจการเกษตรเสมอไป บริษัทหลายบริษัทที่ทำงานเกี่ยวกับภาคเกษตรไม่ได้รับนักศึกษาที่จบด้านเกษตร กลับจ้างนักศึกษาที่จบด้านการบริหารจัดการมาทำงานในบริษัท เพราะความรู้เรื่องเกษตรนั้นจะต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่ได้จบด้านเกษตรก็สามารถเรียนรู้ด้านเกษตรเพิ่มเติมได้ไม่ยากหากมีความใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เพราะไม่มีใครแก่เกินเรียน เช่น คุณยายวัย 70 ปีที่เรียนกฎหมายและได้รับปริญญาบัตรในระดับปริญญาตรีด้วยเหตุผลที่ว่าอยากนำความรู้ที่ได้รับไปบอกให้คนอื่น ๆ ได้รู้กฎหมายเพิ่มมากขึ้น ประเด็นสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของคนเราก็คือ The biggest problem of communication is we do not listen to understand. We listen to reply. ปัญหาใหญ่ของการสื่อสาร คือ คนเราไม่ได้ฟังเพื่อสร้างความเข้าใจ แต่ฟังเพื่อการตอบโต้ ทำให้ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากการสื่อสารนั้นมีน้อย และในการทำงานของเจ้าหน้าที่นั้น ไม่อยากให้ตั้งผลสัมฤทธิ์ก็บังานไว้สูงจนเกินไป เพราะความพอใจของคนเราไม่เหมือนกัน เปรียบเสมือนรูปของเด็กในแถบแอฟริกาที่เขาอยู่ในชนบทห่างไกลและแห้งแล้งไม่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารเหมือนแถบบ้านเรา แต่เขาก็ยังมีรอยยิ้มยังมีชีวิตอยู่ได้ เพราะเขาอยู่ด้วยความพอเพียงในความสุขที่เขาได้รับ ในการทำงานก็เช่นกัน เจ้าหน้าที่ไม่ควรคาดหวังหรือตั้งเป้าให้สูงมากนัก เพราะท่านไม่สามารถทำให้เกษตรกรที่เขียงรายทุกคนมีความสุขด้วยการมีเงินทองมากเทียบเท่ากับเกษตรกรในกรุงเทพมหานคร ได้

จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้เขียนโครงการที่จะทำงานในพื้นที่ คนละ 1 หน้ากระดาษ โดยระบุพื้นที่ไหนและวิธีการทำงาน และยึดเอามูลเชิงพื้นเป็นหลัก เช่น พื้นที่มีอาชีพทำนา สวนผลไม้ และเป็นการทำงานกับกลุ่มเกษตรกรจำนวน 12 - 15 คน ที่มีพื้นฐานความเป็นกลุ่มอยู่

แล้ว ซึ่งโครงการที่เขียนนี้จะถือเป็นโครงการที่ได้นำเสนอในเบื้องต้นเพื่อการดำเนินการต่อไป โดยเจ้าหน้าที่ และการสนับสนุนของคณะที่ปรึกษาภายใต้หลักสูตรนี้ อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ดี รายละเอียดโครงการ (พื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย ฯลฯ) สามารถเปลี่ยนแปลง ในระยะที่เข้าสู่การดำเนินการในการทำโครงการในพื้นที่อย่างเต็มตัว

จากนั้น ได้มีการยกตัวอย่างรายละเอียดการเขียนโครงการและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในโครงการพัฒนาพื้นที่ ต.ศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ได้มีการฝากให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านจัดทำปฏิทินสำหรับการทำงานเชิงพื้นที่ แต่ไม่ควรยึดติดกับปฏิทินมากนักเพราะวัตถุประสงค์ของการจัดทำปฏิทินคือ เพื่อเตือนตนเองในการทำงาน

สำหรับการจะนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติอย่างไรนั้น ภายใต้หลักสูตรนี้จะเป็นการปฏิบัติในรูปแบบของการจัดทำโครงการ คือ การแบบ Project-based learning (PBL)

PBL คือ การเอาโครงการเป็นตัวตั้งเป็นฐานในการเรียนรู้ในการทำงาน ทฤษฎีของ PBL ในที่นี้มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนของการวางแผน คือการนำข้อมูลที่แท้จริงมาจัดการในเชิงระบบ เป็นการนำมากระทำเป็นขั้น เป็นตอน เช่น วิธีการ การทำงาน งบประมาณที่ใช้

2. ขั้นตอนของการสังเกตการณ์จับบันทึกที่เป็นในส่วนของเจ้าหน้าที่เอง ในฐานะนักส่งเสริม ในสิ่งที่ได้พบหรือเจอ สิ่งที่จะอาจจะประเด็นสำคัญได้

3. ขั้นตอนของการเขียนรายงาน

4. ขั้นตอนของการสะท้อน (การเรียนรู้) หลังการดำเนินการแล้วทำแล้วพบอะไรอย่างไร เพื่อนำเสนอ ปัญหาอุปสรรค เพื่อเสนอทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมโดยมองการจัดการตนเองเป็นหลัก

คณะทำงานได้มีประชุมสรุปแผนกำหนดการฝึกอบรมสรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางกำหนดการฝึกอบรม

วันที่	31 กรกฎาคม – 3 สิงหาคม 2557	13 – 17 สิงหาคม 2557	29 – 31 สิงหาคม 2557	6 – 15 กันยายน 2557
หน่วยการเรียนรู้				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	← ครั้งที่ 2 →			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2		← ครั้งที่ 3 →		
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3		← และ 4 →		
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4			← ครั้งที่ 5 →	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5				← ครั้งที่ 6 →
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6				← และ 7 →

← → หมายถึง 1 ครั้งของการจัดฝึกอบรม

การศึกษาดูงาน ครั้งที่ 3 และ 4 ณ กลุ่มผลิตผลไม้คุณภาพ จังหวัดจันทบุรี

ครั้งที่ 5 ณ กลุ่มข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร

ครั้งที่ 6 -7 ณ กลุ่มผู้ผลิตข้าวไร่ จังหวัด ชุมพร

.....

ผู้บันทึกรายงาน

.....

ผู้ตรวจรายงาน

สรุปรายงานการฝึกอบรม
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม – 3 สิงหาคม 2557

ณ โรงแรมมิโด ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วม

คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายไพโรจน์ โลกนิยม ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการจัดที่ดิน
2. นายอภิเศก ธนรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน
พัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
3. นายณรงค์ ไฉนทรา อดีตผู้ตรวจราชการ ส.ป.ก.
4. นายกมล พุทธสุวรรณ นักพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์
อดีตผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร ส.ป.ก.

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ขอนแก่น
2. น.ส.จุฑาทิพย์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา
3. นางรัชดา เพชรรัตน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ชุมพร
4. นายกชพร กลิ่นบุญมา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.นครราชสีมา
5. นางวิภา สุขเอก นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.
นครศรีธรรมราช
6. นายชิรภัทร์ พิเมย นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.บุรีรัมย์
7. น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.
พระนครศรีอยุธยา
8. น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.พิจิตร
9. นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.
มหาสารคาม
10. นายประเดช พุฒจันทร์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ราชบุรี
11. น.ส.นิรชร พรรคภู นักวิชาการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.ลพบุรี

12. น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.สกลนคร
13. น.ส.วรัญญา บุญมาก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.สุโขทัย
14. นายพิษณุ สารี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.หนองคาย
15. นางศิริพร อภิเดช
อุทัยธานี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.
16. น.ส.วนรัตน์ คำกล่อมใจ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.อุดรธานี
17. น.ส.ยุพาวรรณ หนั้นลา
<u>คณะผู้รับผิดชอบ</u>	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.ยโสธร
1. นายวินัย เมษดำ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่และยูว
เกษตรกร	
2. นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ	ส.ป.ก.
3. นายวิทย์พงศ์ มกรศรีวัฒน์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ	ส.ป.ก.
4. น.ส.ผกาพรรณ วันดี	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.
5. นายพนพล ป่อน้ำเขียว	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.
6. น.ส.มณฑารัตน์ ชูระหมาน	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก.

วัตถุประสงค์

เป็นการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : การเรียนรู้ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. Smart officer โดยมีสาระการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย

1) ตระหนักในสถานการณ์การดำเนินงานของ ส.ป.ก.และบทบาทของ Smart officer ในการขับเคลื่อนภารกิจสู่การบรรลุเป้าหมาย

2) ความรู้ ความเข้าใจแนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ส.ป.ก.ที่เชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

หมายเหตุ: วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) วิทยากร เชิญ เลขาธิการ ส.ป.ก. เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ในครั้งต่อไป

- นายกมล พุทธสุวรรณ อดีตผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร ส.ป.ก. ที่หลังเกษียณอายุราชการท่านได้ผันตัวเองเป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้รับรางวัลอันทรงเกียรติมากมายในด้านการทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ท่านได้บรรยายถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีผลต่อการปฏิบัติราชการและการทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงไปถึงการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

ในการดำรงชีวิตประจำวันหรือการทำงานใดๆทั้งงานเอกชนและงานราชการ ทุกคนจะต้องใช้สติและมีสมาธิ จึงมีการสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัยเพื่อเสริมคุณงามความดีด้านจิตใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านทั้งก่อนและหลังจบบทเรียนการบรรยาย และเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการฝึกทำสมาธิในเบื้องต้น การฝึกทำสมาธิแบบง่ายทำได้ดังนี้

1. การกำหนดลมหายใจเข้า-ออก พร้อมกับ การกด-ปล่อยนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วอื่นๆ
2. การกำหนดการหายใจเข้า-ออกที่สะดือจุก ด้วยการกดปิด-เปิดสะดือจุกที่สะดือ
3. การทำสมาธิโดยหลับตาทำใจจดจ่อ นึกถึงหยดน้ำ
4. ทำสมาธิด้วยการนั่งสงบนิ่งในบรรยากาศที่มีฟังดนตรีแบบสบายๆขับกล่อม จากนั้นนึกถึงคุณงามความดีที่จะทำในแต่ละวันก่อนสิ้นตาสเสร็จสิ้นการทำสมาธิ

การทำสมาธิเป็นการสร้างกุศลอย่างหนึ่งในทางพุทธศาสนาและทำให้เกิดพลังในการทำสิ่งดีๆ สร้างจิตวิญญาณและความเข้มแข็งให้กับตนเอง ในการใช้ชีวิตให้มีความสุข

คุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่ในการทำงาน ร่วมกันภายในองค์กร หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องและเกษตรกร ได้แก่

1. มีอารมณ์และหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. แต่งกายให้เหมาะสมและรู้กาลเทศะ การปรากฏตัวในที่สาธารณะต้องพิจารณาว่างานใดเป็นงานทางการ กึ่งทางการหรือไม่เป็นทางการที่สามารถแต่งแบบสบายๆเป็นกันเองได้ การเข้าไปหาเกษตรกรในแปลง ไร่ นา แล้วสวมสูทผูกไทหรือใส่รองเท้าหนังเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะแต่งกายแบบสบายๆให้ดูเป็นกันเองกับเกษตรกร และสิ่งที่เจ้าหน้าที่ไม่ควรทำที่สุดคือการเข้าไปทำให้เกษตรกรในพื้นที่ต้องลำบากโดยการนัดพบหรือเข้าไปหาเกษตรกรในช่วงเวลาอาหารเพื่อหวังจะให้เกษตรกรเตรียมข้าวไว้สำหรับตนเอง
3. มีความสง่างาม ในการเดิน ยืน นั่ง พูด การเข้าหาเกษตรกรหรือการอยู่ร่วมกับคนที่อาวุโสน้อยกว่า เจ้าหน้าที่ทุกท่านต้องรู้จักวางตนด้วยบุคลิกท่าทางที่สง่างามในระดับที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เป็นการสร้างช่องว่างเล็กๆหรือแผ่นบางๆที่จะเป็นกำบังหรือกำแพงที่บ่งบอกว่าเราเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นรุ่นพี่ที่มีความเป็นกันเอง
4. ยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะการนับถือและเคารพกันในระบบอาวุโส เรียกขานกันนำหน้าด้วยคำว่าพี่หรือน้อง แต่หากเป็นการพบการครั้งแรกควรจะเรียกตำแหน่งที่เขามีก่อน เพื่อเป็นการให้เกียรติ ความเป็นพี่เป็นน้องเมื่อเกิดข้อขัดแย้งกันระหว่างการทำงานจะเป็นเกาะป้องกันและลดการกระทบทั้งกันลงได้ด้วย สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยเมื่อพบกันคือการไหว้ซึ่งจะต้องไหว้และรับไหว้ให้ถูกต้องตามอาวุโส

จากนั้นได้มีการแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิดเพื่อตอบโจทย์คำถามที่ได้รับ พร้อมระบุคุณธรรม จริยธรรมหรือพระธรรมคำสอนที่จะนำมาประยุกต์ใช้ด้วย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 องค์กรในฝันกับองค์กรที่ไม่ต้องการ

กลุ่มที่ 2 สิ่งที่จะทำเพื่อให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า

กลุ่มที่ 3 กิจกรรมที่จะช่วยเผยแพร่หรือสร้างชื่อเสียงให้องค์กร

● นายไพโรจน์ โลกนิยม ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดที่ดิน ได้บรรยายถึง ประสบการณ์ในการเข้ามาทำงานที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.) แนวคิด และพัฒนาการงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่า ในการเข้ารับราชการของตนในช่วงแรกๆ ในกระทรวงพาณิชย์นั้นค่อนข้างมีปัญหาเพราะสาขาที่จบการศึกษามาไม่ตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ตนก็อาศัยโอกาสในช่วงนั้นเรียนรู้งานและสิ่งใหม่ๆที่รับผิดชอบอยู่ ณ ขณะนั้น เช่น การร่างหนังสือราชการ การฝึกเป็นวิทยากร ในขณะที่ส่วนตัวยากทำงานในด้านกฎหมาย เนื่องจากจบการศึกษาด้านกฎหมาย ซึ่งมีความคิดว่าตนเองน่าจะทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้มากกว่าหากได้เข้าทำงานที่เกี่ยวกับกฎหมาย ในขณะที่นั้น ส.ป.ก. ก็กำลังอยู่ในช่วงของการก่อตั้งได้ 1-2 ปี มีความต้องการบุคลากรสำหรับส่วนงานต่างๆค่อนข้างสูง ตนจึงได้มีโอกาสมาพบกับ ท่าน ศ.ดร.ไชยยงค์ ชูชาติ นักวิจัยผู้เป็นบิดาของการปฏิรูปที่ดินและเป็นเลขาธิการคนแรกของ ส.ป.ก. จากนั้นตนก็ได้โอนย้ายมาอยู่กองนิติการของ ส.ป.ก.

ท่าน ศ.ดร.ไชยยงค์ ชูชาติ ได้เขียนถึงการปฏิรูปที่ดินไว้อย่างครบถ้วนว่า งานปฏิรูปที่ดินนั้นไม่ใช่แค่การจัดที่ดินให้เกษตรกรทำกินแต่ยังหมายรวมถึงการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมด้านการขายสินค้าหรือผลผลิตและการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคให้เกษตรกรสามารถอยู่ในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน กล่าวได้ว่างานปฏิรูปที่ดินคืองานปฏิรูปการเกษตร ด้วยเหตุนี้ทำให้ ส.ป.ก. มีบุคลากรที่จบมาจากหลากหลายสาขาวิชาทั้ง กฎหมาย รัฐศาสตร์ บริหาร ช่าง วิศวฯ ฯลฯ การทำงานในพื้นที่เจ้าหน้าที่ก็จะต้องมีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน เป็นต้นว่า การเก็บเงินและให้เงินเป็นหน้าที่ของการเงิน แต่การทำสัญญาเป็นหน้าที่ของนิติกร ด้วยงานที่แตกต่างกันนี้จึงจำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในการต้องทำงานให้สอดคล้องประสานกัน ตลอดเวลาและต้องรับรู้งานของแต่ละส่วนแต่ละฝ่ายโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดทุกท่านที่มีความหลายในหน้าที่ อีกทั้งต้องทำงานร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะที่ท่านเป็น คณะกรรมการของ ส.ป.ก. และเป็นเจ้าของพื้นที่ในจังหวัดนั้นๆด้วย

งานปฏิรูปที่ดินเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไต้หวันและได้ดำเนินการให้ประสบความสำเร็จมาจนถึงปัจจุบันจนเป็นต้นแบบให้แก่หลายประเทศในเวลาต่อมา รวมถึงประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านนับเป็นพระบิดาในการปฏิรูปที่ดิน พระองค์ทรงเล็งเห็นว่าการปฏิรูปที่ดินเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองได้ พระองค์จึงทรง

ให้การสนับสนุนงานปฏิรูปที่ดิน โดยได้พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปที่ดินในประเทศไทยในปี 2518

พระองค์เป็นผู้ที่มีทัศนคติในการมองด้านการปฏิรูปที่ดินตั้งแต่แรกริเริ่ม แต่ในขณะ ส.ป.ก. ยังขาดความเข้าใจในหลายส่วน ทำให้ยังมีงานในหลายด้านที่ ส.ป.ก. ยังไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางที่พระองค์ทรงพระราชทานพระบรมราโชบายไว้ ได้ อย่างครบถ้วนแม้ ส.ป.ก. ได้น้อมนำพระบรมราโชบายดังกล่าวของพระองค์ท่านมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการแล้วก็ตาม ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การแบ่งสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรในขั้นต้นควรให้เป็นไปตามเนื้อที่เกษตรกรถือครองอยู่เดิมให้มากที่สุด ไม่ว่าจะโดยเจ้าของที่ดินเอง หรือโดยการเช่า ทั้งนี้ ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรม พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ พื้นที่อาจจะลดลงไปบ้าง ตามสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นๆ
2. การจัดตั้งชุมชนที่อยู่อาศัย ควรให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร และให้สอดคล้องกับสภาพเดิมของท้องถิ่นนั้นๆ ให้มากที่สุด และจัดชุมชนให้อยู่เป็นกลุ่มก้อน เพื่อความปลอดภัย และทำให้การลงทุนในด้านการจัดการสาธารณูปการ เช่น น้ำสะอาด ไฟฟ้า ฯลฯ ถูกต้องด้วย
3. จัดระบบการรวมกลุ่มในระดับหมู่บ้านรวมกันเป็นสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และเชื่อมโยงไปถึงสหกรณ์ในเมืองใหญ่ๆ เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินธุรกิจเพื่อประโยชน์ของสมาชิกได้อย่างกว้างขวางโดยแท้จริง
4. การพัฒนาด้านต่างๆ รวมทั้งการจัดระบบชลประทาน คมนาคม และบริการสาธารณูปการต่างๆ เมื่อดำเนินการจัดทำให้แล้ว ต่อไปก็ให้สหกรณ์รับช่วงไปดำเนินการต่อ และจัดการบำรุงรักษาต่อไป โดยเจ้าหน้าที่รัฐบาลค่อยๆ ถอนตัวออกได้เมื่อสหกรณ์มีประสิทธิภาพ พอเพียงที่จะรับช่วงต่อไป
5. ในระยะแรกจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถและเสียสละอยู่ประจำเพื่อให้คำแนะนำ ส่งเสริม แก่สหกรณ์โดยใกล้ชิด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากส่วนกลางออกไปตรวจการดูแลเยี่ยมเยียน และให้คำแนะนำเป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าหน้าที่โดยสม่ำเสมอ
6. การจัดที่ดินทำการเกษตรกรรมจะต้องคำนึงถึงการขยายตัวของประชากรในท้องถิ่นในอนาคตด้วย ดังนั้น ป่าไม้ชุมชนที่ดำริจะจัดสร้างขึ้นอาจใช้เป็นที่สำรองสำหรับการทำมาหากินในอนาคตได้ด้วย
7. การปฏิรูปที่ดินในแต่ละท้องที่ จะต้องเร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วในระยะเวลาประมาณ 2-3 ปี เพื่อให้เกษตรกรเห็นผลผลิตโดยไม่ชักช้า

8. สำหรับเงินชดเชยค่าที่ดินที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทาน ซึ่งรัฐบาลจะต้องทูลเกล้าฯถวายตามกฎหมายของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้นจะพระราชทานเป็นเงินหมุนเวียนสำหรับการดำเนินงาน ของสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว โดยจะทรงแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสำหรับบริหารเงินทุนนี้ขึ้นคณะหนึ่ง

9. มีพระราชประสงค์ให้ผู้ที่เป็นผู้เช่าที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อยู่เดิมได้ทำกินในที่ดินนั้นไปตลอดชั่วลูกชั่วหลาน ตราบที่ยังยึดถืออาชีพ เกษตรกรรมอยู่แต่จะไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดินนั้น

ในงานการปฏิรูปที่ดิน สิ่งหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ทุกท่านจะต้องรู้ก็คือกฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพราะเมื่อมีกรณีโต้แย้งในพื้นที่ที่นำมาจัดให้เกษตรกร ท่านจะสามารถอธิบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆถึงเหตุผลการนำพื้นที่ดังกล่าวมาจัดให้แก่เกษตรกรได้ ซึ่งการปฏิรูปที่ดินโดยหลักจะเกี่ยวข้องกับ มาตรา 19 ใน พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จากนั้นได้มีการตอบข้อซักถามระหว่างผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและวิทยากร สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

เรื่องหนี้สินของเกษตรกรที่ใกล้จะขาดอายุความ สามารถยืดอายุความได้โดย
1) วิธีการในระยะต้น คือ ควรทำหนังสือยินยอมกันไว้ก่อนเพื่อให้อายุความจะได้ไม่ขาดไป 2) ในระยะยาวควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนิติกรกับเจ้าหน้าที่การเงิน เพราะผู้ทำสัญญาคือนิติกร ส่วนผู้เรียกเก็บเงินคือเจ้าหน้าที่การเงิน วิธีการในส่วน ของ ส.ป.ก. หนองคาย คือ กลุ่มกฎหมายจะเข้าไปประนีประนอมกับลูกหนี้ เพื่อให้ได้เงินมาจ่ายหนี้ จะจ่ายมากจ่ายน้อยขอให้มีการจ่ายเกิดขึ้นเพื่อยืดอายุความไม่ให้ขาดหรือสิ้นสุด

กรณีการซื้อที่ดินของเอกชน เพื่อนำมาจัดให้คนที่ขึ้นทะเบียนไว้ แต่พื้นที่ตรงนั้นมิใช่เกษตรกรรายเดิมเช่าพื้นที่อยู่ก่อนแล้ว หาก ส.ป.ก.ซื้อที่ดินผืนนั้นจะต้องจัดให้ผู้เช่ารายเดิม แล้วค่อยนำมาจัดให้ผู้ขึ้นทะเบียน เพราะการจัดที่ดินจะต้องไม่ทำให้ผู้เช่าเดิมเดือดร้อน ที่สำคัญ ส.ป.ก.ไม่สามารถขับไล่ผู้เช่ารายเดิมให้ออกจากพื้นที่แล้วชดเชยความเดือนร้อนของผู้เช่ารายเดิมด้วยการจ่ายเงิน การจ่ายเงินจะขัดกับหลักการปฏิรูปที่ดินของ ส.ป.ก. ดังนั้นสิ่งที่ ส.ป.ก.สามารถทำได้คือ จัดแบ่งที่ให้เกษตรกรรายเดิมก่อน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติเช่นนี้ ปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ปทจ.) บางจังหวัดก็ได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการจัดที่ดินแก่เกษตรกรอยู่แล้ว และควรจะมีการทำเช่นนี้ในทุกๆจังหวัด และจะได้นำเรื่องนี้ไปเสนอต่อคนรับผิดชอบในการจัดซื้อที่ดินต่อไป

จากนั้นเป็นการนำเสนอกิจกรรมที่ได้แบ่งกลุ่มกันเพื่อระดมความคิด ที่ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้
กลุ่มที่ 1 องค์กรในฝันกับองค์กรที่ไม่ต้องการ

องค์กรที่อยากให้เป็น	องค์กรที่ไม่เป็น ที่ต้องการ
----------------------	-----------------------------

<ul style="list-style-type: none"> ● องค์การที่ไม่มีการทุจริต ● ทำเพื่อเกษตรกร ● ไม่มีระบบอุปถัมภ์ มีการบริหารงานอย่างเป็นธรรม เป็นระบบคุณธรรม ● วางคนให้ถูกต้องกับสายงาน ที่เหมาะสม ● การทำงานร่วมกันแบบเครือข่าย ไม่ถือยศ ถือตำแหน่งเป็นใหญ่ เอาแต่ใจในการทำงาน ● มีความสามัคคี ● เป็นที่ยอมรับของสังคม ● มีภารกิจที่ชัดเจน 	<p>คือองค์การที่ตรงข้ามกับที่กล่าวมา</p>
---	--

ปรัชญาที่จะนำมาใช้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นองค์กรในฝัน

พรหมวิหาร 4

อิทธิบาท 4 การปฏิบัติงานของบุคลากรในการทำให้การทำงานสมบูรณ์แบบ

ศีล 5

สังคหวัตถุ 4 ให้ความรู้ ความรัก ความปรารถนาดี (การทำบุญที่ถูกต้องคือการปฏิบัติบูชา) พุดจาไฟเพราะ มีความสง่างามในการวางตัว การทำความดีเสมอต้นเสมอปลาย

วัฒนธรรม

เคารพระบบอาวุโส

บริหารงานด้วยระบบประชาธิปไตย ที่ประกอบด้วยกาละ เพราะไม่มีระบบไหนที่จะดีที่สุด เพราะว่ากระทั่งระบบเผด็จการก็ไม่ใช่ว่าจะชั่วหรือไม่ดีเลย ทุกอย่างขึ้นอยู่กับกาละและการใช้ให้เกิดประโยชน์

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยที่จะทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า

การตรงต่อเวลา

ความรับผิดชอบงานที่ทำ

มีความปรารถนาดีต่อเกษตรกร

มีหัวใจบริการมีความจริงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสใจ

มีความซื่อสัตย์ สุจริต

มีความเสียสละ แต่อย่าทำจนถึงตัวเองต้องเดือดร้อน

มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

มองประโยชน์ของส่วนรวม

พัฒนาตนเอง มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา

เอาใจเขามาใส่ใจเรา

มีความสามัคคี

เคารพผู้อาวุโส แต่หากเป็นคนอาวุโสที่ไม่ดี(ติดเหล้า โกงกิน) เราก็ต้องเลือกรับเอาสิ่งที่ดีงามของเขา แต่ไม่ถล่มตัวประพุดติปฏิบัติในสิ่งไม่ดีของเขา

5 ส (สะอาด สะอาด สะดวก สุขลักษณะ สร้างนิสัย)

เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

ลดขั้นตอนในการทำงาน

ประหยัดพลังงานและทรัพยากร

มีการอบรมเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพราะความรู้มีอยู่ทั่วไปแล้วสามารถไขว่คว้าด้วยตนเองได้ ต้องเป็นคนที่เลือกใช้ข้อมูลเพื่อประยุกต์ใช้กับงานของเรา

คุณธรรม

เหมือนกลุ่ม 1 ทุกข้อ แต่เพิ่มเติมในเรื่องของ ไตรลักษณ์ ที่ทุกอย่างมีเกิดมีดับ (ต้องเข้าใจว่า ทุกอย่าง (ลาภ ยศ สรรเสริญ ความทุกข์) มีเกิดขึ้น ตั้ง/ดำรงอยู่ระดับหนึ่ง แล้วดับไป ก็จะทำให้ความทุกข์ไม่เกิด)

กลุ่มที่ 3 กิจกรรมที่จะช่วยเผยแพร่หรือสร้างชื่อเสียงให้องค์กร

การประชาสัมพันธ์ทางทีวี ในช่วงเวลาที่ได้รับค่านิยม มีคนดูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการยากด้านงบประมาณเพราะการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ดังนั้นในส่วน ของ ส.ป.ก.จังหวัดสามารถใช้สื่อทางวิทยุหรือ เครือข่ายที่อยู่รอบๆ โดยการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ที่ใกล้ชิดเมื่อโอกาสพบเจอกันตามช่วงเวลาและโอกาส

การทำงานตามหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต้องมีทักษะและความทุ่มเทในการทำงานด้วยศักยภาพที่เป็นมืออาชีพ

เพิ่มกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร ให้รวดเร็วเป็นรูปธรรมทั้งการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและประสานงาน

ยกย่องเชิดชูบุคลากรในหน่วยงานและเกษตรกรในพื้นที่ให้เป็นที่ประจักษ์ แสดงความปรารถนาดีต่อเขา ส่งเสริมเขา

คุณธรรม

ทางสายกลาง

อิทธิบาท 4 ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (คิดไตร่ตรองในสิ่งที่ทำ)

ศีล สมาธิ ปัญญา

จากนั้นได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ชื่อกิจกรรมสร้างคอนโด และ กิจกรรมสร้างบ้าน สิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงาน คือ การทำงานครั้งแรกอาจไม่ประสบความสำเร็จ แต่ขอให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านยึดเอาบทเรียนตรงนั้นมา

เป็นประสบการณ์ อีกประเด็นหนึ่ง คือ ในการทำงานตัวคนเดียวจะทำให้เกิดความโดดเดี่ยว เมื่อล้มเหลวก็ไม่มีที่ปรึกษาหรือคนช่วยเหลือ ต่างกับการทำงานเป็นกลุ่มเป็นที่ที่สามารถระดมความรู้ความคิดกันร่วมกันได้ แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าทุกคนจะต้องเปิดใจและมีคุณธรรม มีความสามัคคี ผนึกกำลังร่วมกัน มีปัญหาที่ช่วยกันแก้ มีผิดพลาดก็ต้องอภัยให้กัน และยอมรับฟังคนรอบข้าง การประสานงานและการทำความเข้าใจที่ีระหว่างกันจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญมาก

● ในเวทีการเสวนาถ่ายทอดประสบการณ์ ระหว่าง นายกมล พุทธิสุวรรณ นายณรงค์ ไฉนทรา (อดีตผู้ตรวจราชการ ส.ป.ก.) และ นายภิศก ฐนุรัตน์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร) เป็นการเล่าถึงประสบการณ์การทำงานในสมัยก่อนว่า มีความยากลำบากกว่าในปัจจุบันนี้มาก เพราะในสมัยนั้นเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งยานพาหนะและอุปกรณ์เครื่องมือการทำงานและการสื่อสารยังค่อนข้างล่าช้า ประกอบกับ ส.ป.ก. กำลังอยู่ในช่วงของการกำลังสร้างรากฐาน เจ้าหน้าที่ยังไม่ีประสบการณ์มากนัก ทุกงานที่ทำงานต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความอดทนในการเรียนรู้ทั้งงานของตนเองที่รับผิดชอบอยู่และงานของส่วน/ฝ่ายอื่นๆ อีกทั้งต้องพัฒนาตนเองให้เข้าถึงองค์ความรู้หรือวิธีการใหม่ๆที่จะนำมาใช้ในการพัฒนางานขององค์กรอยู่ตลอดเวลา

- ข้อคิดที่ผู้เชี่ยวชาญ ภิศก ฐนุรัตน์ ฝากไว้ให้กับเจ้าหน้าที่รุ่นน้องทุกท่าน
 - 1.ทำทุกอย่างให้ดีที่สุดอย่ายอมแพ้
 - 2.ตั้งใจให้แน่วแน่ที่จะทำแม้บางครั้งสิ่งที่กำลังจะทำไม่ใช่สิ่งที่ตนเองถนัด
 - 3.อย่าท้อถอยเมื่อรู้สึกความล้มเหลว ให้คิดว่านั่นคือประสบการณ์
 - 4.หาคนต้นแบบในการทำงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง
 - 5.ขยันและเชื่อมั่นว่าตนเองทำได้ และต้องรับฟังคนรอบข้างด้วย(อย่าปฏิเสธการฟัง) ไม่ใช่เชื่อมั่นจนกลายเป็นคนหยิ่งผยอง
 - 6.ทำงานอย่างมีระบบแบบแผน รู้จักมองไปถึงเป้าหมาย วิธีการไปให้ถึงเป้าหมายและต้องมีการติดตามงานด้วย
 - 7.ทำงานด้วยความอดทน อดกลั้นและรักงาน
 - 8.เต็มใจให้ข้อมูลทุกเวลา ทุกโอกาสที่งานของท่านจะเป็นประโยชน์กับองค์กรหรือหน่วยงาน เป็นแจกจ่ายและเผยแพร่งานหรือสิ่งที่ได้รับจากการทำงาน และสิ่งที่ตามมาคือการยอมรับคำวิจารณ์ที่เกิดจากงานของตนเองเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้นในอนาคต
- ข้อคิดที่อดีตผู้ตรวจราชการ ส.ป.ก. นายณรงค์ ไฉนทรา ฝากไว้ให้กับเจ้าหน้าที่รุ่นน้องทุกท่าน

1. ให้คิดว่า การได้งาน คือ การได้รับโอกาส ขอให้รัก ทุ่มเทและจริงใจในสิ่งที่ทำ แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ชอบก็ควรเรียนรู้ที่จะรักมัน
2. เราต้องทำงานให้เสมอตัวอย่าให้ผลงานติดลบ คือต้องทำให้ผลงานออกมาดีที่สุดในที่สุด
3. มีความมั่นใจและกล้าที่จะทำถ้าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและพิสูจน์ได้ การศึกษาและเลือกใช้ข้อมูลด้วยเหตุผลและความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ
4. อย่ามัวเสียเวลาให้เกิดการแตกหักหรือแตกร้างระหว่างการทำงานเพราะทุกอย่างมีเวลาและวาระ เมื่อมีเกิดขึ้นก็ต้องมีดับหรือเปลี่ยนแปลงไป จึงอย่าปล่อยให้สิ่งเหล่านี้เข้ามาเป็นอุปสรรคในการทำงานของเรา
5. บุญกรรมมีจริงเมื่อทำอะไรไว้จะได้รับผลเสมอ และยังมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่าคนอื่นก็ยิ่งต้องเพิ่มความระมัดระวัง

จากการตอบข้อซักถามโดยวิทยากรถึงการแก้ไขปัญหาเมื่อได้รับงานที่ตัวเจ้าหน้าที่เองรู้สึกไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นความจำเป็นหรือประโยชน์ใดๆที่จะเกิดกับเกษตรกรหรือองค์กร ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว แต่ผู้บังคับบัญชาที่ยืนยันและประสงค์จะให้ทำงานนั้นๆ สรุปวิธีการปฏิบัติตนทำได้ดังนี้

1. เมื่อได้รับมอบหมายงาน
 - 1.1 ให้รับงานมาและทำตามที่ผู้บังคับบัญชาต้องการก่อน
 - 1.2 หาข้อบกพร่อง และเหตุผลที่ไม่ควรทำหรือทำงานดังกล่าวต่อ
 - 1.3 เขียนเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ว่าประเด็นข้อบกพร่องที่พบระหว่างการทำงานนั้นควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

โดยสรุปคือ เราไม่สามารถจะปฏิเสธงานโดยตรงในเบื้องต้น ควรรับงานมาก่อนแล้วค่อยหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อหาข้อติเตียน ข้อเสีย หรือข้อบกพร่องของงาน เพื่อการนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาให้ท่านได้กลับไปคิดไตร่ตรองและพิจารณาว่าสมควรที่จะทำงานนั้นๆต่อไปหรือไม่

2. กรณีเกิดเป็นข้อขัดแย้งควรมีการชี้แจงเพื่อป้องกันการแตกหัก ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้น้อยควรพยายามใช้หลักฐาน/เอกสาร/ข้อมูลที่มี ในการชี้แจงต่อผู้บังคับบัญชาอย่างมีเหตุผล ไม่เอาความคิดเห็นหรืออารมณ์ความขัดแย้งส่วนตัวมาใช้ในการชี้แจงแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิด

3. ให้คิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องสนุกและมีไว้แก้ไข เมื่อเราก้าวผ่านหรือแก้ไขไปได้ด้วยดี ความสนุกและความสุขก็จะเกิดขึ้น

ในช่วงท้าย นายกมล พุทธสุวรรณ ได้สรุปว่า ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นั้นในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่จะต้องสร้างความรักต่องาน จากนั้นก็หาความรู้ให้มีความรอบรู้ในงาน นั้นๆเพื่อจะริเริ่มประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แล้วก็เรียบเรียงเป็นตัวงานให้ได้ผลออกมาเป็น รายงานที่สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของตนให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป

กิจกรรมสุดท้ายในการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นการให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านได้จัดทำ รูปเล่มบันทึกของตนเองถึงวิสัยทัศน์และปณิธานความตั้งใจในการทำงานและในสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้พร้อมกับการนำไปประยุกต์ใช้ประพฤติกฎปฏิบัติในงานของตนเองต่อไป

.....
ผู้บันทึกรายงาน

.....
ผู้ตรวจจรรยา

สรุปรายงานการฝึกอบรม

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ครั้งที่ 3-4

ระหว่างวันที่ 13 – 17 สิงหาคม 2557

ณ กระทิง คันทรี รีสอร์ท อำเภอเขาติชฌกฏ จังหวัดจันทบุรี และ
โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผู้เข้าร่วม

คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ เชียงราย
2. นายประสาร เมษดำ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3. นางศศิธร วิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี
4. น.ส.ประวีณา อินทร์ยิ้ม นักวิเคราะห์อาวุโสรักษาการผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนงานวิจัย
5. นายสมชาย สว่างจิตร์ เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
6. นายสุทิศ จิราวุฒิพงศ์ ผู้จัดการฝ่ายห้องพัก โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ นักพัฒนาเกษตรกรและหัวหน้าโครงการสามพรานโมเดล
7. นายชฤทธิพร เม็งเกร็ด ที่ปรึกษาโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ นักวิชาการโครงการสามพรานโมเดล
8. นายวิชัย ประกอบทรัพย์ เกษตรกรผู้ผลิตผลไม้คุณภาพจังหวัดจันทบุรี
9. นายสังเวียน เอกจัน เกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ โครงการสามพรานโมเดล
10. ตาบตำรวจพรชัย สระทองหน เกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ โครงการสามพรานโมเดล
11. น.ส.อรุณี พุทธรักษา เกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ โครงการสามพรานโมเดล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ขอนแก่น
2. น.ส.จุฑาทิพย์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา

3. นางรัชดา เพชรรัตน์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.ชุมพร
4. นายกชพร กลิ่นบุญมา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.นครราชสีมา
5. นางวิภา สุขเอก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.
นครศรีธรรมราช
6. นายชรินทร์ พิเมย	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.บุรีรัมย์
7. น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.
พระนครศรีอยุธยา
8. น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.พิจิตร
9. นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.
มหาสารคาม
10. นายประเดช พุฒจันทร์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.ราชบุรี
11. น.ส.นิรชร พรรคภู	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)	ส.ป.ก.ลพบุรี
12. น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.สกลนคร
13. น.ส.วรัญญา บุญมาก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.สุโขทัย
14. นายพิษณุ สำรี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.หนองคาย
15. นางศิริพร อภิเดช	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.อุทัยธานี
16. น.ส.วนรัตน์ คำกล่อมใจ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.อุดรธานี
17. น.ส.ยุพาวรรณ หนัสนา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.ยโสธร
18. นายนิกร ไพลิน	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.ตรัง

คณะผู้รับผิดชอบ

7. นายวินัย เมฆดำ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร
8. นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
9. น.ส.ศกาวรรณ วันดี	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
10. นายวณพล ป่อน้ำเขียว	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน

วัตถุประสงค์

เป็นการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) ตระหนักรู้ความหลากหลายในเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่เหมาะสม การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เหมาะกับภูมิสังคม

2) มีความสามารถในการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในที่ดิน ส.ป.ก. อย่างเหมาะสมตามภูมิสังคม

3) มีความรู้และทักษะในการแนะนำและส่งเสริมการผลิตพืช/สัตว์เฉพาะทาง เช่น ข้าว ผักอินทรีย์ ปลา

และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง

๑) มีความรู้และเข้าใจรูปแบบต่างๆของการรวมกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร วิชาศึกษาชุมชน สหกรณ์ ธุรกิจฐานสังคม Family Farming ฯลฯ) และนวัตกรรมกลุ่มต่างๆ

2) มีทักษะและความสามารถในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดตั้งและพัฒนาให้เข้มแข็ง

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ได้ให้แนวทางและวัตถุประสงค์ในการศึกษาดูงาน โดยให้แบ่งเจ้าหน้าที่ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ และในแต่ละกลุ่มใหญ่จะประกอบไปด้วย 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มถาม กลุ่มจดบันทึกและกลุ่มสนับสนุน โดยปกติการไปศึกษาดูงานนั้น คณะผู้จัดโครงการจะเลือกสถานที่ศึกษาดูงานโดยพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการไปศึกษาดูงาน สำหรับการจะไปศึกษาดูงานในการฝึกอบรม ครั้งที่ 3 - 4 นี้ สิ่งที่เจ้าหน้าที่ทุกท่านได้รับจะอยู่ในกรอบคิดของประเด็นเหล่านี้ คือ

- ตำแหน่งของกลุ่มเครือข่ายโซ่อุปทานสินค้าเกษตร : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

- แนวคิดที่ทำให้กลุ่มเครือข่ายประสบความสำเร็จ

- ปัจจัยที่(สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ)ทำให้กลุ่มเครือข่ายประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ

- การบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย

- การนำสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงานไปประยุกต์ใช้ในงานประจำของ

เจ้าหน้าที่ทุกท่าน

และสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ก็คือ ตัวอย่างความต้องการของเกษตรกรที่เจ้าหน้าที่สามารถจะนำมาพัฒนาโจทย์การเขียนโครงการ Project-Based Learning (PBL) ในการทำงานที่สะท้อนความต้องการจริงๆของเกษตรกรในพื้นที่

นายประสาร เมฆดำ ได้กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นมากมายในภาคเกษตรซึ่งเป็นผลมาจากทั้งนโยบายรัฐบาล ภัยธรรมชาติและจากพฤติกรรมของเกษตรกรเอง จึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมในการเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่นั้นๆ ส่วนใหญ่การพัฒนาที่เข้าไปสู่เกษตรกรจะอยู่ในรูปแบบของการจัดโครงการเพื่อให้องค์ความรู้ที่จำเป็น ซึ่งก่อนจะมีการจัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ ทั้ง ในส่วนของวัสดุอุปกรณ์หรือ

องค์ความรู้ เจ้าหน้าที่ทุกท่านจะต้องมีข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เพียงพอเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ โดยเฉพาะข้อมูลเชิงตัวเลขที่ควรเก็บไว้ เป็นสถิติ (การเก็บรวบรวมหลายข้อมูลไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ) และข้อมูลเหล่านี้ควรจะถูกเก็บอย่างต่อเนื่องด้วยจิตสำนึกและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ก็ต้องมีความระมัดระวังในการได้มาซึ่งข้อมูล เพราะจากประสบการณ์ของตนที่มีนั้น ทำให้เห็นว่าเกษตรกรแต่ละพื้นที่หรือภูมิภาคมีความแตกต่างกัน อาจด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การทำงานร่วมกับเกษตรกรจึงเป็นไปด้วยความยากง่ายแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ดีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ทุกท่านควรใช้ความจริงใจและความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อเกษตรกรให้เขาสามารถพึ่งพาและอยู่ได้ด้วยตนเอง

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ได้กล่าววว่า โครงการที่เจ้าหน้าที่ได้เขียนไว้คนละ 1 หน้ากระดาษ A4 ระหว่างการจัดการฝึกอบรมโครงการฯ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 – 17 กรกฎาคม 2557 ผ่านมา ถือเป็นโครงการประเภทโครงการพัฒนา ยังไม่นับเป็นโครงการวิจัย แต่โครงการพัฒนาที่เจ้าหน้าที่ได้เขียนขึ้นมา นี้ สามารถที่จะพัฒนาไปเป็นโครงการวิจัยได้ ซึ่งดำเนินการโครงการพัฒนาหรือโครงการวิจัยที่ดีจะต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ในบทบาทของนักส่งเสริมที่ดี โดยงานส่งเสริมถือเป็นงานสังคมสงเคราะห์ หรืออาจเปรียบเทียบได้ ดังเช่นผู้เป็นแม่ดูแลลูก เริ่มตั้งแต่การให้กำเนิดลูกคือการเป็นผู้สร้างพร้อมฝึกฝนให้ลูกเดินได้ มีการชี้แนะเส้นทางเดินให้ลูกพร้อมกับให้กำลังใจและส่งเสริมลูก ช่วยดึงและชักจูงให้ลูกไม่หลุดจากเป้าหมายจนสามารถไปถึงเป้าหมายและประสบความสำเร็จ พร้อมกับชื่นชมและยินดีกับความสำเร็จของลูกด้วยความรักและความจริงใจ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่นักส่งเสริมก็ควรจะต้องมองที่ศักยภาพของตนด้วยว่าสามารถทำหน้าที่ได้มากน้อยแค่ไหน อาจไม่ต้องบินสูง ให้สูงยิ่ง อย่างไรก็ตาม จงบินเอา เท่าที่เรา จะบินไหว ท่าที่บิน ไม่จำเป็นต้องเหมือนใคร แค่บินไปให้ถึงฝัน เท่านั้นพอ ศักยภาพการเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของนักส่งเสริมซึ่งการวัดความเป็นผู้นำนั้นจะต้องมุ่งผลผลิตที่มีผลลัพธ์ การทำงานหรือการตัดสินใจทุกอย่างจะต้องทำบนพื้นฐานของเหตุและผลด้วยข้อมูลที่เพียงพอ มีการทำ SWOT เพื่อวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย ในการสร้างการพัฒนาในพื้นที่ก็จะต้องมีข้อมูลที่เพียงพอในการดำเนินการทั้งข้อมูลพื้นที่ เกษตรกร อาชีพ ผลผลิตในพื้นที่และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

นางศศิธร วิเศษ ได้กล่าวถึง กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอย่างยั่งยืนว่า ปัญหาอย่างหนึ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐทุกท่านประสบคือ การต้องทำงานตามแผนตามนโยบายให้ได้ จำนวนเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ซึ่งการทำงานในรูปแบบนี้จะเน้นแต่เพียงเป้าหมายและตัวชี้วัดเป็นสำคัญ ทำให้การพัฒนาเกษตรกรให้ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง กลยุทธ์การทำงานพัฒนาที่ตนได้ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ การเริ่มจากตนเองก่อน เมื่อตนเองรู้และเข้าใจด้วยความมีจิตสำนึกก็จะสามารถถ่ายทอดหรือประสานได้ ในการสร้างจิตสำนึกให้กับตนเองให้รักและเข้าใจในงาน หลักการทรงงาน 23 ประการของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวคือหลักคิดที่ดีมาก ในการนำมาประพฤติปฏิบัติงานให้มีความสุข การทำงานไม่ใช่เพียงหวังร้ายเพราะความร้ายวายนั้นแท้จริงอยู่ที่ตัวเรา ถ้าเราพอใจและพอใจเพียงทั้งความสุขและเงินทองที่เรามี ก็ถือว่าเราร้ายแล้ว หากเกิดความท้อแท้มองปัญหาแก้ปัญหาในการทำงานไม่ได้ ให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านกลับไปมองที่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานที่เจ้าหน้าที่ที่ตั้งไว้ ภายใต้วิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร/หน่วยงาน อย่ายึดติดกับตัวชี้วัดตามแผนจนมากเกินไป เพราะว่าตัวชี้วัดจริงๆของเจ้าหน้าที่ คือ ความพึงพอใจของเกษตรกร

การทำงานตามนโยบายและแผนประจำปีของหน่วยงานนั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เจ้าหน้าที่สามารถกำหนดวิธีการทำงานได้ด้วยตนเองว่า จะทำให้ได้เป้าหมายตามตัวชี้วัดได้อย่างไร ต้องอย่าลืมความจริงที่ว่าเกษตรกรไม่สามารถหยุดการทำการเกษตรดังเช่นแผนงบประมาณราชการที่อาจหยุดการสนับสนุนหรือสนับสนุนได้บ้างไม่ได้บ้าง เจ้าหน้าที่ทุกท่านจึงอย่ายึดติดเพียงกับงบประมาณที่ได้รับมา ต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วย บวกกับการที่ตัวเจ้าหน้าที่ต้องสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นให้ได้ เมื่อรับภารกิจการตามแผนงบประมาณมาแล้ว ขั้นตอนสำคัญคือการกำหนดแผนปฏิบัติการ ในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ทุกท่านจะสามารถสอดแทรกหรือเติมกระบวนการทำงานซึ่งเป็นส่วนที่ตัวเจ้าหน้าที่เองต้องการจะทำเสริมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้การพัฒนาเกษตรกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาเกษตรกรคือ การมองให้เห็นปัญหาของเกษตรกร ซึ่งปัญหาของเกษตรกรที่พบได้แก่

1. ไม่มีอำนาจต่อรองด้านการตลาด
2. ยังอิงหาราคาการจำหน่ายแบบดั้งเดิม
3. ปลูกพืชเพื่อเน้นปริมาณ มากกว่า เน้นคุณภาพ
4. ไม่รู้ความต้องการของพืช
5. ต้นทุนผลผลิตสูง
6. เกิดภาวะการณ์ขาดทุนเป็นหนี้สินซ้ำซ้อน

จะเห็นได้ว่าการเข้าไปส่งเสริมเกษตรกร นอกจากจะส่งเสริมให้เข้มแข็งในด้านการผลิตแล้ว จะต้องส่งเสริมด้านการตลาดด้วย ไม่ควรปล่อยให้เกษตรกรต้องรอการเปิดเขตลาดโดยรัฐบาลเพราะปัญหาจะเกิดตามมามากมายดังที่เห็นในปัจจุบัน

การเข้าไปส่งเสริมหรือพัฒนาเกษตรกรนั้นจะทำได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ ว่าท่านเองรับรู้ความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรมากแค่ไหน เพื่อจะเข้าไปส่งเสริมให้ในส่วนนั้นประเด็นนั้นได้อย่างถูกต้อง สำหรับวิธีการที่จะทำให้เข้าถึงความต้องการของเกษตรกรคือ การเปิดเวทีให้เกษตรกรได้เล่าเรื่องราว สิ่งที่เขาประสบในการทำอาชีพเกษตรของเขา เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้คอยทบทวนให้ได้ข้อสรุปของการที่จะไปส่งเสริมพัฒนา กล่าว

ได้ว่าการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากในงานพัฒนา และเมื่อสามารถพัฒนาเกษตรกรได้แล้ว จะต้องมีการพัฒนาเขาต่อไปอีกให้สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดหรือเป็นวิทยากรให้แก่เกษตรกรรายอื่นๆ ได้ เช่นนี้แล้วเจ้าหน้าที่ก็จะได้ต้นแบบเกษตรกรที่เป็นเครื่องมืออย่างดีในการขยายผลไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ หรือกลุ่มอื่นๆ จากการทำเจ้าหน้าที่เริ่มต้นด้วยการต้องไปตามหาเกษตรกรให้ได้ตามเป้าหมายและตัวชี้วัด จะกลายเป็นว่าเกษตรกรมีความตั้งใจและอยากเข้ามาพร้อมกับเจ้าหน้าที่แทน นายวิชัย ประกอบทรัพย์ ถือเป็นเครื่องมือที่ดีมากในการขยายผลการผลิตผลไม้คุณภาพไปสู่เกษตรกรชาวสวนรายอื่นๆ ของอำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี

นายวิชัย ประกอบทรัพย์ กล่าวว่า ตนภูมิใจและรักในอาชีพเกษตรกร เชื่อว่าการจะไปส่งเสริมเกษตรกรให้เกิดการพัฒนาได้นั้น ต้องทำให้เขามองหรือมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกร ให้มีความรักในอาชีพ ข้อคิดที่อยากฝากให้กับผู้ร่วมงานส่งเสริมคือการให้หรือการบอกเฉพาะวิธีการ คือแค่การสร้างภาพเท่านั้น วิธีการในการทำหน้าที่นักส่งเสริมที่แท้จริงคือเริ่มด้วยการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อมูลประจักษ์แก่เกษตรกร เช่นการนำแผนธุรกิจไปถ่ายทอดให้เกษตรกรเห็นตลาดและรายได้ที่จะเกิด อาจเป็นการเพิ่มเทคโนโลยีและการจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพเข้าไปในกระบวนการผลิต จากนั้นจึงค่อยๆ นำวิธีการฝึกปฏิบัติและองค์ความรู้เข้าไปส่งเสริม และต้องมีการติดตามสนับสนุนให้เกษตรกรอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ชาวสวนผลไม้คุณภาพ ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ 2550 เป็นการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตภายใต้ คีชมกฏโมเดล ตามแนวทางของสหกรณ์ เบื้องต้นศูนย์นี้เกิดจากงานวิชาการ (โครงการวิจัย) แล้วขยายผลโดยเกษตรกรที่อยู่ในศูนย์ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ ในพื้นที่ จนเกิดเป็นเครือข่ายที่มีหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกไม่มากกว่า 20 คน

จากนั้นได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกล่าวถึง คีชมกฏโมเดลว่า เป็นการใช้กระบวนการพัฒนาสหกรณ์ไปสู่ความยั่งยืนตามหลักการที่แท้จริงของสหกรณ์ เน้นการทำเพื่อสมาชิกและรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์ คือ

1. ไม่ได้จ่ายเงินกู้แก่เกษตรกร
2. เน้นหาปัจจัยการผลิต ราคาถูกกว่า
3. ไม่รับซื้อผลผลิตของเกษตรกรเพียงเพราะหวังผลกำไร แต่รับซื้อเพื่อการรวบรวมสินค้า

4. สร้างความศรัทธาและความเชื่อที่ถูกต้องแก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่

แท้จริงแล้ว คีชมกฏโมเดล เป็นโมเดลที่ใช้ในการผลิตคนให้เข้มแข็ง การผลิตคนหรือสร้างคนนั้นต้องเริ่มจากการเปิดเวทีให้เขาได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม ในขณะที่นักส่งเสริมคอยทำหน้าที่ถอดบทเรียนให้ได้ข้อสรุปว่าเกษตรกรขาดด้านใด และคอยช่วยเสริมในด้านนั้นให้ หากขาดในส่วนของกระบวนการผลิตก็ต้องจัดการฝึกอบรม เชิญนักวิชาการมาให้

องค์ความรู้หรือการพาไปศึกษาดูงานแล้วกลับมาถอดบทเรียน หากขาดในส่วนของการบริหารจัดการก็นำหลักการของสหกรณ์เข้ามาช่วย ซึ่งจะนำไปสู่การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จต่อไป

นายชฤทธิพร เม้งเกร็ด ได้นำเสนอ กิจกรรมโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ กับ การสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ ภายใต้โครงการสามพรานโมเดลว่า เป็นการตั้งมูลนิธิสังคมนุชใจ โดยโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ภายใต้การสนับสนุนของภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชน การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ของโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์นั้น เกิดจากการที่ทางโรงแรมมีความต้องการจะนำผลผลิตปลอดภัยมาบริการให้แก่ลูกค้าและบุคลากรของโรงแรม เพราะพืชผักผลไม้ที่นำมาใช้ถูกซื้อจากท้องตลาดที่ไม่รู้กระบวนการการผลิต ทำให้ขาดความมั่นใจในการบริโภค และเป็นที่ยุติกันดีกว่าจังหวัดนครปฐม ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นจังหวัดที่ใช้สารเคมีมากที่สุดในประเทศไทย เช่นนี้แล้วแนวคิดว่าการจะทำอำเภอสามพรานและพื้นที่จังหวัดนครปฐมให้เป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืนจึงเกิดขึ้น ภายใต้ชื่อโครงการ สามพรานโมเดล ใช้อุปทานสินค้าเกษตรอินทรีย์จะถูกทำให้สั้นลงเพื่อสร้างการค้าที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรและผู้บริโภค กลยุทธ์วิธีการที่ทางโรงแรมทำอยู่คือ การลงมือทำแปลงเกษตรอินทรีย์ตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งสวนเกษตรอินทรีย์ที่ทดลองทำนั้นมีการปลูกทั้งพืชผัก ผลไม้ และข้าว บนพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ โดยมีทีมงานภายใต้การนำของ นายอรุณ นวราช ผู้บริหารโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ เข้าไปเปิดเวทีพูดคุยกับเกษตรกรให้เข้าใจและเห็นความจำเป็นของเกษตรอินทรีย์ โดยการจัดฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ และจะคัดเลือกเกษตรกรผู้ที่มีความตั้งใจและต้องการเปลี่ยนวิธีการปลูกแบบเดิมเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ เมื่อได้กลุ่มคนเป้าหมายแล้วทางทีมงานก็จะเข้าไปส่งเสริมวิธีการผลิตตลอดจนหาตลาดรองรับสินค้าอินทรีย์ที่เกษตรกรผลิตได้ ตลาดพืชผักอินทรีย์ที่สำคัญคือ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ที่มีความต้องการผักในปริมาณสูง อีกทั้งผักอีกส่วนหนึ่งจะถูกส่งไปขายที่ตลาดสุขใจ เป็นตลาดนัดทุกวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และเป็นการค้าขายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคโดยตรง เป็นการลดใช้อุปทานให้สั้นลง ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับประโยชน์ร่วมกัน ส่วนโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ก็จะได้ประโยชน์ในส่วนของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอยในโรงแรมเพิ่มขึ้น ในขณะนี้ผู้บริหารโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ได้พยายามส่งเสริมเรื่องเกษตรอินทรีย์และการนำผลผลิตอินทรีย์มาใช้ในธุรกิจโรงแรมขยายไปสู่โรงแรมอื่นๆในกรุงเทพมหานครและในพื้นที่ภาคใต้ ในอนาคตอันใกล้เชื่อว่าความต้องการผลผลิตอินทรีย์จะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า มีเกษตรกรจำนวนมากที่สนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ แต่มีเกษตรกรจำนวนไม่มากที่กล้าตัดสินใจเข้าสู่เกษตรอินทรีย์อย่างเต็มตัว เพราะเกษตรกรยังกลัวว่าผลผลิตที่ได้จะไม่ได้ไม่เต็มที่ และมองว่าการทำเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน แต่หากเป็นเกษตรกรที่เข้าใจเขาจะมองว่าเกษตรอินทรีย์ที่แท้จริงคือวิถีการทำเกษตรที่เราทำกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษของเรา อย่างไรก็ตามการส่งเสริมเรื่องเกษตรอินทรีย์ต้องเริ่มจากที่ตนเองก่อน ซึ่งทางโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ก็ได้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้รวมถึงการฝึกปฏิบัติแก่บุคลากรของโรงแรมให้เข้าใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์ ผู้ที่เป็นพ่อครัวประกอบอาหารของโรงแรมก็ได้มีการปรับตัวและประยุกต์เมนูอาหารของโรงแรม ตามชนิดผักที่ได้รับจากเกษตรกร เป็นการให้พ่อครัวได้รังสรรค์เมนูใหม่ๆ และทำทนายอยู่ตลอดเวลา ความต้องการผักของโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในตอนนี้อยู่ที่ประมาณ 4 ตัน/เดือน ทำให้ต้องมีการส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาปลูกพืชผักอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล ได้กล่าวถึงการเตรียมรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำร่างโครงการ PBL ว่าการทำโครงการ PBL ไม่ใช่เป็นงานใหม่แต่เป็นงานปกติของเจ้าหน้าที่ทุกท่านในร่างโครงการจะประกอบไปด้วยข้อมูลดังนี้

1. มิติเศรษฐกิจ ที่เป็นรายได้ของเกษตรกรทั้งจากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร

2. มิติสังคม กลุ่มอาชีพ เครือข่าย

3. มิติวัฒนธรรม กลุ่มคน/ชนเผ่า ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

4. มิติสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมี สภาวะแวดล้อม

ข้อมูลเหล่านี้ จะได้จากการทบทวน Social mapping ที่เป็นข้อมูลต้นทุนจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ เป็นข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วทั้งข้อมูลเกษตรกร พื้นที่ รายได้ รายจ่าย เมื่อนำข้อมูลเหล่านี้มารวมกันแล้ววิเคราะห์ออกมาจะทำให้ได้ **กรอบทิศทางการดำเนินงาน** การดำเนินงานจะเป็นการนำกลุ่มหรือหมู่บ้านเป้าหมายที่เจ้าหน้าที่แต่ละท่านจะนำมาเขียนในโครงการ PBL โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ 10 คน ระยะเวลาดำเนินการ 10 เดือน วิธีการดำเนินการคือ

1) คัดเลือกหมู่บ้าน/กลุ่มเป้าหมาย

2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเกษตรกร เพื่อหาความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ให้เกษตรกรได้แสดงออกหรือพูดแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แล้วเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้จัดบันทึกจากนั้นจึงเป็นการถอดบทเรียนเพื่อหาข้อสรุปความต้องการที่แท้จริงร่วมกัน การสะท้อนออกมาซึ่งความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรนี้ จะนำไปสู่การเขียนร่างโครงการ PBL

3) การลงทุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ควรทำในหน่วยเล็ก คือ ถ้าเป็นการเพาะปลูกขนาดพื้นที่ควรจะประมาณ 1 ไร่ หากเกี่ยวกับปศุสัตว์ถ้าเป็นสุกรไม่ควรมากกว่า 4 ตัว โค 2 ตัว ไก่ 200 ตัว สำหรับปลา ขนาดบ่อควรมีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่

โครงการ PBL ที่เจ้าหน้าที่จะทำนี้เป็นงานพัฒนาที่ต้องมีการเรียบเรียงข้อมูลในมิติต่างๆดังที่ได้กล่าว และมีการทำเวทีเพื่อจะสะท้อนปัญหาที่จะนำไปสู่การพัฒนาโครงการ และนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นโจทย์วิจัยได้ การทำโครงการ PBL นี้ถือเป็นการวิจัยฐานชุมชน เกษตรกรที่ใช้การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้เห็นรูปแบบการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเป็นการทำวิจัยเพื่อสร้างทางเลือกให้กับคนในท้องถิ่น ให้เขาได้มีรูปแบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับตนเองและภูมิสังคม (อาจเป็นการลดต้นทุนหรือการเพิ่มผลผลิตหรือการเพิ่มช่องทางการตลาด) อย่างไรก็ตามในฐานะนักส่งเสริม เจ้าหน้าที่ทุกท่านจะต้องไม่เป็นผู้ชี้หรือสร้างสิ่งที่เป็นข้อจำกัด ช่องว่าง หรือสิ่งที่เกษตรกรขาด โดยความต้องการของตัวเจ้าหน้าที่เอง

สิ่งที่น่ายินดีในขณะนี้สำหรับเจ้าหน้าที่ทุกท่านคือ ความเป็นเครือข่ายที่เจ้าหน้าที่ทุกท่านกำลังสร้างขึ้นมาร่วมกับความเป็นพี่เป็นน้อง การขอให้คำแนะนำจากพี่และการรับฟังความคิดเห็นหรือปัญหาใหม่ๆจากน้อง ความสำเร็จของการทำงานแบบมีเครือข่ายคือ เกษตรกร

นายสังเวียน เอกจีน ได้กล่าวว่า นักส่งเสริมเปรียบเสมือนผู้จุดประกายคนที่ทำงานด้วยใจแบบปิดทองหลังพระ จากประสบการณ์ของตนที่ผ่านมาทำให้เห็นว่าการจะสร้างคนได้ เป็นสิ่งที่ยากมาก นักส่งเสริมจะต้องหากกลยุทธ์และวิธีการที่จะทำงานกับคนเหล่านั้น โดยเฉพาะกับเกษตรกรชาวบ้านในการนำเขาเข้าสู่การผลิตแบบอินทรีย์ สิ่งสำคัญคือจะทำอย่างไรให้เกษตรกรเห็นปัญหาที่แท้จริงของเขาเอง วิธีการคืออาจเป็นการตั้งคำถามชวนเขาคิดหรือหารูปแบบ อาจเป็นการสร้างโมเดลภาพวาดที่จะอธิบายให้เกษตรกรเข้าใจได้โดยง่าย หรืออาจใช้ข้อเท็จจริงที่เป็นรูปธรรมที่พิสูจน์ให้เห็นได้ เช่น การตรวจวัดระดับสารพิษตกค้างในเลือดพร้อมกับอธิบายถึงที่มาของปัญหาให้เขาได้เข้าใจ เมื่อได้คนที่มีแนวคิดทิศทางเดียวกันเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์แล้ว ก็ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการทำเวทีอย่างต่อเนื่องให้ได้ การเข้าไปติดตามและส่งเสริมเกษตรกรอย่างต่อเนื่องถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างกลุ่มให้ยั่งยืน

ดาบตำรวจพรชัย สระทองหน ได้กล่าวว่า กลุ่มของตนเกิดจากการที่ญาติพี่น้องในพื้นที่เดียวกันมีความเห็นและทัศนคติร่วมกันในการที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ได้มาประชุมกันเพื่อร่วมกันผลิตพืชผักปลอดภัยไร้สารแก่คนอื่นๆให้ได้กินของดีมีประโยชน์ ซึ่งตนเองในฐานะผู้ผลิตได้รับประโยชน์ที่เป็นการลดรายจ่ายค่าอาหารในครัวเรือน ได้รับความสุขทั้งด้านสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ได้ให้แก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ยังได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินจากการขายพืชผัก สำหรับกลุ่มของตนนี้จะมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่องทุกเดือน โดยการประชุมจะ

ถูกจัดสับเปลี่ยนหมุนเวียนที่บ้านของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน เพื่อจะปรึกษาปัญหา เพื่อวางแผนการผลิตและเพื่อการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ทั้งการไปศึกษาดูงานและการเข้ามาสนับสนุนโดยโครงการสามพรานโมเดล นอกจากนี้การไปประชุมที่บ้านของสมาชิกยังเป็นการเข้าไปตรวจสอบและติดตามกระบวนการผลิตตามวิธีการผลิตแบบอินทรีย์ของสมาชิกได้อีกทางหนึ่ง จากนั้นได้มีการเดินศึกษาดูงานในแปลงปลูกของ ดาบตำรวจพรชัย สระทองหน ซึ่งพบว่า ผักที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ ดอกแค แล้วก็มี ผักบุ้ง คะน้า ใบมะกรูด ข้าวไรซ์เบอร์รี่ มอลเบอร์รี่ และมีการทำปุ๋ยหมักสูตรไม่ต้องกลับกองปุ๋ยไว้ใช้เองด้วย

หลังจากการศึกษาดูงานได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้จัดการโครงการสามพรานโมเดล เกษตรกร เจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและคณะผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันเพื่อปลูกพืชผักอินทรีย์ว่ามีอุปสรรคและความยากลำบากในการที่จะส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาเข้าสู่ระบบนี้ แต่สิ่งที่จะช่วยให้คลายหรือแก้ความยากลำบากลงได้ คือ

- 1) เริ่มต้นการทำระบบการปลูกพืชผักอินทรีย์ที่กลุ่มพี่น้องหรือเครือข่ายกัน
- 2) หาคคนที่มีความเชื่อและทัศนคติเหมือนกัน โดยเน้น เรื่องสุขภาพกับการบริโภคผักพืชผักปลอดภัย การลดต้นทุน ฯลฯ

- 3) จุดประกายคนด้วยการเปิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือพาไปศึกษาดูงาน ตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หรือที่ล้มเหลวแล้วลุกขึ้นมาด้วยวิธี

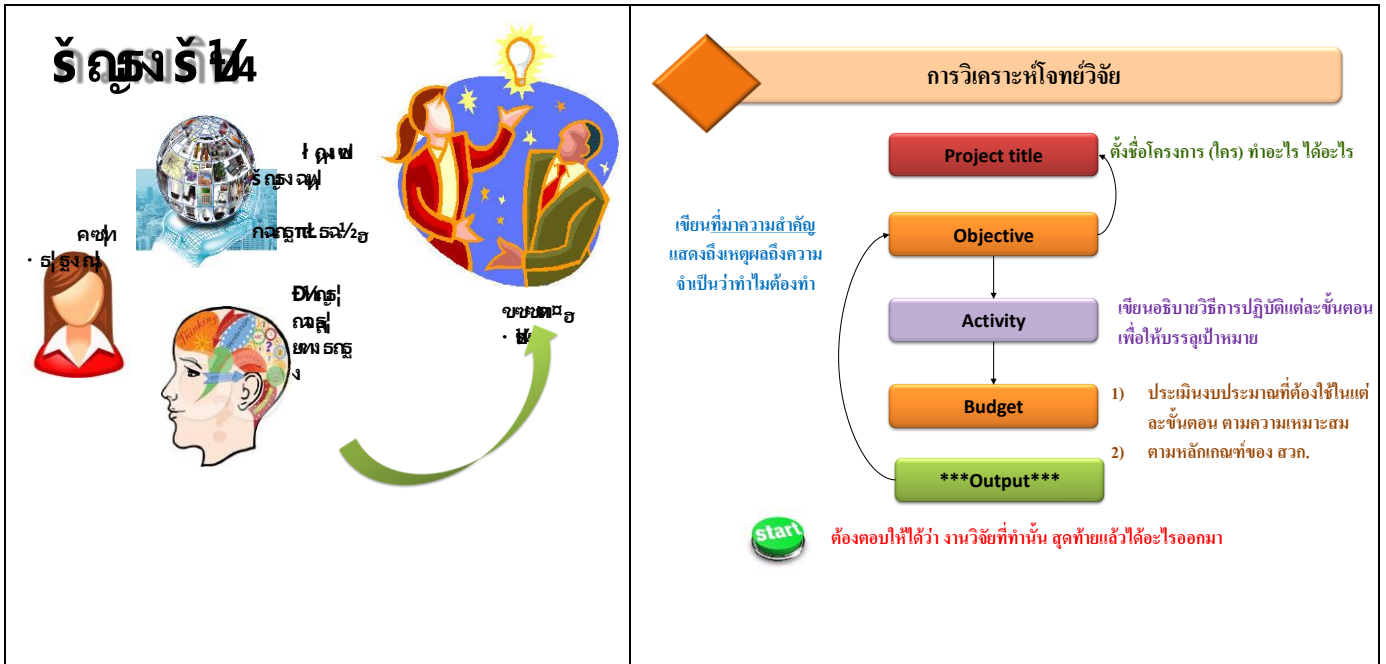
- 4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มให้เกษตรกรอยู่ได้ด้วยตนเอง

สิ่งที่จำเป็นในการส่งเสริมด้านเกษตรอินทรีย์ คือ

- 1) คน สร้างคนและรวมกลุ่มคนให้ได้ พร้อมกับรักษาและพัฒนาความเป็นกลุ่มให้ต่อเนื่อง
- 2) มาตรฐาน สร้างมาตรฐาน หรือวิธีการในการสร้างความเชื่อมั่น
- 3) ตลาด ซึ่งตลาดจะเข้ามาหาเกษตรกรเพิ่มมากขึ้นเมื่อทำให้ 1) และ 2) เกิดขึ้นมาได้

น.ส.ประวีณา อินทร์ยิ้ม ได้กล่าวถึง เทคนิคการพัฒนาโจทย์วิจัย ว่าสามารถพัฒนาจากการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาเป็นตัวผลักดันการพัฒนาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้จะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่มีใครคิดหรือทำมาก่อน ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามสภาวะการณ์ปัจจุบันตามความต้องการของตลาด การพัฒนาโจทย์วิจัยดังกล่าวนั้นจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของลูกค้า ที่ได้ผ่านการคิดวิเคราะห์สร้างโจทย์วิจัยอย่างมีเหตุและผลโดยกลุ่มนักวิจัย(ตามแผนภูมิที่แสดงด้านล่าง) ในประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่น ที่มีการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงงานวิจัยการพัฒนาด้านการเกษตรที่พยายามหาวิธีในการผลิตพืชผักให้ได้คุณภาพ โดยการพยายามปลูกพืชผักในพื้นที่ขนาดเล็ก

ตามความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการอยากปลูกผักไว้รับประทานเองในอาคาร ห้องพัก หรือวิธีในการปลูกพืชผักในที่ร่ม/อาคาร ที่มีพื้นที่จำกัดให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น หรือเพิ่มมูลค่าเพื่อสร้างความแปลกใหม่ให้กับผลผลิต หรือแปรรูปเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่

นายอรุช นวราช ได้กล่าวถึง แนวคิดและประสบการณ์การสร้างเครือข่ายการผลิตพืชผักอินทรีย์ ภายใต้โครงการสามพรานโมเดลว่า หน้าที่ของตนเอง ในนามของโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ มีฐานะเป็นนักส่งเสริมเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมทุกท่าน เพื่อนำเกษตรกรไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หน้าที่ของตนจึงเป็นผู้ช่วยพัฒนา เป็นตัวเชื่อมและเป็นพี่เลี้ยงในการทำการเกษตรและธุรกิจการเกษตรให้เกษตรกรสามารถอยู่ได้ และยืนได้ด้วยตัวของเขาเอง ตรงจุดนี้สิ่งที่ตนกำลังดำเนินการอยู่คือการผลักดันให้พื้นที่จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ซึ่งโครงการจะทำงานผ่านหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ และจากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาระยะหนึ่งตนต้องยอมรับว่า ในการทำงานกับเกษตรกรนั้นไม่มีสูตรตายตัวเพราะความสนใจและความพร้อมของเกษตรกรมีไม่เท่ากัน บางกลุ่มสามารถเดินไปได้อย่างรวดเร็ว บางกลุ่มต้องค่อยๆเดิน การนำทุน ความรู้ หรือกระทั่งตลาดไปนำเสนอเพื่อส่งเสริมเขา ก็ใช้ว่าจะสามารถเปลี่ยนเขาให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์ได้ ณ เดียวนั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงมาทำเกษตรอินทรีย์นี้หมายถึง การไปเปลี่ยนวิถีเดิมของเกษตรกรด้วย สำหรับโครงการสามพรานโมเดลนี้สิ่งที่สร้างความมั่นใจให้เกษตรกรได้มากที่สุด คือ การมีตลาดรองรับผลผลิต ทั้งการส่งผลผลิตสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในโรงแรม และการนำผลผลิตมาขายให้ผู้บริโภคโดยตรงที่ ตลาดสุขใจ ที่ให้เกษตรกรได้ฝึกการขายตรงก่อนจะพัฒนาไปสู่การทำธุรกิจด้านเกษตรอินทรีย์ด้วยตัวของเกษตรกรเอง เพราะตอนนี้ต้องยอมรับว่าเกษตรกรยังไม่สามารถที่จะเป็นผู้ติดต่อหรือหาตลาดในกลุ่มผู้บริโภคสินค้าอินทรีย์ เช่น ในโรงแรมใหญ่ๆ หรือ ในกลุ่ม

พนักงานที่มีเงินเดือนประจำได้ด้วยตัวเอง ตนจึงต้องเป็นผู้ช่วยประสานให้ก่อน ซึ่งตอนนี้กำลังขยายและส่งเสริมการใช้วัตถุดิบสินค้าอินทรีย์ไปยังโรงแรมในกรุงเทพมหานคร

นายอรุณ นวราช ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ตนเชื่อว่าโครงการสามพรานโมเดล จะสามารถเป็นบทเรียนถอดให้เกษตรกรหรือผู้ที่เข้ามาเป็นผู้เชื่อมการพัฒนาได้เรียนรู้แนวคิดและวิธีการ ในการทำงานกับเกษตรกรด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงกลุ่มในแต่ละพื้นที่ให้เป็นเครือข่ายเพราะตลาดอินทรีย์ไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่ในกรุงเทพมหานครเพียงที่เดียว เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมต้องเรียนรู้และเข้าใจเพื่อปรับตนเองอยู่ตลอดเวลา เพราะการทำงานกับเกษตรกรแต่ละคนแต่ละกลุ่มนั้นไม่มีสูตรตายตัว การเข้าไปรับฟัง พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรเพื่อรับรู้รับทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด และอยากฝากความหวังไว้กับเจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมทุกท่านว่าการส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์จะทำให้เขาอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งหมายถึงอนาคตของประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

จากการถอดบทเรียนการศึกษาดูงานโครงการสามพรานโมเดล (สวนเกษตรอินทรีย์และตลาดสุขใจ) และกิจกรรมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรภายใต้สามพรานโมเดล แนวคิดที่ได้คือ

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในชุมชนต้องเน้นวิถีของชุมชนควบคู่กับความต้องการของคนในชุมชน
- 2) นักส่งเสริมจะต้องมีองค์ความรู้ หรือเป็นผู้ประสานเชื่อมโยงที่ดีในการนำความรู้ไปถ่ายทอดสู่ชุมชน
 - 3) เน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ไม่ใช่เพื่อการแสวงหากำไรสูงสุด แนวคิดและปัจจัยในการทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ คือ
 - 1) มีผู้นำที่ดีและต้นแบบที่ดี
 - 2) สมาชิกในกลุ่มมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน คือ ต้องการผลิตอาหารปลอดภัยให้ตนเองได้บริโภคจากนั้นก็มีความต้องการอยากให้ให้คนใกล้ตัวได้บริโภคพืชผักดีจึงเกิดการขยายไปสู่การขาย
 - 3) สร้างสังคมแห่งการแบ่งปันและเน้นความสามัคคีภายในกลุ่ม
 - 4) การดำรงวิถีแบบดั้งเดิม ร่วมกับการใช้กระบวนการจัดการที่ดี เช่น การจัดการประชุมกลุ่มจะถูกจัดแบบหมุนเวียนระหว่างบ้านสมาชิกกลุ่มเพื่อเยี่ยมชม ปรึกษาปัญหา วางแผนการผลิต รวมถึงเป็นการได้ตรวจสอบ ดูแลวิธีการปฏิบัติของสมาชิกให้เป็นไปตามข้อกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ และในการประชุมแต่ละครั้งสมาชิกก็จะมีการจัดเตรียม

กับข้าว มาทานร่วมกันเป็นการสร้างความเป็นมิตรและเป็นเครือญาติที่พร้อมจะแบ่งปันกันมากขึ้น

5) มีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนด้วยกลยุทธ์ที่ดี เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนและสมาชิกทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้

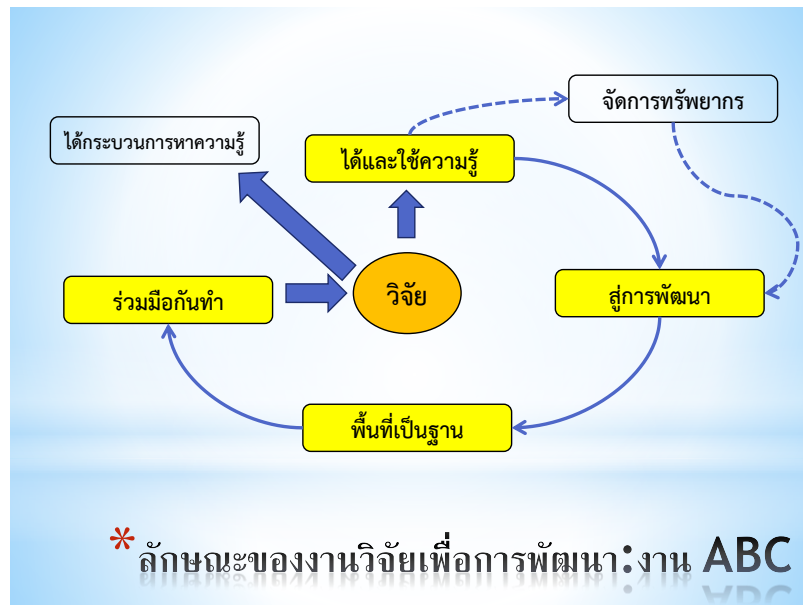
ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

1) ทักษะคน

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุลได้กล่าวว่า ในเรื่องของทัศนคตินั้น เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาอยู่กับเกษตรกรเพื่อเรียนรู้เขา เข้าไปพูดคุยให้เขาเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจแล้วจึงค่อยๆ จูงเขาเข้ามาเข้าร่วม และเพิ่งอย่าตัดสินเกษตรกรจากเพียงแค่การมองด้วยสายตาในครั้งแรกแล้วประเมินว่าเขาจะไม่ทำหรือทำไม่ได้

นายวินัย เมฆดำ ได้กล่าวว่า กรอบแนวคิดในการทำงานพัฒนาใช้หลักการเดียวกัน คือ การหาโจทย์เดียวกันเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ สถานการณ์ ที่เป็นตัวกำหนดหรือบอกเจ้าหน้าที่ว่าควรทำอะไรอย่างไร ตนมีความเชื่อว่าเกษตรกรอินทรีย์เป็นความยั่งยืนที่แท้จริง แต่ก็ไม่ใช่ว่าเจ้าหน้าที่ทุกท่านจะสามารถนำการทำเกษตรอินทรีย์ไปส่งเสริมได้ในทุกพื้นที่ ดังนั้นสิ่งแรกที่เจ้าหน้าที่จะต้องทำคือการเข้าไปพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกับเกษตรกรเพื่อพัฒนาโจทย์หรือปัญหาออกมาให้ได้ จากนั้นจึงจะเข้าสู่กระบวนการดำเนินการ ที่เจ้าหน้าที่ต้องหาวิธีการในการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เช่น ที่กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ภายใต้โครงการสามพรานโมเดล ได้มีการฝึกให้เกษตรกรจดบันทึกหรือการทำบัญชีแบบง่าย เกษตรกรสามารถเลือกบันทึกสิ่งที่เขาความเข้าใจและคิดว่ามีประโยชน์กับการทำการเกษตรของเขา

นายสมชาย สว่างจิตร์ ได้ กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดทำโครงการ PBL ว่าเป็นการเข้าไปปรับแนวคิดในภาคเกษตรกรรมไทย ด้วยกระบวนการของงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-base collaborative: ABC) เป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีกลไกการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด เพื่อแก้ปัญหาและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ความคาดหวังของการทำวิจัย แบบ ABC คือ การได้รับและใช้ความรู้ ไปสู่การพัฒนา โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันทำของนักวิจัยและทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย

เจ้าหน้าที่ทุกท่านไม่ได้เป็นผู้ให้ ไม่ได้เป็นผู้สั่ง แต่เป็นผู้สร้าง คือเป็นผู้สร้าง

ทางเลือกทางอาชีพให้แก่เกษตรกร โดยพิจารณาจาก

พิจารณาจากพื้นที่

- ใช้ข้อมูล วิเคราะห์พื้นที่
- หาจุดแข็ง ของพื้นที่ให้พบ
- ความเสี่ยงของพื้นที่ “ควบคุม” ได้หรือไม่ ด้วยวิธีอะไร

พิจารณาจากตลาด

- นำข้อมูลพื้นที่เป็นต้นทางในการวิเคราะห์ ซึ่งมีหลายโครงการที่วิเคราะห์พื้นที่ได้ดี ในการวิเคราะห์พื้นที่นี้ต้องมองวิเคราะห์ไปถึง โอกาสทางการตลาด สำหรับเกษตรกรด้วย
- วิเคราะห์ Supply chain สินค้าของตนเอง ว่ามีเส้นทางการผลิต และตลาด

อย่างไรในภาพรวม

- ความเสี่ยงทางการตลาด
- พิจารณาทางเลือก “สำรอง” เพื่อการปรับตัว หรือ “สร้างความหลากหลาย” เพื่อกระจายโอกาส

ซึ่งในการจะเป็นผู้สร้างทางเลือกได้นั้นเจ้าหน้าที่ทุกท่านจะต้องมีทักษะที่จำเป็น

และสำคัญ คือ

- ใช้ข้อมูลประกอบการวางแผน และตัดสินใจ
- สืบหาเทคโนโลยี และความรู้ ในการผลิต เพื่อประสิทธิภาพ และลดต้นทุน
- วิเคราะห์ความเสี่ยง และควบคุมได้

- พัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้เกิดความชำนาญ มีทัศนคติที่ดี

สิ่งที่ต้องการจะฝากไว้ในการดำเนินการโครงการ PBL ทั้ง 18 โครงการของเจ้าหน้าที่ คือ อยากให้มีการแบ่งการทำงานออกเป็น 4 ระยะเพื่อให้มีเครื่องมือการดำเนินการในการตัดสินใจ ในงานวิจัยจะเป็นการทำให้เห็นข้อมูลประจักษ์ เพื่อการนำไปตีความ สร้างความน่าเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อสร้างทางเลือกในอาชีพ ดังปรากฏในแผนภูมิ

ข้อเสนอโครงการทั้ง 17 โครงการนั้นยังไม่ถือเป็นโครงการวิจัยเพราะยังไม่เป็นการสร้างความรู้ให้กับตนเองหรือเกษตรกร ในการทำวิจัยจะต้องมีข้อมูลประกอบมาว่า กระบวนการในการสร้างความยั่งยืนในการทำการวิจัยเรื่องนั้นๆคืออะไร ต้องเป็นการสร้างความรู้ให้กับตนเองก่อน แล้วถ่ายทอดขยายผลไปยังเกษตรกรในพื้นที่ อีกทั้งจะต้องสามารถเป็นต้นแบบให้พื้นที่อื่นๆได้ด้วย หากไม่สามารถเป็นต้นแบบหรือนำไปใช้ไม่ได้ก็ต้องอธิบายเหตุผลได้ว่าเพราะอะไร สำหรับข้อเสนอโครงการทั้ง 17 โครงการที่เสนอมาก่อนหน้านี้เป็นโครงการพัฒนาที่มีแนวทางในการส่งเสริมอาชีพหรือการใช้ข้อมูล ในระยะแรกอาจเป็นการเก็บข้อมูลว่าเกษตรกรต้องการอะไรบ้าง เป็นบทบาทที่รัฐทำอยู่แล้ว อยากให้เจ้าหน้าที่ทุกท่านพยายามวางกรอบในการทำงานร่วม โดยใช้ความต้องการของพื้นที่เป็นหลัก อาจกลับไปในพื้นที่แล้วทบทวนและวิเคราะห์ดูว่า จะเข้าไปเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่าย หรือถ้าเป็นการเข้าไปสร้างความรู้อาจใช้ประเด็นพืชประจำถิ่นหรือพืชเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นเป็นตัวหลัก

นายสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล กล่าวเสริมว่า เมื่อพูดถึงความยั่งยืนอยากให้เจ้าหน้าที่มองให้ออกว่าตัวชี้วัดความยั่งยืน คือ ตัวบอกความยั่งยืน ตัวอย่างของความยั่งยืน เช่น การที่เกษตรกรอยู่ได้ในพื้นที่ โดยไม่คิดขายที่ หรือการที่เขาปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรกรอินทรีย์อย่างถาวรไม่หันกลับมาใช้สารเคมีอีก เป็นต้น สำหรับการดำเนินการโครงการพัฒนานี้ เจ้าหน้าที่จะ

ทำงานบนฐานข้อมูลที่มี ดังที่ได้กล่าว 4 มิติ ในเบื้องต้น แต่ถ้าหากว่าฐานข้อมูลที่มีไม่เพียงพอในการตัดสินใจจัดทำโครงการ PBL ก็อาจต้องมีการทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกร กระบวนการสร้างทางเลือกเข้าสู่อาชีพเจ้าหน้าที่ไม่ควรไปชี้แนะเกษตรกร จะต้องเป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องการแล้วบอกกับเจ้าหน้าที่ จากนั้นจึงค่อยหาวิธีการที่จะช่วยเหลือเขาโดยอาศัยเครือข่ายการทำงาน ประเด็นของเรื่องในกระบวนการ การทำ PBL (Problem-based Learning หรือ Project-based Learning) คือปัญหาและความต้องการของชุมชนซึ่งเป็นหัวเรื่องการทำวิจัย แต่ในที่นี้จะทำในลักษณะเจาะลึกลงไป 1 เรื่อง ซึ่งใน 1 เรื่องนี้ก็จะมีความแตกต่างออกไปหรือตามมาให้แก้อีกหลายอย่าง เหมือนกับการเริ่มที่หวัปลาและปัญหาที่จะต้องแก้ตามมา คือ ส่วนของก้างปลาที่แตกออกไป ในขณะที่เป้าหมายคือส่วนที่เป็นหางปลา นั่นก็คือ Farmer shop ที่เป็นร้านค้าในชุมชนหรือเป็นตลาดเล็ก ๆ

นายสังเวียน เอกจีน ได้กล่าวชื่นชมว่า เจ้าหน้าที่ทุกคนในที่นี้ในฐานะนักส่งเสริมถือเป็นผู้ที่กำลังทำงานใหญ่และจะเป็นผู้ที่กอบกู้บ้านเมือง ที่ทำงานหนักกว่าคนอาชีพอื่น ๆ ก็ว่าได้ เพราะการเป็นนักส่งเสริมนั้น ทั้งต้องไปจุดประกายคน พาทำและนำทำ เป็นงานที่ต้องทำเพื่อสังคม แต่เมื่อทำให้สังคมดีและเป็นสุขแล้วตัวเราเองก็ดีไปด้วย ถือเป็นผลตอบแทนที่เราได้รับนอกเหนือจากรายได้เล็กน้อยที่เป็นตัวเงิน

คุณอรุณี พุทธรักษา ได้กล่าวว่า เดิมทำงานเป็นนักพัฒนาภาคตะวันตก ทั้งการพัฒนาด้านคน ด้านเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นการทำงานตามโครงการที่รับมา สิ่งที่เราเจอคือมีคนบอกว่าพวกคุณดีแต่พูด วันหนึ่งตนจึงคิดอยากจะทำสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ในท้องถิ่นของตน พร้อมกับได้ช่วยส่งเสริมชาวบ้านด้วย โดยเบื้องต้นได้ตั้งคำถามกับตนเองว่า ถ้าไม่มีเงินเดือนประจำแล้ว ตนจะอยู่ได้หรือเปล่า แต่ด้วยความมั่นใจว่าตนเองมีต้นทุนความรู้และประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ก็ได้เริ่มลงมือทำเกษตรอินทรีย์ หลักการเบื้องต้นคือ ไม่ต้องการทำมาก ทำแค่ไว้กินก่อน แล้วค่อยมองในด้านตลาด การทำตลาดเริ่มแรกคือนำผักไปขายที่ตลาดรักสุขภาพจนกระทั่งต่อมาก็ได้มาเข้าร่วมกับตลาดสุขใจ และได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารตลาด ซึ่งพืชผักที่ผลิตได้ส่วนหนึ่งจะนำมาขายที่ตลาด อีกส่วนหนึ่งจะนำมาส่งให้กับโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ที่มีแนวโน้มความต้องการผักเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่เกษตรกรในกลุ่มก็ยังผลิตให้ไม่ได้ในปริมาณสูงมากนัก ก่อนหน้านี้ก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ผลิตที่เป็นชาวบ้านกับพ่อครัวของโรงแรม ผู้ที่จะนำผักไปปรุงอาหาร เนื่องจากว่าผักอินทรีย์ที่เกษตรกรผลิตได้ไม่ตรงกับมาตรฐานลักษณะผักที่พ่อครัวกำหนดไว้ แต่ต่อมาก็ได้มีการพูดคุยกันระหว่างพ่อครัวและเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยการประสานของผู้บริหารโรงแรม ให้มีการปรับเปลี่ยนเมนูอาหารตามชนิดผักที่ผลิตได้ และอาจมีการเปลี่ยนชนิดผักในการประกอบอาหารบางรายการ เช่น รายการอาหารที่ต้องใช้แครอท อาจจะใช้ดอกแคแทน เป็นต้น ในขณะเดียวกันปริมาณผักที่เกษตรกรผลิตก็จะต้องเพียงพอต่อความต้องการของโรงแรมด้วย

ตนเองจึงเป็นตัวแทนของเกษตรกรในเครือข่ายคอยประสานกับเกษตรกรสำหรับการวางแผนการผลิต และการรวบรวมผักส่งให้กับทางโรงแรมและเพื่อจำหน่ายในตลาดสุขใจ

นายสังเวียน เอกจีน ได้กล่าวว่า พี่ซผักที่นำมาขายในตลาดจะต้องผ่านการตรวจเช็คมาตรฐานโดยเจ้าหน้าที่ของตลาดสุขใจ เพื่อควบคุมคุณภาพของสินค้าและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อ โดยทางผู้จัดการตลาดจะมีการตรวจสอบพี่ซผักเบื้องต้น ตั้งแต่การตรวจเช็คระยะปรับเปลี่ยน ดูแนวกันชน วัสดุที่ใช้ เมล็ดพันธุ์ที่ปลูกที่ไม่ให้ใช้เมล็ดพันธุ์ GMO และไม่คลุกสารพิษ ในขณะเดียวกันเมื่อนำสินค้ามาส่งก็จะมีการสุ่มตรวจพี่ซผักด้วย test kit เพื่อหาสารตกค้างในผลผลิต ในปีแรกของการเปิดตลาด หากเจอสารพิษตกค้างในการตรวจครั้งแรกก็จะให้โอกาสเกษตรกรได้แก้ไขและนำสินค้ามาขาย แต่ถ้าเจอครั้งที่ 2 ก็จะมีขี้ออกจากตลาดทันที แต่ในตอนนี้อัตราได้เปิดมาเป็นเวลาเกือบ 3 ปีแล้ว กฎเกณฑ์จึงได้ตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาใหม่คือ หากสุ่มตรวจพบสารตกค้างก็จะมีขี้ออกเลย เพราะได้ถือโอกาสปรับเปลี่ยนมาสู่ปีที่ 3 แล้ว อย่างไรก็ตาม การเชิญเกษตรกรออกจากตลาดนั้น ทางตลาดสุขใจจะไม่ทอดทิ้งเกษตรกรรายนั้นๆเลย เพราะจะยังคอยให้การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรในรายที่มีความตั้งใจจริง

จากนั้น นายสังเวียน เอกจีน ได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากภาคราชการ และภาคเอกชนว่า แนวทางที่ทางราชการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมด้านการตลาดแล้วเชิญชวนให้เกษตรกรนำผลผลิตไปขายตามหน่วยงานราชการนั้น ไม่ใช่วิธีการในการส่งเสริมด้านการตลาดที่ถูกต้องนัก เพราะในการขายครั้งแรกเกษตรกรจะขายได้รายได้ดีมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานได้ชวนพนักงานและเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานมาอุดหนุน แต่คนในพื้นที่ตรงจริง ๆ นั้นไม่ได้รับรู้รับทราบถึงรูปแบบตลาดที่เกิดขึ้น เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตไปขายอีกครั้งผู้ซื้อจึงไม่ค่อยมีเพราะโครงการที่จัดขึ้นไม่ได้ถูกจัดและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ต่างกับการส่งเสริมการตลาดโดยภาคธุรกิจหรือภาคเอกชน เช่น ที่โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ มีการทำธุรกิจอย่างเต็มตัว ผู้บริหารและบุคลากรเห็นความสำคัญในการส่งเสริมตลาดเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้พ่อค้าแม่ค้าที่เป็นเกษตรกรมีความมั่นใจ ต้องการนำสินค้ามาขายเมื่อนำไปรวมกับที่ตลาดมีระบบการจัดการที่ดี ก็ทำให้ตลาดอยู่ได้อย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการสนับสนุนด้านการตลาดโดยภาคราชการกับภาคเอกชนอย่างเห็นได้ชัด และสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตลาดเปิดใหม่คือ สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทดาราราพาเทียวย จะนำลูกค้ามาสู่ตลาดได้เยอะมาก ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทเป็นสารคดีจะไม่ค่อยมีคนสนใจมากนัก

.....
ผู้บันทึกรายงาน

.....
ผู้ตรวจรายงาน

บันทึกสรุปรายงานการประชุมหารือ
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
วันศุกร์ที่ 22 สิงหาคม 2557
ณ อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ.ดร.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. นายวินัย เมษดำ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร
4. นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ

เริ่มประชุมเวลา 13.45 น.

นายวินัย เมษดำ ได้กล่าวรายงานการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้ดำเนินการแล้วจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

1) ครั้งที่ 1 เป็นการจัดการประชุมนิเทศหลักสูตร ณ อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

2) ครั้งที่ 2 เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. Smart officer ซึ่งได้จัดที่ ณ โรงแรมมิโด ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิทยากรผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมประกอบไปด้วยคณะผู้เชี่ยวชาญ และ อดีตข้าราชการเกษียณที่เป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าของ ส.ป.ก.

3) ครั้งที่ 3 – 4 เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และ 3 : ความสามารถในการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง โดยได้จัดการฝึกอบรม ณ กระทั่ง คันทรี รีสอร์ท อำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี ที่สหกรณ์การเกษตรเขาชะเมา จำกัด และ ที่ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ชาวสวนผลไม้คุณภาพ จังหวัดจันทบุรี จากนั้นได้เดินทางไปยัง โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาดูงาน ณ

สวนเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลทัพหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และตลาดสุขใจ

นายวินัย เมฆดำ ได้กล่าวต่อว่า เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ความรู้ที่ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้รับจากหลักสูตร ได้ถูกดำเนินไปตามกรอบสาระการเรียนรู้ที่ศึกษาภายใต้โครงการได้กำหนดไว้ ในการเชิญวิทยากรมาบรรยายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แต่ละครั้ง ผู้อำนวยการหลักสูตรร่วมกับผู้จัดการหลักสูตรจะทำการติดต่อประสานงานโดยตรงกับวิทยากร เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการสอนและเนื้อหาสาระของหัวข้อที่จะทำการบรรยายในส่วนของการศึกษาดูงานทุกครั้งที่จะมีการถอดบทเรียน โดยเจ้าหน้าที่จะร่วมกันถอดบทเรียนในประเด็นเหล่านี้ คือ

- ตำแหน่งของกลุ่ม/เกษตรกร : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ
- แนวคิดที่ทำให้กลุ่ม/เกษตรกรประสบความสำเร็จ
- ปัจจัย(สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ)ที่ทำให้กลุ่ม/เกษตรกรประสบความสำเร็จ และ

ล้มเหลว

- การบริหารจัดการของกลุ่ม/เกษตรกร
- การนำสิ่งที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่

สำหรับการจัดในครั้งที่ 5 – 7 จะดำเนินการจัดการฝึกอบรม ได้ตั้งเป้าหมายการศึกษาดูงานที่ กลุ่มข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร และ กลุ่มผู้ปลูกข้าวไร่ จังหวัดชุมพร

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้เสนอแนะในส่วนของสาระการเรียนรู้ว่า ต้องการให้มีการเขียนสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาออกมาก่อนการประสานงานกับวิทยากร แต่ด้วยว่าหลักสูตรได้ถูกจัดในระยะเวลาอันสั้น สาระการเรียนรู้อาจถูกเขียนออกมาหลังจากการสอนของวิทยากรได้เช่นกัน และเป็นวิธีการดีที่ทางผู้อำนวยการหลักสูตรได้ประสานทำความเข้าใจในสาระการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้กับวิทยากรก่อนการจัดการสอน ในส่วนของการศึกษาดูงาน อยากให้ทางผู้รับผิดชอบโครงการเพิ่มประเด็นในการถอดบทเรียน และรวบรวมเอกสารหลังการศึกษาดูงานและการบรรยายของวิทยากร ดังนี้

- 1) ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ
 - วิทยากรสอนตามที่ทางหลักสูตรออกแบบไว้หรือไม่
 - บันทึกรายการสอน
- 2) ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
 - เอกสารประกอบการสอนของวิทยากรเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้หรือไม่

- อะไรคือสิ่งที่อยากได้จากการเรียน
- อะไรคือความรู้ใหม่ที่เจ้าหน้าที่ได้รับ

ตารางแผนจัดการเรียนการสอน								
หน่วยการเรียนรู้	จำนวนครั้งที่จัด	กำหนดการจัดฝึกอบรม						วิทยากรหลัก
		15 - 17 ก.ค. 57	1 ก.ค. -2 ส.ค. 57	13-17 ส.ค. 57	22 - 23 ก.ย. 57	24-26 ก.ย. 57	ต.ค.-57	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง	4			เขตภาคอุบลฯ จังหวัดนครปฐม ว.กลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตำบลบ้านหลวง				นายอุทิศ มาธิ์รุ่งอุทิศ ผ.ดร.ร่วมจิตร์ นกขยา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม	5				รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท	ร.ศ.นัยการณีนุชชีวา คุณธรรม จังหวัดยโสธร		รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า	6				รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท			รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท นายอุทิศ มาธิ์รุ่งอุทิศ ผ.ดร.ร่วมจิตร์ นกขยา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6: การดำเนินการโครงการภายใต้คำแนะนำของทีมีที่	7					การนำเสนอโครงการ ครั้งที่ 1		รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท นายอุทิศ มาธิ์รุ่งอุทิศ ผ.ดร.ร่วมจิตร์ นกขยา
โครงการฝึกอบรมพิเศษ หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน							การนำเสนอโครงการ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2558 ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านจันท	รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท นายอุทิศ มาธิ์รุ่งอุทิศ ผ.ดร.ร่วมจิตร์ นกขยา

- อะไรคือสิ่งที่เหมือนเคยรู้มาก่อนแล้ว
- จะนำสิ่งที่ได้รับไปประยุกต์ใช้อย่างไร

รศ.จุฑาทิพย์ สัทธราวาท ได้กล่าวต่อว่าจะต้องเขียนสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาออกมาให้ได้ และในหน่วยที่ 3 นั้นจะเพิ่มเนื้อหาการสอนในส่วนของการสร้างความรู้และเข้าใจในทฤษฎี หลักการ/ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล) และ การสร้างทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กรที่ดีจากตัวแบบ โดยจะจัดการเรียนการสอนในหน่วยเรียนที่ 3 เพิ่มเติมนี้ กับหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีทักษะการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร โดยจะใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้นประมาณ 8 ชั่วโมง ก่อนที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเดินทางไปศึกษาดูงานยังกลุ่มข้าวคุณธรรม อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ตามตารางแผนการจัดการเรียนการสอนด้านล่างจากนั้น ได้มีการจัดทำแผนภาพการพัฒนาระบบส่งเสริมการ

เรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ Smart Officers รวมกันโดยมีรายละเอียดดังแสดงในแผนภาพด้านล่าง

และได้ร่วมกันกำหนดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็น 4 สมรรถนะ ดังนี้คือ

- 1) เข้าใจและเข้าถึงเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมืออาชีพ (มองงานทะลุ ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย เกิดผลเสียหายหรือข้อผิดพลาดน้อยที่สุด)
- 3) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ)
- 4) รักองค์กร (ภูมิใจในความเป็น ส.ป.ก.)

สมรรถนะทั้ง 4 สามารถนำมาแตกเป็น KPI สำหรับแต่ละข้อ โดยเทียบกับสมรรถนะของ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ด้วย

ปิดประชุมเวลา 16.30 น.

(นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

(นายวินัย เมฆดำ)
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

สรุปรายงานการฝึกอบรม

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ครั้งที่ 6 - 7

ระหว่างวันที่ 22 - 27 กันยายน 2557

ณ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

ศูนย์การเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร และ

บริษัทจำกัด บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขาศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้เข้าร่วม

คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
น.ส.สายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี
นายสมชาย สว่างจิตร์	ผู้ทรงคุณวุฒิโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
นายนิคม เพชรพา	เกษตรกรกลุ่มข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร
น.ส.กระแสนุญ ดอกบัว	เกษตรกรกลุ่มข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร
นางอรพิน ภูนาสูง ศรีสะเกษ	ผู้จัดการฝ่ายสนับสนุน บจก. บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขา ศรีสะเกษ
นายสอาด ภูนาสูง สะเกษ	ผู้จัดการฝ่ายผลิต บจก. บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขาศรี สะเกษ
น.ส.อรวิภา มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นายภูมิ จันทชุม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

นางณัฐโสภิตน ตริสุวรรณวัฒน์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.ขอนแก่น
น.ส.จุฑาทิพย์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา
นางรัชดา เพชรรัตน์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก.ชุมพร

นายกขพร กลิ่นบุญมา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.นครราชสีมา
นางวิภา สุขเอก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.นครศรีธรรมราช
นายชिरภัทร์ พิเมย	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.บุรีรัมย์
น.ส.ลลิตา พาณิชกรกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.พระนครศรีอยุธยา
น.ส.วิภาวี เปี่ยมศิริ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.พิจิตร
นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.มหาสารคาม
นายปรเดช พุฒจันทร์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ราชบุรี
น.ส.นิรชร พรรตภู	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ) ส.ป.ก.ลพบุรี
น.ส.ประกายรุ่ง สายสุด	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.สกลนคร
น.ส.วรัญญา บุญมาก	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.สุโขทัย
นายพิษณุ สำรี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.หนองคาย
นางศิริพร อภิเดช	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.อุทัยธานี
น.ส.วนารัตน์ คำกล่อมใจ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.อุดรธานี
น.ส.ยุพาวรรณ หนั่นลา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ส.ป.ก.ยโสธร
นายนิกร ไพลิน	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก.ตรัง
<u>คณะผู้รับผิดชอบ</u>	
นายวินัย เมฆดำ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร
นางสาวดวงรัตน์ ชูสระคู	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ ส.ป.ก.
น.ส.ผกาวรรณ วันดี	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.
น.ส.จินต์ชุตตา จรรยาวิจิตร	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.
น.ส.มณฑารัตน์ ชูระหมาน	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.

วัตถุประสงค์

เป็นการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4: มีทักษะการจัดการใช้อุปทานของกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวทางการค้าเป็นธรรม

1. มีความรู้และเข้าใจในแนวคิดการค้าที่เป็นธรรม
2. มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการจัดการใช้อุปทานเพื่อความสามารถในการจัดการธุรกิจของกลุ่มและการสร้างอำนาจต่อรองสำหรับเกษตรกรรายย่อย

3. มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (มีภูมิคุ้มกันรวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย)

4. มีทักษะในเรื่องการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม/องค์กร การค้าที่เป็นธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (การลดต้นทุนในการปลูกข้าว การสร้างโรงเรือนราคาประหยัด การส่งเสริมการใช้เครื่องหยอดเมล็ด รวมถึงการสร้างแบรนด์ การทำ Farmer shop/Famer market)

1. มีทักษะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการเขียนข้อเสนอโครงการ (Project proposal)

และเพิ่มเติมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ความสามารถในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็ง

๒) รู้และเข้าใจในทฤษฎี หลักการ/ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน (การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล)

๓) มีทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กรที่ดีจากตัวแบบ

รศ.จุฑาทิพย์ ภักธราวาท ได้กล่าวถึงความคาดหวังของการฝึกอบรมในครั้งนี้ว่าจะเป็นการเพิ่มพูนทักษะในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม ซึ่งจะสอดคล้องกับทักษะการจัดการโซ่อุปทานที่รวมอยู่ในเรื่องของการจัดการกลุ่มและเครือข่าย และคาดหวังให้เจ้าหน้าที่สามารถเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการจัดทำแผนโครงการการทำงาน ที่ต้องอาศัยการทบทวนวรรณกรรม (Literature review) และการรวบรวมหรือค้นหาข้อมูลเชิงพื้นที่ก่อนการจัดทำโครงการ

เพื่อทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น ได้มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. สามสหาย
2. พลังคิด
3. ยุทธศาสตร์ยิ่งใหญ่
4. สามสาว
5. สิงโตนำโชค

ก่อนเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย เจ้าหน้าที่ต้องมีเบื้องหลังความคิดก่อนว่าที่ต้องทำไปส่งเสริมเช่นนั้นเพื่ออะไร ทำไมจึงต้องทำ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไปช่วยกลุ่มประชากร 90 % ของประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมทางสังคม ซึ่งถ้าพิจารณาความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้ ประเทศไทยติดลำดับ 162 จาก 174 ประเทศ

เมื่อ 2 – 3 ปีที่แล้วทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จึงได้จัดทำ Portfolio Analysis Matrix เพื่อการพิจารณา โดยวางเรื่องโอกาสให้เป็นแนวตั้ง และมองเรื่องทุนความรู้และทุนทรัพยากรในแนวนอน ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มประชากรออกได้เป็นกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม ดังนี้

<p>กลุ่มจนความคิด</p> <p>เป็นกลุ่มที่น่าจะสามารถเปลี่ยน/ปรับเปลี่ยนกลุ่มอื่นๆได้เร็ว และทางสถาบันฯ หรือ ส.ป.ก. เอง ก็ได้คิดจะเปลี่ยนคนกลุ่มนี้ให้เป็นคนคิดเก่ง ทำเป็นเห็นอนาคตได้ เพื่อจะไปลดช่องว่างของคนกลุ่มอื่นๆ เช่น คนที่เก่งมีความสามารถในการผลิตแต่ขาดโอกาสด้านการตลาด</p>	<p>กลุ่มคิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต</p>
<p>กลุ่มจนความคิด จนเศรษฐกิจ จนเพื่อนฝูง</p>	<p>กลุ่มมีความสามารถ แต่ขาดโอกาส</p>

ต้นเหตุหรือรากที่มาของความเหลื่อมล้ำทางสังคมนี้มีที่มาแท้จริงเกิดจากการขาดโอกาสทางการศึกษา การขาดโอกาสในการเรียนรู้และรับความรู้อย่างเที่ยงธรรมเท่าเทียมกัน ซึ่งจะต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ ให้มีความรู้ มองโอกาสเป็นและต้องมีตัวอย่างที่ดีให้ดู เพื่อให้ทุกคนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

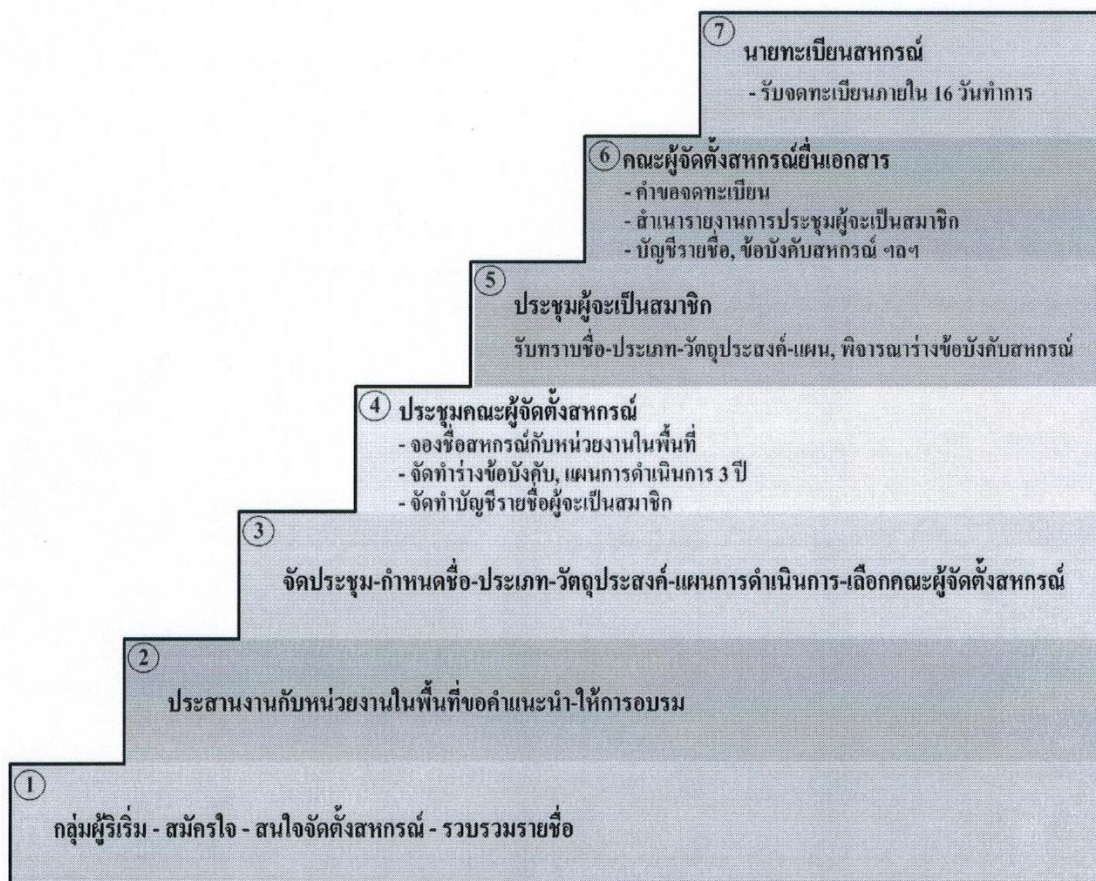
การจะสร้างรูปแบบการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับเกษตรกร โดยมีครูคือเจ้าหน้าที่ Smart Officers ซึ่งอาจจะแทนคำว่าครูด้วยคำว่า Coach เพราะไม่ใช่คนสอนเขียนหนังสือ แต่จะเป็นคนบอก สอนและแนะนำให้เกษตรกรรู้จักการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายจะมองลึกไปถึงปัญหาของฐานราก เรื่องของการส่งเสริมการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืน ประสพการณ์บอกให้รู้ว่าการที่จัดตั้ง

กลุ่มไม่สำเร็จเกิดจากการที่ เจ้าหน้าที่เข้าไปชักชวนเกษตรกร โดยไม่ได้ศึกษาก่อนว่า กระบวนการจัดตั้งกลุ่มที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร เจ้าหน้าที่เริ่มต้นด้วยการเข้าไปพูดคุยกับผู้นำในท้องถิ่นด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ไม่เป็นปัจจุบันมากนัก และขาดการศึกษาวิเคราะห์กลุ่มผู้นำในท้องถิ่นก่อนการลงพื้นที่ ก็ทำให้ทราบในภายหลังว่าตัวผู้นำนั้นก็ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรเท่าไรนัก ซึ่งผู้นำที่ว่าจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมเห็นแก่เงินรายได้ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ร่วมของสมาชิก เกิดการเรียกเก็บเงินจากสมาชิก มีการฉ้อโกงในกลุ่มโดยผู้นำกลุ่ม และเกิดปัญหาต่างๆตามมาจนสหกรณ์ต้องถูกยุบไป ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเข็ดขยาดและไม่กล้าส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ ซึ่งเหล่านี้เป็นปัญหาเรื่องการอ่อนประสบการณ์ในการในการจัดตั้งสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน อีกทั้งการการจัดตั้งสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อแนวนโยบาย โดยเฉพาะการจัดตั้งสหกรณ์สำหรับการกู้ยืมเงิน

การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มที่เป็นการทำร้ายหรือส่งผลร้ายให้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ไม่ควรทำ แต่วิธีแก้ไขคือ หากเกษตรกรยังไม่พร้อมเจ้าหน้าที่ควรจะให้เวลาเกษตรกรก่อน แต่สิ่งแรกที่เจ้าหน้าที่จะต้องทำคือการหาผู้นำในพื้นที่ให้ได้ เพราะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มและสหกรณ์เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทรัพยากรบุคคลของกลุ่มหรือของสหกรณ์มีความสำคัญกว่าเงินที่จะนำมาบริหารหรือใช้ในกลุ่ม/สหกรณ์

บางครั้งที่ใหญ่ที่ดูเข้มแข็งแล้ว เช่น กลุ่มข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร ก็ประสบ

กันปัญหาเช่นกัน ทางกลุ่มจึงได้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชาญฉลาด เพื่อลดความเสี่ยงและความรุนแรงของปัญหาที่จะเกิด คือ มีการจัดวางตัวเป็นนำออกเป็นหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่ผู้นำที่เป็นฆราวาส ผู้นำที่เป็นผู้นำทางศาสนา และผู้นำที่เป็นคนรุ่นใหม่รุ่นทายาท เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในกลุ่ม กลุ่มผู้นำที่เป็นฆราวาสจะช่วยกันแก้ปัญหา หากแก้ไม่ได้ก็จะมีกลุ่มผู้นำที่เป็นผู้นำทางศาสนาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น หรือบางปัญหาที่ผู้ที่เป็นผู้นำทางศาสนาไม่สามารถเข้ามายุ่งกับเรื่องทางโลกได้ ก็จะมีกลุ่มที่เป็นกลุ่มผู้นำรุ่นทายาทเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ถือการบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเป็นอย่างดีอีกวิธีหนึ่งของกลุ่มชาวคุณธรรม สิ่งที่ต้องการจะฝากเจ้าหน้าที่ไว้คือ หากไม่มีผู้นำในพื้นที่อย่าคิดจัดตั้งกลุ่ม และถ้าผู้นำไม่ใช่ผู้ที่คิดถึงประโยชน์เพื่อส่วนรวมก็ไม่จัดเป็นกลุ่มพึ่งพาตนเอง จะเป็นเพียงกลุ่มที่แสวงหากำไรที่มีผลประโยชน์แฝง ในส่วนการจัดตั้งสหกรณ์หากได้ผู้นำที่มีความพร้อมแล้ว อีกสิ่งที่ยังสำคัญคือ บันไดการจัดตั้งสหกรณ์ 7 ขั้น

ขั้นที่ 1 กลุ่มผู้ริเริ่ม – ความสมัครของเกษตรกร

หากว่าการจัดตั้งกลุ่มเป็นไปเพียงเพื่อนโยบายที่ได้รับ ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไปสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในการรวมกลุ่ม และเข้าใจการจัดตั้งสหกรณ์ด้วยตัวเขาเอง โดยเจ้าหน้าที่อาจเข้าไปเรียนรู้ชีวิตเรียนรู้พื้นฐานของเกษตรกร ชวนคุย ชวนคิด ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดและเรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของเกษตรกร แต่ประเด็นสำคัญคือเจ้าหน้าที่มีภารกิจหลายอย่างที่ล้วนแล้วแต่เป็นงานนโยบาย ทำให้ไม่มีเวลาที่จะได้เข้าไปคุยกับเกษตรกร การรู้จักบริหารจัดการงานในภาระหลักและภารกิจรองที่เจ้าหน้าที่ ให้เป็นระบบตามแผนงานของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 เมื่อมีผู้สนใจจะรวมกลุ่มจะต้องรู้ว่า จะรวมกลุ่มประเภทไหน ให้รู้กระบวนการขั้นตอนในการก่อตั้งกลุ่ม

ขั้นที่ 3 เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการประชุม โดยจะประชุมกับกลุ่มผู้ริเริ่มก่อตั้ง ซึ่งในขั้นตอนนี้ก็ได้ผู้นำ พร้อมกับคณะผู้จัดตั้งซึ่งจะมีที่คนก็แล้วแต่ พ.ร.บ. ของกฎหมาย นั้นๆ

ขั้นที่ 4 ประชุมคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์

ขั้นที่ 5 ประชุมผู้จะเป็นสมาชิก

ขั้นที่ 6 คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ยื่นเอกสาร

ขั้นที่ 7 จดทะเบียนสหกรณ์

ในการการรวมกลุ่ม เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ต้องเข้าไปเพิ่มทุนการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มหรือรวมตัวจัดตั้งสหกรณ์ ซึ่งจะต้องมีการระดมความคิดเกี่ยวกับ

การรวมกลุ่ม โดยตัวเจ้าหน้าที่ต้องเข้าใจหลักการและคุณค่าของสหกรณ์ก่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจต้องใช้เวลาพอสมควรในการที่จะเข้าไปชวนเกษตรกรคิดแลงเปลี่ยนและเรียนรู้เรื่องสหกรณ์

กิจกรรมการระดมความคิดร่วมกันถึงการรวมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม

1.ทำไมต้องรวมกลุ่ม

เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง

เพื่อขอรับการสนับสนุน

ให้เกษตรกรช่วยกันคิดกันทำ

สร้างอำนาจต่อรองในการผลิตและลงทุน

เพิ่มศักยภาพในการผลิต

ช่วยแรงกัน

จัดการผลประโยชน์ร่วมกัน

ช่วยเหลือกันทำให้งานต่างๆง่ายขึ้น

ร่วมกันระดมทุน

มีเพื่อนร่วมคิดร่วมทำแก้ไขปัญหา

แก้จุดอ่อน สร้างจุดแข็ง เพิ่มโอกาส

เจ้าหน้าที่มองว่า เกษตรกรน่าจะรู้ถึงเหตุผลว่าทำไมต้องมีการรวมกลุ่ม แต่ด้วยการรวมกลุ่มที่ผ่านมานั้นเกิดการทุจริตให้เห็นบ่อยครั้ง ทำให้เกษตรกรเกิดความเบื่อหน่ายที่จะรวมกลุ่มและมองว่าการรวมกลุ่มเป็นเพียงแค่สถาบันและนโยบายที่เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปส่งเสริมไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงหรือไม่ได้เข้าไปอยู่ในใจเกษตรกรอย่างแท้จริง

เช่นนี้ทำให้เห็นว่าปัญหาที่แท้จริงในการรวมกลุ่มของเกษตรกร คือ ทัศนคติและจิตสำนึกในเรื่องการรวมกลุ่ม การเปลี่ยนทัศนคติ ปลุกจิตสำนึกและการมีเครื่องมือที่ดี เช่น กลุ่มต้นแบบเรื่องการรวมกลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการเข้าไปทำความเข้าใจกับเกษตรกร และสหกรณ์ที่แท้จริงนั้น หมายถึง สหกรณ์ภาคประชาชน เช่น วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร ที่เป็นการนำค่านิยมสหกรณ์และคุณค่าสหกรณ์มาใช้ให้เป็นสากล เมื่อสมาชิกมีความพร้อมและเข้มแข็งจึงค่อยไปจดทะเบียนสหกรณ์ กลุ่มจะเข้มแข็งได้ก็ขึ้นอยู่กับคนที่จะร่วมมือกัน

2.กลุ่มแบบไหนที่จะทำให้เกษตรกรดีขึ้น

กลุ่มที่เกิดจากความชอบ ความร่วมมือร่วมใจ

มีอุดมการณ์เดียวกัน ความคิดเดียวกันในทิศทางเดียวกัน

มีความพร้อม มีต้นทุน

มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาเดียวกัน

มีการบริหารจัดการที่ดีและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน หมั่นประชุมปรึกษาหารือกัน

มีผู้นำที่ดี เสียสละ

ตอบใจกับความต้องการของสมาชิก สร้างรายได้

สร้างความสามัคคี เห็นประโยชน์ของสมาชิก ธุรกิจที่เป็นธรรม

เกิดจากความต้องการที่แท้จริงและความสมัครใจของสมาชิก

มีเพื่อนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันแบ่งปัน และแก้ไขปัญหา

กลุ่มเข้มแข็ง : กลุ่มธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สหกรณ์ ที่จะถูกพูดถึงต่อจากนี้จะหมายถึง กลุ่มที่ทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจของสมาชิก ส่วนรูปแบบจะเป็นเช่นไรนั้น ความต้องการของสมาชิกกลุ่มจะเป็นตัวกำหนด ก่อนการจัดตั้งกลุ่มจะต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมโดยมองจากฐานข้อมูลสมาชิก ซึ่งสิ่งแรกที่จะได้จากการวิเคราะห์ด้วย SWOT คือ แผนกลยุทธ์ (ที่เป็นแผนยาว) ที่จะบอก วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับภูมิสังคม มี KPI (ตัวชี้วัด) ชัดเจน และเป็นการมองอนาคต เมื่อได้แผนกลยุทธ์แล้วก็จะเริ่มเข้าสู่การออกแบบระบบงาน ทั้งในส่วนของระบบงานและโครงสร้างองค์กร และถ้าตัวชี้วัดไปเตะกับ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดทำแผนธุรกิจ เช่น แผนธุรกิจในสหกรณ์ จะประกอบไปด้วย แผนธุรกิจสินเชื่อ แผนธุรกิจรับฝากเงิน แผนธุรกิจรวบรวมผลผลิต แผนธุรกิจการตลาด ฯลฯ ซึ่งแผนธุรกิจนี้จะต้องมีกรอบระยะเวลากำหนดไว้ เมื่อมีแผนธุรกิจแล้วก็จะต้องทำแผนประจำปี และมีการประเมินทุกปี หากมีจุดบกพร่องก็ต้องมีการปรับแผน และสิ่งสำคัญคือจะต้องมีการจัดการฝึกอบรมการจัดการการเงิน

กลุ่มจะเข้มแข็งได้ต้องมี**โครงสร้างองค์กร** เมื่อได้กลุ่มที่มีสมาชิกเป็นเจ้าของจะต้องมีการ**ประชุมใหญ่ของสมาชิก**เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย **ผู้จัดการกับเจ้าหน้าที่คณะกรรมการ**จะต้องเป็นมืออาชีพในการกำกับ ดูแล บริหารการดำเนินการให้สนองตอบความต้องการของสมาชิก ซึ่งสมาชิกก็จะตั้ง**ผู้ตรวจสอบกิจการ** (เป่าปุ่นจิ้น) เพื่อตรวจสอบความโปร่งในการทำงานของผู้จัดการกับเจ้าหน้าที่คณะกรรมการ ว่าเป็นธรรมาภิบาลหรือไม่ หากในกลุ่มไม่มีผู้จัดการสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการมาดำเนินการแทน/รักษาการแทนผู้จัดการได้ แต่ต้องไม่เกิน 3 ปี

เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรบังคับเกษตรกรให้จัดตั้งกลุ่ม หากเกษตรกรยังขาดความพร้อมด้านบุคลากรหรือขาดความเข้มแข็งของสมาชิกกลุ่ม เพราะการบังคับให้เกิดกลุ่มเช่นนี้จะเป็นการให้เจ้าหน้าที่/รัฐ ต้องเข้าไปโอบอุ้มเกษตรกรอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง สหกรณ์ไม่ได้เหมาะกับทุกคนทุกกลุ่ม แต่เหมาะสำหรับบางกลุ่มที่คิดจะร่วมมือกัน ฟังพากันและมีอุดมการณ์ร่วมกัน เรียกว่า ค่านิยม หรือ คุณค่าสหกรณ์ ในช่วงที่มีวิกฤตคนที่เข้ามาทำงานในสหกรณ์อาจทำงานโดยไม่ได้รับเงินเดือน แต่ก็ยังทำงานด้วยความมีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วม เจ้าหน้าที่ทุกคนควรทำความเข้าใจหลักสหกรณ์สากล 7 ประการ ให้ลึกซึ้งและหากคิดจะ

จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันแก่เกษตรกรอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อปรับทัศนคติเขา ในบางกลุ่มที่จะจัดตั้งและยังไม่มีผู้จัดการสหกรณ์ สามารถให้ คณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่เป็นรักษาการผู้จัดการก่อนได้ แต่ต้องระมัดระวังความเป็นมือใหม่ และความวิริยะอุตสาหะของรักษาการผู้จัดการ

การทำแผนกลยุทธ์ต้องออกแบบกระบวนการจัดทำข้อเสนอแผนกลยุทธ์ โดย อาจนำเอากรอบคิดแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาใช้ร่วมด้วย โดยการนำเอาข้อมูลที่มี อยู่ หรือสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงในอดีตซึ่งอาจได้จากการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อมูล ทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลยอดขายในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา ข้อมูลราคาขาย ข้อมูลปัญหาที่พบ เพื่อ ประเมินการและพยากรณ์ตำแหน่งของกลุ่ม/ธุรกิจ ใน 3-5 ปีข้างหน้า เพื่อจะสามารถเห็น ข้อมูลแนวโน้มอัตราการเจริญเติบโตด้านการขายสินค้า สำหรับที่จะออกแบบแผนธุรกิจ ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการประมาณการและพยากรณ์ คือ SWOT analysis หรือ Five forces Model หรือหากมีเวลาจำกัดอาจใช้วิธี GAP analysis ที่เป็นการ วิเคราะห์ช่องว่าง โดยการ วิเคราะห์สถานการณ์ให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ของ พี่ชหลัก พี่นที่หลัก คนรับผิดชอบ/หน่วยงานสนับสนุน ตลาด แล้วเชื่อมโยงข้อมูลให้ได้เป็นแผน กลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งจะเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงใน องค์การ มีการกระบวนการจัดทำ ดังต่อไปนี้

1. SWOT วิเคราะห์กลุ่มให้เห็นโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน ที่เป็นปัจจัย สภาพแวดล้อมของกลุ่ม ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นและรับรู้ร่วมกัน และการใช้ SWOT Matrix มาวิเคราะห์ก็จะทำให้เห็นชัดเจนว่าควรจะไปทิศทางใดและทำอย่างไรให้ไปสู่เป้าหมาย ร่วม/ธงเป้าหมายร่วม

2. นำผลการ SWOT มากำหนดวิสัยทัศน์ (ภาพอนาคตที่อยากให้เป็นภายใน กรอบระยะเวลาที่กำหนด) ที่เป็นเป้าหมายร่วม/ธงเป้าหมายร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิสัยทัศน์ที่ถูกกำหนดขึ้นนี้จะสามารถนำมาเขียนแตกออกเป็นพันธกิจหรือภารกิจ

3. เมื่อได้เป้าหมายร่วม/ธงเป้าหมายร่วมและพันธกิจหรือภารกิจแล้ว ก็จะไปสู่ การกำหนดยุทธศาสตร์ว่าจะมีวิธีการทำอย่างไรให้ไปถึงหรือบรรลุเป้าหมายร่วม/ธง เป้าหมายร่วม ต้องไปขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากใคร หน่วยงานไหน เพื่ออะไร หรือ จะต้องแก้กฎระเบียบข้อใด มีอะไรที่ยังต้องการพัฒนาอยู่บ้าง ฯลฯ สำหรับยุทธศาสตร์ปีแรกจะ ถูกเรียกว่า แผนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงานประจำปี และในแผนกลยุทธ์แต่ละปีจะต้องมี KPI หรือตัวชี้วัด ซึ่งตัวชี้วัดอาจเป็นเรื่องรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ทั้งหมดใน ภาพรวมจะถูกคัดเลือกมาเป็นช่วงเวลาเรียกว่าแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติการประจำปี

หรือแผนดำเนินงานรายปี และในแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปีหรือแผนดำเนินงานรายปีนี้จะต้องมีการเขียนนำเสนอแผนงานโครงการประกอบอยู่ด้วย

สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ ทำอย่างไรจะทำให้แผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปีหรือแผนดำเนินงานรายปี สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ การจะทำแผนกลยุทธ์ใดๆให้เหมาะสมกับองค์กรจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม ยิ่งครอบคลุมมากเท่าไรแผนกลยุทธ์ก็จะยิ่งเหมาะสมกับองค์กรนั้นๆ มากเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในอย่างเหมาะสม

ได้มีทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน โดยการวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง 5 กลุ่ม เพื่อนำเสนอจุดแข็งจุดอ่อนของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ตามค่าความสำคัญจากคะแนนมาก คือ 3 – ปานกลางคือ 2 และน้อยคือ 1 ใช้ข้อมูลจากตารางด้านล่างในการวิเคราะห์

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (3,2,1)	จุดอ่อน (3,2,1)
โครงสร้างองค์กร		
ระบบงาน		
เงินทุน		
ผลิตภัณฑ์		
ผู้จัดการ		
สมาชิก		
กรรมการ		

- 1.กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวกล้องชีวภาพ จังหวัดมหาสารคาม
3. กลุ่มโรงเรียนชานา จังหวัดอุดรราชธานี
4. กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้ผลิตมันสำปะหลัง จังหวัดอุทัยธานี
5. กลุ่มเกษตรกรบ้านท่างาม จังหวัดสกลนคร

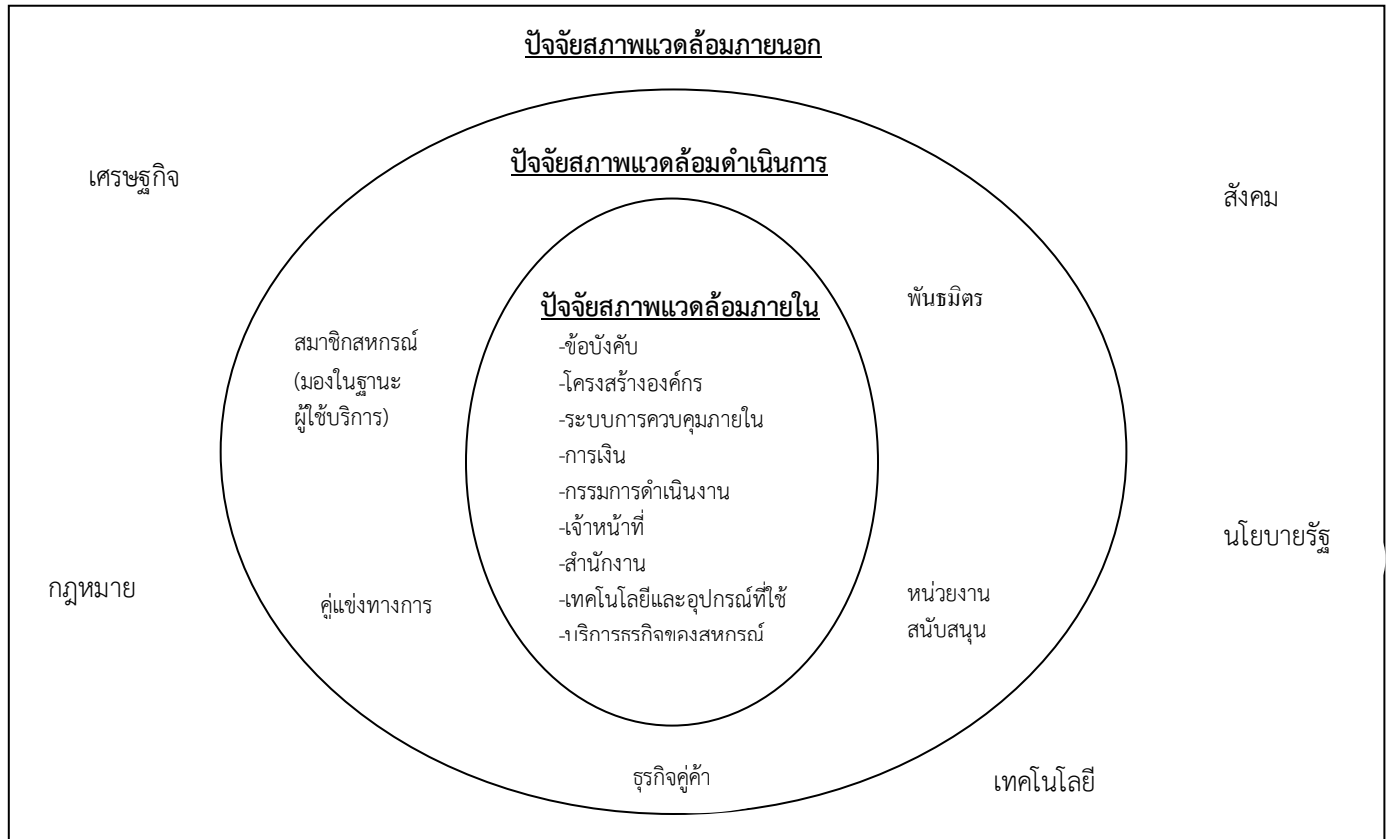
จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของแต่ละกลุ่มพบว่า เจ้าหน้าที่ทักษะในการระดมความคิดและมีการจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเกษตรกร ในส่วนของโครงสร้างองค์กรนั้นการจะมองว่า เป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนจะต้องมองว่า องค์กรประกอบในโครงสร้างได้ทำหน้าที่ของตนเองหรือไม่ ตามข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ อาจมองการมีส่วนร่วมในการประชุมของสมาชิกตามโครงสร้าง ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ไม่ใช่แค่การเข้าร่วมประชุมและนั่งฟัง จะต้องมีการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมที่จะมีผลต่อองค์กรด้วย และต้องไม่ลืมว่าในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมดำเนิน สมาชิกกลุ่มจะถูกมองใน 2 สถานะ ทั้งในฐานะคนใช้บริการ และในฐานะผู้เป็นเจ้าของ

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในแล้ว ก็ akan เห็นจุดอ่อนและโอกาสที่จะสามารถยกระดับได้ การรวมกลุ่มด้วยขนาดจำนวนสมาชิก 15 ราย ถือว่า เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว แต่ก็ต้องพิจารณาเรื่องโซ่อุปทานของสินค้าด้วย แนวคิดเหล่านี้จะได้จากการเรียนรู้เรื่องโซ่อุปทานและการรวมกลุ่มแบบเชิงลึก ซึ่งเมื่อเรียนรู้ทั้งสองส่วนนี้แล้ว ก็จะสามารถยกระดับเรื่องการเชื่อมโยงเพื่อสร้างพันธมิตรธุรกิจ และควรมีการนำเรื่องการค้าที่เป็นธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องการผลิตและราคาที่เป็นธรรม พร้อมกับชี้ให้เกษตรกรเห็นว่าเขาสามารถเพิ่มคุณค่าและสร้างคุณค่าให้กับที่ดินได้ เช่นนี้แล้วทุกอย่างจะต้องเริ่มจากตัวเจ้าหน้าที่เองก่อนโดยมีเกษตรกรเป็นเป้าหมายหลัก เจ้าหน้าที่ต้องเป็น Coach ที่มีความชัดเจนสามารถทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ในขณะเดียวกันตัว Coach เองก็ต้องได้รับโอกาสจาก ส.ป.ก. ในการทำงานด้วย

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดำเนินการ จะต้องมองให้ออกว่าอันไหนคือโอกาสและอันไหนคือ อุปสรรค เช่น การสนับสนุนโรงสีข้าวบางคนเข้าใจว่าเป็นโอกาส แต่หากมองลึกๆนั้นอาจเป็นอุปสรรคก็ได้ เพราะการมีโรงสีจะทำให้เกษตรกรมัวแต่ยุ่งอยู่กับโรงสีไม่มีเวลาที่จะทำอย่างอื่น การมีกลุ่มคนมารับซื้อผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ก็นับว่าเกษตรกรกลุ่มนั้นๆมีธุรกิจคู่ค้าถือเป็นช่องทางการค้าทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามควรจะมองเพิ่มเติมด้วยว่าควรจะยกระดับการค้าเพิ่มเติมในช่องทางอื่นๆอย่างไร เพื่อให้ได้ราคาผลผลิตที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่ยั่งยืน อีกทั้งยังต้องมองเรื่องคู่แข่งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ว่าใครทำเรื่องนั้นๆอยู่แล้วมีพี่เลี้ยง/มี Coach เป็นใคร มีเงินทุนมากน้อยแค่ไหน ประเด็นที่ควรมองและถือเป็นส่วนสำคัญสำหรับโซ่อุปทานก็คือประเด็น สังคม เช่นว่า มองเห็นสังคมคนกำลังนิยมทานผักอินทรีย์ ที่แสดงถึงว่าสังคมผู้บริโภคตอบรับการบริโภคพืชผักอินทรีย์ทำให้ง่ายต่อการหาตลาดสำหรับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพืชผักอินทรีย์

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายนอกนั้น จะต้องมองโดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์เท่านั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความคิดเห็น หรือมาแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารเช่น รายงานการประชุม

การกำหนดวิสัยทัศน์รวมถึงการทำแผนกลยุทธ์ทุกอย่างต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นของสมาชิก วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจ จะต้องเข้าใจง่าย ไม่เยิ่นเย้อเกินไป จะต้องมองที่ละเอียด วิสัยทัศน์ บอกถึงเรื่องของอนาคตที่อยากให้เป็น แต่ภารกิจหรือพันธกิจจะบอกกิจกรรมที่กลุ่มจะทำ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงถึงเงินที่จะใช้ คนที่จะมารับผิดชอบ จะต้องมีการทำแผนธุรกิจที่มีรายละเอียดชัดเจน ในแผนกลยุทธ์จะมีวิสัยทัศน์ที่เป็นภาพอนาคต ในภารกิจจะมีกรอบหน้าที่หรือกิจกรรมที่กลุ่มจะทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการส่งเสริมให้มีการตลาดเพิ่ม วัตถุประสงค์คืออะไร เพื่อเพิ่มตลาดทางเลือก หรือเพื่อเพิ่มยอดขาย หรือเพิ่มราคาไปยังตลาดที่มีมูลค่าสูงกว่า ต้องระบุให้ชัดเจนและต้องมีตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แล้วกลยุทธ์ที่จะทำให้สำเร็จอีกประการคือ การสร้างแบรนด์ของสินค้าให้ประสบความสำเร็จ เมื่อปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นๆแล้วจะต้องมีการติดตามประเมินผลในแต่ละระยะด้วย

ในการกำหนดกลยุทธ์บางที่มีมากกว่า 1 กลยุทธ์ ซึ่งควรที่จะเลือกเอากลยุทธ์ที่สำคัญๆ ไว้เป็นเสาหลักกลยุทธ์หรือแนวทางกลยุทธ์ และเพื่อให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จจะต้องประกอบด้วย 4 มิติ คือ กระบวนการเรียนรู้และพัฒนา การบริหารจัดการกลุ่ม มุมมองลูกค้า และเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งบางครั้งมีการขาดทุนจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนหมุนเวียน เพราะแน่นอนว่าการลงทุนในปีแรกๆ ต้องใช้เวลาในการหาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า

เมื่อรวมกลุ่มแล้วจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้จะต้องมีการวางแผน หน่วยราชการ/องค์กรก็เช่นกัน ทั้งนี้แผนระยะยาวที่วางไว้ไม่ควรมีระยะเวลานานเกินกว่า 3 ปี เพราะโลกเปลี่ยนแปลงทุกวันตามปัจจัยสภาพแวดล้อม แผนระยะยาวนี้จะเป็นการมองอนาคต ก่อนจะนำไปปฏิบัติได้ต้องทอนแผนให้เป็นแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี ที่เป็นแผนงานโครงการตามปีงบประมาณ ดังนั้นแผนงบประมาณที่ทำแล้วสามารถเชื่อมโยงหรือ สอดรับกับแผนกลยุทธ์ และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมรอบๆ ซึ่งจะทำให้งานของ ส.ป.ก. ประสบความสำเร็จได้เร็วกว่าที่กำหนด และเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

การระดมความคิดของเจ้าหน้าที่ถึงสิ่งที่ได้รับมา ทั้งที่เป็นความรู้ใหม่และการนำไปใช้

กลุ่มที่ 1 สิ่งที่ได้คือ การวางแผน ทัศนคติ กระบวนการทำงาน วิธีการทำงาน และทิศทางการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย (เกษตรกร) เช่น การรวบรวมข้อมูล การประเมินและการออกแบบโครงการ

แต่ปัญหาที่เจ้าหน้าที่มักจะพบบ่อยในการทำงานคือ เจ้าหน้าที่ต้นสังกัดรายอื่นๆ ไม่ได้เข้าใจในงานหรือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะทำ และก็ต้องยอมรับว่าปัญหาหรือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องเจออย่างแน่นอน คือ การต้องทำงานตามคำสั่งการหรือตามนโยบาย อย่างไรก็ตามหากเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมมองเห็นเป้าหมายรวมทั้งแท้จริงว่าเป็นเกษตรกรและรู้ว่าตนเองยืนอยู่ตรงจุดไหน แล้วลองศึกษาปัญหาให้ดีๆ ก็พบว่าปัญหาที่แท้จริงก็คือสิ่งเหล่านี้ที่ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทรวาท ได้กล่าวมา ในระยะยาวก็คงเสี่ยงไม่พ้น แม้ผู้บริหารองค์กรนั้นจะเปลี่ยนแปลงไป หรือ นโยบายจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด เพราะเป้าหมายร่วมของเจ้าหน้าที่ก็ยังไม่เปลี่ยน อีกทั้งปัญหาเดิมๆ ที่พบเมื่อหลายปีที่ผ่านมา ก็ยังคงมีต่อไปหากเจ้าหน้าที่ทุกท่านยังทำงานด้วยวิธีการแบบเดิม เจ้าหน้าที่เองก็คงจะรู้สึกว่ามันไม่ได้มีประโยชน์ หากจะทำงานแล้วก็ยังมีปัญหาต่อไปหรือมีปัญหามาเรื่อยๆ นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมุ่งหวังที่จะพัฒนาตัวของเจ้าหน้าที่ก่อนเพื่อไปพัฒนาเป้าหมายก็คือตัวเกษตรกร และการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่จังหวัดหรือปฏิรูปที่ดินจังหวัดก็ดี หลายๆ ครั้งย่อมมีปัญหาเพราะเขาเหล่านั้นไม่ได้เข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่กำลังจะทำมากนัก อีกทั้งที่ผ่านมาเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจัดทำรายงานที่เกิดขึ้นจริงเพื่อนำเสนอ เจ้าหน้าที่บริหารก็ไม่ได้พิจารณา รายงานดังกล่าวมากนัก กลับไปคิดใหม่ทำใหม่และรับนโยบายใหม่มาดำเนินการ สุดท้ายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็น้อยใจว่า ทำตามนโยบายส่วนกลางแล้วแต่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดไม่เข้าใจ และไม่แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ได้ทำตามนโยบายส่วนกลางหรือไม่ เหล่านี้ก็เป็นประเด็นสำคัญที่เจ้าหน้าที่จะต้องเจอ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เป็นคนทำงานและมีหัวหน้าเป็น ผู้อำนวยการในระดับฝ่ายต่างๆ กลุ่มต่างๆ ส.ป.ก. ไม่มีหน้าที่ในการจัดที่ดินอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังมีหน้าที่ในการเป็นนักส่งเสริมและพัฒนา และต้องยอมรับว่า สหกรณ์เป็นบาดแผลของ ส.ป.ก. มานาน แต่ในอนาคตอันใกล้และในปัจจุบันนี้ ทุกองค์กรพัฒนาเกษตรกรรวมทั้ง ส.ป.ก. เสี่ยงไม่พ้นเลยที่จะส่งเสริม

เกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์ แม้ว่าทุกคนพยายามจะเลี่ยงพูดคำว่าสหกรณ์ แต่ทิศทางการดำเนินงาน หรือ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ล้วนแล้วแต่ไปในทางนั้นทั้งหมด เพราะสิ่งสำคัญจริงๆของสหกรณ์ คือ คุณค่าของสหกรณ์และหลักการสหกรณ์ที่ดี ซึ่งก็จะต้องฝากเจ้าหน้าที่ทุกท่านให้เป็น Smart Officer ที่คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต จะเป็นคนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

กลุ่มที่ 2 ได้เรียนรู้ ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลของกับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัดอื่น ที่เป็นการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละพื้นที่และแนวคิดที่จะไปปรับใช้ในพื้นที่ต่อไป เช่น การแปรรูปและการออกแบบ packaging ของผลิตภัณฑ์

กลุ่มที่ 3 เห็นความเชื่อมโยงในการวางแผนพัฒนาในพื้นที่มากขึ้น ได้เห็นยุทธศาสตร์การทำงานตั้งแต่ยุทธศาสตร์ของประเทศ ยุทธศาสตร์กระทรวงฯและยุทธศาสตร์ของ ส.ป.ก. เอง ได้มองเห็นภาพชัดในการคัดเลือกกลุ่มเพื่อลงไปต่อยอดในเรื่องของบุคคล การศึกษาพื้นที่และการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนให้สามารถเข้าไปส่งเสริมเกษตรให้รวมกลุ่มกันได้อย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการของสหกรณ์

การทำงานต้องทำเป็นยุทธศาสตร์ของพื้นที่ที่ศึกษา ถ้ามีเวลาน้อยให้เลือกกลุ่มที่มีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จเร็ว/มากที่สุด ถ้าได้กลุ่มที่ประสบความสำเร็จแล้วก็จะมีกลุ่มต้นแบบที่จะสามารถขยายผลไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

กลุ่มที่ 4 เดิมมองการทำงานที่ใช้แค่แผนกลยุทธ์เท่านั้น แต่ความจริงคือแผนกลยุทธ์เป็นเพียงเครื่องมือตัวหนึ่ง และที่แท้จริงการทำงานนั้นต้องมองที่เป้าหมายนั่นก็คือ ตัวเกษตรกร องค์ความรู้กระบวนการจัดตั้งสหกรณ์ที่ถูกต้อง การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในที่ถูกต้อง

กลุ่มที่ 5 สิ่งแรกที่ได้คือ กำลังใจ เพราะโดยส่วนตัวเชื่อว่าการรวมกลุ่มทำได้ยาก แต่จากที่ฟังแล้วทำให้ทราบว่า การรวมกลุ่มนั้นต้องใช้เวลาเพราะการสร้างระบบในการปรับเปลี่ยนต้องใช้ เวลา และกระบวนการในการรวมกลุ่มต้องเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

สรุปได้ว่าในภาคเช้าสิ่งที่ได้รับคือ กระบวนการในการรวมกลุ่ม การทำกลุ่มให้เข้มแข็งโดยใช้หลักการของสหกรณ์ และ การทำแผนกลยุทธ์สู่แผนปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในระยะเวลา 3 ปี และทางผู้จัดได้แจ้งว่า โปรเจค PBL ที่จะดำเนินการภายใต้หลักสูตรนี้ ไม่ได้เร่งให้มีตัวชี้วัดตั้ง เช่น หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน แต่จะเป็นการเน้นการส่งเสริมการทำงาน ภายใต้ MOU ร่วมกับ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งทาง ส.ป.ก. มีงบประมาณสำหรับที่จะดำเนินการในส่วนนี้แล้ว และเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการในช่วงไตรมาส 2 หรือ 3 ก็ สามารถทำได้

ในช่วงบ่ายเป็นเรื่องการจัดทำแผนกลยุทธ์ (การจัดการเชิงกลยุทธ์) ว่ากลยุทธ์ที่ดีจะนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงการสร้างมูลค่าเพิ่ม นำไปสู่การบริหารจัดการสหกรณ์ให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน การวิเคราะห์แผนกลยุทธ์สามารถ โดยใช้ SWOT Matrix analysis โดยการพิจารณา

Balance Scorecard ให้ได้ กลุ่มยุทธศาสตร์ที่เป็นกลุ่ม SO (Strengths and Opportunities) , ST(Strengths and Threads) , SW(Strengths and Weaknesses) ฯลฯ ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์นี้ จะเป็นการนำจุดแข็งและโอกาส มาประเมินสถานการณ์เพื่อนำจุดแข็งมาลดจุดอ่อนและข้อจำกัด โดยกลุ่มกลยุทธ์ที่ได้นี้อาจไม่ได้ถูกนำไปใช้ทั้งหมดในการกำหนดแผนงานโครงการ/แผนปฏิบัติการประจำปี อาจเลือกเอาแค่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไปใช้ ซึ่งเป็นการความเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์กับแผนปฏิบัติ จากนั้นได้มีการยกตัวอย่าง กลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสหกรณ์ เป็นการยกตัวอย่างการสร้างกลยุทธ์ของกลุ่มสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ การเพิ่มคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของกลุ่ม ด้วยการขับเคลื่อนกองทุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การขยายแบรนด์ การขยายช่องทางการตลาดและการเป็นแกนนำในกลุ่มผู้ผลิตส่งออกให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมถึงการรณรงค์ผู้บริโภคให้หันมาใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการพัฒนาฐานโซ่อุปทาน มีการพัฒนาฐานข้อมูลเชื่อมโยงกับสารสนเทศ ต้องสร้างเครือข่ายเกษตรกรเชิงพื้นที่ ต้องสร้างพันธมิตรธุรกิจ การขนส่ง โลจิสติกส์ การทำแผนธุรกิจ การปรับโครงสร้างและใช้ศูนย์เรียนรู้สร้างสื่อประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ เป็นกลุ่มกลยุทธ์ในเรื่องของ Learning and Growth ในขั้นที่ 1 ของ Balance Scorecard มีการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการ เช่น มีการจัดการความรู้ มีการจัดศูนย์เรียนรู้ Global Gap สร้างจิตสำนึกอาหารปลอดภัย กระบวนการภายในกลยุทธ์คือการสร้างเครือข่าย การสร้างตราสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ จัดทำแผนธุรกิจ (การนำแผนการกระจาย รวบรวมและผลิตสินค้า มาต่อเชื่อมโยงกัน) เชื่อมโยงฐานข้อมูล ด้านการเงิน ก็จะมียุทธศาสตร์การลดต้นทุนในภาพรวม มีการสร้างคุณค่าเพิ่มรายได้ สร้างจิตสำนึกอาหารปลอดภัย เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเหล่านี้จะได้จากการทำ SWOT Matrix แล้วนำมาเรียงลำดับเป็นกลุ่มกลยุทธ์หรือแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่จะพัฒนาขึ้นไป ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นแผนที่กลยุทธ์เพื่อให้เข้าใจง่ายในการนำเสนอให้กับผู้บริหาร เป็นแต่ละยุทธศาสตร์พร้อมอธิบายยุทธศาสตร์นั้นๆด้วยตัวแผนว่ามีวิธีการดำเนินการตามกลยุทธ์อย่างไร

การทำงานให้มีแบบแผนและยั่งยืนจะต้องมีการออกแบบก่อน โดยการตั้งโจทย์เพื่อตอบวิสัยทัศน์ให้เชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายก็คือการเชื่อมโยงเครือข่ายและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แต่ละกลุ่มองค์กรที่เข้าร่วมเป็นภาคี จึงจะถือว่าเป็นผลเชิงบวกโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับกลุ่มเครือข่ายภาคีในพื้นที่ โดยการ

1. ชวน องค์กร ผู้นำ ชุมชน เครือข่าย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเวทีระดมความคิดเห็นในจังหวัด เป็นกระบวนการคัดคนเข้าร่วมให้เกิดความเข้าใจร่วมกันถึงสิ่งที่จะได้รับจากการร่วมเป็นภาคีพันธมิตร โดยที่ขยายไอเดียแนวคิดเครือข่ายและ คุณค่าด้านสหกรณ์
2. เกิดเครือข่ายเรียนรู้ เครือข่ายคุณค่า บางที่เกิดเครือข่ายเรียนรู้

3. จับกลุ่มลงทุนวางแผนร่วมกันเป็นกลุ่มๆ เรื่องๆ โดยการจัดทำแผนธุรกิจร่วมกัน
4. เริ่มการปฏิบัติตามแผน
5. ติดตามประเมินผล

ตลอดระยะเวลาการทำงานเป็นการเรียนรู้เรื่องการจัดทำแผนกลยุทธ์ ห่วงโซ่อุปทาน เครือข่ายและคุณค่าสหกรณ์ บนเครือข่ายที่มีคุณภาพ ยุติธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นมิตร

แผนกลยุทธ์ ทำให้การสร้างเครือข่ายกระชับขึ้น มีแบบแผน มีเป้าหมายร่วม และสามารถเอาอุดมการณ์ใส่เข้าไปในแผนได้ บางทีแผนกลยุทธ์เกิดได้จากการ**รวมกันเป็นกลุ่มหลวมๆแต่ทำงานร่วมกัน โดยการเอาแผนผูกความคิดกัน** และเมื่อได้แผนกลยุทธ์แล้วจึงนำมาเขียนเป็นโครงการ เพื่อของบประมาณในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ความรู้ที่จะทำให้เจ้าหน้าที่เป็น Smart Officers คือกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ที่จะไปช่วยแนะนำ แต่อย่าลืมว่าการบริหารเชิงรุกนั้น สิ่งท้าทายคือการสร้างการเปลี่ยนแปลง ประเด็นของประเทศคือ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์แต่ไม่มีการสร้างการเปลี่ยนแปลง เจ้าหน้าที่ใช้ตัวชีวิตของตนเองในการทำงานจะทำให้ เจ้าหน้าที่รู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง และการเปลี่ยนแปลงกับคนเป็นสิ่งที่ยากที่สุดแต่หากทำสำเร็จจะเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจที่สุด ประเด็นสำคัญในการจะทำคู่มือในวันนี้การจัดการเชิงรุกและวิธีการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์หรือแผนงานเชิงรุกสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์ คือ แนวคิดเชิงรุกที่มองครอบคลุมในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของเรา เช่น คิดเทคนิคการทำงานเชิงรุกโดยมองปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เราถ่วงถี้ ซึ่งจะทำให้สามารถมองออกกว่าการทำงานเชิงรุกเพื่อจะยกดทับ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การนำประโยชน์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายของตัวเอง ซึ่งจะใช้เป็น**การทำงานเชิงรุก** ก็สามารถทำได้ในระดับองค์กร แต่หากมองในระดับที่ใหญ่กว่าเช่นในระดับประเทศ **กลยุทธ์จะถูกมองเป็นยุทธศาสตร์** หรือบอกว่าเป็นแผนการทำงานเชิงรุกที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป **แผนการทำงานเชิงรุก** จะเป็นการมองอนาคตเพื่อการพยากรณ์ และการประมาณการเพื่อลดช่องว่างและหาโอกาสในกรอบเวลาที่กำหนด ข้อมูลในอดีตสามารถนำมาช่วยวางแผนได้ แต่ข้อมูลจะค่อนข้างล้าหลังทำให้ไม่เป็นเชิงรุกมากนัก ดังนั้นการจะวางแผนที่ดีจะต้องมีการไปสำรวจข้อมูล แต่หากมีงบประมาณน้อยก็อาจนำข้อมูลในอดีตมาเป็นตัวแปรในการพยากรณ์สิ่งที่จะเกิดในอนาคต คนในพื้นที่จะมอง/พยากรณ์ได้ดีมาก ซึ่งจะเป็นคนทำงานในเชิงรุกและนักวางแผนที่ดี เป็นประเด็นเป็นเส้นทางที่จะไปต่อกับยุทธศาสตร์ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Growth & Competitiveness) เจ้าหน้าที่กำลังเชื่อมต่อให้เกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ใช้ที่ดินให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด ผ่านการเชื่อมต่อกับกระบวนการกลุ่มและสร้างเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีผลผลิตที่ต้นทุนต่ำลง มีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้นและเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) สร้างความเป็นธรรมในสังคม การเชื่อมโยงเครือข่ายจะไปช่วยสร้างอำนาจในการต่อรอง ทำให้ลดความเหลื่อมล้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) ไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว ได้แก่ การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การผลิตแบบ GAP การผลิตแบบอินทรีย์

ทุกเรื่องจึงเป็นประเด็นที่จะไปเชื่อมโยงงานของ ส.ป.ก. **ซึ่งกลุ่มหรือองค์กรจะเข้มแข็งได้เมื่อมีครบองค์ประกอบ** เป็นการบริหารจัดการเชิงรุก มีขั้นตอนดังนี้

1. วางแผน; แผนกลยุทธ์ กับ แผนปฏิบัติการ
2. จัดองค์กร; โครงสร้างองค์การ
3. จัดคน; จัดสรรคนตามตำแหน่งงาน
4. ประสานงาน; หัวหน้าองค์กร
5. สั่งการ; หัวหน้าองค์กร
6. ติดตามประเมินผล เพื่อให้รู้ว่าตัวชี้วัดเป็นอย่างไร

จะเห็นว่าสิ่งที่เจ้าหน้าที่ได้รับในส่วนนี้คือ การได้เรียนรู้และมีทักษะในการจัดการองค์กร เพราะถ้าจะไปเข้าส่งเสริมกลุ่มจะต้องรู้ว่ากลุ่มควรมีกระบวนการในการจัดการอย่างไร เพราะกลุ่มจะเข้มแข็งได้เมื่อมีครบองค์ประกอบเมื่อไปวางแผนกลุ่มเจ้าหน้าที่ทุกท่านควรมองสิ่งเหล่านี้ให้เชื่อมโยง และควรมีเครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์ ที่อย่างน้อยมีขั้นตอนคือ SWOT แต่ปัญหา/จุดอ่อน ของ เจ้าหน้าที่ คือ การดึงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT มาเขียนเป็นแผนกลยุทธ์ อาจเนื่องด้วยสถานการณ์ที่บีบในเจ้าหน้าที่ต้องทำในหลายส่วนที่อาจทำให้เป็นอุปสรรคในการสร้างแผนกลยุทธ์ของตนเอง

นายวินัย เมฆดำ กล่าวว่ นโยบายที่สร้างขึ้นเหมือนมีวัตถุประสงค์ที่จะทำร้ายเกษตรกร แต่จริงๆแล้วไม่ใช่ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง กระบวนการที่จะนำไปทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเกษตรกรจึงมีความจำเป็นเพื่อนำนโยบายและแผนงานลงไปสู่เกษตรกรอย่างถูกต้อง โดยมุ่งหวังที่ตัวเจ้าหน้าที่ทุกท่านในฐานะนักส่งเสริม ส่วนตัวมีความเชื่อและมีแนวคิดเช่นกันว่าแนวนโยบายหรือแผนงานต้องเริ่มจากระดับบริหารแต่นี่อยากให้มองว่าเราจะทำอย่างไรที่จะทำให้เราสามารถสอดแทรกกลยุทธ์หรือวิธีการรูปแบบใหม่ในการทำงานเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง

หากวันนี้เจ้าหน้าที่สามารถมองในภาพใหญ่ได้ และ ลงไปในจุดที่มีเกษตรกรที่มีความเชื่อมั่นไว้วางใจเรา อาจจะสัก 10 คน แล้วไปสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทำงานเชิงระบบ

ลงไป เช่น กลุ่มคนที่เขาเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ และต้องการทำบางสิ่งเหมือนกันหรือมีปัญหาเหมือนกัน ให้นำมาร้อยเข้าด้วยกัน และทำให้เกษตรกรได้มองเห็นภาพใหญ่ที่เกิดขึ้น ดังนั้นเชื่อว่าหากเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. สามารถมองเห็นภาพใหญ่ มีข้อมูลและหมั่นพูดคุยกับเกษตรกร จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งทั้งหมดทั้งหลายที่ได้เล่ามาคือ การใช้ประโยชน์ที่ดินและจะทำอย่างไรให้อยู่ในที่ดินได้อย่างมีความสุข มีอาชีพดีขึ้น

การจัดการโซ่อุปทาน คือ กิจกรรมที่คนกลางแต่ละคนภายใต้โซ่อุปทานจัดตั้งจากผู้ผลิตไปจนถึงผู้บริโภคเป็นผู้ดำเนินการ โดยทุกครั้งที่มีการกิจกรรมเพิ่มขึ้นก็จะมี การสร้างคุณค่าเพิ่มมูลค่า ซึ่งทำได้โดยการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกลางหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้โซ่อุปทาน การจัดการโซ่อุปทานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ **กิจกรรมต้นน้ำ** **กิจกรรมกลางน้ำ** **กิจกรรมปลายน้ำ** และการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสหกรณ์ การจัดการกิจกรรมที่ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคดำเนินการร่วมกันเพื่อสร้างมูลค่า โดยการจัดการดำเนินการของคนที่มีส่วนร่วม กิจกรรมต้นน้ำ กิจกรรมกลางน้ำ กิจกรรมปลายน้ำ โดยยกตัวอย่างเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายข้าวหอมมะลิคุณค่า (ข้าวบุญเกิดของสหกรณ์เกษตรวิสัยจำกัด)

กิจกรรมต้นน้ำ ต้องวิเคราะห์ว่ามีใครทำกิจกรรมสัมพันธ์กับใครและเกิดประโยชน์อย่างไร เช่น การทำเรื่องข้าวต้องมี การส่งเสริมการผลิต และมีภาคีจัดการปัจจัยการผลิต ภาคีด้านการเรียนรู้ ต้องมีการออกแบบให้ผู้เกี่ยวข้องในต้นน้ำมีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับตัวเกษตรกร ทั้งการรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าว GAP หรือ อินทรีย์ จัดฝึกอบรมเกษตรกรในเรื่องการทำแผนธุรกิจ ติดตามประสานงานว่าเกษตรกรเข้าใจหรือไม่และเริ่มส่งเสริมการปลูก/ผลิต ดังนั้น กิจกรรมต้นน้ำจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการผลิต: การจัดหาปัจจัยการผลิต การใช้เทคโนโลยีการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ฯลฯ

กิจกรรมกลางน้ำ เมื่อเกษตรกรมีการผลิตแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการเชื่อมโยงสินค้าหรือผลผลิตไปสู่ผู้บริโภคหรือไปสู่ตลาดซึ่งต้องอาศัยพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น ภาคีรวบรวมสินค้า ภาคีพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ภาคีกองทุนภาคีพัฒนาผลิตภัณฑ์ (การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ) ภาคีพัฒนาระบบสารสนเทศการตลาด ดังนั้น กิจกรรมกลางน้ำ ได้แก่ การแปรรูป การเก็บสินค้าในคลังสินค้า การสร้างแบรนด์ บรรจุหีบห่อ

กิจกรรมปลายน้ำ เครือข่ายต้อง มีข้อมูลที่ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนร่วมกัน ไม่มีใครหลอกใครได้ ตัวอย่างภาคี เช่น ร้าน Farmer shop ภาคีเอกชน ภาคีศูนย์กระจาย/การขนส่งกระจายสินค้า ภาคีการสร้างแบรนด์ ภาคีขบวนการสหกรณ์ กิจกรรมปลายน้ำ ได้แก่ การกระจายสินค้าตามช่องทางตลาดต่างๆ ผ่านพันธมิตรธุรกิจ

ปัจจัยที่จะทำให้โซ่อุปทานสำเร็จคือ

1.ทุกคนต้องมีความสัมพันธ์กันมากกว่าการซื้อขายไป คนซื้อมาเจอกับคนขายไม่ได้ถือว่าเป็นภาคีกัน เพราะภาคีคือต้องเป็นระดับ Strategic partners

2. ต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ถ่ายเทเท่ากัน ไม่มีใครหลอกใครได้
3. ผลลัพธ์ต้องมีความตรงกันและคุยกันรู้เรื่อง
4. ความรู้และนวัตกรรมต้องใช้เพื่อลดต้นทุน; ต้องรู้ผู้บริโภคเพราะนวัตกรรมก็สามารถลอกเลียนแบบกันได้

Coach ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แก่เกษตรกร ซึ่งตัว Coach เองก็ต้องเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง และความเชื่อมโยงของกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องมีปฏิทินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกับเกษตรกรที่จะเข้าไปช่วยเหลือ และต้องอาศัยพันธมิตรธุรกิจที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรต้นแบบ ฯลฯ ให้เหมาะสมกับภูมิสังคม ต้นทุนที่เขามีและชีวิตความเป็นอยู่ของเขา

จากนั้นได้มีการให้กรอกข้อมูลโดยให้ความสำคัญจากมากไปหาน้อย (3, 2, 1) ตามความเกี่ยวข้อง หากเจ้าหน้าที่ต้องลงไปส่งเสริมการผลิต การแปรรูปและการตลาด การประเมินสถานการณ์ของกลุ่ม/

ปัจจัย	การผลิต	การแปรรูป	การตลาด	คะแนนรวม
ที่ดิน				
น้ำ				
สภาพดิน				
ปุ๋ย				
สารเคมี				
น้ำมันเครื่อง				
เงินทุน				
เมล็ดพันธุ์				
แรงงาน				
ฐานข้อมูล				
การวางแผน				
ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต				
ความรู้/เทคโนโลยีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว				
เทคโนโลยีโรงสี				

สำหรับตัวแปรต่างๆที่จะเอามาเขียนในกลยุทธ์นั้นจะขึ้นอยู่กับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่จะใช้ด้วย จึงต้องรวบรวมข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจน หากมีการให้คะแนนที่ค่อนข้างสูงในแต่เรื่องของการเข้าไปส่งเสริม

จากนั้นเป็นการระดมความคิดถึงสิ่งที่เจ้าหน้าที่ได้รับระหว่างการฝึกอบรมในภาคบ่ายคือ ซึ่งสิ่งที่ได้รับคือ ได้เห็นตัวอย่างต้นแบบกลุ่ม สหกรณ์ และ ภาควิชาเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานส่งเสริมในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่เอง ที่ต้องเน้นการทำงานเชิงรุกให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ขององค์กร การเข้าพื้นที่ไปคุยกับเกษตรกร การให้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอโดยการทำปฏิทินปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่าย ให้เกษตรกรคิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต การทำให้ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองในการ Coaching เกษตรกร ทั้งในส่วนของการจัดแผนธุรกิจ และการจัดการใช้อุปทานทั้งส่วนต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ การหาภาควิชาเครือข่ายและการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่าย ที่เป็นทั้งกลุ่มเครือข่ายด้านการเงินและเครือข่ายพันธมิตรที่จะทำให้เรามีเครือข่ายที่กว้างขึ้น สิ่งที่ต้องระวังสำหรับเจ้าหน้าที่คือ การทำ SWOT Matrix

ในการฝึกอบรมครั้งที่ 6 - 7 นี้ คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร และ บริษัทจำกัด บางชื่อโรงสีไฟเจียมเมือง สาขาศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยได้ถอดบทเรียนการศึกษาดูงานตามเอกสารแนบ

.....

ผู้บันทึกรายงาน

.....

ผู้ตรวจจรรยาบรรณ

ถอดบทเรียน

การศึกษาฐานข้อมูลการเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธร และ
บริษัทจำกัด บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขาศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
ระหว่างวันที่ 24 – 27 กันยายน 2557

กลุ่มข้าว คุณธรรม	สิ่งที่ได้รับ/เรียนรู้	แนวคิดที่ได้รับ	การวิเคราะห์ด้วย SWOT
	<p>1.การจัดห่วงโซ่ อุปทาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างเครือข่าย - นวัตกรรม <p>การตลาด</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแปรรูป - การผลิตอินทรีย์ - สำรองตลาด/วางแผนการผลิต - มีตลาดล่วงหน้า - สร้างมูลค่าเพิ่ม <p>สินค้า (150สายพันธุ์)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตลาดอริยะ - จากนาถึงหน้าบ้าน - แผนการผลิต <p>การตลาด</p> <p>2.หลักการพึ่งพา ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข - การทำปุ๋ยพึ่งพาตนเองด้านเมล็ดพันธุ์ - การทำปุ๋ยอินทรีย์ - การทำเกษตรยั่งยืน - ภูมิปัญญาท้องถิ่น 	<p>ควรนำไปปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการพึ่งพาตนเอง - แนวคิดสู่ความยั่งยืน อาหารปลอดภัย ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การลดต้นทุนการผลิต -การทำธุรกิจเพื่อสังคม -มีการวิเคราะห์ สถานการณ์ชุมชน -การปลูกข้าวตามorder -การเพิ่มมูลค่าผลผลิตแปรรูป การสร้างมาตรฐาน สร้างนวัตกรรม -นำวิกฤตให้เป็นโอกาส ข้าว 150 สายพันธุ์ ข้าวสามพญาอินทรีย์ ตลาดอริยะ -เอาศาสนามาใช้ในกลุ่ม -ปรับวิถีการบริโภค 	<p>จุดแข็ง</p> <p>ดีล 5 คุณธรรม นำมาปฏิบัติ</p> <p>แหล่งหล่อหลอมความเชื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น</p> <p>สุจริต พึ่งพาตนเอง เก็บเมล็ดพันธุ์</p> <p>ตลาดรองรับแน่นอน</p> <p>มีสวัสดิการกลุ่ม</p> <p>มีการบริหารกลุ่มเข้มแข็ง</p> <p>มีมาตรฐาน</p> <p>การวิเคราะห์ตลาด</p> <p>การสร้างนวัตกรรมใหม่</p> <p>ผลิตภัณฑ์ แปรรูป model มีงานวิจัย</p> <p>ผู้นำกลุ่มมีความรู้และเป็นคนรุ่นใหม่เข้มแข็ง</p> <p>มีผู้นำทางศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมในการบริหารจัดการ</p> <p>มีอุดมการณ์,มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาวนา(อาชีพแห่งบุญ)</p> <p>มีสื่อ วิทยุชุมชน/ไทยพีบีเอส</p> <p>มีเครือข่าย อดีท,NGO,TVบูรพา,GO,สหภาพ ,คนจนเมือง</p>

	<p>-วิถีชุมชน:สุขภาพ ของตนเอง ผู้อื่น; และสิ่งแวดล้อม</p> <p>-การพัฒนาดิน</p> <p>3.การบริหารจัดการ กลุ่ม</p> <p>-ยึดถือศีล 5</p> <p>-ต้องมีความรู้คู่ คุณธรรม</p> <p>-ใช้หลักกรรมมาภิ บาล</p> <p>-มีการตรวจสอบ อย่างมีระบบ</p> <p>-การสังเคราะห์ ตนเอง</p> <p>การกระจายสินค้า</p> <p>-การประชาสัมพันธ์ ทันต่อสถานการณ์, สินค้า, ธรรมมะคติ ธรรมกลุ่ม “ข่อยลิ เห็ดนาไปน้า ปฏิบัติ ธรรมไปด้วย” , ศีล 5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพิ่มมูลค่ามาตรฐาน สินค้า ifoamorganic ตรวจระบบภายใน กลุ่ม</p> <p>4.การสร้าง ความ มั่นคงทางอาหาร</p> <p>-ธนาคารพันธุ์ข้าว 150 สายพันธุ์</p>	<p>-ทำดินให้อุดมสมบูรณ์</p> <p>-ทำนาต้องได้นา(สุขภาพ สุขใจ)</p> <p>-ยิ่งให้ยิ่งได้</p> <p>-ความซื่อสัตย์ ความ เสียสละ การช่วยเหลือ ผู้อื่น</p> <p>-ภูมิคุ้มกัน การปลูก พืชผลผสมผสาน ไม่ยีน ต้น</p> <p>-บูรณาการร่วม สถาบัน ทางสังคม</p> <p>-หลักคิด ประยุกต์กับ พื้นที่</p> <p>ไม่ควรนำไปปฏิบัติ</p> <p>-ไม่เปิดกว้างต่อ หน่วยงานของรัฐ</p>	<p>ใช้เทคโนโลยี</p> <p>จุดอ่อน</p> <p>ความชำนาญของคณะ/ทีม ส่งเสริมใหม่ ไม่พร้อม</p> <p>มาตรฐานกลุ่มสูง (มาตรฐานชาวอินทรีย์/ มาตรฐานธรรมมะ)</p> <p>ขาดผู้สืบทอดอาชีพชาวนา ยังมีภาระหนี้สินกับ ธ.ก.ส.</p> <p>โอกาส</p> <p>ตลาดมีความสนใจเรื่อง คุณภาพ</p> <p>เกษตรกรสนใจเพิ่มขึ้น</p> <p>มีพันธมิตรทางการค้า</p> <p>มีหน่วยงานราชการเข้ามา สนับสนุนยุทธศาสตร์จังหวัด ความน่าเชื่อถือ ในเรื่อง มาตรฐาน ifoamEu/งานวิจัย สกว.</p> <p>อุปสรรค</p> <p>การกีดกันทางการค้าของ ภายนอก(คปท.) ค่าใช้จ่าย ขอรับรองมาตรฐาน(ของ กลุ่ม)</p> <p>ระบบทุนนิยมไม่เอื้อต่อแนว ทางการดำเนินงานของกลุ่ม นโยบายของรัฐไม่เอื้อต่อการ</p>
--	--	--	---

			ผลิตของกลุ่มทำให้สมาชิก เข้าร่วมน้อย กลไกการตลาด ราคาสินค้า พฤติกรรมของผู้บริโภค
บจก.โรงสี บางซื่อโรงสี ไฟ สาขาศรี สะเกษ	สิ่งที่ได้รับ/เรียนรู้	แนวคิดที่ได้รับ	การวิเคราะห์ด้วย SWOT
	<ul style="list-style-type: none"> -การบริหารจัดการของโรงสีข้าวทั้งระบบ -หลักการทำงานยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย -แนวความคิดการทำงานความซื่อสัตย์ -ระบบการบริหารคน -ห่วงโซ่อุปทานระบบบริหารโครงการ -งานที่มีคุณภาพมาจากพนักงานที่มีความสุขและคุณภาพโดยมีการอบรมพนักงานและทำแปลงทดลอง -การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรเพื่อ 	<p>สิ่งที่นำไปใช้</p> <ul style="list-style-type: none"> -แนวทางการพัฒนาการพัฒนาตนเององค์กร เกษตรกร การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากนาหว่านเป็นนาหยอด -ความไว้ใจ จริงใจ ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและเกษตรกร -การให้ความใส่ใจความสำคัญกับทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง/ทำงานที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ -การส่งเสริมบุคลากร/เกษตรกร -การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน -การทำมาตรฐานผลผลิต/การสร้าง 	<p>จุดเด่น</p> <ul style="list-style-type: none"> -บุคลากรภายในมีคุณภาพ มีกิจกรรม CSR -การบริหารจัดการโซ่อุปทานแบบครบวงจร -การสร้างฐานการผลิตที่เข้มแข็งให้ความสำคัญกับเกษตรกร ผู้ผลิต สนับสนุนปัจจัยการผลิต -การพัฒนาองค์กร -การสร้าง/รักษามาตรฐานการผลิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน -ผู้บริหาร/พนักงานเข้มแข็งและใส่ใจต่อเกษตรกร -การมีส่วนร่วมทำงานร่วมกับชุมชน -การค้าที่เป็นธรรมต่อชาวนาผู้ผลิตและความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค

	<p>ทดแทนแรงงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> -การทำมาตรฐานให้เหมาะสมกับความ ต้องการของลูกค้า -การแก้ปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพ/ปรับปรุงคุณภาพข้าวจากต้นทาง(การทำพันธุ์ข้าว) -การสร้างเครือข่ายพันธมิตร -การพัฒนา <p>มาตรฐาน สร้างมาตรฐานที่สูงกว่ากระทรวงพาณิชย์ กำหนด</p> <ul style="list-style-type: none"> -การช่วยเหลือกันระหว่างบริษัทกับเกษตรกร -ให้ความสำคัญกับต้นน้ำ -ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ -แหล่งทุน / สิ่งแวดล้อม <p>สรุป 1.การบริหารจัดการบริษัท/การผลิต</p> <p>2.การสร้างมาตรฐาน</p> <p>3.การปรับแนวคิดของบริษัทตามสถานการณ์</p>	<p>มาตรฐานให้เกษตรกร/คุณภาพสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> -การคัดพันธุ์พืชเองและการอนุรักษ์พันธุ์เอง -การกำหนดมาตรฐานการผลิต -การสร้างเครือข่ายกับเกษตรกร/เชื่อมโยงประสาน บริษัทในพื้นที่ให้มาทำงานกับเกษตรกรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา -การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ -การลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้มีข้อมูลทำงาน -การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการ -การติดตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง -การติดตามสถานการณ์ด้านการเกษตรทั้งในและต่างประเทศ -การปลูกจิตสำนึกว่าอาชีพ “ชาวนา” ไม่ใช่อาชีพต่ำต้อย เพื่อให้เกษตรกรตระหนัก มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ <p>สรุป 1.การสร้างเครือข่าย/เชื่อมโยง</p>	<ul style="list-style-type: none"> -การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน -มีตลาดแน่นอน -ส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ซึ่งสามารถควบคุมได้ <p>โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> -เน้นพัฒนาเมล็ดพันธุ์ เพื่อคุณภาพของผลผลิต -มีแหล่งวัตถุดิบใกล้ๆ -การเปลี่ยนแปลงด้วยการปลูกจิตสำนึกของพนักงานในการส่งเสริมเกษตรกร -สามารถขยายธุรกิจต่อเนื่องไปได้อีก/ตลาดต่างประเทศ -เครือข่ายการตลาด มีเครือข่ายที่เป็นแหล่งผลิต -พนักงานมีความเข้าใจในเป้าหมายขององค์กร -ความทันสมัยของเครื่องจักร -มีรากฐานที่ดี <p>สรุป จุดเด่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.การสร้างมาตรฐานการผลิต 2.การสร้างเครือข่ายเกษตรกร 3.การพัฒนาองค์กร/พนักงาน/บริหารบุคลากร 4.การทำงานร่วมกับชุมชน CSR <p>โอกาส</p>
--	---	---	--

	<p>4. การสร้างเครือข่าย และส่งเสริมทำงาน ร่วมกับเกษตรกร</p> <p>5. การส่งเสริม/พัฒนา พนักงาน</p>	<p>หน่วยงานในพื้นที่</p> <p>2. การส่งเสริมเกษตรกร/ บุคคลากร/เจ้าหน้าที่</p> <p>3. การสร้างมาตรฐาน/ รักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์/ ผลผลิต</p> <p>4. กระบวนการทำนา/การ ผลิต</p> <p>5. การสร้างความ ตระหนักให้เกษตรกร/ คุณธรรมจริยธรรม</p> <p>6. การปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลง</p>	<p>1. การผลิตเมล็ดพันธุ์</p> <p>2. การปรับตัวทางธุรกิจ/การ สร้างแรงจูงใจทางตลาด</p> <p>3. พื้นที่ตั้งของบริษัท</p>
--	---	---	--

บันทึกสรุปรายงาน

งานประกาศเกียรติคุณนักสหกรณ์และสหกรณ์ที่คุณค่าแห่งปี 2557

และการเสวนาวิชาการ “การเรียนรู้สู่การปฏิรูปการสหกรณ์ไทยที่มีสมรรถนะสูง”

วันที่ 17 กันยายน 2557 ระหว่างเวลา 8.30 – 16.00 น.

ณ ห้องประชุมสุธรรม อารีกุล ชั้น 1 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บางเขน

.....

เวทีเสวนาวิชาการ ในหัวข้อเรื่อง “การเรียนรู้สู่การปฏิรูปการสหกรณ์ไทยที่มีสมรรถนะสูง”

คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ ได้กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการปฏิรูประบบสหกรณ์

1. การสร้างคน มีใครบ้างที่เกี่ยวข้อง

- จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกร พ่อค้า ข้าราชการ สหกรณ์บริการ ดูว่าสมาชิกเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกของสหกรณ์จริงหรือเปล่า เข้าใจว่าสหกรณ์ตั้งมาเพื่อใคร สหกรณ์เป็นของใคร

- กระบวนการสหกรณ์ เราทำภายใต้ พ.ร.บ.สหกรณ์มีหน่วยงานองค์การภาครัฐ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ทำอย่างไรจะสร้างคน สร้างข้าราชการ ที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการสหกรณ์ เป็นข้าราชการที่รักสหกรณ์

- ปรับที่ระบบการค้า พ่อค้า นักธุรกิจ ทำอย่างไรจะสร้างพ่อค้าที่มีจิตสำนึกที่จะทำการค้าอย่างเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบ

- นักวิชาการ งานวิจัย เข้ามาเสริมความรู้

2. ระบบการจัดการ เสริมระบบ ที่มีความโปร่งใส และบริหารความเสี่ยง

3. ปรับโครงสร้าง กระจายอำนาจไปสู่พื้นที่ให้มากขึ้น

4. หนุนนวัตกรรมให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

สิ่งสำคัญคือ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องของการสร้างคน สร้างสมาชิก สหกรณ์ สร้างระบบ ประเมินผลข้าราชการใหม่ ดึงส่วนราชการเข้ามามีส่วนร่วมของสหกรณ์อย่างจริงจัง และพ่อค้า นักวิชาการมาช่วยเสริมการสร้างความรู้และความรัก เอื้อเพื่อต่อกันในการขับเคลื่อน สำหรับการปฏิรูปเริ่มต้นจากตัวเองก่อน ทำให้ดี แล้วทำร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย และคำขอเมื่อต้องการเสริมสิ่งใด

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ได้กล่าวว่า หัวใจสำคัญของสหกรณ์คือ การเริ่มต้นจากชุมชนที่มีความเข้มแข็ง “สหกรณ์” เป็นโครงสร้างแบบธุรกิจอันเดียวที่ดีที่สุด เกิดจากรากฐาน

การรวมกัน ช่วยเหลือกัน กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มองเห็นความสำคัญของคน
สิ่งแวดล้อม ความสามัคคี เอื้อเฟื้อซึ่งกันอย่างยั่งยืน

สมรรถนะสูง คือ การมีทักษะและการจัดการ รวมถึงการมีระบบคิด คิดเป็น
ระบบมองเห็นองค์ประกอบทั้งหมด ซึ่งคนที่มีประสบการณ์ชีวิตคือคนที่มีจินตนาการ ส่วนใหญ่
จะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จ โดยนำไปสร้างทักษะการจัดการให้เป็นบันไดทางเดินต่อไป
หัวใจสำคัญอยู่ที่การเรียนรู้ เกิดจากการคิด คิดต่อจากการรับฟัง รับข้อมูล

กระบวนการคิด คือการตั้งคำถามที่ถูกต้องรวมถึงต้องมีจินตนาการ มองเห็นต่อ
ว่าทำอย่างไรจะสำเร็จ มองเห็นสิ่งที่ต้องการเป็นอย่างไร โดยสาวผลไปหาเหตุ สำหรับการ
ปฏิรูปเริ่มจากตัวเราก่อน เปรียบเทียบได้จากในมือเรามีจิ๊กซอร์ชิ้นเล็กๆชิ้นหนึ่งที่สำคัญที่สุด
คือการเรียนรู้ของเรา ของเพื่อนเรา ถ้าเราไม่ช่วยคนอื่นก็ไปต่อไม่ได้เพราะภาพวางไว้แล้ว

สิ่งที่ยืนยันว่า การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนจินตนาการไม่ได้ง่าย ถ้าคุณทำแล้วแล้ว
ลูกหลานไม่ได้สานต่อแสดงว่ายังไม่สำเร็จ

ฐานการผลิตคือฐานของสหกรณ์ของกลุ่มสหกรณ์ที่มีวินัย มีความเชื่อมั่น
ความไว้วางใจกันว่าจะผลิตของที่มีคุณภาพ เราขาดแค่การจัดการ ดังนั้นจึงเป็นจุดสำคัญมาก
ที่จะทำเรื่องการปฏิรูปสหกรณ์ให้มีสมรรถนะสูง การเรียนรู้จึงเป็นหัวใจที่สำคัญซึ่งอยู่ในมือ
ของท่านนั่นเอง

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์ ทำให้เห็นรูปธรรมจากพื้นที่จริง ว่าที่จริงแล้วไม่ใช่
สิ่งที่เป็นอุดมคติทั้งหมด การที่จะทำจุดนั้นได้จะต้องทำอะไรหลายๆอย่างเสริมให้เป็นสมรรถนะ
ที่สูงของสหกรณ์ และการที่สมาชิกของสหกรณ์หวังที่จะมากู้เงินอย่างเดียวหวังใช้สิทธิอย่าง
เดียวแต่ไม่สามารถตอบโจทย์ของการพัฒนาความเข้มแข็งของรากฐานได้

คุณอรุณนรราช ได้พูดถึงว่าสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจคือ “ความเชื่อ”
โดยเชื่อว่า เกษตรอินทรีย์คือทางออกทางเดียวของเกษตรกร และความรู้ที่หาได้จาก
มหาวิทยาลัยหรือการศึกษาดูงานมีเพียงครั้งเดียวแต่สิ่งที่ได้อีกมาจากการที่เราลงมือทำจริง

และยังมองว่าสหกรณ์คือภาคีธุรกิจเราในการขับเคลื่อนซึ่งเป็นธุรกิจในการ
เชื่อมธุรกิจกับตัวเกษตรกรบนพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์

คุณปริญญ์ เพ็งสมบัติ ได้กล่าวถึง การพัฒนาสหกรณ์ที่ผ่านมามาตั้งแต่แรก
จากสหกรณ์มหาทุนเปลี่ยนมาเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์ จากประเภทสหกรณ์ 6 ประเภทมา
เป็น 7 ประเภท โดยใช้แนวนโยบายในการส่งเสริมตั้งแต่การพัฒนาคน คนมีความรู้ ความเข้าใจ
ในการพัฒนาสหกรณ์ พัฒนาความสามารถในการจัดการและส่งเสริมในเรื่องของการให้สินเชื่อ
พัฒนาการต่อสมาชิก ให้สมาชิกสร้างรายได้และวิวัฒนาการการเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน
ส่งเสริมการตลาดและการสร้างเครือข่าย

แนวทางการพัฒนาแผนแรกเน้นให้สหกรณ์ช่วยเหลือตัวเอง ยึดมั่นในคุณค่าของสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง มุ่งมั่นพัฒนาคน พัฒนาคุณภาพสหกรณ์ให้มีความสามารถในการจัดการ รวมทั้งการพัฒนาสนับสนุนในด้านกฎหมายต่างๆ

แผนสองทำนอ.จุฑาทิพย์ มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการสร้างแผนขึ้นมา โดยมุ่งให้สหกรณ์มีคุณค่าเพื่อนำพาให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข เพื่อให้สหกรณ์ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างแท้จริง ในส่วนการพัฒนาโดยสร้างความรู้และความเชื่อมั่นมีการพัฒนาผู้นำ พัฒนาขีดความสามารถในการจัดการสหกรณ์รวมทั้งสร้างความร่วมมือภายใต้ห่วงโซ่คุณค่า

แผนสามมุ่งให้สหกรณ์เป็นคนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกซึ่งการดำเนินการนั้นต่อเนื่องจากแผนที่สอง ซึ่งทางเราและภาคราชการได้ตระหนักไว้ว่าสหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา เราได้มีการผลักดันให้มีการปรับวาระแห่งชาติด้านสหกรณ์ขึ้นมา โดยแผนจะมุ่งให้ประชาชนในภาครับรู้ เข้าใจด้านสหกรณ์พร้อมนำไปใช้ในวิถีชีวิตและการดำเนินงานแท้จริงต่อเนื่องเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย โดยวาระแห่งชาติมียุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

1. การเรียนรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนให้รู้และเข้าใจในคุณค่าและหลักการทิศทางของสหกรณ์ ประโยชน์และสิ่งที่จะเกิดขึ้นไปใช้ โดยที่มุ่งทั้งในภาคการศึกษา รวมถึงกระทรวงศึกษาให้มีหลักสูตรสหกรณ์ในโรงเรียน ส่วนนอกภาคการศึกษาคือในองค์การส่วนท้องถิ่นหรือกลุ่มต่างๆที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันซึ่งไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนกับสหกรณ์ แต่เราเรียนรู้เพื่อที่จะให้สหกรณ์รู้หลักการ วิธี ในการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. เมื่อทางประชาชนรับรู้ เข้าใจ สหกรณ์แล้วเรามุ่งที่จะให้ประชาชนและองค์กรต่างๆนำวิธีการไปใช้โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนกับสหกรณ์และการดำเนินงานไปใช้ในสหกรณ์แห่งเดียวนั้นไม่ได้ต้องมีการร่วมมือจากทั้งทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆนำความรู้ วิธีสหกรณ์ไปปรับใช้ในกลุ่มได้

3. เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ที่นำหลักคิดของสหกรณ์ไปใช้ในกลุ่มของสหกรณ์ เป็นการขายสินค้าปลอดสารพิษเป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมโยง โดยมุ่งเน้นจะพัฒนาสินค้าของกลุ่มต่างๆในสหกรณ์หรือนอกภาคสหกรณ์ พัฒนาด้านการตลาด มีการเชื่อมโยงด้านการตลาด การเงินเข้าด้วยกัน โดยเรามองว่ามีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อที่จะให้สหกรณ์มีความเข้มแข็งได้

4. เรามุ่งเน้นที่จะสร้างสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งขึ้นมา ซึ่งต้องมีความเข้มแข็งภายในก่อนจะต้องดำเนินการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยสหกรณ์จะต้องมีธรรมาภิบาล มีการควบคุมภายในที่ดี มีการบริหารความเสี่ยง เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญที่ทำให้สหกรณ์เข้มแข็งคือ การดำเนินงานที่โปร่งใสสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในแง่ของการบริหารงาน และเพิ่มทักษะ

ในด้านการจัดการ เพื่อที่จะให้สหกรณ์ตอบสนองความต้องการขอสมาชิกได้ และสิ่งสำคัญอีกประการคือต้องมีความรัก ความศรัทธาทางสหกรณ์ด้วย

จากสถิติที่มีส่วนรวมของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นการฝากเงิน 39% และสูงที่สุดเป็นการกู้เงิน 43% แต่ในเรื่องที่เป็นที่หนักใจจริงของสหกรณ์การจัดสินค้าจำหน่าย ในเรื่องของ การรวบรวมผลผลิตไปขายมีส่วนร่วมน้อยมากแค่ 36%

ถ้าเราผลักดันสหกรณ์สร้างการมีส่วนร่วมในสมาชิกได้ จะตอบโจทย์ในการ แก้ไขปัญหาของสมาชิกโดยวิธีการสหกรณ์ แต่สุดท้ายเราจะเลยเรื่องของการบริหารสหกรณ์ บางสหกรณ์มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ ละเลยสมาชิก ควรมุ่งเน้นให้สหกรณ์ดำเนินตามหลัก สหกรณ์อย่างแท้จริงไม่จำเป็นต้องแสวงหากำไร

5. การปฏิรูปทุกภาคส่วน จะต้องทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินการโดยปราศจาก อุปสรรคต่างๆ ซึ่งมุ่งเน้นให้สหกรณ์เป็นศูนย์กลางโดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของเราเข้าไปคลุก คลี้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผนต่างๆ แล้วเอาข้อมูลมาวางแผนร่วมกัน จากนั้นมา เตรียมการก่อนที่จะเข้าไปส่งเสริม กรณีสำรวจ จแนวทาง ระบบวิธีการ หาความรู้เตรียมความ พร้อมของเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่ด้านเราวิเคราะห์มา โดยใช้หลักวิธีการรวมทั้งแนว ททางการพัฒนาต่างๆ แล้วมาวางแผนว่าสัปดาห์นี้สหกรณ์แห่งนี้มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร มี การวางแผนเข้าไปทำงานกับสหกรณ์แต่ละช่วงแต่ละสัปดาห์ เมื่อวางแผนเสร็จแล้วก็เข้าไปใน สหกรณ์โดนใช้วิธีต่างๆ โดยเข้าไปส่งเสริมสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม กลับมาประเมินผลว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร ทำเป็นวงจร

เพราะฉะนั้นจะทำให้ได้รับการแก้ไขปัญหาดตรงจุดกันสหกรณ์และถ้าระบบนี้ คาดว่าเราดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง

ส่วนสหกรณ์ที่มีข้อบกพร่องมี 10% คิดจาก 8,000 สหกรณ์เป็นข้อบกพร่องจา การเงินการบัญชี 714 แห่ง เราจะต้องเข้าไปร่วมกับสหกรณ์เหล่านี้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาละ พัฒนาสหกรณ์ให้มีสมรรถนะที่สูงให้ได้

คุณณาทยา แวรวีรคุปต์ ได้สรุปสั้นๆว่า เรื่องของสหกรณ์สะท้อนความเป็น ประชาธิปไตยคนไทยอย่างมาก สหกรณ์สามารถที่จะมีส่วนร่วมในสังคมของประชาธิปไตยได้ เป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชน สังคม ย่อยๆลงไป เพื่อที่จะเป็นพื้นที่ใน การออกแบบ ชีวิตความเป็นอยู่ จินตนาการ ของผู้คนในสังคมนั้นและยังเป็นผู้ที่สามารถพึ่งพา ตนเองได้ โดยไม่ต้องรอคอยประเพณีนิยมใดๆ ที่จะสามารถคาดหวังได้

การเรียนรู้ที่มีอยู่ไปสู่การพัฒนาปฏิรูปสหกรณ์ที่มีสมรรถนะสูงได้อย่างไร คิด ว่าสมรรถนะสูงที่กระจายออกมาอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมไม่ใช่เฉพาะ 7,000 สหกรณ์ โดย จุดทะเบียนแต่หมายถึงสหกรณ์ที่มีอยู่ร่วมกับคนไทยด้วย จะสามารถเป็นสิ่งที่ตอบโจทย์ในเวลา ที่เราอ่อนแอในตอนนี้ได้อย่างไร

ประเด็นการเสวนาภาคบ่าย เวทีอภิปราย“การเรียนรู้สู่การปฏิรูปการสหกรณ์
ไทยที่มีสมรรถนะสูง”

1. ปัญหาและข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านสหกรณ์มีอะไรบ้าง ที่ต้อง
เร่งแก้ไข

2. ระบบการเรียนรู้การมีโครงสร้างและองค์ประกอบอย่างไร จึงจะสามารถ
เข้าถึงคนในสังคมในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องคุณค่าและหลักสหกรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการ
การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขถ้วนหน้า

3. ตัวแบบ และแนวปฏิบัติที่ดีของระบบการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับสมรรถนะ
ของสหกรณ์ ไปสู่การเป็นองค์การพึ่งพาตนเอง มีความสามารถในการทำหน้าที่เป็นกลไกการ
แก้ปัญหาการประกอบอาชีพและการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชนและเป็นผู้นำ
ในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการสหกรณ์ประกอบด้วยตัว สหกรณ์ทุกอย่างในระบบของเรา
สหกรณ์ที่เข้มแข็งและเป็นสหกรณ์ที่แท้จริง ต้องร่วมทุกกระบวนการในประเภทของสหกรณ์
สหกรณ์มีหลายรูปแบบ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ต้องรักษาในรูปแบบของเงิน เช่น สินเชื่อ การ
ออม ไม่เหมาะที่จะเป็นธุรกิจการขาย เพราะธุรกิจการขาย จะอยู่ในรูปแบบของสหกรณ์
การเกษตร สหกรณ์การตลาด รวบรวมผลผลิตแปรรูปและจำหน่าย สหกรณ์การซื้อ เป็นการ
จัดหาวัสดุ วัตถุดิบปัจจัยการผลิตต่างๆ

สร้างคนให้เข้มแข็งมากกว่า ยึดการช่วยเหลือแบ่งปันกัน เรียนรู้ร่วมกัน ยืนยัน
อุดมการณ์ การบริหารจัดการของสหกรณ์มาจากการมองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
เกษตรกร

-ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คนสหกรณ์มองแต่ปัญหาที่เกิดขึ้น มองเห็นแต่ปัญหาไม่ได้มอง
ที่ตนเอง

-สหกรณ์ต้องทำให้ได้ ต้องรวมกัน มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมโดยรวม

-นโยบายของรัฐ ยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องสหกรณ์

-ควรแยกประโยชน์ส่วนตัวกับส่วนรวม

-องค์กรกลางของสหกรณ์ไทยควรทำหน้าที่เป็นกระทรวงพาณิชย์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ สหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้ชุมชนเห็นความสำคัญ
ผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยทำควบคู่กัน ผ่านกิจกรรมในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

-การเรียนรู้ มีองค์ความรู้

-ปฏิบัติ

-มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์

ตลาดในอนาคต

1. High quality
2. Standard
3. Beautiful packaging
4. High value

สันนิบาตสหกรณ์

1. งบประมาณเพียงพอและกระจายไปส่วนภูมิภาคไม่เพียงพอ
2. องค์ความรู้ต้องอาศัยจากภายนอกจากภายนอกองค์กรเองก็ยังมี
3. ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากองค์กร ไม่ได้รับการติดตามและไม่ชัดเจนในเรื่อง

ของสมรรถนะ ในการจัดการ ระบบคิด

ข้อจำกัดในการพัฒนาสหกรณ์

1. การกลั่นกรองคนสหกรณ์
2. วิชาการมีมากเอามาปรับใช้ไม่เหมาะสม
3. ทรัพยากร/เงินทุน

จะพัฒนาสมรรถนะได้

1. ต้องมีองค์ความรู้
2. การจัดการ การบริหารธุรกิจ
3. ต้องพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. ทำสหกรณ์ให้มีกำไร แต่ไม่ใช้การทำกำไรให้สูงที่สุด

สหกรณ์ควรจะให้ความสำคัญในเรื่องความรู้กับเงินเท่ากันเวลาไปสัมมนา น่าจะส่งสมาชิกเข้าร่วมควรให้ความสำคัญเรื่องของสหกรณ์ สหกรณ์จะเป็นตัวขับเคลื่อน เศรษฐกิจและสังคม

(นางสาวผกาพรรณ วันดี)

เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน

ผู้จัดบันทึกการประชุม

ภาคผนวกที่ 2
ภาพกิจกรรม

ภาพการสัมมนาเชิงวิชาการ
กรอบยุทธศาสตร์และพัฒนาหลักสูตร
การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
วันพุธที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๗
ณ อาคารวิจัยและพัฒนา ชั้น ๖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบการฝึกอบรม
 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืนครั้งที่ 1
 ระหว่างวันที่ 15 - 17 กรกฎาคม 2557
 ณ ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบการฝึกอบรม

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้พัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2

ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2557

ณ โรงแรมมิโด ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบการฝึกอบรม
หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้การพัฒนายั่งยืนครั้งที่ 3-4
ระหว่างวันที่ 13 – 17 สิงหาคม 2557
ณกระทิง คันทรี รีสอร์ท อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี และ
โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

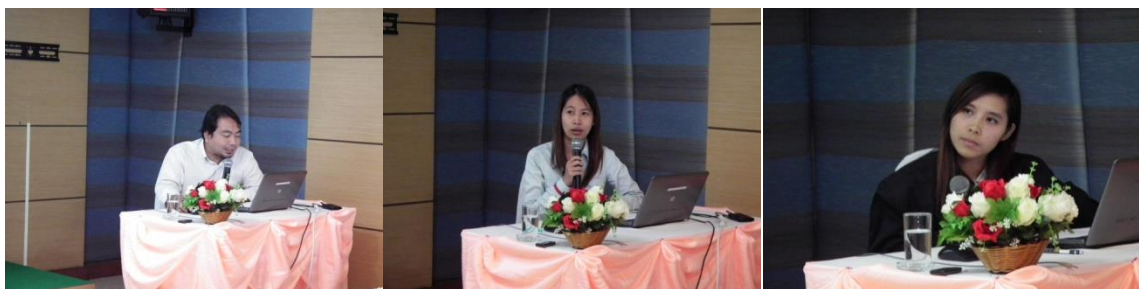
ภาพประกอบเวทีนำเสนอ
 กรอบแนวคิดและการพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่
 ในวันพุธที่ 17 กันยายน 2557
 ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบการฝึกอบรม
 หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ยั่งยืนครั้งที่ 6-7
 ระหว่างวันที่ 22 – 27 กันยายน 2557
 ณ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
 ศูนย์การเรียนรู้ข้าวคุณธรรม จังหวัดยโสธรและ
 บริษัทจำกัด บางซื่อโรงสีไฟเจียเม้ง สาขาศรีสะเกษ อำเภอมือ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพประกอบการฝึกอบรม
การนำเสนอโครงการ Project-Based Learning และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

ภาคผนวกที่ 3

ต้นแบบโครงการ Project-Based Learning

1. ชื่อโครงการ โครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ตำบลเนินปอ และตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม

จังหวัดพิจิตร

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจิตร

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน

4. หลักการและเหตุผล

ตามที่ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน มุ่งรักษา ป้องกัน และคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตร สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน ใช้มาตรการทางภาษีเพื่อบังคับหรือจูงใจให้บุคคลผู้ถือครองที่ดินทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตรฟื้นฟูและส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรมที่ดี และวิถีชีวิตทางการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ในการสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น

ปัจจุบันในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลเนินปอ และตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ซึ่งอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจิตร (ส.ป.ก.พิจิตร) พบว่า มีการใช้สารเคมีในปริมาณมาก เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรสูง อีกทั้งเป็นการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกแปลงเกษตร ซึ่งในปัจจุบันเกษตรกรหันกลับมาตระหนักถึงการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและใส่ใจต่อสุขภาพมากขึ้น แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจิตร (ส.ป.ก.พิจิตร) จึงจัดทำโครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ตำบลเนินปอ และตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรขึ้น เพื่อส่งเสริมและเพิ่มองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ และเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศทั้งในและนอกแปลงเกษตรให้แก่เกษตรกร รวมทั้งเสริมสร้างให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืนต่อไป

5. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจในเรื่องของการทำเกษตรอินทรีย์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
2. เพื่อให้เกษตรกรนำทรัพยากรรอบแปลงเกษตรมาใช้

6. กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลหนองโสน, ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
จำนวน 12 ราย

7. พื้นที่ดำเนินโครงการ

ตำบลเนินปอ, ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

8. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี เริ่มจาก 1 มกราคม 2558 ถึง 31 ธันวาคม 2558

9. วิธีดำเนินงาน

1. ประสานงานในพื้นที่คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ จัดทำเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา

2. ศึกษาบริบทของพื้นที่ สภาพทั่วไปของพื้นที่

3. จัดฝึกอบรม ตามหลักสูตรดังต่อไปนี้

3.1 หลักสูตรการทำนาอินทรีย์

3.2 หลักสูตรการปลูกผักอินทรีย์

3.3 หลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดิน

3.4 หลักสูตรการสร้างเตาอิวาเตะ

3.5 ศึกษาดูงาน 2 ที่

4. ติดตามและประเมินผลโครงการ

10. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	พ.ศ. 2558											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ประสานงานในพื้นที่คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ จัดทำเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา	←→											
ศึกษาบริบทของพื้นที่ สภาพทั่วไปของพื้นที่			←→									
จัดฝึกอบรม ตามหลักสูตรต่อไปนี้ - หลักสูตร การทำนาอินทรีย์ - หลักสูตร การปลูกผักอินทรีย์ - หลักสูตร การปรับปรุงบำรุงดิน - หลักสูตร การสร้างเตาอิวาเตะ					←→							

- ศึกษาดูงาน 2 ที่														
ติดตามและประเมินผลโครงการ														

11. ตัวชี้วัด

ร้อยละ 80 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำวิธีการทำเกษตรอินทรีย์ไปใช้

12. รายละเอียดงบประมาณโครงการ

ที่	รายละเอียดโครงการ	จำนวน (คน)	ระยะเวลา 1	ราคาต่อหน่วย	รวมเป็นเงิน
				(บาท)	(บาท)
1	ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				
	1.1 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	4	2 วัน	150	1,200
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			1,000	1,000
2	ค่าใช้จ่ายระหว่างการฝึกอบรม				
	2.1 ค่าตอบแทนวิทยากร				
	- ค่าบรรยาย	4	6 ชม.	1,200	28,800
	2.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	4	4 วัน	150	2,400
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			2,000	2,000
	2.3 ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เข้าฝึกอบรม				
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	12	4 วัน	240	11,520
	2.4 ค่าตอบแทนสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	12	4 วัน	1,000	4,000
	2.5 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน				
	- ค่าพาหนะ	12	2 วัน	3,000	6,000
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	12	2 วัน	240	5,760
	- ค่าวิทยากร	2	12 ชม.	1,200	14,400
	- ค่าเช่าสถานที่	12	2 วัน	1,000	2,000
	2.6 ค่าวัสดุฝึกอบรม			3,000	3,000
	2.7 ค่าจัดทำรายงานสรุป			2,000	2,000
3	ค่าใช้จ่ายติดตามประเมินผล				

3.1 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
- ค่าเบี้ยเลี้ยง	4	8 วัน	150	4,800
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			3,000	3,000
			รวมทั้งสิ้น	91,880

13. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์
2. เกษตรกรสามารถใช้ทรัพยากรรอบแปลงเกษตรได้อย่างคุ้มค่า
3. เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

1. **ชื่อโครงการ** การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ภายใต้โครงการฝึกอบรม หลักสูตร การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร ผู้การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. หน่วยรับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุโขทัย (ส.ป.ก.สุโขทัย)

2.2 หน่วยงานสนับสนุน

2.2.1 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุโขทัย

2.2.2 สถานีพัฒนาที่ดินสุโขทัย

2.2.3 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัด

สุโขทัย

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

น.ส.วรัญญา บุญมาก ตำแหน่ง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

และกลุ่มพัฒนายุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสุโขทัย

4. หลักการและเหตุผล

(4.1) ที่มา

พันธุ์ข้าว เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับแรกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโดยไม่ต้องเพิ่มต้นทุนการผลิต ในอดีตชาวนาจะคัดเลือกพันธุ์ข้าวปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ปลูก สืบทอดผ่านวิถีชีวิตตามภูมิสังคม โดยชาวนาจะคัดเลือกพันธุ์ข้าวและเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองคือ “ข้าวสายพันธุ์พื้นเมือง” ซึ่งมีความหลากหลายของสายพันธุ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสภาพพื้นที่ การเลือกชนิดพันธุ์ข้าวปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวนาซึ่งเป็นการรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมข้าวให้คงอยู่โดยชาวนาจะปลูกข้าวไว้ในพื้นที่ดอน พื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขา ส่วนพื้นที่ลุ่มจะปลูกข้าวนาสวน และพื้นที่น้ำท่วมถึงจะปลูกข้าวขึ้นน้ำ ภูมิปัญญาดังกล่าว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 ส่วนราชการได้มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวตามหลักวิชาการและส่งเสริมให้ชาวนาปลูกเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้รูปแบบการทำนาจึงถูกปรับเปลี่ยนเป็นการทำนาเชิงพาณิชย์ ที่เน้นให้ได้ปริมาณผลผลิตสูง โดยพันธุ์ข้าวที่นำมาปลูกมีการปรับปรุงพันธุ์เพื่อคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่มีน้ำหนักรวมสูง ให้ปริมาณมาก ปลูกได้ตลอดปี ใช้เวลาปลูกหรืออายุข้าวสั้นเพื่อให้ได้ผลผลิตเร็วตามต้องการและมีความต้านทาน โรคและแมลงต่อสภาวะสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น การคัดเลือกพันธุ์ข้าวปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในรูปแบบเดิมจึงเริ่มลดน้อยลง ไม่ได้มีการคัดพันธุ์ข้าวอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทำให้ข้าวที่ปลูกมีการปะปน เกิดการกลายพันธุ์ จนกระทั่งต้องเปลี่ยนพันธุ์ข้าวปลูก หรือต้องไปหาซื้อเมล็ดพันธุ์จากภายนอกแทนการเก็บเมล็ด

พันธุ์ไว้ใช้เอง ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุน การผลิตและทำให้เกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อกำหนดการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจรายสินค้า (Zoning) เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการใช้แผนการตลาดนำการผลิต (Supply Chain) จนถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า (Value Added) จนสามารถพัฒนาการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ จังหวัดสุโขทัยเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มซึ่งมีแม่น้ำยมไหลผ่าน ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว มีเนื้อที่ 1,342,299 ไร่ (ร้อยละ 37.62) (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด, 2556) สามารถจำแนกความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ดังนี้ เขตเหมาะสมมาก (S1) 216,090 ไร่ เขตเหมาะสมปานกลาง (S2) 889,733 ไร่ เขตเหมาะสมน้อย (S3) 22,191 ไร่ เขตไม่เหมาะสม (N) 214,285 ไร่ และข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่หารายได้สูงสุดของจังหวัด คิดเป็นมูลค่าผลผลิตของข้าวนาปี 5,676 ล้านบาท และข้าวนาปรัง 5,969 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัด, 2556)

(4.2) สภาพปัญหา/ความต้องการ

พื้นที่ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ถือเป็นพื้นที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (S1) มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา มีเนื้อที่ 36,693 ไร่ ประชากรรวมทั้งสิ้น 5,062 ราย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุโขทัยได้จัดที่ดินให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลวังทองแดงเข้าทำประโยชน์ จำนวน 1,046 รายเนื้อที่ 20,692 ไร่ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ได้ดำเนินโครงการจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ในการพัฒนาเกษตรกรและการพัฒนาอาชีพ อีกทั้งได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่การก่อสร้างทางคมนาคมพัฒนาแหล่งน้ำโดยการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตรขนาด 200 ไร่ เพื่อกักเก็บน้ำและระบายน้ำลงสู่คลองธรรมชาติด้วย แต่ผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันพบว่าเกษตรกรยังขาดการบูรณาการองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ ขาดการเก็บเมล็ดข้าวพันธุ์ดี ต้องซื้อจากภายนอกชุมชน ปัญหาการใช้สารเคมีเพื่อต้องการเพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองต่อโครงการรับจำนำข้าว แต่ปริมาณผลผลิตที่ได้มีปริมาณต่ำ (50-70 ถัง/ไร่) ข้าวไม่มีคุณภาพ จึงส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตต่ำไปด้วย อีกทั้งปัจจัยสนับสนุนการผลิตด้านปริมาณน้ำก็ไม่มีเพียงพอในฤดูแล้ง เนื่องจากสภาพคลองตื้นเขิน เหตุดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ และนำไปสู่การขาดความมั่นคงในอาชีพ

(4.3) ความเร่งด่วน

เพื่อให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรให้เหมาะสมตามภูมิสังคม โครงการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เพื่อให้

สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกษตรกรมีชุดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ มีการประเมินเพื่อคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตโดยไม่ต้องเพิ่มต้นทุนการผลิต ถ้ามีการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ มีความต้านทานต่อโรคและแมลง มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น จนถึงสามารถเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดสามารถตัดสินใจในวางแผนการผลิตในแต่ละฤดูกาล ก็จะสามารถยกระดับรายได้เกษตรกรและส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้และประกอบอาชีพเกษตรกรรวมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 5.1 เพื่อเกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 5.2 เพื่อเกษตรกรสามารถคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 5.3 เพื่อเกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องตามลักษณะประจำพันธุ์ข้าวในแต่ละฤดูกาลผลิตได้

6. สถานที่ดำเนินการ

แปลงต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน หมู่ที่ 1 ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

7. เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน 10 ราย โดยคัดเลือกเกษตรกรผู้ผ่านการเข้าร่วมในโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการลดต้นทุนการผลิต และหลักสูตรโรงเรียนชาวนา

8. วิธีการดำเนินงาน

8.1 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา

8.2 ประชาสัมพันธ์และชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน โครงการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจร่วมกัน

8.3 การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ ดังนี้

8.3.1 หลักสูตร การปรับปรุงพันธุ์ข้าว

8.3.2 หลักสูตร เทคนิคการคัดเลือกพันธุ์ข้าว

8.3.3 หลักสูตร การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้ขยายพันธุ์ใน
ฤดูต่อไป

8.3.4 การจัดเตรียมแปลงต้นแบบ เนื้อที่ประมาณ 2 งาน

8.3.5 การติดตามและประเมินผลโครงการ

9. ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มเดือนมีนาคม – เดือนธันวาคม 2558

10. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือน)									
	มี.ค. 58	เม.ย. 58	พ.ค. 58	มิ.ย. 58	ก.ค. 58	ส.ค. 58	ก.ย. 58	ต.ค. 58	พ.ย. 58	ธ.ค. 58
1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและ ตั้งเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ พื้นที่ศึกษา	←→									
2. ประชาสัมพันธ์และชี้แจงแนวทาง การดำเนินงาน โครงการ	←→									
3. การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร										
3.1 หลักสูตรการปรับปรุงพันธุ์ข้าว		←→								
3.2 หลักสูตรเทคนิคการคัดเลือก พันธุ์ข้าว		←→								
3.3 หลักสูตร การผลิตเมล็ดพันธุ์ ข้าวและการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว			←→						→	
3.4 การเตรียมแปลงต้นแบบ			←→							
3.5 การติดตามและประเมินผล โครงการ									←→	→

11. ตัวชี้วัด

- เกษตรกรร้อยละ 70 สามารถคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเองได้
- เกษตรกรร้อยละ 70 สามารถเลือกพันธุ์ข้าวที่จะปลูกในฤดูกาลการผลิตของตนเองได้

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 5.2 เกษตรกรสามารถคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 5.3 เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องตามลักษณะประจำพันธุ์ข้าวในแต่ละฤดูกาลผลิตได้

13. งบประมาณ

ที่	รายละเอียด	จำนวน (คน)	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมเป็นเงิน (บาท)
1	ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				1,900
	- ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่	3	2 วัน	150	900
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	2 วัน	500	1,000
2	ค่าใช้จ่ายระหว่างการฝึกอบรม				25,800
	- ค่าตอบแทนวิทยากร	3	12 ชั่วโมง	1,200	14,400
	- ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่	3	2 วัน	150	900
	- ค่าอาหารกลางวันเกษตรกร	10	2 วัน	100	2,000
	- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม เกษตรกร	10	2 วัน	50	1,000
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	3 วัน	500	1,500
	- ค่าสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	-	2 วัน	500	1,000
	- ค่าวัสดุเตรียมแปลงทดลอง	-	-	-	5,000
3	ค่าใช้จ่ายหลังการฝึกอบรม				5,750
	- ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่	3	5 วัน	150	2,250
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	5 วัน	500	2,500
	- ค่าจัดทำรายงานสรุปผลโครงการ	-	2 เล่ม	500	1,000
งบประมาณรวมทั้งสิ้น					33,450

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สามารถถัวจ่ายได้ตามระเบียบกระทรวงการคลัง

1. **ชื่อโครงการ** ปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มผลผลิต ภายใต้โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี
2. วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี
3. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
4. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุทัยธานี

3. ผู้ดำเนินการ

นางศิริพร อภิเดช นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี (ส.ป.ก.อุทัยธานี)

4. หลักการและเหตุผล

ภายใต้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๙ และ(ฉบับที่ ๓) ๒๕๓๒ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.) มีภารกิจในการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือเกษตรกรมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาด้านการเกษตร และนอกการเกษตร ตามสภาพท้องถิ่นนั้นๆ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของเกษตรกร กลุ่มองค์กร สหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายสนับสนุนให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความยั่งยืนในการดำเนินชีวิต ภายใต้ภารกิจงานพัฒนาอาชีพและพัฒนารายได้

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี (ส.ป.ก.อุทัยธานี) ได้บูรณาการแผนงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลป่าอ้อ (อบต.ป่าอ้อ) ตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่เป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของอาชีพภาคเกษตร ชุมชนและสังคม ผ่านกลไกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปราชญ์เกษตร โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ เพื่อสร้างและพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินให้เป็น Smart Farmer ต่อไป ซึ่งมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสให้

เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ สร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและทักษะในการผลิต เพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกร อันจะนำไปสู่ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และมีความยั่งยืนในการดำเนินชีวิต

เกษตรกรเขตปฏิรูปที่ดินตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ประกอบอาชีพทำไร่ เป็นส่วนใหญ่ได้แก่ ไม้ลำปะหลัง ร้อยละ ๖๒.๑๕ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ ๒๗.๕๐ และอ้อยโรงงาน ร้อยละ ๕.๓๕ ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ส่วนอาชีพอื่น ได้แก่ การทำนาและทำสวนไม้ผลบ้าง เพียงเล็กน้อย (แผนแม่บทการพัฒนาในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลป่าอ้อฯ ๒๕๕๐) สำหรับเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลัง จะใช้วิธีการปลูกแบบดั้งเดิมๆ ไม่มีการปรับปรุงวิธีการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ น้อย และไม่มีการตรวจสอบคุณภาพดินก่อนการใส่ปุ๋ยบำรุงดิน จึงทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงเกินจริง ซึ่งหากดำเนินการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกมันสำปะหลัง โดยวิธีการปลูกมันสำปะหลังแบบระบบน้ำหยด มีการจัดการดินก่อนใส่ปุ๋ย ผลิตสารไล่แมลงและบำรุงมันสำปะหลังใช้เอง จะทำให้เกิดกระบวนการผลิตมันสำปะหลังที่ให้ผลผลิตต่อไร่ สูงขึ้นและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี (ส.ป.ก.อุทัยธานี) จึงได้จัดทำโครงการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มผลผลิต ภายใต้โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการใช้ระบบน้ำหยดในแปลงมันสำปะหลัง
2. เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการปลูกมันสำปะหลังให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น
3. เพื่อให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง

6. สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการกลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลัง หมู่ที่ 8 ตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

7. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 12 ราย ซึ่งผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี ภายใต้โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ 2558

8. วิธีดำเนินการ

- 8.1 จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ

6.การสรุปผล และติดตามผล การดำเนินงาน																			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. รายละเอียดงบประมาณของโครงการ

งบประมาณดำเนิน โครงการพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัด
อุทัยธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จำนวน 168,250.- บาท (หนึ่งแสนหกหมื่นแปดพันสอง
ร้อยห้าสิบบาทถ้วน) โดยค่าใช้จ่ายทุกรายการใช้จ่ายตามความเป็นจริงและภายในวงเงินที่ได้รับ
อนุมัติ

รายการ	จำนวนหน่วย (คน)	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมเป็นเงิน (บาท)
1. ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				
ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
2. ค่าใช้จ่ายระหว่างการฝึกอบรม				
2.1 ค่าตอบแทนวิทยากร				
- ค่าบรรยาย	4 คน	12 ชม.	600.-	7,200.-
- ค่ายานพาหนะ หรือน้ำมัน เชื้อเพลิง				
2.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ผู้จัดฝึกอบรม				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่	3 คน	3 วัน	150.-	1,350.-
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1 คัน	3 วัน	800.-	2,400.-
2.3 ค่าใช้จ่ายผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม				
- ค่าอาหารกลางวัน	12 คน	2 วัน	100.-	2,400.-
- ค่าอาหารว่าง เครื่องดื่ม	12 คน	4 มื้อ	25.-	1,200.-
2.4 ค่าตอบแทนสถานที่และ				

โสตทัศนอุปกรณ์				
2.5 ค่าใช้จ่ายการศึกษาดูงาน				
- ค่าเช่าเหมาพาหนะเดินทาง				
- ค่าอาหารกลางวัน	12 คน	1 วัน	100.-	1,200.-
- ค่าอาหารว่าง เครื่องดื่ม	12 คน	2 มื้อ	25.-	600.-
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1 คัน	1 วัน	1,000.-	1,000.-
- ค่าสถานที่และวิทยากร	1 คน	6 ชม.	600.-	3,600.-
2.6 ค่าวัสดุฝึกอบรม				
- ค่าวัสดุวางระบบน้ำแปลงทดลอง	12 คน		11,600.-	139,200.-
2.7 ค่าจัดทำสรุปรายงานผลการฝึกอบรม				
2.8 ค่าจัดทำคู่มือบันทึกผลการทำกิจกรรมของเกษตรกร	12 คน	1	100	1,200.-
3. ค่าใช้จ่ายติดตามผลดำเนินงาน				
กิจกรรมหลังการฝึกอบรม				
3.1 ค่าตอบแทน				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง	3 คน	10 วัน	150.-	4,500.-
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1 คัน	10 วัน	500.-	5,000.-
3.2 ค่าจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ				1,000.-
			รวมทั้งสิ้น	168,250.-

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรได้รับความรู้ในการใช้ระบบน้ำหยดในแปลงมันสำปะหลัง
2. เกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการปลูกมันสำปะหลังแบบประณีต
3. เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงได้

13. ตัวชี้วัด

1. เชิงปริมาณ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำความรู้ที่ได้รับปรับใช้กับตนเองได้

ร้อยละ 80

2. เชิงคุณภาพ ร้อยละ 80 ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม มีผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น

1. ชื่อโครงการ โครงการผลิตข้าวอินทรีย์

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ผู้ดำเนินการ นางสาวจุฑาทิพย์ เสนิงส์ ณ อยุรยา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

4. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่ห่วงใยต่อสุขภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงคำนึงถึงความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้สารเคมีเริ่มถูกปฏิเสธและกีดกัน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่เข้าสู่ระบบการผลิตแบบอินทรีย์ได้รับความสนใจมากขึ้น

ข้าว ถือเป็นพืชอีกชนิดหนึ่ง ได้รับความนิยมนิยม มีเกษตรกรหลายรายปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อเข้าสู่ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์นั้นเป็นการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด เป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารเร่งการเจริญเติบโต สารกำจัดวัชพืช ยากำจัดศัตรูพืชและแมลง เป็นต้น การผลิตข้าวอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่ปลอดภัยจากสารพิษแล้ว ยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย เพราะเมื่อมีการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์แล้ว จึงไม่มีต้นทุนที่เกิดจากสารเคมีเกิดขึ้นอีก และนอกจากนั้นเกษตรกรผู้ผลิตก็จะมีสุขภาพดี แข็งแรง ถือเป็นการพัฒนาเกษตรกรแบบยั่งยืนอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ส.ป.ก. ฉะเชิงเทรา จึง ได้คัดเลือกกลุ่มเกษตรกร จาก หมู่ 7 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 ราย ซึ่งมีความต้องการเตรียมความพร้อม และปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวจากเดิมเข้าสู่การผลิตข้าวในระบบอินทรีย์ เพื่อเข้าร่วม “โครงการผลิตข้าวอินทรีย์” ปัจจุบันเกษตรกรกลุ่มนี้ ปลูกข้าวข้าวนาปี พันธุ์หอมมะลิ 105 ข้าวเหนียว กข 6 โดยในโครงการนี้จะมีการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ ในการผลิตข้าวอินทรีย์พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ได้ต่อไป

5.วัตถุประสงค์โครงการ

5.1 เพื่อให้ความรู้ ทักษะแก่เกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์

5.2 เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์

5.3 เพื่อให้เกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์

6.สถานที่ดำเนินการ

อบรม ณ ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนายวสามัคคี หมู่ที่ 19 ตำบลท่ากระดาน

อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

7.เป้าหมาย

เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน หมู่ 19 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 ราย

8. วิธีดำเนินการ

- 8.1 สำรวจความต้องการของเกษตรกร
- 8.2 เปิดเวทีประชาคม ชี้แจง
- 8.3 รับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
- 8.4 จัดทำหลักสูตร เขียนโครงการ
- 8.5 ประสานงานเกษตรกรกับเกษตรกร จัดเตรียมสถานที่ วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม
- 8.6 ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนดการ
- 8.7 ติดตามประเมินผล
- 8.8 รายงานผลการดำเนินงาน โครงการ

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินงาน โครงการ 3 ช่วง

- ช่วงที่ 1 อบรม
- ช่วงที่ 2 ปลูกข้าว
- ช่วงที่ 3 เก็บเกี่ยว และสรุปผล

10. แผนการดำเนินการ

กิจกรรม	แผนการดำเนินงาน												หมายเหตุ
	ไตรมาสที่ 1 (ปี 57)			ไตรมาสที่ 2 (ปี 58)			ไตรมาสที่ 3 (ปี 58)			ไตรมาสที่ 4 (ปี 58)			
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
ช่วงที่ 1					←→								
ช่วงที่ 2								←→					
ช่วงที่ 3												←→	

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 12.1 เกษตรกรมีความรู้ ทักษะในการผลิตข้าวอินทรีย์
- 12.2 เกษตรกรมีความพร้อม และสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์

12.3 เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวที่เป็นอินทรีย์

13. ตัวชี้วัดดำเนินงานโครงการ

จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมมีการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

1. ชื่อโครงการ ส่งเสริมการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน GAP

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

2.2 หน่วยงานสนับสนุน

1. สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี

2. สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี

3. กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหน่อไม้ฝรั่งที่ให้คุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน GAP

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

นางสาวนิรชร พรีดภู เจ้าหน้าทีปฏิรูปที่ดิน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลพบุรี

4. หลักการและเหตุผล

การคัดเลือกพื้นที่ดำเนิน โครงการส่งเสริมการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน GAP เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเกาะรัง อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีการปลูกหน่อไม้ฝรั่งแต่เกษตรกรยังขาดความรู้ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งอย่างถูกวิธีตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม การเตรียมแปลง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต และด้านการตลาด ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตสูง สินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการทำให้ขายได้ราคาถูก ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้สิน มีการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ชุมชนเมือง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส.ป.ก.ลพบุรี จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน GAP เพื่อร่วมกันพัฒนาเกษตรกรในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งอย่างถูกวิธี ด้านการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ มีข้อมูลใน ด้านต่างๆ ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งอย่างถูกวิธี ทำให้เกษตรกรผลิตสินค้าได้มาตรฐาน มีคุณภาพ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนต่อไป

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่เกษตรกรในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

GAP

2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตหน่อไม้ฝรั่งคุณภาพสูง
3. เพื่อยกระดับการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน GAP

6. สถานที่ดำเนินการ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 เกษตรกรธรรมชาติทานตะวันทอง เลขที่ 132 หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะรัง อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

7. เป้าหมาย

เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 เกษตรกรธรรมชาติทานตะวันทอง ในเขตปฏิรูปที่ดิน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะรัง อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี รวม 10 ราย ในพื้นที่ดำเนินการแปลงสาธิตจำนวน 1 ไร่

8. วิธีดำเนินการ

ให้ความรู้ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐาน GAP และส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตหน่อไม้ฝรั่งคุณภาพสูง เพื่อยกระดับการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน GAP ใช้การบรรยาย สาธิต ปฏิบัติ และศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่ม และอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพ
2. ประสานงานเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย สถานที่ วิทยากร และผู้เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมและจัดทำแปลงสาธิตการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพ
4. ดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้
5. ศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกรผลิตหน่อไม้ฝรั่งที่ประสบความสำเร็จ
6. มีการจัดบันทึกข้อมูลและการสรุปข้อมูล
7. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการทุก ๓ เดือน
8. การสรุปผลการดำเนินโครงการฯ

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ปี เริ่มจาก 1 เดือนตุลาคม 2557 ถึง 30 เดือนกันยายน 2558

10. แผนการดำเนินงาน

แผนการและกิจกรรมดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

<p>4. ดำเนินการ ฝึกอบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับ - การผลิต หน่อไม้ฝรั่งตาม มาตรฐาน GAP - การคัดเลือก พันธุ์ที่เหมาะสม การเตรียมแปลง การดูแลรักษา เกี่ยวกับแมลง การใส่ปุ๋ย การ กำจัดวัชพืช การ เก็บเกี่ยวผลผลิต และด้าน การตลาด</p>	←	→											
<p>5. ศึกษาดูงาน กลุ่มเกษตรกร ผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ที่ประสบ ความสำเร็จ</p>			↔										
<p>๖. มีการจด บันทึกข้อมูลและ การสรุปข้อมูล</p>	←									→			
<p>๗. ติดตาม ความก้าวหน้า ของโครงการ</p>						↔							
<p>๘. การสรุปผล การดำเนิน โครงการฯ</p>									↔				

11. รายละเอียดงบประมาณของโครงการ

งบประมาณทั้งสิ้น บาท () ดังนี้

ที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	จำนวน (คน)	จำนวน	ราคาต่อ หน่วย	รวมเป็นเงิน
1	ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				
	ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่	2	คน		ครั้ง/ หลักสูตร
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	2	คน		ครั้ง
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1	คัน		ครั้ง
2	ค่าใช้จ่ายระหว่างการฝึกอบรม				
	2.1 ค่าตอบแทนวิทยากร		คน		ครั้ง
	- ค่าบรรยาย		คน		ครั้ง
	- ค่าพาหนะหรือค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		คัน		ครั้ง
	2.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้จัดฝึกอบรม	3	คน		ครั้ง
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง	3	คน		ครั้ง
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1	คัน		ครั้ง
	2.3 ค่าใช้จ่ายผู้เข้ารับการฝึกอบรม				
	- ค่าอาหารกลางวัน	1	มือ/วัน		
	- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	2	มือ/วัน	25	บาท/มือ
	2.4 ค่าสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	500	บาท		
	2.5 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน				
	- ค่าเช่าเหมาพาหนะในการเดินทาง				
	- ค่าอาหารกลางวัน				
	- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม			25	บาท
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1	คัน		ครั้ง
	- ค่าสถานที่และวิทยากร			500	บาท
	2.6 ค่าวัสดุฝึกอบรม				
	- ป้ายประชาสัมพันธ์				
	2.7 ค่าจัดทำรายงานสรุป				
	2.8 ค่าจัดทำรายงานคู่มือบันทึกกิจกรรมเกษตรกร				
3	ค่าใช้จ่ายติดตามผลการดำเนินงานหลังการ				

	ฝึกอบรม				
	3.1 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง				
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สามารถถ่วงจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังได้

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

GAP

2. เกษตรกรสามารถผลิตหน่อไม้ฝรั่งคุณภาพสูง

3. เกษตรกรสามารถผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน

4. ส.ป.ก.ลพบุรี จะได้มีเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

GAP

1. ชื่อโครงการ เตรียมความพร้อมเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเข้าสู่กระบวนการระบบอินทรีย์

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรี (ส.ป.ก.ราชบุรี)

2.2 หน่วยงานสนับสนุน

1. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดราชบุรี

2. สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

นายประเดช พุฒจันทร์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรี

4. หลักการและเหตุผล

มะม่วงเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งในปี 2555 ประเทศไทยมีการส่งออกมะม่วงถึง 74,0619 ตัน มูลค่าการส่งออกรวม 2,406 ล้านบาท ทั้งนี้พื้นที่ในเขตตำบลแก้มอัน อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี มีเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเป็นพืชหลัก จำนวนถึง 4,689 ไร่ ผลผลิต 9,465 ตัน มูลค่ากว่า 236 ล้านบาท ซึ่งพบว่าเป็นกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงเดิมที่ปลูกกันมากกว่า 15-20 ปี และพบแนวโน้มว่าในอนาคตพื้นที่การปลูกมะม่วงอาจเท่าเดิมหรือลดลง น้อยลง เพราะภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยมีอายุที่มากขึ้น แต่ความต้องการของตลาดจะเพิ่มขึ้น เพราะมีการเปิด AEC ในปี 2558 โดยที่จะมีการยกระดับมาตรฐานสินค้าที่สูงขึ้น ผู้บริโภคจะหันมาใส่ใจการบริโภคมากขึ้น ทำให้ภาคเกษตรเองก็ต้องพัฒนาผลผลิตให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค แต่ในทางกลับกันเกษตรกรยังคงปลูกมะม่วงด้วยวิธีเดิม ๆ ที่อาศัยสารเคมีเป็นตัวหลักในการเพาะปลูก จึงทำให้มีผลกระทบระยะยาวต่อทั้งผู้บริโภคและต่อตัวเกษตรกรเอง และยังมีผลกระทบต่อธรรมชาติเป็นอย่างมาก

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เกษตรกรมีความคิดที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและธรรมชาติ ด้วยการผลิตมะม่วงระบบอินทรีย์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแปลงตัวอย่างในการเรียนรู้และทดลองเปรียบเทียบ ถึงผลผลิตที่ได้คุณภาพและการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของต้นทุนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรี จึงได้จัดทำโครงการเตรียมความพร้อมเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเข้าสู่กระบวนการระบบอินทรีย์ ควบคู่กับการศึกษา ทดลอง ในแปลงตัวอย่าง เพื่อที่จะพัฒนาการปลูกมะม่วงระบบอินทรีย์ที่มีคุณภาพ สู่ความต้องการของตลาดได้

5. วัตถุประสงค์

5.1 เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบอินทรีย์ให้กับเกษตรกร

5.2 เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม และการฝึกปฏิบัติจริงในแปลงเรียนรู้

5.3 เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรในการทำเกษตรระบบอินทรีย์

6. วิธีดำเนินการ

- 6.1 สำรวจความต้องการและการพัฒนาอาชีพด้านการปลูกมะม่วงด้วยระบบอินทรีย์
- 6.2 เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาสู่ระบบอินทรีย์
- 6.3 จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเกษตรกร พร้อมเขียนโครงการ ฯ
- 6.4 ประสานงานเกษตรกร สถานที่ วิทยากร และผู้เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม
- 6.5 ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนดการ และศึกษาดูงาน
 - 6.5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบอินทรีย์
 - 6.5.2 หลักการทำระบบอินทรีย์
 - 6.5.3 การใช้วิธีสมุนไพรในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
 - 6.5.4 เทคนิคการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ
 - 6.5.5 การจัดการระบบอินทรีย์ในแปลงเกษตร
- 6.6 ร่วมทำแปลงสาธิตในแปลงสาธิตของเกษตรกรเพื่อการศึกษา ทดลอง และเปรียบเทียบ
- 6.7 ร่วมจัดทำปฏิทินการติดตามและประเมินผลโครงการของเกษตรกร โดยคณะทำงาน

7. เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ปลูกมะม่วงเพื่อการส่งออกบ้านหนองปากซ้อ หมู่ที่ 6 ตำบลแก้มอัน อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 ราย

8. พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 6 ตำบลแก้มอัน อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีและ สถานที่ศึกษาดูงาน

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2558

10. แผนการดำเนินงาน

แผนการและกิจกรรมดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 255๘

กิจกรรม	ปีงบประมาณ 255๘												หมายเหตุ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1.สำรวจความต้องการ และการพัฒนาอาชีพด้าน การปลูกมะม่วงด้วย ระบบอินทรีย์	←→												
2.เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ถึงความเป็นไป ได้สู่การพัฒนา ระบบอินทรีย์	←→												
3. จัดทำหลักสูตรการ ฝึกอบรมเกษตรกร พร้อมเขียนโครงการ ฯ		←→											
4. ประสานงานเกษตรกร สถานที่ วิทยากร และ ผู้เกี่ยวข้องในการ ฝึกอบรม		←→											
5.ดำเนินการฝึกอบรม ตามกำหนดการ และ ศึกษาดูงานและร่วมทำ แปลงสาธิต			←→										
6.ร่วมจัดทำปฏิทินการ ติดตามและประเมินผล โครงการของเกษตรกร โดยคณะทำงาน							←→						

11. งบประมาณ

รายการ	จำนวน หน่วย (คน)	จำนวน วัน/มือ	ราคาต่อ หน่วย	รวมเป็นเงิน
1. ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				
ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
2. ค่าใช้จ่ายระหว่างการจัดฝึกอบรม				
2.1 ค่าตอบแทนวิทยากร				
- ข้าราชการ				
- บุคคลภายนอก				
2.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้จัดฝึกอบรม				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
2.3 ค่าใช้จ่ายผู้เข้ารับกรฝึกอบรม				
- ค่าอาหารกลางวัน				
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม				
2.4 ค่าตอบแทนสถานที่และ โสตทัศนูปกรณ์				
2.5 ค่าใช้จ่ายการศึกษาดูงาน				
- ค่าเช่าเหมาพาหนะเดินทาง				
- ค่าอาหารกลางวัน				
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
- ค่าสถานที่และวิทยากร				
2.6 ค่าวัสดุฝึกอบรม				
3. ค่าใช้จ่ายติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมหลังการฝึกอบรม				
3.1 ค่าตอบแทน				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
รวมทั้งสิ้น				

หมายเหตุ งบประมาณสามารถจ่ายได้ตามความจำเป็น

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์มากขึ้น
2. เกษตรกรสามารถนำเอาความรู้เกี่ยวกับระบบอินทรีย์ที่ถูกต้องและเหมาะสมไปปรับใช้ในพื้นที่ได้
3. เกษตรกรมีความคิดริเริ่มที่จะปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบอินทรีย์มากขึ้น

13. ตัวชี้วัดผลดำเนินงานโครงการ

1. จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นและนำไปปรับใช้ในแปลงเกษตรของตนเองได้ ไม่น้อยกว่า 70 %
2. เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถลดต้นทุนและปัจจัยการผลิตได้ ไม่น้อยกว่า 30 %

1. ชื่อโครงการ การผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร

กรณีศึกษา เขตปฏิรูปที่ดินตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวลลิตา พาณิชกรกุล ตำแหน่ง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. หลักการและเหตุผล

พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก พื้นที่ที่มีศักยภาพที่อุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและเป็นแหล่งผลิตข้าวเพื่อบริโภคตามมาตรฐาน GAP โดยการทำนาสามารถแบ่งวิธีการผลิตออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การปลูกข้าวเพื่อขายข้าวให้กับโรงสีข้าว โดยที่โรงสีข้าวจะนำไปสีและบรรจุถุงเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภค และ 2) การปลูกข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแล้วจำหน่ายให้กับเกษตรกรเพื่อนำไปทำพันธุ์ข้าวปลูก สำหรับเกษตรกรที่เลือกจะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการผลิตข้าวเพื่อบริโภคนั้นมีการบูรณาการการผลิตที่ต้องอาศัยการทำนาแบบประณีตมีขั้นตอน สามารถสร้างรายได้ที่มากกว่าการผลิตข้าวเพื่อขายโรงสีทั่วไป เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการลงทุน ซึ่งการรวมกลุ่มจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า เช่น การรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยสนับสนุนการผลิต ช่วยลดต้นทุนการผลิต รวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายพันธุ์ข้าวและข้าวเพื่อบริโภคเองสามารถลดการสูญเสียรายได้ให้แก่พ่อค้าคนกลาง ดังนั้น จึงถือเป็น โอกาสและเป็นแนวทางในการยกระดับและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร อีกทั้ง เป็นการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินให้เพิ่มขึ้น สามารถดำรงอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป แม้ว่าขั้นตอนการผลิตจะมีขั้นตอนที่มากกว่า แต่หากเกษตรกรเรียนรู้และใช้องค์ความรู้เชิงวิชาการที่ได้รับและจากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์นำไปสู่การปฏิบัติจริง จะเข้าใจและสามารถสร้างกระบวนการบริหารจัดการผลิตที่ถูกต้อง อย่างเป็นระบบและครบวงจร ซึ่งผลตอบแทนที่จะได้รับนั้นว่ามีความคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่งและเป็นรูปแบบอาชีพทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจแม้ว่าจะมีที่ดินไม่มากนักก็สามารถสร้างมูลค่าในที่ดินได้มากเลยทีเดียว

ในการนี้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ส.ป.ก.พระนครศรีอยุธยา) จึงได้จัดทำโครงการการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร กรณีศึกษา เขตปฏิรูปที่ดินตำบลสิงหนาท อำเภอ ลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อผลิตข้าวคุณภาพดีตามมาตรฐาน GAP ข้าว แบบครบวงจรขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางเลือกในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวเพื่อบริโภคแบบครบวงจร โดยเน้นการรวมกลุ่ม สร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและครบวงจร แบบกระบวนการมีส่วนร่วมกับเกษตรกรพร้อมกับบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โครงการมี

โอกาสและความเป็นไปได้สูงเนื่องจากตลาดมีแนวโน้มความต้องการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพจำนวนมากและการผลิตข้าวเพื่อบริโภคสำหรับตลาดผู้รักสุขภาพก็ยังมีส่วนแบ่งทางการตลาดอีกมาก อีกทั้ง เป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินสามารถใช้กระบวนการคิดเพื่อวิเคราะห์และปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สามารถอยู่ในภาคเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตเกษตรกรในเชิงเกื้อกูลกัน ได้อย่างมั่นคง และสร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินสืบไป

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ ระบบการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจรที่ถูกต้องและเหมาะสม
2. เพื่อยกระดับศักยภาพการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP ข้าว)
3. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

5. วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ ที่มีความพร้อม โดยการประเมินศักยภาพของกลุ่ม (กลุ่มใหม่/กลุ่มเดิม เพื่อพัฒนาแบบยกระดับ)
2. จัดประชุมเพื่อชี้แจงโครงการ รับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ อบรม พัฒนากลุ่มเดิม จัดทำ (ร่าง) แผนการส่งเสริมและพัฒนา
3. ส่งเสริมและ สนับสนุนตามแผนงาน โครงการ โดยจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ/ศึกษาดูงาน จัดตั้งศูนย์ต้นแบบการเรียนรู้มีชีวิต ในหัวข้อเกี่ยวกับ
 - 3.1 พัฒนาระบบการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจรที่ถูกต้องและเหมาะสม (ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)
 - 3.2 เทคโนโลยีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต บรรจุกัญช์
 - 3.3 การพัฒนาช่องทางตลาดและการจำหน่าย
 - 3.4 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์เชิงธุรกิจแบบครบวงจร ๑ แห่ง
 - 3.5 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ระบบการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเชิงธุรกิจแบบครบวงจร ๑ แห่ง
 - 3.6 จัดทำแปลงต้นแบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ๓ แห่ง และการผลิตข้าวเพื่อบริโภค ๓ แห่งตามมาตรฐาน GAP
 - 3.7 สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวและ เมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อบริโภคปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ
 - 3.8 ศึกษาดูงานเพื่อการเรียนรู้แนวคิด/บทเรียน จากกลุ่มสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ ๑ แห่ง

สถานที่ วิทยากร และผู้ ที่เกี่ยวข้อง													
3. เตรียมวัสดุ อุปกรณ์การ ฝึกอบรม			↔										
4. ดำเนินการ ฝึกอบรมตาม กำหนดการ				←									
5. รายงานผล การดำเนินงาน โครงการฯ											↔		
6. ติดตามผล การฝึกอบรม					←								
๗. รายงานผล การดำเนินงาน												↔	

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจรที่ถูกต้องและเหมาะสม (ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)
2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
3. เกิดต้นแบบกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็ง ด้านการบริหารจัดการที่ดินขนาดเล็กและการพัฒนาที่ดินอย่างเต็มศักยภาพและเหมาะสมกับพื้นที่
4. เกษตรกรสามารถยกระดับการคิดวิเคราะห์ และเป็นต้นแบบการจัดการผลิตข้าวเชิงธุรกิจแบบครบวงจร ๒ กลุ่ม คือ ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พันธุ์ข้าวและการผลิตข้าวเพื่อบริโภคตามมาตรฐาน GAP
5. เกิดผลผลิตที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.ชื่อโครงการ ส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์เกษตรกรอินทรีย์นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา ในเขตปฏิรูปที่ดิน

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) องค์การมหาชน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครราชสีมา สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา

3. หัวหน้าโครงการ ที่ปรึกษาโครงการ

นายกษพร กลิ่นบุญมา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
ปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา
ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน

4. หลักการและเหตุผล

สหกรณ์ คือ องค์การของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกัน โดยสมัครใจ ในการดำเนินวิสาหกิจ ที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตยเพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกัน ทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม สหกรณ์เป็นการรวมตัวกันของ บุคคลที่มีปัญหาคล้ายๆกัน มาร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นองค์การที่มีกฎหมายรองรับ มีส่วนราชการ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน พร้อมทั้งมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยธรรม

นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ ขจัดความยากจน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยบูรณาการ การบริหาร การจัดการงบประมาณ และการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2548 มีหลักการ 4 ประการ ดังนี้ 1.) เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2.) เน้นการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ 3.) เน้นการนำที่ดินที่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่ามาใช้ประโยชน์ 4.) เน้นการรวมกลุ่มเกษตรกรให้พึ่งพาช่วยเหลือกัน คณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ค.ป.ก.) มีมติเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2548 เห็นชอบให้ดำเนินการในพื้นที่นำร่องนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ในปี พ.ศ.2549 จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดเชียงราย จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดปัตตานี จังหวัดฉะเชิงเทรา และ

จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการจัดตั้ง นิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน บนเนื้อที่ 3,832 ไร่ บนพื้นที่ของ บริษัท วนาวาส จำกัด ที่ได้สละการครอบครองให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่รับค่าชดเชย ที่ตั้งบ้านคลองบงพัฒนา หมู่ที่ 16 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จากการดำเนินงานนิคมฯ มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์จากที่ดินที่ (ส.ป.ก.) จัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกร เช่น ปลูกผักเมืองหนาว ผักสลัด ผักพื้นบ้านต่างๆ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา ปลูกพื้เห็ด สมุนไพร ปลูกข้าว ในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พออยู่ พอกิน พอเพียง

จากการจัดทำเวทีประชาคมอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2557 และ วันที่ 4 กันยายน 2557 โดย ส.ป.ก. นครราชสีมา ได้ข้อมูลเพื่อวางแผนการพัฒนานิคมฯ สามปี (2559-2561) เกษตรกรมีความต้องการที่จะจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อแก้ปัญหาการจัดซื้อปัจจัยการผลิตที่มีราคาแพง และจัดจำหน่ายผลผลิตที่ได้ราคาที่เป็นธรรม และต้องการสร้างเครือข่ายกับสหกรณ์ อื่นต่างๆ

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 5.1 เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในการจัดตั้งสหกรณ์
- 5.2 จัดตั้งสหกรณ์เกษตรอินทรีย์นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว ในเขตปฏิรูปที่ดิน

6. สถานที่ดำเนินการ

นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา บ้านคลองบงพัฒนา หมู่ที่ 16 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

7. เป้าหมาย

เกษตรกรสมาชิกนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 ราย

8. ระยะเวลาการดำเนินการ

เดือนตุลาคม 2557 ถึง เดือนกันยายน 2557

9. วิธีดำเนินการ

- 9.1 จัดประชุม เกษตรกรที่ต้องการและมีแนวคิดในการร่วมจัดตั้ง สหกรณ์ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านการสหกรณ์ สร้างแนวความคิด จัดกระบวนการ (รวบรวมรายชื่อ)
- 9.2 ประสานงานกับหน่วยงาน ส่วนราชการ ขอคำแนะนำ พร้อมทั้งอบรมให้ความ
- 9.3 ศึกษาดูงาน สหกรณ์ที่ดำเนินการ ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการสร้างแนวคิดในการจัดตั้ง

9.4 ประชุมสมาชิก กำหนดชื่อ ประเภท วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินการ คัดเลือกคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์

9.5 ประชุมคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์

- จองชื่อสหกรณ์ กับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา
- จัดทำร่างข้อบังคับ แผนการดำเนินการ 3 ปี
- จัดทำบัญชีรายชื่อผู้จะเป็นสมาชิก

9.6 ประชุมผู้จะเป็นสมาชิก

รับทราบชื่อ ประเภท วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินการ พิจารณาร่างข้อบังคับสหกรณ์

9.7 คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ยื่นเอกสาร

- คำขอจดทะเบียน
- สำเนารายงานการประชุมผู้จะเป็นสมาชิก
- บัญชีรายชื่อ ข้อบังคับสหกรณ์

9.8 นายทะเบียนสหกรณ์

- รับจดทะเบียนภายใน 15 วันทำการ

9.9 เริ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในนามสหกรณ์

10. งบประมาณค่าใช้จ่าย

65,000 บาท (หกหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

10.1 สามารถจัดตั้งสหกรณ์เกษตรอินทรีย์นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว ในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้

10.2 เกษตรกรเข้าเป็นสมาชิก ชั้นแรกไม่ต่ำกว่า 50 ราย

10.3 สหกรณ์ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ สมาชิกได้ประโยชน์

12. ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : จัดตั้งสหกรณ์ได้ตามเป้าหมาย 1 สหกรณ์

เกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ไม่ต่ำกว่า 50 ราย

เชิงคุณภาพ : เกษตรกรสมาชิกได้ประโยชน์ในการจัดตั้งสหกรณ์ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆของ เกษตรกรได้ พร้อมทั้งมีรายจ่ายลดลง รายได้เพิ่มขึ้น

1.ชื่อโครงการ การผลิตข้าวครบวงจรมุ่งสู่ผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

2.หัวหน้าโครงการ

นายชิรภัทร์ พิเมย นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์

3.หลักการและเหตุผล

“ชุมชนหนองโดน” เป็นชุมชนแห่งหนึ่งของอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากอำเภอลำปลายมาศประมาณ ๑๗ กิโลเมตร ประกอบด้วย ๘ หมู่บ้าน ประชากรรวมทั้งสิ้น 5,1๐3 คน แยกเป็นชาย 2,526 คน หญิง 25,77 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว รองลงมาได้แก่ปลูกพืชผักผลไม้ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ชุมชนแห่งนี้มีวิสัยทัศน์คือ “หนองโดนเมืองน่าอยู่ คู่แหล่งวัฒนธรรม เลิศล้ำเกษตรอินทรีย์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว” และมียุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ คือ “เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การพัฒนากลุ่มให้มีความสามารถและทักษะในการผลิต การเพิ่มมูลค่าของสินค้า สามารถขยายตลาดไปสู่ตลาดกลาง”

สภาพปัญหา : คือ ชาวนา ผู้ผลิตข้าวถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง (โรงสีข้าว) ทุกประการ นับตั้งแต่จำต้องข้าวเปลือกให้ในราคาต่ำ แต่กลับต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ในราคาสูง

โจทย์คำถาม : เพื่อการวิจัยพัฒนาแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่ “ชุมชนหนองโดนจะสามารถแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง โดยการหันมาผลิตข้าวแบบครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทานได้หรือไม่”

4.วัตถุประสงค์

- 4.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวครบวงจร
- 4.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.3 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตข้าวครบวงจรและสร้างเป็น Model “หนองโดน” ได้

5.เป้าหมาย เกษตรกรในชุมชนตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๓๐ คน

6.วิธีดำเนินงาน

ระยะที่ 1 ศึกษาชุมชน

1. SWOT Analysis วิเคราะห์ชุมชน จัดทำเวทีชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการที่

แท้จริงของชุมชนหนองโดน

2. ตั้งคำถามหรือตั้ง โจทย์คำถามเพื่อค้นหาคำตอบด้วย Project Base Learning
3. ค้นหาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่จะ ทำการวิจัยพัฒนา ร่วมกับชุมชน
4. จัดทำ Project Base Learning เพื่อขออนุมัติ

ระยะที่ 2 อบรมภาคทฤษฎี

1. กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมาตรฐานกรมการข้าว
2. การสร้างเครื่องหมายการค้า
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์
4. ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ข้าวคุณธรรม ต.กำแมด อ.กุฉินทิม จ.ยโสธร
5. ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำสู่การปฏิบัติ

ระยะที่ 3 อบรมปฏิบัติการ

1. จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ๑ คน ต่อ ๑ แปลง ๆ ละไม่ต่ำกว่า 1 ไร่
2. ประสานและจัดหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวในรูปแบบ Farmer Shop
3. ผลิตข้าวสารบรรจุภัณฑ์ ส่งจำหน่ายในร้าน Farmer Shop
4. ประสานการเข้าสู่มาตรฐาน GAP GMP HACCP
5. ประเมินผล สรุปบทเรียน จัดทำเป็นคู่มือในรูปแบบ “หนองโดนโมเดล”

7.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรสามารถผลิตข้าวที่มีคุณภาพมาตรฐานได้ครบวงจรตามห่วงโซ่อุปทาน และสามารถตัดโซ่อุปทานของพ่อค้าคนกลางออกไปได้ ทำให้ไม่เกิดความเสียหายเปรียบในทางการค้า และการกำหนดราคา ส่งผลให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

8.ตัวชี้วัด เกษตรกรผู้เข้าโครงการสามารถผลิตข้าวแบบครบวงจรได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘0

1. **ชื่อโครงการ** กระบวนการจัดการการผลิตและการตลาดพืชผักปลอดสารพิษสู่ความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานนาแพงสงแดง

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดขอนแก่น

หน่วยงานสนับสนุน สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์

ไชย สถานี พัฒนาที่ดินขอนแก่น ศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจ

บัญชีสหกรณ์ขอนแก่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น

3. **หัวหน้าโครงการ** นางณัฐโสภิต ตรีสุวรรณวัฒน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

4. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานเศรษฐกิจพึ่งพิงระบบการเกษตรและประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักผลผลิตทางการเกษตรจึงนับเป็นสินค้าที่ทำรายได้หลักให้แก่ประเทศรวมถึงได้สร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับประเทศไทยและชาวโลกด้วย แต่วิถีการผลิตในปัจจุบันที่มุ่งทำการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากเพื่อหวังจะได้รายได้ที่มากตามไปด้วยจึงต้องเพิ่มต้นทุนในการผลิต เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานคนที้นับวันแต่จะมีน้อยลงและค่าแรงก็สูงขึ้นเรื่อยๆ ตามสภาพการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งเงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืมทำให้เกษตรกรประสบกับปัญหาหนี้สินเมื่อรายได้กับรายจ่ายไม่สมดุลกัน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติฝนแล้ง น้ำท่วม โรคแมลงระบาด ซึ่งยากต่อการควบคุม และที่สำคัญเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองจากพ่อค้า เนื่องจากการรวมกลุ่มที่ไม่เข้มแข็ง วิถีการเกษตรดังกล่าวข้างต้นไม่เพียงแต่กระทบเฉพาะด้านเศรษฐกิจ แต่หากกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคทำให้เกิดโรคร้ายแรงต่างๆ เช่น โรคมะเร็ง ที่เกิดจากการที่ร่างกายได้รับสารพิษสะสมเข้าอยู่ในร่างกายและจะแสดงผลเมื่อภูมิคุ้มกันร่างกายลดลง เหล่านี้คือห่วงโซ่ปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในประเทศไทย ตราบใดที่เรายังคงดำเนินวิถีการเกษตรแบบพึ่งพาระบบเกษตรเคมีอยู่อย่างนี้ ผลกระทบด้านลบก็นับวันแต่จะทวีความรุนแรงและขยายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำแผนปฏิรูปราชการ 4 ปี (พ.ศ.2555 – 2558) ที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนนโยบายพื้นฐาน

แห่งรัฐ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) โดยได้เชื่อมโยงและนำเอาแนวทางการพัฒนาการเกษตร ใน 3 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ข้อ 1.3 สร้างเสถียรภาพรายได้เพื่อก้าวสู่ความเป็นผู้จัดการฟาร์มแบบมืออาชีพ และข้อ 1.4 ส่งเสริมให้ทำเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่วนเกษตร เกษตรอินทรีย์และเกษตรธรรมชาติ บริหารจัดการฟาร์มอย่างเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและผลิตอาหารปลอดภัยใช้บริโภคในครัวเรือนและเป็นที่ยอมรับของตลาด

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตรและความมั่นคงอาหาร

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพสมดุลและยั่งยืน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้นำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวข้างต้น สู่การปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงานคือการจัดที่ดิน และที่อยู่อาศัยให้เกษตรกรในพื้นที่สภาพแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้และสนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังมีภารกิจในการจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินให้ ได้ตามมาตรฐาน การปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) โดยได้จัดตั้ง ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (สรม.) เพื่อตรวจรับรองพืช ๔ ชนิด ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด และสับปะรด

ปัจจุบัน กำลังดำเนิน การเพิ่มเติมสำหรับการตรวจรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงเพิ่มชนิดของพืชที่ตรวจรับรองคือข้าวและพืชผัก เพื่อเป็นการยกระดับกระบวนการผลิตพืชของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินให้ ได้ตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้ง ในระดับประเทศและ ระดับสากล

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดขอนแก่น (ส.ป.ก.ขอนแก่น) ได้นำนโยบายและแผนงานลงสู่การปฏิบัติต่อเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดขอนแก่น โดยผ่าน โครงการต่างๆ เช่นการจัดที่ดินทำกิน การจัดที่อยู่อาศัย การพัฒนาเกษตรกร การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจชุมชนความร่วมมือไตรภาคี การสร้างพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และยุวเกษตรกร การพัฒนาอาชีพนอกการเกษตร การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ โครงการสนับสนุนสินเชื่อเงินกองทุนและ โครงการเกษตรกรปราดเปรื่อง

เพื่อให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรสามารถพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเอง มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จากการติดตามการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน นาแพงสงแดง ตำบลนาแพง อำเภอโคกโพธิ์ไชย ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเกษตรกรปราดเปรื่องและ โครงการสร้างพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ปี 2557 และกลุ่มได้กู้ยืมเงินกองทุน จาก ส.ป.ก. เพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและสมาชิกจากการพูดคุยกับสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มพบว่ากลุ่มมีจุดเด่นคือ สมาชิกมีการผลิตที่หลากหลาย ทั้ง ข้าว นา ปี อ้อย มันสำปะหลัง พืชผักสวนครัวและผักพื้นบ้าน ไม้ผล การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงเป็ดและไก่มีแหล่งน้ำธรรมชาติคือลำห้วยโพลงและสระน้ำประจำไร่นา มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและมีที่ดินสาธารณประโยชน์ในชุมชนที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีศักยภาพด้านการผลิตพืชผักและไม้ผลเพื่อการค้าที่มีจำนวนมากที่สุดในตำบล มีความสามารถด้านการขายผลผลิต มีร้านจำหน่ายสินค้าของกลุ่มในทำเลที่เหมาะสม มีภูมิปัญญาในการปลูกพืชที่ใช้ในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่มีการปลูกหมากและพลูเป็นการค้า ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่นที่นิยมกินหมากกันเป็นประจำและสามารถจำหน่ายได้มากที่สุดช่วงเทศกาลบุญเดือนสิบ (บุญข้าวสาก,สารทไทย) เพราะชาวบ้านในภาคอีสานจะถือว่างานเทศกาลนี้มีความสำคัญที่สุดในการที่จะทำบุญให้ทานแกบิดา มารดาและบุพการีที่ล่วงลับไปแล้วเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อผู้ที่ผู้มีพระคุณ ในวันนั้นลูกหลานจะนำหมากพลูและยาสูบพันใบตองกล้วยพร้อมกับผลไม้และอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัดทุกคนครอบครัวทำให้ช่วงนั้นกลุ่มมีรายได้มากกว่าช่วงปกติแต่เมื่อพูดคุยถึงประเด็นปัญหาที่กลุ่มประสบอยู่และยังไม่ได้รับการแก้ไขมีดังต่อไปนี้

1. ด้านการตลาด มีคู่แข่งด้านการตลาดมากขึ้น เช่น ตลาดนัด ทำให้ขายผลผลิตได้ลดลง
2. ด้านการผลิต ไม่สามารถทำการผลิตให้ออกสม่ำเสมอตลอดปีเนื่องภัยธรรมชาติ น้ำไม่เพียงพอในหน้าแล้ง อากาศร้อน ลมพายุ กระทบต่อผลผลิต ทำให้รายได้ลดลงในช่วงเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน

2.1 ด้านการวางแผนการผลิต กลุ่มไม่มีการวางแผนการผลิต จะปลูกตามกันทำให้

ขายได้ราคาถูก

2.2 ด้านการผลิตที่ได้มาตรฐาน ผลผลิตของกลุ่มยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต

เมื่อศึกษาข้อมูลพื้นที่พบว่ากลุ่มมีโอกาสนในการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาข้างต้น เนื่องจากในกลุ่มมีสมาชิกที่เป็นศูนย์เรียนรู้ในการทำการเกษตร จำนวน 2 แห่ง มีหมอดินอาสา ซึ่งมีพื้นฐานและประสบการณ์ในการทำการเกษตรเป็นอย่างดี มีหน่วยงานราชการทั้งเกษตรอำเภอ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และเทศบาลให้การสนับสนุน โครงการในการพัฒนา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานนาแพ่งสงแดง จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการกระบวนการจัดการผลิตและการตลาดพืชผักปลอดสารพิษสู่ความยั่งยืน โดยความร่วมมือของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาด ให้สามารถผลิตพืชผักที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

5.1 เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมและสามารถวางแผนการผลิตพืชผักได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

5.2 เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินการผลิตพืชผักที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

5.3 เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถบริหารจัดการกลุ่มตามแนวทางและกระบวนการสหกรณ์ เพื่อสร้างความยั่งยืน

6. สถานที่ดำเนินการ บ้านนาแพ่ง หมู่ที่ 5 ตำบลนาแพ่ง อำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น

7. เป้าหมาย /คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ

เป้าหมาย จำนวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 15 ราย

คุณสมบัติ เป็นกรรมการหรือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานนาแพ่งสงแดง หรือเครือข่าย มีความรู้อ่านออกเขียนได้ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรปลอดสารพิษ มีความตระหนักในความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความเสียสละ มีความตั้งใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

8. วิธีดำเนินการ

การเตรียมโครงการ

1. ศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ใน 4 มิติ ประกอบด้วย มิติทางเศรษฐกิจ รายได้ รายจ่ายทั้งในและนอกภาคเกษตร มิติทางสังคม กลุ่มอาชีพและเครือข่ายในชุมชน มิติวัฒนธรรมประเพณี กลุ่มคน ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และมิติสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการใช้สารเคมี และศักยภาพด้าน โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่

2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังปัญหาความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร เก็บข้อมูลเกษตรกรรายบุคคล ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นฐานข้อมูลก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการ

3. จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินการหาแนวทางแก้ปัญหาและสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา และขออนุมัติโครงการและงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ

การดำเนินงาน

1). ประสานงาน จัดประชุม ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในวัตถุประสงค์และกระบวนการดำเนินงาน โครงการจนขั้นตอนและวิธีการดำเนินโครงการ

2) จัดเตรียมพื้นที่และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ

3) ฝึกอบรมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน ในเรื่องต่างๆที่มีความจำเป็นต่อการผลิตพืชผักปลอดภัย ดังนี้

3.1 กระบวนการวางแผนการผลิตและการจัดการตลาด ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.2 การผลิตปุ๋ยหมัก การผลิตน้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.3 การปลูก /การจัดการและการตลาดพืชผักชนิดต่างๆ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.4 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลา 1.5 ชั่วโมง

3.5 มาตรฐานระบบการผลิตพืชผัก ระยะเวลา 1.5 ชั่วโมง

3.6 การจัดทำบัญชี ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.7 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยกระบวนการสหกรณ์ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.8 ศึกษาดูงานกิจกรรมปลูกผักปลอดภัย ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

4.) ปฏิบัติการผลิตตามแผน รวมถึงการบันทึกข้อมูลกิจกรรมการผลิต การจำหน่าย ต้นทุนการผลิต ของพืชผักแต่ละชนิด

5.) ขอการรับรองมาตรฐานการผลิตพืชผักจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.) ติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

7.) สรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการ

9. ระยะเวลาดำเนินการ 10 เดือน จาก ธันวาคม 2557 ถึง กันยายน 2558

10. งบประมาณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) กลุ่มมีแผนการผลิตพืชผักของกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 2) กลุ่มนำความรู้ไปผลิตพืชผักปลอดสารพิษที่มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) กลุ่มนำหลักการและกระบวนการสหกรณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ให้เกิดความยั่งยืน

12. ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ จำนวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 15 คน

เชิงคุณภาพ 1. กลุ่มมีแผนการผลิตพืชผักที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2. สมาชิกกลุ่มได้รับการรับรอง มาตรฐานการผลิตอย่างน้อย 3 ราย

1. ชื่อโครงการ การผลิตผักพื้นบ้านเชิงการค้า

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวประกายรุ่ง สายสุด นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสกลนคร

3. หลักการและเหตุผล

ผักพื้นบ้านเป็นผักที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานตั้งแต่โบราณ เดิมผักพื้นบ้านเป็นเพียงพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งชาวบ้านสามารถนำมาบริโภคได้ ต่อมาได้มีการปลูกไว้เพื่อใช้รับประทานในครัวเรือนแทนการเก็บหาจากป่า ผักพื้นบ้านหลายชนิดเป็นที่นิยมในการบริโภคจนสามารถพัฒนาเป็นผักที่ปลูกเชิงการค้า ขยายกลุ่มผู้บริโภคจากชาวบ้านสู่ชาวเมือง จากที่เคยวางขายเฉพาะในท้องถิ่นก็มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ผักพื้นบ้านนอกจากจะเป็นผักที่มีรสชาติที่หลากหลายเป็นเอกลักษณ์แล้ว ผักพื้นบ้านยังมีคุณค่าทางโภชนาการเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ มีทั้งใยอาหารช่วยในเรื่องของระบบขับถ่าย มีสารอาหารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น เบต้าแคโรทีน วิตามินซี เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้บริโภค ได้รับประโยชน์อย่างมากจากการบริโภค นอกเหนือจากความอร่อยจุดเด่นอีกประการของผักพื้นบ้านก็คือ เป็นผักที่ปลอดจากสารเคมี เนื่องจากผักพื้นบ้านโดยมากจะเป็นผักที่ไม่ค่อยมีโรค และแมลงมารบกวนซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผักพื้นบ้านได้รับความนิยมนิยมจากผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ซึ่งความจริงแล้วผักพื้นบ้านหลายชนิดเป็นผักที่ชาวพื้นเมืองได้บริโภคมาช้านาน ต่อมาจึงได้มีการปลูกในเชิงการค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคขณะเดียวกันเกษตรกรก็สนใจปลูกผักพื้นบ้านเป็นอาชีพกันมากขึ้น หากได้มีการส่งเสริมพัฒนาการปลูกเลี้ยง และขยายพันธุ์อย่างเป็นระบบเพื่อการค้า อาจสามารถพัฒนา เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ขึ้นได้ ซึ่งสามารถช่วยให้มีการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กลุ่มเกษตรกรบ้านท่างามได้สังเกตเห็นว่าผักพื้นบ้านเป็นผักที่มีโอกาสทางการตลาด เนื่องจากกระแสความนิยมและการตื่นตัวเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคกลับมานิยมอาหารตามแนวธรรมชาติที่มีคุณค่าทางสมุนไพร และต้องการบริโภคผักที่ปลอดภัยจากสารเคมี แต่ในการผลิตผักพื้นบ้านนั้นเกษตรกรก็ยังมีปัญหาในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ไม่มีแหล่งพันธุ์ การผลิตปัจจัยการผลิตที่จำเป็น การบรรจุภัณฑ์ การประสานเชื่อมโยงการผลิตการตลาด การขนส่ง และการเก็บรักษา รวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ วิธีการผลิตผักที่ปลอดภัยจากสารพิษที่ถูกต้องและเหมาะสม
2. เพื่อยกระดับการผลิตให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน

3. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และความปลอดภัยของผู้บริโภค

5. วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ เตรียมความพร้อม โดยการประเมินศักยภาพของกลุ่ม และ จัดทำแผนการส่งเสริมพัฒนา

2. ส่งเสริมและสนับสนุนตามแผนงาน

2.1 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การปฏิบัติตาม GAP แก่เกษตรกร การปลูกผักพื้นบ้าน

(ผักพื้นบ้าน กับเศรษฐกิจ วัสดุอุปกรณ์การปลูก เทคนิคและวิธีการปลูก (การเพาะกล้าให้ปุ๋ย กำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช) การเก็บเกี่ยว การขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน การจัดทำแปลงเรียนรู้ การผลิต ปัจจัยการผลิต เช่น

การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารในครัวเรือน การปรับปรุงคุณภาพ ผลผลิต

บรรจุภัณฑ์ และการตลาด ฯลฯ)

2.2 มีการสาธิตและฝึกปฏิบัติ เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารใน ครัวเรือน

การขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน ฯลฯ

2.3 จัดทำแปลงเรียนรู้ รวบรวมพันธุ์ และขยายพันธุ์ 1 จุด ในชุมชน เพื่อเป็น ตัวอย่าง และมีการบริหารจัดการของสมาชิก

2.4 จัดทำเอกสารประกอบการอบรมตามเนื้อหาหลักสูตร

2.5 จัดทำแปลงเรียนรู้ รวบรวมพันธุ์ และขยายพันธุ์

2.6 ผลิตปัจจัยการผลิต เช่น สารอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ

2.7 ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตและบรรจุภัณฑ์

2.8 ศึกษาดูงานจากกลุ่มปลูกผักพื้นบ้านที่ประสบความสำเร็จ

2.9 ประสานเชื่อมโยงการผลิตการตลาด

3. ติดตามประเมินผล / สรุปรายงาน

6. เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกรบ้านท่างาม ต.บ่อแก้ว อ.บ้านม่วง จ.สกลนคร จำนวน 15 ราย

7. พื้นที่ดำเนินการ

บ้านท่างาม ต.บ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

8. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ปี เริ่ม ตุลาคม 2557 ถึง กันยายน 2558

9. แผนการดำเนินงาน

แผนการและกิจกรรมดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 255๘

กิจกรรม	ปีงบประมาณ 255๘												หมายเหตุ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ เตรียมความพร้อมโดยการประเมินศักยภาพของกลุ่มและจัดทำแผนการส่งเสริมพัฒนา	↔												
2. ประสานงานเกษตรกร สถานที่ วิทยากร และผู้เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม		↔											
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม			↔										
4. ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนดการ				↔									
5. รายงานผลการดำเนินงาน โครงการฯ											↔		
6. ติดตามผลการฝึกอบรม												↔	

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรผลิตผักพื้นบ้านเพื่อการค้าที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรกร ที่เหมาะสม GAP
- ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้นแบบของการจัดการที่ดิน และการพัฒนาที่ดินอย่างเต็มรูปแบบและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- ผลผลิตมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค รสชาติมีคุณภาพ เกษตรกร และผู้บริโภค มีสุขอนามัยดีขึ้น
- ได้ช่องทางการตลาดใหม่สำหรับสินค้าเกษตร
- เป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน

1. ชื่อโครงการ "การปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโดยการปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย"
2. หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย
3. หน่วยงานสนับสนุน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย
ศูนย์วิจัยข้าวหนองคาย
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
4. ผู้รับผิดชอบโครงการ นายพิชญ์ สารี ตำแหน่งนักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
5. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการทำการเกษตรของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย ในพื้นที่ตำบลอุดมพร อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มีการทำการเกษตรโดยการปลูกข้าว ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน เป็นพืชหลัก ส่วนการถือครองที่ดินทำกินเฉลี่ยรายละประมาณ 15 ไร่ ในส่วนของการปลูกข้าวยังเป็นการปลูกข้าวแบบเดิมๆ เกษตรกรขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว ขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งการใช้ปุ๋ยเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน และใช้ในอัตราที่สูงขึ้นทุกปี ส่งผลให้ดินเสื่อมโทรม เกษตรกรมีต้นทุนในการปลูกข้าวที่สูงตามไปด้วย มีรายได้ไม่เพียงพอ เป็นหนี้สิน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย (ส.ป.ท.หนองคาย) โดยกลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน จึงได้จัดทำโครงการ "การปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโดยการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย" เพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงดินให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว ส่งผลให้ดินโปร่ง รากชอนไชง่าย หายากได้ง่าย ข้าวเจริญเติบโตดี ข้าวแตกกอดี ส่งผลให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดโรค แมลง และวัชพืช เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าวโดยการปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมในการข้าวอย่างมั่นใจ

6. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลเปรียบเทียบในการปลูกข้าวโดยการปรับปรุงดินกับการปลูกข้าวแบบเดิมๆ และเกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโดยปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมข้าวในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย

7. เป้าหมาย

เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลอุดมพรอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ได้มีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปลูกข้าวแบบเดิม กลับการปลูกข้าวโดยปรับปรุงบำรุงดิน ให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จำนวน 40 ราย

8. ขอบเขตการดำเนินงาน

- เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 40 ราย
- เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลอุดมพร จำนวน 40 ราย

9. ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ 2558 (1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2558)

10. วิธีการดำเนินการ / กิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์โครงการ/ชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
2. เก็บข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ/จัดทำเวทีชุมชน/วิเคราะห์พื้นที่/ชุมชน/เกษตรกร/เจ้าหน้าที่
3. เก็บข้อมูลดินร่วมกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ/ก่อนการเพาะปลูก
4. ประมวลผลข้อมูลดินพร้อมให้ข้อมูลเกษตรกรในการปรับปรุงดิน
5. เกษตรกรปลูกข้าวปรับปรุงดิน โดยใช้สารปรับปรุงดินโคโลไมท์ รายละเอียด 1 ไร่
6. เกษตรกรปลูกข้าวปรับปรุงดิน โดยใช้สารปรับปรุงดิน โคโลไมท์ร่วมกับการใช้ปุ๋ยพืชสด รายละเอียด 1 ไร่
7. เกษตรกรปลูกข้าวแบบวิธีเดิมๆ ตามพื้นที่คงเหลือของแต่ละราย
8. เกษตรกรดูแลรักษาพร้อมใส่ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามความต้องการของข้าว และตรงตามเวลาในการใส่ปุ๋ยเคมี ตรงตามประเภทของดินที่ใช้ในการปลูกข้าว
9. เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วนำผลผลิตของข้าวทั้ง 3 ตัวอย่างทดลอง มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างในการปลูกข้าวทั้ง 3 แบบทดลอง
10. ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาภัยกับเกษตรกร เดือนละครั้ง
11. จัดทำรูปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

11. งบประมาณดำเนินการ จำนวน 20,000 บาท (สองหมื่นบาทถ้วน)

- เป็นค่าดำเนินการจัดทำเวทีชุมชน
- ค่าการดำเนินงาน/ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง/ค่าเบี้ยเลี้ยง/ค่าตอบแทน

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปลูกข้าวโดยการปรับปรุงดิน กับการปลูกข้าวแบบเดิม
2. เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโดยมีการปรับปรุงดิน ให้มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว
3. เกิดการพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1. โครงการ การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังอินทรีย์ โดยกระบวนการวิสาหกิจชุมชน

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวยุพาวรรณ หนันตา นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร

3. หลักการและเหตุผล

ในปีปัจจุบัน แนวโน้มความต้องการผลผลิตพืชที่ผลิตจากระบบเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการตื่นตัวของผู้บริโภคที่ใส่ใจและสารตกค้างจากสารเคมีทางการเกษตร ส่วนใหญ่ผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์จะมีมากโดยเฉพาะในเรื่องของผัก ส่วนการผลิตสัตว์ในระบบอินทรีย์นั้นยังถือว่ามียังน้อยเนื่องจากข้อจำกัดหลายอย่าง เนื่องจากการผลิตสัตว์ในระบบนี้ ปัจจัยการผลิตทุกอย่างต้องผลิตในระบบออร์แกนิก รวมไปถึงอาหารสัตว์และต้องใช้วัตถุดิบที่เป็นออร์แกนิก เช่นเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรต้องจัดหาวัสดุธรรมชาติเช่น พืชผัก รำข้าวอินทรีย์ ซึ่งต้องใช้ในปริมาณมากซึ่งบางครั้งเกษตรกรก็ไม่มีเวลาในการจัดหา มีเกษตรกรหลายกลุ่มเริ่มมองหาวัตถุดิบทดแทนที่ผลิตในระบบอินทรีย์เพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์เช่น สุนัข วัวนม และวัวนม ซึ่งหนึ่งในวัตถุดิบที่สามารถนำมาผลิตเป็นอาหารสัตว์ได้นั้นคือ มันสำปะหลัง ซึ่งมีผลงานวิจัยพบประโยชน์มากมายของการนำมันสำปะหลังมาผลิตเป็นอาหารสัตว์ ซึ่งมีการส่งเสริมให้ใช้กับสัตว์โดยเฉพาะสุนัข ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามในประเทศไทย การผลิตมันสำปะหลังในระบบอินทรีย์นั้นยังมีปริมาณน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรมักคิดว่ามันสำปะหลังไม่สามารถบริโภคได้จึงไม่ใส่ใจที่จะผลิตแบบอินทรีย์ แต่การผลิตในระบบอินทรีย์นั้น นอกจากจะส่งผลดีต่อสุขภาพเนื่องจากการผลิตพืช และสัตว์โดยไม่ใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ที่อันตรายต่อสุขภาพ รวมไปถึงการใช้พันธุ์ที่มีการตัดต่อพันธุกรรม (GMO) นอกจากนี้ยังสามารถลดต้นทุนการผลิต รักษาสภาพดินให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างยาวนาน รวมทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แต่อย่างไรก็ตามการผลิตมันสำปะหลังในระบบอินทรีย์นั้นยังมีข้อจำกัดหลายประการเนื่องจากปัจจัยการผลิตที่ใส่ลงไปจำเป็นต้องเป็นออร์แกนิก โดยเฉพาะปุ๋ยต้องเป็นปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถผลิตเองในพื้นที่ แต่หากมีการรวมกลุ่มเกษตรกรก็สามารถร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ซึ่งจะเพิ่มการประหยัดต้นทุนด้านปัจจัยการผลิต รวมไปถึงเกษตรกรสามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจการทางธุรกิจ เพิ่มอำนาจการต่อรอง เนื่องจากส่วนใหญ่เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรอง กำหนดราคาเองไม่ได้ เนื่องจากต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย

การรวมกลุ่มเกษตรกรนอกจากจะเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองด้านราคา สามารถจัดการการผลิตจากต้นน้ำ ไปยังปลายน้ำ ซึ่งหมายถึงการดำเนินธุรกิจทางการเกษตรอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การแปรรูป รวมไปถึงการตลาด ทำให้เข้าถึงตลาดโดยตรง สามารถกำหนดราคาสินค้า

ควบคุมมาตรฐาน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค สามารถขายสินค้าโดยลดบทบาทของพ่อค้าคนกลาง ดำเนินธุรกิจแบบกลุ่มโดยไม่มุ่งผลกำไรอย่างเดียว แต่เป็นการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม บริหารด้วยความโปร่งใส ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้าง โอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้กลับมามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยใช้ความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะ ด้านเทคโนโลยีต่างๆมาช่วยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

บ้านหนองชุม หมู่ที่ ๖ ตำบลโคกนาโก อำเภอป่าดิว จังหวัดยโสธร เป็นชุมชนเกษตรกรรมอาชีพหลักคือ การปลูกข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย ซึ่งนอกจากข้าวแล้วมันสำปะหลังถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ปลูกได้ทุกฤดูกาลและสภาพดิน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งกอดเงิน สดของเกษตรกร เนื่องจากสามารถขุดมันออกจำหน่ายได้ตลอดเวลา กลุ่มเกษตรกร แต่อย่างไรก็ตามราคาของมันสำปะหลังหัวสดยังขึ้นอยู่กับความผันผวนของตลาดและฤดูกาล เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้นอกจากปัญหาเรื่องราคาผลผลิตที่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดเองได้นั้นยังมีเรื่องของต้นทุนการผลิตที่สูง เพื่อให้ผลผลิตมีปริมาณมาเกษตรกรจึงต้องเพิ่มการใช้ปุ๋ย หรือแม้แต่สารเคมีเพื่อกำจัดวัชพืชเพื่อลดต้นทุนด้านแรงงานซึ่งไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรอีกด้วย เพื่อเป็นการแก้ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรในหมู่บ้านหนองชุมจึงรวมตัวกันขึ้นและจดทะเบียนเป็น วิสาหกิจชุมชน ชื่อ กลุ่มรักษ์แม่ธรณี ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร โดยวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อรวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์และพยายามปรับเปลี่ยนการผลิตแบบเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์โดยอีกประเด็นที่ทางกลุ่มพยายามหลีกเลี่ยงคือเรื่องของการใช้สารเคมีในการผลิตพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นกลุ่มยังมองเห็นโอกาสทางด้านตลาดเนื่องจากการร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อื่นภายในจังหวัด จึงพบว่ามีตลาดรองรับหากสามารถปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์ หรือสามารถส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มเลี้ยงผลิตสัตว์อินทรีย์เป็นทางเลือกทางรอดของเกษตรกร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเกษตรกรไทยเป็น Smart Farmer หรือ เกษตรกรปราดเปรื่อง โดยมี Smart Officer เป็นเพื่อนคู่คิด ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ทำอยู่ มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนี้ถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและ สิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานของรัฐทำงานบูรณาการ สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ในการพัฒนา เช่น การสนับสนุน ปัจจัยการผลิต จัดทำหลักสูตรการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป การหาตลาด สนับสนุนเครื่องมือและ อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งการ อำนวยความสะดวกในการบริหาร โครงการและ กิจกรรมต่างๆ เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมด้านองค์ความรู้ด้านวิชาการ และนวัตกรรม ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร การบริหารจัดการผลผลิตให้เหมาะสมกับ

การตลาด รวมถึง Smart Farmer ต้นแบบในการเรียนรู้จากแบบอย่างทำการเกษตรที่ดี ซึ่งบุคลากรของรัฐมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่จะสามารถถ่ายทอดส่งเสริมการพัฒนาให้เกษตรกรในพื้นที่รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อภาครัฐ เป็นเพื่อน คู่คิดให้กับเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม เพื่อความยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นบนพื้นฐานการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีการกิจหลักนอกจากการจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกร ค้ำครองพื้นที่เกษตรกรรม พื้นฟูสภาพแวดล้อม ยังรวมไปถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถเกษตรกร การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเกษตรกร และต้องการเพิ่มศักยภาพให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีผลผลิตสูง ต้นทุนต่ำผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายจังหวัด “ขโสธรน่าอยู่” โดยขับเคลื่อนงานส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์สู่สากล ซึ่งขโสธรถือว่าเป็นแหล่งผลิตเกษตรกรอินทรีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ส.ป.ก. ขโสธร ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีแผนงานในการสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกร โดยใช้กระบวนการวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งขับเคลื่อนงานพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มผู้ผลิตมันสำปะหลัง พร้อมทั้งวางแผนต่อยอดการผลิตเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจในแนวราบเพื่อเป็นฐานการผลิตเกษตรกรอินทรีย์ไม่ว่าจะเป็น พืชหรือสัตว์อย่างครบวงจรและยั่งยืน เพื่อสร้างทางเลือกทางรอดให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและตระหนักถึงพิษภัยของการทำเกษตรเคมี

4. ลักษณะโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง วิจัยและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังแบบอินทรีย์

5. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตมันสำปะหลังในระบบอินทรีย์ โดยใช้ระบบกลุ่มขับเคลื่อนงาน

วัตถุประสงค์รอง

- เปรียบเทียบผลผลิตมันสำปะหลังในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- เพื่อศึกษาค้นทุนการผลิตมันสำปะหลังในระบบอินทรีย์

6. กลุ่มเป้าหมาย

- เกษตรกรกลุ่มรักษ์แม่ธรณี จำนวน 10 ราย

10.จัดทำคู่มือการผลิต											
-----------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

หมายเหตุ ต้องมีการจัดบันทึกพร้อม กับสรุปบทเรียน ทุกครั้ง

10. งบประมาณดำเนินการ

ประมาณการงบประมาณดำเนินงาน โครงการฯ ทั้งสิ้น 45,000 บาท ประกอบไปด้วย

- แปลงทดลอง และแปลงนาร่อง 30,000 บาท
- งบประมาณดำเนินการ 10,000 บาท
- งบอบรมเกษตรกร 5,000 บาท

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- คู่มือแนวทางการปลูกมันสำปะหลังในระบบอินทรีย์
- เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตในระบบอินทรีย์
- ระบบควบคุมภายใน

1.ชื่อโครงการ การส่งเสริมการทำนาเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลโพธิ์ศรีสำราญ
อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุดรธานี

2.2 หน่วยงานสนับสนุน

2.2.1 ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี

2.2.2 กลุ่มเกษตรกรโรงเรียนชวานาบ้านบ่อปัทม์ อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

2.2.3 สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

นางสาววนารัตน์ คำกล่อมใจ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

4. หลักการและเหตุผล

วิถีชีวิตของคนไทยผูกพัน เกี่ยวข้องและมีวิวัฒนาการการผลิตข้าวอย่างต่อเนื่องมายาวนาน แต่เดิมเราปลูกข้าวเพื่อบริโภค วิธีการต่างๆ จึงเป็นวิธีการที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติ ความรู้ก็เกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมกันมาเป็นมรดกตกทอด มีการใช้แรงงานสัตว์ เก็บเกี่ยวด้วยเครื่องมือพื้นบ้าน ใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ย กำจัดศัตรูพืชและวัชพืชโดยการถอนหรือใช้สมุนไพร ใช้คราด ไถ มีด พร้า จอบ เคียว เป็นเครื่องมือการทำงานที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ คนในสังคมเกษตรจึงให้ความสำคัญและเคารพธรรมชาติ ทำให้มีพิธีกรรมและความเชื่อมากมายในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตข้าว คนไทยนับแต่อดีตมุ่งปลูกข้าวเพื่อบริโภคเป็นหลัก เหลือเก็บในยุ้งฉางก็จะนำไปแลกเปลี่ยนกับปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็น เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค หรืออาหารประเภทอื่นๆ แต่ไม่นิยมขายข้าว เพราะคนไทยเชื่อว่าข้าวเป็นสิ่งที่มิบุญคุณ มีจิตวิญญาณ มีพระแม่โพสพประจำอยู่ข้าวจึงเป็นอาหารในการบริโภคเท่านั้น ไม่ใช่พืชเศรษฐกิจต่อมา ไทยได้รับวัฒนธรรมจากหลากหลายประเทศทำให้ข้าวเปลี่ยนเป้าหมายเป็นการค้าขายมากขึ้น จนปัจจุบันเราอยู่ในยุคที่มีการทำนาหลายครั้งได้ในรอบปี ทำให้ชาวนาส่วนใหญ่มุ่งทำนาเพื่อขายข้าวเป็นหลัก โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น เช่นการใช้เครื่องจักรกลเตรียมดิน ใช้ปุ๋ยเคมีบำรุงตั้งแต่ต้นกล้าการใช้สารเคมีและเครื่องจักรในการกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช ปลูกข้าวพันธุ์ผสม ทดน้ำด้วยระบบชลประทานสมัยใหม่แน่นอนว่าแต่ละวิธีการย่อมต้องมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป หากแต่สิ่งสำคัญที่สุดที่เทคโนโลยีไม่สามารถสร้างสรรค์ขึ้นได้ก็คือ จิตวิญญาณของคนที่มีต่อข้าวนั่นเอง

จากการที่เกษตรกรไทยปรับเปลี่ยนการผลิตมาเพื่อขายมากขึ้นและใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่มากขึ้น ทำให้ชาวนาไทยกำลังประสบปัญหาด้านการผลิต คือ ต้นทุนการผลิตสูงในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการทำนาเพียงเล็กน้อยภายหลังจากหักต้นทุนการผลิตซึ่งยังไม่รวมค่าแรงและผลตอบแทนในการใช้ที่ดินของตนเอง การที่ต้นทุนการผลิตสูงมีสาเหตุหลักมาจากวิธีการผลิตสมัยใหม่ที่เน้นการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตภายนอกมาก นับตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา และสารเคมีทางการเกษตรอื่นๆ เครื่องจักรกลทางการเกษตร และน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งล้วนเป็นต้นทุนที่สำคัญและอยู่นอกเหนือการควบคุมของชาวนา ถ้าเกษตรกรรายใดเขาที่นาที่จะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น การทำนาในหลายพื้นที่ได้นำเครื่องจักรกลมาใช้ในแทบทุกขั้นตอนการผลิตเพราะขาดแรงงานทางการเกษตร ต้นทุนค่าเช่าเครื่องจักรกลและค่าน้ำมันก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ระบบเกษตรต้องพึ่งพิงสภาพดินฟ้าอากาศและธรรมชาติอย่างมากทำให้มีความเสี่ยงสูงต่อภาวะขาดทุนเมื่อเกิดภัยธรรมชาติทางออกที่จะที่ชาวนาไทยต้องทำ คือการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และการผลิตข้าวให้มีคุณภาพให้ได้

เกษตรกรบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลโพธิ์ศรีสำราญ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุดรธานีเข้าร่วมโครงการ Smart farmer ในปีงบประมาณ 2558 เกษตรกรในพื้นที่มีการปลูกอ้อย ข้าว มันสำปะหลัง เป็นพืชหลัก จากการสอบถามปัญหาของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรมีปัญหา ดินไม่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเคมีมาก ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร ขาดแรงงานในการทำเกษตร ต้องอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว พันธุ์พืชไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะข้าวคือมีข้าวปนมากและต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว (3 ปีเปลี่ยนพันธุ์ข้าว 1 ครั้ง เกษตรกรบางรายต้องซื้อพันธุ์ข้าวทุกปี) ทางลำเลียงผลผลิตไม่ดี ส่งผลให้เกษตรกรละทิ้งที่ดินหรือขายที่ดิน แต่ปัญหาที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือมากที่สุดคือเรื่องพันธุ์ข้าวไม่ได้มาตรฐาน และการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นข้อสรุปในการทำโครงการส่งเสริมการทำนาเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านโพธิ์ศรีสำราญตำบลโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตในเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าว การใส่ปุ๋ยเคมี และได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพ ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

5. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องกระบวนการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว
2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกและคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง

เศรษฐกิจ และสังคม														
2. การอบรม ให้ความรู้ แก่เกษตรกร														
2.1 องค์ ความรู้เรื่อง ข้าว การคัด เมล็ดพันธุ์ ข้าว				↔										
2.2 ความรู้ เรื่องการ ปรับปรุง บำรุง ดิน				↔										
2.3 การ สาธิตและฝึ ปฏิบัติการ ทำปุ๋ย			←—————→											
2.4 การทำ แปลงสาธิต	←—————→													
3. ติดตาม และ ประเมินผล โครงการ														↔

11. ตัวชี้วัด

- เกษตรกรร้อยละ 70 ที่ผ่านการอบรมสามารถคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง
- เกษตรกรร้อยละ 70 ที่ผ่านการอบรมสามารถทำปุ๋ยใช้เองได้

12. งบประมาณ

งบประมาณทั้งสิ้น 57,000 บาท

หลักสูตร	ผู้เข้ารับ การอบรม	จำนวน วัน/รุ่น	ค่าอาหาร	เครื่องคั้น อาหาร ว่าง	วัสดุ ฝึกอบรม	ค่าตอบแทน วิทยากร	รวมทั้งสิ้น
1.องค์ความรู้ เรื่องข้าว การคัด เมล็ดพันธุ์ข้าว	20	1/1	2,400	1,000	1,000	3,600	8,000
2. ความรู้เรื่องการ ปรับปรุงบำรุงดิน	20	1/1	2,400	1,000	1,000	3,600	8,000
3. การปฏิบัติการทำ ปุ๋ย	20	1/1	2,400	1,000	6,000	3,600	13,000
4. การทำแปลง สาธิต	20	1/1	2,400	1,000	2,000	3,600	9,000
5.ค่าเบี้ยเลี้ยง เจ้าหน้าที่							9,000
6. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง							10,000
รวมทั้งสิ้น			9,600	4,000	10,000	14,400	57,000

13. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ
- เกษตรกรสามารถคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองได้
- เกษตรกรสามารถทำปุ๋ยไว้ใช้ในแปลงเกษตรกรของตนเอง
- เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต

1. **ชื่อโครงการ** โครงการนำร่องการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานในบ่อพลาสติก (๑ งาน ๘ หมื่น)

2. **หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน**

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. **หน่วยงานรับผิดชอบ** สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมหาสารคาม

4. **ผู้รับผิดชอบโครงการ**

กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมหาสารคาม (ส.ป.ก. มหาสารคาม)

5. **ผู้จัดทำโครงการ**

นายวิสุทธิศักดิ์ สำโรงแสง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

6. **หลักการและเหตุผล**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๕ (๒) กำหนดให้รัฐดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง "...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไป ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์..."

ประกอบกับแผนพัฒนาการเกษตรในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เป็นต้น โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างความมั่นคง ความหลากหลาย การพึ่งพาตนเองและสามารถเข้าถึงด้านอาหาร ทุกครัวเรือน ทั้งในเชิงของปริมาณ คุณภาพ โภชนาการ และความปลอดภัย โดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตผ่านเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และแหล่งความรู้ในพื้นที่

ตลอดจนนโยบายและทิศทางการพัฒนาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานอย่างเหมาะสมและยั่งยืน สามารถ

สร้างมูลค่าเพิ่มสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีมาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภค เพื่อมุ่งไปสู่เศรษฐกิจการเกษตรสีเขียว (Green Economy) ที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดสรรทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร อย่างพอเพียง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคการเกษตรของจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดมหาสารคามเป็นพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและอยู่นอกเขตโครงการชลประทาน เกษตรกรบางรายไม่มีสระน้ำประจำไร่นา หรือมีสระแต่น้ำในสระไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการที่ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนและหนี้สิน การอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ดังนั้นการเพิ่มศักยภาพด้านการผลิต การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเอาชนะข้อจำกัดด้านความแห้งแล้ง โดยการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม ต้นทุนต่ำ และสามารถบริหารจัดการน้ำได้ ประกอบกับการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ก็จะสามารถช่วยให้เกษตรกรทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี เป็นการช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ลดปัญหาการอพยพแรงงาน เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดการเรียนรู้และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

7. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีแปลงทำการเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานได้ตลอดทั้งปี
2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเกษตรในบ่อพลาสติก
3. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรในรูปแบบนักวิจัยชาวบ้าน

8. เป้าหมาย

เกษตรกรกลุ่มแม่ค้าตลาดสีเขียวและผู้ผลิตสินค้าส่งตลาดสีเขียว จำนวน 10 ราย

9. วิธีดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์/ชี้แจง โครงการฯ คุณสมบัติ เงื่อนไข หลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานตามโครงการฯ
2. อบรมให้ความรู้ รูปแบบการจัดทำ วิธีการบริหารจัดการ
3. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำแปลง (บ่อพลาสติก)
4. เกษตรกรจดบันทึกข้อมูล (ต้นทุน การเจริญเติบโต สถิติการใช้น้ำ รายรับ-รายจ่าย ฯลฯ) ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ

10. ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2557 – กันยายน 2558

11. งบประมาณ 57,800.- บาท

11.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์ เป็นเงิน 49,700.- บาท ดังนี้

ลำดับ	รายการ	หน่วย นับ	จำนวน	ราคา หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)	หมายเหตุ
1	แผ่นพลาสติก	ผืน	10	4,000.-	40,000.-	
2	ผ้าถุงไนลอน	ม้วน	36	200.-	7,200.-	
3	ค่าไถเตรียมแปลง	แปลง	10	250.-	2,500.-	

11.2 งบดำเนินงาน จำนวน 8,100.- บาท

11.2.1 ค่าใช้จ่ายสำหรับการฝึกอบรมเกษตรกร เป็นเงิน 5,100.- บาท โดยแบ่งเป็น

- ค่าตอบแทนวิทยากร (6 ชั่วโมงๆ 600.- บาท) เป็นเงิน 3,600.- บาท
- ค่าอาหารและอาหารว่าง (150.- บาท x 10 ราย) เป็นเงิน 1,500.- บาท
- ค่าสถานที่จัดอบรม ครั้งละ 1,000.- บาท

11.2.2 ค่าใช้จ่ายในประสานติดตามการดำเนินงาน เป็นเงิน 3,000.- บาท

12. การประเมินผล

1. ตำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะจากเกษตรกร

2. เจ้าหน้าที่ออกติดตามเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้ข้อมูลการบันทึกของเกษตรกรประกอบ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามความคืบหน้าและการใช้ประโยชน์จริง ข้อมูลด้านรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

3. รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นประจำทุกเดือน

13. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตรอินทรีย์ตลอดทั้งปี

2. ผลผลิตของเกษตรกรได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

3. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าเพิ่มมากขึ้นจากการบริโภคพืชผักปลอดภัย

4. เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปต่อยอดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตของตนเอง และขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่ได้

1. ชื่อโครงการ เลี้ยงหมูหลุมเพื่อเป็นทางเลือกในการทำการเกษตรแบบผสมผสานร่วมกับการปลูกยางพารา

และปาล์มน้ำมัน

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรัง

หน่วยงานสนับสนุน : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดตรัง

: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง

: สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดตรัง

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

1. นายนิกร ไพริน นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ผู้รับผิดชอบโครงการ

2. ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน หัวหน้าโครงการ

3. ปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรัง ที่ปรึกษาโครงการ

4. หลักการและเหตุผล

ปัญหาวิกฤติราคาพืชผลทางการเกษตรส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรังอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว เช่น ปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน เป็นหลัก ไม่มีการทำเกษตรแบบผสมผสานเมื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเมื่อประสบปัญหาราคาสินค้าผลผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน ตกต่ำดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ประกอบกับเกษตรกรยังต้องซื้อปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ มาใช้ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ทำให้มีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น จากการใช้ปุ๋ยเคมีทำเวทียุทธศาสตร์กับกลุ่มเกษตรกรส่วนหนึ่งต้องการหาแนวทางการประกอบอาชีพด้านเกษตรใหม่ๆ เพื่อมาเพิ่มเติมลงไป ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ในลักษณะของการทำเกษตรแบบผสมผสาน การเลี้ยงหมูหลุมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการจะช่วยลดต้นทุนการผลิตในเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ได้ และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยในอดีตที่ผ่านมาในชุมชนมีเกษตรกรหลายรายไม่เคยเลี้ยงหมูมาก่อนแต่เป็นการเลี้ยงแบบเดิมคือ ซื้ออาหารสำเร็จรูปมาเลี้ยง ประสบปัญหาอาหารหมูราคาแพง ขาดทุน มีกลิ่นรบกวนชุมชน ทั้งในพื้นที่จังหวัดตรังมีการบริโภคเนื้อหมูกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน มีอาหารที่ทำจากหมูที่ขึ้นชื่อคือ หมูย่างเมืองตรัง

ปริมาณการเลี้ยงหมูในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ต้องนำเข้าหมูเป็นและเนื้อหมูมาจากจังหวัดใกล้เคียงซึ่งการเลี้ยงหมูหลุมจะเป็นในลักษณะของการเลี้ยงโดยใช้อาหารสำเร็จรูปผสมกับขุยมะพร้าวหรือพืชผักสีเขียวต่างๆ หมัก ซึ่งจะลดอาหารสำเร็จรูปจะได้ประมาณ 40% ไม่มีกลิ่นรบกวน ได้ชื่อหมูเป็นปุ๋ยใช้ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ปลูกพืชผักไม้

ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบกันขณะนี้นโยบายภาครัฐต้องการให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะด้านการใช้ปุ๋ยเคมี ให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบมีหลักประกันด้านความเสี่ยงจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ตระหนักถึงการทำการเกษตรแบบยั่งยืนคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การเลี้ยงหมูหลุมผสมผสานไปกับการทำสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมัน จึงน่าจะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งให้แก่เกษตรกรในการประกอบอาชีพการเกษตรในสถานการณ์ปัจจุบันได้

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็น ทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมให้แก่เกษตรกรแทน การทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว ในรูปแบบการทำคู่สัตว์ร่วมกับการปลูกยางพารา และปาล์มน้ำมัน
2. เพื่อผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้แทนปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต
3. เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงหมูไปสู่การเลี้ยงแบบยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคได้บริโภคเนื้อหมูที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ

6. สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน หมู่ที่ 6 ตำบลนาโตะหมิง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

7. เป้าหมาย

เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน หมู่ที่ 6 ตำบลนาโตะหมิง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำนวน 8 ราย

8. วิธีดำเนินการ

1. จัดทำเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ หาปัญหาจุดแข็ง จุดอ่อน
2. รับสมัครเกษตรกรผู้สนใจและจัดตั้งกลุ่ม
3. นำเกษตรกรศึกษาความต้องการของตลาดการบริโภคเนื้อหมูเพื่อจะได้ร่างแผนรูปแบบการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดในระดับท้องถิ่น
4. จัดทำแผนธุรกิจของกลุ่ม
5. ฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและฝึกปฏิบัติ
6. สนับสนุนพันธุ์สุกร (ลูกสุกรอ่อนนม) และอาหารสำเร็จรูปในระยะปรับตัว 1 เดือน
7. ติดตามผล ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 6 เดือน นับตั้งแต่ได้รับอนุมัติโครงการฯ (เดือนกุมภาพันธ์ 2558 ถึงเดือนกรกฎาคม 2558)

10. แผนการดำเนินการ

กิจกรรม	ระยะเวลา						หมายเหตุ
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	
1. จัดทำเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ หาปัญหาจุดแข็ง จุดอ่อน	←→						
2. รับสมัครเกษตรกรผู้สนใจและจัดตั้งกลุ่ม	←→						
3. นำเกษตรกรศึกษาความต้องการของตลาด การบริโภคเนื้อหมูเพื่อจะได้ร่างแผนรูปแบบ การผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดใน ระดับท้องถิ่น	←→						
4. ฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงหมู และนำเกษตรกรศึกษาดูงานและจัดทำปฏิทิน การผลิตของเกษตรกรเพื่อใช้ติดตามงาน		←→					
5. สนับสนุนพันธุ์สุกรและอาหารสำเร็จรูปใน ระยะปรับตัว			←→				
๖. ดำเนินการเลี้ยงหมูหลุม			←→	←→	←→	←→	
๗. ติดตามผลตามปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรม การผลิต			←→	←→	←→	←→	
๘. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ						←→	

11. งบประมาณโครงการ

จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในรูปแบบการทำปศุสัตว์
ผสมผสานกับการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน เพื่อลดความเสี่ยงแทนการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยว
2. ได้บัญชีภาพไว้ใช้ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน เป็นการลดต้นทุนการผลิต และ
เป็นการทำเกษตรในแนวทางที่ยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. ผู้บริโภคได้บริโภคเนื้อหมูที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ

1.โครงการ กระบวนการผลิตข้าวไรโนแปลงเพาะปลูกที่มีการจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยเพื่อเพิ่มผลผลิตภายใต้โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

2.2 หน่วยงานสนับสนุน

1. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร
เขตรอุดมศักดิ์

2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินการ

นางรัชดา เพชรรัตน์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชุมพร

4. หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตรความมั่นคงของอาหารและพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหารและพลังงานบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์ การสร้างความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือน ชุมชนและประเทศเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรสามารถพึ่งตนเองได้และเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวทำให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร เห็นความสำคัญของความมั่นคงของอาหาร จึงร่วมกับ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดชุมพร (ส.ป.ก.ชุมพร) กรมการข้าวศูนย์วิจัยข้าวนครศรีธรรมราช เครือข่ายรักษาระยะและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไรโนในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชุมพร ได้ร่วมกันมือกันเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาความมั่นคงด้านอาหาร : การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการคัดเลือกพันธุ์และใช้ประโยชน์จากข้าวไร่พื้นเมือง ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชุมพร เป็น โครงการบูรณาการที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากการศึกษาวิจัยข้าวไรโนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ที่เริ่มต้นจาก พ.ศ. 2543-2544 ที่มีการสำรวจรวบรวม

พันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองและเก็บรักษาพันธุ์ให้มีความบริสุทธิ์ของพันธุ์อย่างต่อเนื่องและขยายผลงานวิจัยสู่ชุมชน โดยการจัดการความรู้สู่ธนาคารอาหารท้องถิ่น การดำเนิน โครงการรวบรวมพันธุ์และวิจัยเมล็ดพันธุ์พืช: เพื่อการผลิตที่ยั่งยืน และได้ขยายผลไปสู่ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชให้เกษตรกรปลูกเมล็ดพันธุ์ และกักเก็บเมล็ดพันธุ์สำหรับการเพาะปลูกในแต่ละฤดูกาล การสร้างศูนย์เครือข่ายพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภาคใต้ตอนบนขยายผลประเด็นเรื่องของพ่อในบ้านของเรา และได้นำประเด็นพันธุ์กรรมพืชกับความมั่นคงทางอาหารโดยใช้เรื่องข้าวไร่เป็นประเด็นหลักในการขับเคลื่อน และได้จัดเวทีเสวนาทางวิชาการเรื่อง “พันธุ์กรรมพืชกับความมั่นคงทางอาหาร” จัดค่ายข้าวไร่ชุมชนร่วมกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) การส่งเสริมการปลูกข้าวไร่ให้กับเกษตรกรและการวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวพันธุ์ใหม่ๆ การอนุรักษ์พันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายให้เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรได้มีความมั่นคงทางด้านอาหารในครัวเรือนผลจากการดำเนินงาน โครงการดังกล่าว ทำให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินมีการปลูกข้าวไร่บริโภคในครัวเรือนอำเภอเมืองชุมพร 30 ครัวเรือน อำเภอทุ่งตะโก 20 ครัวเรือนและอำเภอละแม 10 ครัวเรือนจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา 3 ปี ทำให้กลุ่มผู้ปลูกข้าวไร่ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลตาบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น กลุ่มเกษตรกรฯ เริ่มให้ความสำคัญกับการผลิตข้าวไร่บริโภคในครัวเรือน การบริโภคข้าวไร่ที่ปลูกด้วยตนเอง ทำให้สุขภาพของผู้บริโภคดีขึ้น การเล่าขานและบอกต่อกันไป ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากเดิม 10 รายเป็น 24 ราย อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกกลุ่มฯและความเข้มแข็งของกลุ่มข้าวไร่ในพื้นที่ก็ยังคงเป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรในชุมชน จากการได้พบปะพูดคุยกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ในพื้นที่ตาบลละแม ทำให้ทราบว่า เกษตรกรปลูกข้าวไร่ในแปลงรวมของเพื่อนบ้านเป็นสวนยางพาราเล็ก ไร่ส้ม ไร่กล้วยน้ำว้า เล็ก เมื่อจำนวนเกษตรกรในกลุ่มมีเพิ่มขึ้นแต่ละครัวเรือนมีพื้นที่ทำข้าวไรลดลง หรืออาจทำในพื้นที่ของตนเองในพื้นที่ขนาดเล็กที่เป็นพื้นที่ว่างบริเวณที่อยู่อาศัยเท่านั้น ส่วนพื้นที่อื่น ๆ นั้นปลูกพืชหลักเต็มพื้นที่ การผลิตข้าวไร่ที่ทำในพื้นที่เดิมซ้ำๆ ทำให้เกิดปัญหาโรค ศัตรูพืช ปัญหาดิน และปัญหาฝนทิ้งช่วงและปริมาณน้ำฝนที่ลดลง ปริมาณผลผลิตในปี ๒ ลดลงเมื่อเทียบกับปีแรก ปริมาณข้าวไร่ที่ได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน จากปัญหาที่เกษตรกรประสบเกษตรกรจึงสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หลักสูตร การพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ในหัวข้อวิชาการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงลดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตข้าวไร่ วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดินอย่างง่ายด้วยตนเองเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการดินเบื้องต้นและการลดต้นทุนการผลิตด้วยปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงและสร้างความมั่นคงด้านอาหาร(ข้าว)ในมิติปริมาณและมิติคุณภาพให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรเพื่อแก้ไขปัญหาเบื้องต้น ส่วนปัญหาฝนทิ้งช่วงและปริมาณน้ำฝนที่ลดลง ทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง กลุ่มเกษตรกรฯได้นำเสนอว่า ข้าวไร่บางพันธุ์ เช่น ข้าวสามเดือน สามารถปลูกได้หลายครั้งต่อปี หากมีน้ำเพียงพอ

หรือมีการวางระบบน้ำในแปลงข้าวไร่ก็อาจสามารถปลูกข้าวไร่ได้หลายครั้งและปริมาณเพียงพอกับการบริโภคในครัวเรือนในพื้นที่จำกัด ซึ่งหากดำเนินการได้ก็สามารถยกระดับกระบวนการผลิตข้าวไร่ โดยใช้การจัดการดิน การลดต้นทุนการผลิตและการจัดการน้ำร่วมกันเพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตข้าวไร่ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ต่อไป

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

5.1 เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการให้น้ำพืชไร่(ข้าวไร่) การจัดการน้ำแบบ

ประหยัดด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยเพื่อเพิ่มผลผลิตและยกระดับการผลิตข้าวไร่
ชุมพร

5.2 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตข้าวไร่นอกฤดูที่มีการจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอย

5.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวไร่ในกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมและกระบวนการ

ผลิตข้าวไร่ที่มีการจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอย

6. สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการกลุ่มข้าวไร่ตำบลละแม หมู่ที่ ๑๖ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

7. เป้าหมาย

เกษตรกรกลุ่มข้าวไร่ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร รวม ๒0 รายในพื้นที่ดำเนินการแปลงทดลอง จำนวน ๒ ไร่ คุณสมบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มข้าวไร่จังหวัดชุมพร มีความสามารถอ่านออกและเขียนได้ มีความสนใจเข้าร่วมโครงการฯ และผ่านการอบรมหัวข้อวิชา การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงลดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตข้าวไร่ โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หลักสูตร การพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ ๒๕๕๘

8. วิธีดำเนินการ

การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำฝอย การให้น้ำพืชไร่(ข้าวไร่) การจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยเพื่อเพิ่มผลผลิตและยกระดับการผลิตข้าวไร่ชุมพรใช้ การบรรยาย สาธิต ปฏิบัติ และศึกษาดูงานที่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และในแปลงทดลอง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์ โดยใช้วิทยากรร่วมจากกลุ่มเกษตรกรข้าวไร่ชุมโค และวิทยากรจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์

การจัดเวทีให้ความรู้เกี่ยวกับ -ระบบการให้น้ำพืชและการใช้น้ำอย่างประหยัด - การวางระบบน้ำในแปลงทดลอง -การทดลองปฏิบัติการวางระบบน้ำในแปลงทดลอง - กระบวนการการออกแบบบันทึกข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล การสรุปข้อมูลแบบมีส่วนร่วม	←	→																	
การทดลองปฏิบัติและการเก็บข้อมูล	←	→																	
การสรุปผลและติดตามผลการดำเนินงาน	←	→																	

11. รายละเอียดงบประมาณของโครงการ

งบประมาณทั้งสิ้น ๔๔,๕๐๐ บาท (ห้าหมื่นสี่พันห้าร้อยบาทถ้วน) ดังนี้

ที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	จำนวน (คน)	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวมเป็นเงิน
1	ค่าใช้จ่ายก่อนการฝึกอบรม				
	ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
	-ค่าเบี้ยเลี้ยง				
	-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
2	ค่าใช้จ่ายระหว่างอบรม				
	2.1 ค่าตอบแทนวิทยากร				
	-ค่าบรรยาย	3	12	300	3,600
	-ค่าพาหนะหรือค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	3	3	500	1,500
	2.2 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้ฝึกอบรม				
	-ค่าเบี้ยเลี้ยง				
	-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		3	500	1,500
	2.3 ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม				

	-ค่าอาหารกลางวัน	20	2	100	4,000
	-ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	20	3	50	1,500
	2.4 ค่าตอบแทนสถานที่และ โสตทัศนูปกรณ์				
	2.5 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน				
	-ค่าเช่าเหมาพาหนะในการเดินทาง	10	๑	400	4,000
	-ค่าอาหารกลางวัน	10	๑	100	1,000
	-ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	10	๑	50	500
	-ค่าสถานที่และวิทยากร	1	2 ชม.	1,200	2,400
	2.6 ค่าวัสดุฝึกอบรม				
	-ค่าวางระบบน้ำแปลงทดลอง ๒ไร่	20	2 ไร่	15,000	30,000
	2.7 ค่าจัดทำรายงานสรุป				
	2.8 ค่าจัดทำรายงานคู่มือบัณฑิตกิจกรรมเกษตรกร	20	1	200	4,000
3	ค่าใช้จ่ายติดตามผลการดำเนินงานหลังการฝึกอบรม				
	3.1 ค่าตอบแทน				
	-ค่าเบี้ยเลี้ยง				
	-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		1	500	500
	3.2 ค่าจัดทำรายงานผลการดำเนิน โครงการฯ				
					54,500

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สามารถถ่วงจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังได้

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการให้น้ำพืชไร่(ข้าวไร่) การจัดการน้ำด้วยระบบ

การให้น้ำแบบพ่นฝอยเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตข้าวไร่ชุมชนของเกษตรกรได้

12.2 เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตข้าวไร่นอกฤดูโดยการเพิ่มระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยใน

แปลงได้

12.3 เกษตรกรสามารถเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวไร่ในกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมและ

กระบวนการผลิตข้าวไร่ที่มีการจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยด้วยตนเองได้

12.4 เกษตรกรสามารถผลิตข้าวไร่เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้เพียงพอในพื้นที่จำกัด สามารถผลิตข้าวไร่ได้หลายรอบการผลิตในรอบปีและสามารถยกระดับการผลิตข้าวไร่ให้มีคุณภาพได้

12.5 เกิดแปลงทดลองที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชนและสามารถกระตุ้นให้เกิดการผลิตข้าวไร่เพื่อบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรในชุมชนได้

13. ตัวชี้วัด

13.1 เชิงปริมาณ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำความรู้ที่ได้รับปรับใช้กับตนเองได้ ร้อยละ ๘0

13.2 เชิงคุณภาพ เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมร้อยละ ๘0 สามารถผลิตข้าวไร่คุณภาพดี และมีปริมาณเพียงพอกับการบริโภคในครัวเรือนได้

1. **ชื่อโครงการ** การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตข้าวไร่ตำบลเขาโร ภายใต้โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยงานที่สนับสนุน

- 1) ศูนย์วิจัยข้าวนครศรีธรรมราช
- 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. หัวหน้าโครงการ/คณะผู้ดำเนินงาน

นางวิภา สุขเอก นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. หลักการและเหตุผล

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ผลไม้และข้าว เกษตรกรได้รับการพัฒนาด้านการเกษตรที่มุ่งผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อการค้า ประกอบกับสถานการณ์ที่ยางพาราและปาล์ม น้ำมันมีราคาดีเมื่อหลายปีก่อน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการทำนา มาปลูกยางพาราและปาล์ม น้ำมัน ทำให้พื้นที่ปลูกข้าวลดลงเป็นอย่างมาก เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการทำนายน้อยลง ปัจจุบันความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรไม่แน่นอน และกระแสด้านความต้องการการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษและความมั่นคงด้านอาหาร โดยเฉพาะเรื่องของข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักบริโภคในครัวเรือน จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 15 ราย เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้เพิ่มกิจกรรมกลุ่มจากการทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้และเลี้ยงสัตว์ หันมาปลูกข้าวไร่แซมในสวนยางพาราและปาล์ม น้ำมันที่มีอายุ 1-3 ปี ปลูกสำหรับบริโภคในครัวเรือน และจากกระแสด้านสุขภาพของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันกล่าวคือนิยมบริโภคข้าวที่มีคุณค่าทางอาหารสูง ไม่มีสารพิษเจือปน และความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น กลุ่มจึงพัฒนาการผลิตข้าวไร่เพื่อจำหน่ายมากขึ้น ประกอบกับมีพื้นที่ปลูกข้าวไร่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลเขาโร เริ่มโค่นยางพาราที่มีอายุมาก เพราะสถานการณ์ราคายางพาราตกต่ำ ในขณะที่ปัจจัยการผลิตหรือสินค้าประเภทอื่นกลับมีราคาสูงขึ้น จึงปรับพื้นที่เปลี่ยนมาปลูกปาล์ม น้ำมัน และปลูกยางพาราใหม่แทนของเก่าที่โค่นขายไม่ขาย จึงทำให้พื้นที่ปลูกข้าวไร่เพิ่มมากขึ้น แต่การปลูกข้าวไร่แบบดั้งเดิม คือการปลูกแบบหยอดหลุม หรือที่คนปักษ์ใต้เรียกว่า นำข้าวไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เนื่องจากต้องใช้แรงงาน ใช้เวลามาก และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ส่วนใหญ่มีอายุมากจึงประสบปัญหาสุขภาพ จึงปรับเปลี่ยนมาเป็นแบบหว่านแต่ก็มี

ข้อเสีย คือ ต้องใช้เมล็ดพันธุ์มากขึ้นและการกำจัดวัชพืชก็ทำได้ยาก ประกอบกับเมล็ดพันธุ์ข้าวไรมีราคาแพง กิโลกรัมละ ประมาณ 50 บาท ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงมองว่า หากได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูกข้าว จะทำให้กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิต ลดเวลา แรงงาน เพื่อเป็นการยกระดับการผลิต และทำให้คนรุ่นใหม่ที่มีมองว่าการผลิตข้าวไรเป็นเรื่องยุ่งยาก ลำบาก กลับมาให้ความสำคัญและหันมาปลูกข้าวเพื่อบริโภคหรือจำหน่ายเพิ่มขึ้น

จากการดำเนินปีงบประมาณ 2557 ส.ป.ก.นครศรีธรรมราช จัดทำโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน Smart Farmer กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ การปฏิบัติการการเกษตรที่ดี การจัดการคุณภาพการผลิตและการตลาด มีศักยภาพพึ่งพาตนเองตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายตลอดจนการสร้างมาตรฐานการผลิตที่มีคุณภาพสู่มาตรฐาน GAP จากโครงการดังกล่าวทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้มีความรู้ มีความเข้มแข็งเป็นที่รู้จักของหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องของการผลิตข้าวไรที่มีคุณภาพ และมีตลาดเพิ่มมากขึ้น ทั้งในเรื่องของการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และจำหน่ายข้าวสาร โดยเฉพาะข้าวกล้อง ดังนั้น โครงการการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตข้าวไรตำบลเขาโร เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มพัฒนาและมีประสิทธิภาพในการผลิตและจำหน่าย สามารถลดต้นทุน สร้างรายได้ให้กับสมาชิก นำไปสู่ความยั่งยืน และพัฒนาเป็นสหกรณ์การเกษตรผู้ปลูกข้าวไรของตำบลเขาโร ต่อไป

5. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 5.1 เพื่อศึกษาและปรับปรุงรูปแบบการปลูกข้าวไรเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ
- 5.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปลูกข้าวไรแบบเดิมและแบบใหม่โดยใช้เทคโนโลยีเครื่องหยอด

6. สถานที่ดำเนินการ

แปลงข้าวไรเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี หมู่ที่ 5 ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

7. เป้าหมาย

เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 15 คน โดยจัดทำแปลงทดลองเก็บข้อมูล จำนวน 10 ไร่ คุณสมบัติเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้มีความสนใจ อ่านออกเขียนได้และผ่านการอบรมโครงการ Smart Farmer ปีงบประมาณ 2557

8. วิธีดำเนินการ

จัดทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวไรแบบเดิมกับแบบใหม่โดยใช้เทคโนโลยีเครื่องหยอดแบบเดิมจำนวน 5 ไร่ แบบใหม่ 5 ไร่

8.1 การเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ทรัพยากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคล้าสามัคคี แบบมีส่วนร่วม

8.2 การวิเคราะห์สภาพของกลุ่มด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis

8.3 จัดทำโครงการศึกษาดูงานการปลูกข้าวไร่ในพื้นที่จังหวัดที่มีการผลิตข้าวไร่แบบหลากหลาย และขออนุมัติโครงการ

8.4 ทำแปลงทดลอง บันทึกลง และเก็บข้อมูลแปลงทดลองร่วมกับเกษตรกรจำนวน 15 ราย ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดินถึงการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนารูปแบบการผลิตและการจัดการเพื่อลดต้นทุน

8.5 สรุปผลการดำเนินงาน

8.6 ถอดบทเรียน/ติดตามและประเมินผลโครงการ

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 ถึง 31 ธันวาคม 2558

10. แผนการดำเนินการ แผนการและกิจกรรมดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

กิจกรรม	ปีงบประมาณ ๒๕๕๘												หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
การเก็บข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไป สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและข้อมูลทรัพยากรชุมชน	↔												
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกลุ่มข้าวไร่ ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis	↔												
ศึกษาดูงานการปลูกข้าวไร่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง		↔											
ทดลองปฏิบัติ เก็บข้อมูลบันทึก สรุปข้อมูลแบบมีส่วนร่วม					↔	↔	↔	↔	↔	↔			
การติดตามและประเมินผล											↔		

รายงานผลการดำเนิน โครงการฯ													
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. รายละเอียดงบประมาณของโครงการ

รายการ	จำนวนหน่วย (คน)	จำนวนวัน/ มือ	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมเป็นเงิน (บาท)
1. ค่าใช้จ่ายในการเตรียมการ				
ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง	2	2	150	600
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		2	700	1,400
2. ค่าใช้จ่ายระหว่างดำเนินการ				
2.1 ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง	2	4	150	1,200
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		4	700	2,800
2.2 ค่าใช้จ่ายการศึกษาดูงาน				
- ค่าเช่าเหมาพาหนะเดินทาง	1	1	4,000	4,000
- ค่าอาหารกลางวัน	10	1	120	1,200
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	10	1	50	500
- ค่าตอบแทนวิทยากร	1	5	1,200	6,000
2.3 ค่าวัสดุฝึกอบรม				
- เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์	1		30,000	30,000
2.4 ค่าจัดทำสรุปรายงานผลการฝึกอบรม				-
2.5 ค่าจัดทำคู่มือบันทึกผลการทำ กิจกรรมของเกษตรกร	15		100	1,500
3. ค่าใช้จ่ายติดตามผลหลังดำเนินกิจกรรม				
3.1 ค่าตอบแทน				
- ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง	2	1	150	300
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		1	700	700
3.2 ค่าจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน โครงการฯ				-
รวมทั้งสิ้น				50,200

หมายเหตุ ทุกรายการถัวจ่ายกันได้ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงานและการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. 2555

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 12.1 เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และสามารถปรับปรุงแบบการปลูกข้าวไร่เพื่อลดต้นทุน
- 12.2 เกษตรกรได้เรียนรู้และสามารถเปรียบเทียบการปลูกข้าวไร่แบบเดิมและแบบใหม่ได้
- 12.3 เกิดแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวไร่ที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

13. ตัวชี้วัด

- 13.1 เจริญปริมาณ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถนำความรู้ไปใช้ ร้อยละ 80
- 13.2 เจริญคุณภาพ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถลดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ได้ร้อยละ 40

ภาคผนวกที่ 4

การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการพัฒนาผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม

**การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)**

หน่วยเรียนที่ 1

ชื่อหน่วย : วิเคราะห์และสร้างทางเลือกในการผลิตและการบริการตนเอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 สามารถอธิบายความเชื่อมโยงกิจกรรมอาชีพเกษตรกรรมกับกิจกรรมการดำเนินชีวิต
- 1.2 สามารถอธิบายกฎเกณฑ์การจัดการเกษตรเชิงระบบที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
- 1.3 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์อาชีพและ เลือกใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางการเกษตร

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 ความเกี่ยวข้องระหว่างอาชีพเกษตรกรรมกับวิถีการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล
- 2.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการจัดการเกษตรเชิงระบบ
- 2.3 การจัดทำข้อมูลอาชีพเพื่อการวางแผนเชิงระบบในการตัดสินใจทางการเกษตร

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 แบ่งกลุ่มและให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตกับอาชีพปัจจุบัน
- 3.2 นำเสนอแผนภาพความเชื่อมโยงระหว่างวิถีอาชีพกับการดำเนินชีวิตของชาวนาให้ผู้เรียนอภิปราย
- 3.3 นำเสนอภาพนิ่ง “ อาชีพ ”
- 3.4 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์การศึกษาดูงาน “ สวนสามพราน ”
- 3.5 นำเสนอภาพนิ่ง “ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเกษตรเชิงระบบ ”
- 3.6 นำเสนอข้อยกตัวอย่างกรณีศึกษา กิจกรรมการเกษตรที่มีการใช้ข้อมูลและการวางแผนเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับอาชีพเกษตร

4. สื่อการเรียนรู้ที่แนะนำ

- 4.1 แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างวิถีอาชีพกับการดำเนินชีวิตของชาวนา
- 4.2 ภาพนิ่ง “ อาชีพ ” และ “ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเกษตรเชิงระบบ ”

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้

- 5.1 ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดในการพัฒนาตนเองเป็นองค์กรร่วมทั้งในด้านอาชีพและการดำรงชีวิต

5.2 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกแนวทางการพัฒนาอาชีพและสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการเกษตรเชิงระบบเพื่อการตัดสินใจ

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

6.1 การสังเกตและให้คะแนน

7. อุปกรณ์และวัสดุประกอบการจัดการเรียนรู้

7.1 เครื่องฉายภาพ

7.2 กระดาษปฐพี

7.3 ปากกาเคมี

หน่วยเรียนที่ 2

ชื่อหน่วย : กลุ่มสนับสนุนการทำการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพ

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่ออาชีพเกษตร
- 1.2 รู้และเข้าใจการใช้เทคโนโลยีเครื่องทุ่นแรงขนาดเล็กในฟาร์ม
- 1.3 รู้และเข้าใจการผลิตพืชให้ได้การยอมรับตามมาตรฐาน
- 1.4 เข้าใจกลไกการพัฒนาเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มในสินค้าเกษตร

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 ความเกี่ยวข้องกับระหว่างอาชีพเกษตรกรรมกับการจัดการดิน น้ำ และ อากาศ
- 2.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและเครื่องมือที่มีผลต่อความสำเร็จด้านการจัดการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก
- 2.3 ความสำคัญในการผลิตพืชตามให้ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภค
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต สินค้าและผู้บริโภคกับกระบวนการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ธุรกิจ

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 แบ่งกลุ่มและให้ผู้เรียนวิเคราะห์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธาตุอาหารที่พืชต้องการ
- 3.2 นำเสนอข้อมูลพร้อมภาพประกอบการบรรยายเพื่ออธิบายความเชื่อมโยงของลักษณะพืชกับการขาดธาตุอาหาร
- 3.3 ฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ชนิดของดินในพื้นที่ที่แตกต่างกัน
- 3.4 ให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างเครื่องมือและการใช้เทคโนโลยีเครื่องทุ่นแรงขนาดเล็กในฟาร์ม
- 3.5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์การศึกษาดูงาน “ณ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้บ้านบัวปากท่า: กระบวนการปลูกข้าวเพื่อสุขภาพและการแปรรูปผลผลิตข้าวเพื่อสุขภาพ”

3.6 นำเสนอยกตัวอย่างกรณีศึกษา รูปแบบการตลาดและการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ธุรกิจ

3.7 นำเสนอกราฟ “แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value) ประยุกต์จาก Stan Shih’s Smiling Curve”

4. สื่อการเรียนรู้ที่แนะนำ

- 4.1 ระบบฐานข้อมูลกลุ่มชุดดิน 75 จังหวัด (SoilView) : ภูมิสารสนเทศดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน <http://www.ldd.go.th/thai-html/gis.htm> กรมพัฒนาที่ดิน

4.2 กราฟ “แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value) ประยุกต์จาก Stan Shih’s Smiling Curve”

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้

- 5.1 ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและ วิเคราะห์ธาตุอาหารรวมถึงปัจจัยอื่นๆที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชต้องการ
- 5.2 ผู้เรียนสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีเครื่อง ทุนแรงขนาดเล็กในฟาร์ม
- 5.3 ผู้เรียนตระหนักในกระบวนการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค
- 5.4 ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบการตลาด การบริหารจัดการจัดการตลอดห่วงโซ่ธุรกิจเพื่อการยกระดับสินค้าเกษตร

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

- 6.1 การสังเกตและให้คะแนน

7.อุปกรณ์และวัสดุประกอบการจัดการเรียนรู้

- 7.1 เครื่องฉายภาพ
- 7.2 เครื่องทุนแรงขนาดเล็ก

หน่วยเรียนที่ 3

ชื่อหน่วย : การพัฒนาความเป็นผู้นำเกษตรกร

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 สามารถวิเคราะห์แนวทางในการสร้างเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม และนำพาเครือข่ายไปสู่ความยั่งยืน
- 1.2 มีวิถีคิดที่สร้างสรรค์ เป็นผู้นำเกษตรกรตลอดจนเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่ได้
- 1.3 สร้างความมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกที่ดีในการประกอบอาชีพทั้งการผลิตและการจำหน่าย
- 1.4 สร้างความเป็นผู้มีความเสียสละทั้งต่อตนเองและสังคม

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 ความเกี่ยวข้องระหว่างการสร้างเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม และนำพาเครือข่ายไปสู่ความยั่งยืนกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส.ป.ก.
- 2.2 ความตระหนักในความมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคมในการประกอบอาชีพทั้งการผลิตและการจำหน่าย

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 ฟังบรรยายพิเศษโดยเลขาธิการ ส.ป.ก.
- 3.5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์การศึกษาดูงาน “ ณ บริษัท มีฟาร์มสุข(ไม่)จำกัด ” และ “ ศูนย์เรียนรู้การผลิตผักอินทรีย์โดยใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ ”

4. สื่อการเรียนรู้ที่แนะนำ

- 4.1 วิดีทัศน์รายการ The idol www.youtube.com/watch?v=0le3GdrtKWQ ตอนบริษัท มีฟาร์มสุข(ไม่)จำกัด

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้

- 5.1 ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและวางแผนการสร้างเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรม และนำพาเครือข่ายไปสู่ความยั่งยืนกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส.ป.ก.
- 5.2 ผู้เรียนตระหนักในความมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคมในการประกอบอาชีพทั้งการผลิตและการจำหน่าย

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

- 6.1 การสังเกตและให้คะแนน
- 6.2 การจัดทำแผนอาชีพเพื่อเข้าสู่พื้นที่รองรับ

7. อุปกรณ์และวัสดุประกอบการจัดการเรียนรู้

- 7.1 เครื่องฉายภาพ

หน่วยเรียนที่ 4

ชื่อหน่วย : การเรียนรู้บทบาทการจัดที่ดินขนาดเล็ก

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 ความเข้าใจบทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก. ต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม
- 1.2 ความเข้าใจแนวทางและสามารถวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ความเข้าใจการวางแผนการทำธุรกิจการเกษตร

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 บทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก. ต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม
- 2.2 ต้นแบบการใช้ที่ดินขนาดเล็ก
- 2.3 การวางแผนการทำธุรกิจการเกษตร

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 ฟังบรรยายบทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก. ต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม
- 3.2 ศึกษาต้นแบบการใช้ที่ดินขนาดเล็ก 1 งานอยู่ได้ 1 ไร่ไม่จน
- 3.3 ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีและสอดแทรกสนุกสนาน
- 3.4 แบ่งกลุ่มเพื่อจัดทำแผนธุรกิจตามกลุ่มอาชีพ

4. สื่อการเรียนรู้ที่แนะนำ

- 4.1 เอกเผยแพร่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- 4.2 เอกสารเผยแพร่ 1 ไร่ 1 แสน
- 4.3 เอกสารการจัดทำแผนธุรกิจ

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้

- 5.1 ผู้เรียนเข้าใจบทบาทและภารกิจของ ส.ป.ก. ต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม
- 5.2 ผู้เรียนสามารถจัดทำแผนธุรกิจตามกลุ่มอาชีพ

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

- 6.1 สังเกตการเข้าร่วมและให้คะแนน
- 6.2 แผนธุรกิจมีความสอดคล้องตามกลุ่มอาชีพ

7. อุปกรณ์และวัสดุประกอบการจัดการเรียนรู้

เครื่องฉายภาพ

หน่วยเรียนที่ 5

ชื่อหน่วย : อาชีพเกษตรกรรมทางเลือก

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 1.2 มีความรู้และเข้าใจการเลือกรูปแบบอาชีพด้านเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับความถนัดของตนเอง
- 1.3 มีความเข้าใจในการบริหารจัดการแผนการผลิตเชื่อมโยงการตลาด
- 1.5 มีความเข้าใจสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 ความรู้เบื้องต้นด้านการผลิตผักอินทรีย์ การเพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงปลาอุก และการทำนา
- 2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต
- 2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจำหน่ายผลผลิตเชื่อมโยงการผลิต

3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทดลองอาชีพเกษตรกรรม ; อาชีพปลูกผักอินทรีย์ อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า อาชีพเลี้ยงปลาอุก และอาชีพทำนา
- 3.2 แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนวางแผนการตลาดพร้อมจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายการลงทุนและการขายผลิตผล
- 3.3 นำเสนอทางเลือกด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3.4 นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3.5 นำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการผลิต
- 3.6 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์การศึกษาดูงานเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4. สื่อการเรียนรู้ที่แนะนำ

- 4.1 งานวิจัยการปลูกฟักทองญี่ปุ่นเข้าแถว
- 4.2 การเลี้ยงไก่ดำ
- 4.3 สื่อการเตรียมหัวเชื้อเห็ดด้วยตนเอง
- 4.4 สื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างอาชีพท้องถิ่น

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้

- 5.1 ผู้เรียนได้รับความรู้และมีทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ; อาชีพปลูกผักอินทรีย์ อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า อาชีพเลี้ยงปลาอุก และอาชีพทำนา

5.2 ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีทักษะในการบริหารจัดการกระบวนการผลิตเชื่อมโยง
การตลาด

5.3 ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบหรือตัดสินใจเข้าสู่อาชีพด้านเกษตรกรรมได้เหมาะสม
ความถนัดของตนเอง

5.4 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายอาชีพเกษตรกรรมระหว่างผู้เรียนกับ
เกษตรกร

6. วิธีและเกณฑ์การประเมินผล

6.1 การสังเกตการมีส่วนร่วมและให้คะแนน

6.2 การจัดทำแผนการฝึกปฏิบัติ

7. อุปกรณ์และวัสดุประกอบการจัดการเรียนรู้

7.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชและสัตว์ (ปลาคอก)

7.2 เครื่องฉาย